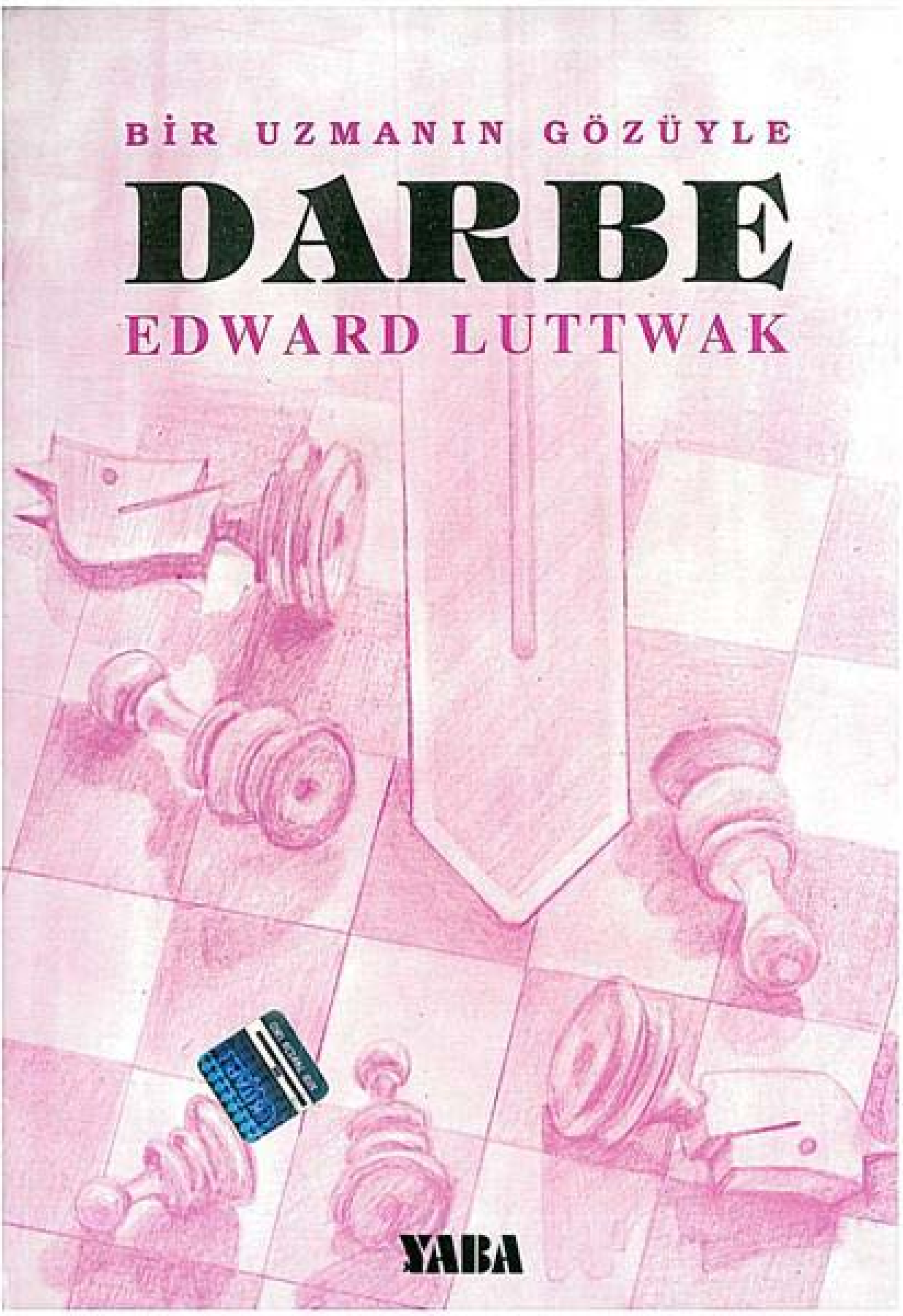
BİR UZMANIN GÖZÜYLE

DARBE

EDWARD LUTTWAK

YABA

DARBE

*

Edward Luttwak

YABA YAYINLARI : 64
Çeviri Kitaplar Dizisi : 18

Edip İ. Polat'ın diğer çevirileri:
Afganistan'da Halk Demokrasisi Mücadelesi
Kundé Kor (Kör Baykuş: Kürtçeye çevirisi)

ISBN 975-386-030-7

● 1. Basım, Mayıs 1996
● Kapak Grafik: Muharrem Pire
● Dizgi : Yaba Yayınları
● Basım, Cilt : Zirve Ofset
©Yaba (kitabın, yayınevinin adı anılmadan alıntı yapılamaz, kaynak gösterilemez.)
YABA YAYINLARI : P.K. 404 06043 Ulus - ANKARA
Tel: (0 312)435 08 50 Tel-Faks : 316 64 00

BİR UZMANIN GÖZÜYLE

DARBE

Edward Luttwak

Çeviren
EDİP İ. POLAT

YABA YAYINLARI

İÇİNDEKİLER

Şemaların Listeşi 5
Çizelgelerin Listesi 6
Önsöz (Haluk Gerger) 7
Önsöz (Edward Luttwak) 12
Yeni Baskıya Önsöz (Edward Luttwak) 14

1. BÖLÜM
Hükümet Darbesi Nedir? 17

2. BÖLÜM
Hükümet Darbesi Ne Zaman Olanaklıdır? 26

3. BÖLÜM
Darbenin Stratejisi 56

4. BÖLÜM
Darbenin Planlanması 105

5. BÖLÜM
Darbenin Uygulamaya Konulması 145

EK: A - Baskı Rejiminin Ekonomisi 177
EK: B - Darbenin Taktik Görünüşü (Tedbir Durumları) 185
EK: C - İstatistikler 192

Tablo I : Darbe ve Ekonomik Kalkınma (1946-1947 Arası) 192
Tablo II : Darbelerin ve Darbe Teşebbüslerinin.....
Ana Listesi (1946 - 1964) 195
Tablo III: Darbelerde Başarı Durumu (Randıman) 202
Tablo IV: Darbelerin Sıklık Derecesi (Frekansı) 202

ŞEMALARIN LİSTESİ

1. Alternatif Hükümet Biçimleri. "Sosyalist" Devletler ve "Halk" Cumhuriyetlerindeki Parti Hükümetleri (Komünist Ülkelerde).

2. Resmi Hükümet ve Gerçek Hükümet

3. Hükümetin Kullanılır Haldeki Telekomünikasyon Vasıtaları (Tasarım Olarak)

4. Darbenin Fiziksel Hedefleri

5. Denize Kıyısı Olan Bir Şehirde Yapılacak Darbenin Fiziksel Hedefleri

6. Operasyon Sırası ve Zamanlama

7. Bilgi "şamata"sı ve Analizler

8. Timlerin Sıfır Saatte hedeflerine Ulaşmaları İçin İhtiyaç Duydukları Emiralma Zamanı

9. Timi İkaz Etme Zamanı ve Savunma Sisteminden Eşzamanlı Olarak İçeri Girme.

10. Vergilendirmeye Bağlı Olarak, Politik Açıdan Hayatta Kalma Sınırı.

11. Duvalier Formülü

12. Büyük Güçlerle Savunulan Hedefleri "Ustaca" Ele Geçirme.

13. Yolkesme Pozisyonunun Genel Yapısı.

ÇİZELGELERİN LİSTESİ

1. Resmi Binalar ve Gerçek Emir - Komuta Zinciri

2. X Ülkesi: Potansiyel Müdahale Güçleri

3. En Uygun Sızma Stratejisi

4. Suriye Politikasında Etnik Azınlıkların Rolü.

5. X Ülkesi'nin Askeri Akademisi'nde (Sınıf 19'da) Mevcut Kariyer Durumu.

6. Irak'taki Arif Kardeşler (1958-1968) Sadakatlık Üzerine Bir Çalışma.

7. Tabur No: 1 Darbeye Taraftar Olma İhtimalleri

8. Portekiz Ordusu'na (Tasarım Olarak) Sızma

9. Batı Almanya Silahlı Kuvvetleri'ne Sızma (Tasarım Olarak)

10. Ortadoğu Sorunları Konusunda Amerikan Politikasının Formasyonundan Etkilenen Gruplar.

11. Alternatif Hükümet Biçimleri

12. 1967 Ortalarında, Ortadoğu ve Kuzey Afrika'daki Kitle İletişim Araçları.

13. Gana'da Polis'in İdaresindeki Haberleşme İmkanları

14. Devlete Sadaketle Bağlı Olan Güçlerin Müdahale Teknikleri

15. İlk Resmi Bildiri: Uygun Üslup Seçme

16. X Ülkesi, Ulusal Hesaplar Verisi

17. X Ülkesi, Propaganda ve Polisiye Harcamalardan Sonraki Ulusal Hesaplar Verisi.

18. X Ülkesi, Ulusal Hesaplar Verisi (Kalkınma İçin Mevcut Kullanılabilir Fonlar)

19. Darbe Arifesi. Devlet Güçleri Tamamiyle Atl-Üst Edilmiş Durumda. (Tasarım Olarak)

BİR KİTAP, BİR DANIŞMAN, BİR YÖNETİM

"Açıkça yıkıcı bir kitap..." (yayımcının kapak arkası notundan).

"(Makyavelli'nin) Prens adlı kitabında bulunabilecek herşeyden daha tahripkar..." (The Times Literary Supplement).

"Rahatlıkla yeraltı dünyasının en çok satan kitabı olabilir..." (Time Dergisi).

Bu satırlar Edward Luttwak' ın "Hükümet Darbesi: Pratik Bir Elkitabı" (Coup d' Etat: A Practical Handbook, Penguin Books, 1969) başlıklı kitabı üzerinde yazılanların en hafifleri. Yazıldığı yılda bü yük gürültüler koparan bu kitap, eski olmasına karşın, yeniden güncellik kazanmış durumda. Çünkü, Londra' da yayınlanan SOUTH dergisinin Aralık 1980' de çıkan üçüncü sayısında Edward Luttwak' dan "Orta Doğu Uzmanı" olarak sözediliyor. Dolayısıyla, bu kitabı ve bu yeni danışmanın düşüncelerini bilmek, Amerika'ın dış politikası ve ilerdeki olası gelişmeler hakkında da ilginç ipuçları verecektir.

Reagan'ın Orta Doğu ve hükümet darbeleri konusunda uzmanlaşmış danışmanı Luttwak, kitabını, önsözünde şöyle tanıtıyor, okuyana ürküntü veren bir serinkanlılıkla: "Bu bir elkitabıdır.. Kitap, bir yemek kitabına benzetilebilir, şöyle ki, gerekli istek ve malzemeye sahip herhangi bir kişiye kendi darbesini yapma olanağını verir; gerekli olan yalnızca kuralların bilinmesidir." Bunlar, darbe uzmanı danışmanın kısa önsözünde yazdıkları. Sinirleri sağlam olanlar için

artık kitabın ana bölümlerine geçebiliriz.E. Luttwak, kitabının ilk bölümünde hükümet darbesinin emir- komuta zinciri dışında, "küçük bir grubun, meşru hükümeti devirerek iktidarı ele geçirmesi" olarak tanımlıyor. Yazara göre, çağdaş devletin sürekli görevlileri olan bürokratlarla siyasetçiler arasındaki bağ kopartılıp, devletin görevlileri hükümet denetiminden çıkartılabilirse hükümet darbesi de gerçekleşmiş olur, çünkü bürokrasiyi denetleyen ve harekete geçiren lövyeleri ele geçirmek, devleti de ele geçirmek demektir.

Hedef "Tayini"

Kitabın ikinci bölümü "Bir Hükümet Darbesi Ne Zaman Olanaklıdır?" başlığını taşıyor. Bu bölümün hemen peşinde, yazar, darbeciler için, kendi deyimiyle "iyi hedeflerini" saptıyor ve şöyle yazıyor:

"1945' den bu yana sömürgeciliğin tasfiyesi bağımsız devletlerin sayısını iki katından fazla arttırdı. Böylece, bize açtığı fırsatlar da sevindirici bir biçimde artmış oldu. Bununla birlikte, her ülkenin bizim için iyi hedef olmadığını da bilmeliyiz. Bizi, örneğin İngiltere' de bir darbe yapmaktan alıkoyacak birşey yoktur, ama herhalde çok kısa bir süreden fazla iktidarda kalamayız. Kamuoyu ve bürokrasi, iktidarın niteliği ve yasal temeli konusunda temel bir anlayışa sahiptirler ve meşru liderliği geri getirmek için karşı tavır alırlar. Bu karşı tavır, darbenin ilk başarısını anlamsızlaştırır ve darbe öncesi hükümetin popüler olması yüzünden ve "yeni eskizler" çekici gelse bile bu karşı tavır yine de alınır. Karşı tavır şu gerçekten kaynaklanır: Toplumun önemli bir bölümünün siyasal yaşamla etkin bir ilgisi vardır ve siyasal yaşama katılırlar. Bu, iktidar erkinin meşru bir kaynaktan doğduğunun kabulü anlamına gelir ve eskileri desteklemek için hiç bir nedeni olmayanların bile meşruiyet ilkesine sahip çıkmak için birçok gerekçeleri vardır."

Çantadaki Keklikler

Dolayısıyla, darbe uzmanı yazar- danışman darbeciler için "iyi hedef" olarak Üçüncü Dünya Ülkelerini gösteriyor. Ama, gelişmiş ülkelerden de vazgeçmiyor ve belirli koşullar altında buralarda da hükümet darbesi yapılabileceğini ekliyor. Yazar bu geçici koşulları şöyle sıralıyor:

" a) Geniş bir işsizlik ya da hızlı enflasyonla birlikte ciddi ve sürekli bir ekonomik bunalım;

b) Uzun ve başarısız bir savaş, önemli bir askeri ya da diplomatik yenilgi;

c) Çok partili bir sistem içinde müzmin istikrarsızlık."

Yazara göre, darbe için her zaman "iyi hedef" olan ülkelerin ise şu ortak özellikleri vardır:

1- Ekonomik gerilik: "Hedef ülkenin toplumsal ve ekonomik koşulları siyasal katılmayı nüfusun çok küçük bir bölümünün tekelinde tutacak biçimde olması gerekir."

Yazar, azgelişmiş ülkelerle ilgili, özet olarak, aşağıdaki gözlemlerde bulunuyor:

Kırsal kesimde yaşayan köylü, toplumdan, dış dünyadan kopuktur, yoksulluk ve sefalet içinde yaşar. Devlet onun için çok uzaktır. Şehirlerde yaşayanlar da genellikle bilgisiz ve siyasal açıdan pasiftirler. Siyasal liderlerle ilişkileri tek yönlüdür. Bürokrasi ise onları yönetir, vergi toplar, askere alır, karşılığındaysa pek az şey verir. Haksızlığa, eşitsizliğe karşı gizli bir nefret vardır ama bunun ötesinde devlet gücü karşısında insanlar çaresiz ve ilgisizdir. Bürokrasinin ya da hükümetin günlük işleri sorgulanmaz ve eleştirilmez. Emirlere ya uyulur ya da bunlar savsaklanır. Dolayısıyla, bütün siyasal güç, güvenli, eğitimli, karnı tok, sırtı pek seçkin bir grubun elindedir.

İşte yazara göre, böyle azgelişmiş ülkeler darbe için olgundur. Çünkü, halk için, seçkinler arasından şu ya da bu grubun iktidarı ele geçirmesi pek önemli değildir.

2- Siyasal bağımsızlık: "Hedef ülke önemli ölçüde bağımsız olmalı ve yabancı ülkelerin iç siyasal yaşamdaki etkileri göreceli olarak sınırlı olmalıdır."

Yazar, "iyi hedef" durumundaki ülkelerin genellikle bağımlı olduklarını bildiğinden, bu durumdakiler için, örneğin o ülkede bir büyük yabancı gücün askeri ya da sivil danışmanları varsa, o zaman darbecilerin büyük müttefikin önceden iznini almalarını salık veriyor.

3- Organik bütünlük: "Hedef ülkenin tek bir siyasal merkezi olmalıdır. Şayet birden fazla merkez varsa, bunlar ayırdedilebilir ve etnik değil de siyasal özellikler çevresinde bütünleşmiş olmalıdır."

Nereden Başlamalı?

Hedef ülkeleri ve darbenin ön koşullarını böylece saptayan sayın danışman, kitabının üçüncü bölümünü "Hükümet Darbesinin Stratejisi" ne ayırmış. Bu bölümde genel stratejiyle ilgili olarak yazar, özetle, şöyle diyor: "Amacımız sistem içinde siyasal gücü elde etmek olduğuna göre biz, devrimin yoketmek istediği statükocu güçlere dayanmak zorundayız. Şayet onların bir bölümüne biz de karşıysak, onlarla hesaplaşmayı sonraya bırakacağız. Stratejimizin iki ana ilkesi olmalıdır. Birincisi, hızlı hareket etmeliyiz. İkincisi, bize karşı çıkması olası güçleri pasifize etmek için siyasal rengimizi belli etmemeliyiz. Gücümüzü oluşturacak kişileri elde etmek için genellikle tek kaynak vardır; gerçi, "Kanun ve Nizam" koruyucusu olarak ortaya çıkan partilere bağlı silahlı örgütlerden yararlanmak düşünülebilir ama bu, para ve eylem özgürlüğü gerektirir ki yasal güçleri kullanmak daha kolaydır! Bu arada başka güçler de ihmal edilmemelidir. Örneğin, halkın gereksinmelerini günlük olarak temin ettiği yoksul ülkelerdeki esnaf kepenk kapatarak hükümet üzerinde büyük baskılar oluşturabilir. Güçlü bir sendika da grevlerle hükümetin otoritesini sarsabilir. Dolayısıyla, yeni hükümeti kurunca bu güçleri kesinlikle pasifize etmeliyiz."

Yazar, daha sonra, darbenin herhangi bir siyasal akımla özdeşleştirilmemesi gerektiğini yazıyor. Burada "duruma göre, bir taktik hazırlanır" diyor ve örnek olarak Latin Amerika' da "ulusal kalkınma" dan, "siyasetçilerin yarattığı pisliği temizlemek"ten, ya da daha önceki iktidar bir darbeyle başa geçmişse, "normal siyasal yaşamı geri getirmek" ten söz edilebileceğini yazıyor.

Sıra Planda

Kitabın dördüncü bölümü "Hükümet Darbesinin Planlanması" başlığı altında yazılmış. Burada da sayın danışman tüm ayrıntılarıyla, harita, şema,liste ve grafiklerle darbe planının nasıl yapılması gerektiğini öğretiyor. Bu arada, siyasal partilerin, hükümet üyelerinin, önemli kişilerin, basının, sendikaların ve dinsel örgütlerin nasıl pasifize edileceğini, yol kavşaklarının, ana trafik noktalarının,

hava alanları ve ulaştırma istasyonlarının ve kamu binalarının nasıl ele geçirileceğini anlatıyor.

Biraz da muhalefet gerek

Yazar, bir de bazı siyasal güçlerin pasifize edilmemesi gerektiğini öneriyor: "Bunlar genellikle aşırı olarak bilinen ve güçleri sınırlı olan gruplardır. Onlara belli bir eylem özgürlüğü vererek bize karşı çıkmalarını sağlarız. Onların muhalefeti bizim açımızdan iki olumlu sonuç doğurur:

a) Bizden çok onlardan korkan siyasal güçlerin desteğini kazanırız;

b) Bir ileri adım atarak öteki gruplarla da; onları önce sözünü ettiğimiz aşırı gruplarla berabermiş gibi gösterdikten sonra, savaşırız."

Yazar bu bölümü özellikle güçlü sendikaların bulunduğu Fransa ve İtalya gibi ülkelerde ne yapılması gerektiğini yazarak bitiriyor. Doğal olarak da, sendikaların kapatılmasını ve sendika liderlerinin tutuklanmasını öneriyor.

Kitabın son bölümü ise darbenin uygulanışına ayrılmış..

Bu ibret verici kitabın yazarı bir zaman dünyanın en güçlü devletlerinden birinin, niteliklerini iyi bildiğimiz Başkanı'nın Danışmanı'dır. Bu kitabı, bu kişiyi ve arkasındaki yönetimi iyi tanımak gerekir.

ADI: EDWARD LUTTWAK
GÖREVİ: REAGAN'IN DANIŞMANI
UZMANLIK ALANI: HÜKÜMET DARBESİ
UĞRAŞ ALANI: ORTA DOĞU VE ÜÇÜNCÜ DÜNYA

HALUK GERGER

ÖNSÖZ

Bu, bir el kitabıdır. Bu nedenle Hükümet Darbeleri konusunda teorik bir analizi kapsamına almamıştır. Daha çok bir devletin iktidarının ele geçirilmesi için gerekli teknik bilgileri (formulasyonları) içerir. Bir yemek hazırlama kitabına da benzetilebilir, bir anlamda, işin yabancısı olan birine bile gerekli hevese (ve doğru araçlara) sahip olduktan sonra, kendi darbesini yapma imkanını vermeyi amaçlar; ihtiyaç duyulan, sadece gerekli kuralların bilinmesidir. Bir çift uyarıcı söz gerekli: İlk etapta, başarılı bir darbeyi gerçekleştirmek için belirli ön şartlar hazırlanmalı, tıpkı şaraplı bir balık çorbasını pişirmek için, başlangıçta doğru balık türlerine ihtiyaç duyulacağı gibi. İkincisi, Okuyucular, başarısızlığın cezasının yemek tabağını da yemek zorunda kalmaktan daha büyük olacağının farkına varacaklardır. (Aynı zamanda başarı ödülü de büyüktür.)

Böyle bir elkitabının yetersiz olduğu, ya da bir ayaklanma ve kargaşayı yönetme problemlerini çözücü etkili bir kılavuz olarak kullanıldığında, okuyucuları büyük tehlikelere maruz bırakacak yanlış yönlendirmelere sevk edebileceği ileri sürülebilir. Benim savunduğum şudur: Darbeler günümüzde de yaygındırlar ve bu kitabın sonunda da belirtildiği gibi eğer halkın çoğu darbelerin nasıl üstesinden gelineceğini öğrenirse, bu, darbeden demokrasiye geçmek için önemli bir adım olacaktır (ki bunun, bir çok liberal fikirli kişinin beğenisini kazanacağı da bir gerçektir.)

Sonuç olarak, burada ele alınan tekniklerin, politik açıdan tarafsız anlatıldıkları ve sadece, devletin kontrolünün ele geçirilmesinin objektif olarak kavratılmasıyla ilgili oldukları dikkat çekici olacaktır. Bunlar, asla devletin sonraki politikaları ile ilgili teknikler değildirler.

Bu konuyu başka açıdan detaylı olarak araştırmaya ilgi duyan okuyucular, konuyla ilgili belirli (standart) akademik çalışmalardan bazılarına başvurmayı isteyebilirler. Bu eserlerden bazıları şunlar: J. J. Johnson' un Gelişmekte Olan (az gelişmiş) Ülkelerde Militarizmin Rolü, S. E. FİNER'in At Sırtındaki Adam adlı eserler ile, Marion J. Levi J. R.' ın Toplumların Yapısı ve Modernizasyonu adlı kitabında yer alan Orduların Örgütlenmeleri adlı bölüm.

EDWARD LUTTWAK

YENİ BASKIYA ÖNSÖZ

Fransız Êvênements Dergisi' nin Mayıs 1968 sayısında tekrar belirtildiği gibi, gelişmiş ülkelerde yapılacak bir ayaklanma- başarılı olsa bile- uzun süre dayanabilecek bir devrime yol açmaz. Modern Devletin savunma mekanizmaları, profesyonel personeli, bağımsız haberleşme ve ulaşım ağı ve yaygın bilgi alma kaynakları sayesinde, sadece sivil bir kışkırtma ile (ne kadar uzun süreli ve şiddetli olursa olsun) bozguna uğratılamaz. Genel bir grev geçici olarak sistemi batırabilir, fakat eski sistemin askeri ve polis kurumları iyi haldeyken, siviller yakıtsız ve gıdasız kalsalar bile, modern bir ekonomik düzen olduğu sürece, yalnızca genel grev sistemi mağlup edemez. Direkt bir saldırı için kitleleri kullanan bir ayaklanma, ehliyetle donatılmış eldeki polis gücüyle tesirsiz hale getirilebilir; eğer ellerinde modern otomatik silahlarla, eğitilmiş kişiler bir silahlı ayaklanma teşebbüsünde bulunurlarsa, bir kısım sivil kitleyi ani karşı çıkarmak suretiyle bu kalkışma dengelenecektir.

Bundan dolayı, modern bir devlet direkt bir saldırıyla asla fethedilemez. Bu devletler için olası iki tehdit kalıyor geriye: Devrimci Savaş ve Hükümet Darbesi.

Devrimci Savaş, Vietnam'da ve diğer bazı yerlerde gerçekleştirildiği gibi, çok kan kaybına neden olur ve devletin fiziksel tahribatına dayanarak yavaş gelişir; iki unsura dayanır: Gerilla Sa-

vaşı ve Tahrip Etme. Korkunç baskı nedeniyle insani değerlerin bittiği yerlerde, politik ilişkilerin katı ve sınırlı olduğu ülkelerde, bu iki mücadele biçimi ekonomik olarak geri olan kesimi etkiler. Başka ülkelerde, bu iki yöntem çok özel durumlarda, mesela yabancı bir askeri gücün işgaliyle, parça parça kurtarılmış bölge yaratmak suretiyle uygulanır.

Diğer yandan Hükümet Darbesi ise, devrimci savaşın birinci hedefi olan devlet aygıtının parçalarını kendisi için mutlaka kullanır. Bu parçalar: Ordu, polis ve istihbarat servisleridir. Darbenin tekniği JUDO tekniğidir. Darbe planlayıcıları gizlice güvenlik biriminin küçük ama kritik bir parçasına sızar ve onu ele geçirirler, sonra buradan devlet bürokrasinin eski düzenini kullanarak politik yönetimi cerrahi bir dikkatle devre dışı bırakıp, onun yerine geçerler. Bu kitap sızma ve devirme aşamalarında, birinci derecede gerekli teknik bilgileri konu edinmiştir. Planlama ve uygulama aşamalarında gerekli olacak askeri bilgiler, darbe sonrasında, en son aşamada politik dengeleri kurmak için gerekli propaganda teknikleri kitabın konusu dahilindedir. Onun için bu kitap, her şeyden önce politik veya ideolojik eğilimi yansıtmayan teknik bir elkitabıdır.

Darbe, Bolşevik Devrimi' nin de kullandığı bir araç oldu ve Lenin Hükümet Darbesi'nin ilk ve çok ehliyetli bir teknisyeniydi. Eğer Hükümet Darbesi sözcüğü sadece sağ iktidarın yönetimini hatırlatıyorsa, bu yalnızca bir yanılgıdır ve okuyucuların bu konuda yanılmamalarını tavsiye ederiz.

İlginç bir noktadır ki, parlemento- dışı muhalefetin sözcüleri Vietnam tipi (Devrimci Savaş Yöntemi) ve başarılı olmayan ayaklanma teknikleri hakkında bolca laf ederler, ama görünüşe bakılırsa Hükümet Darbesi' ni pek düşünmezler.

Parlemento- dışı muhalefet, ortodoks bir politik mücadele yöntemini reddeder, zira bu yöntem sert olmayan bir dil gerektirir ve verilen politik spektrumdan ve en geniş ilgi alanından destek almak için hedeflediği amaçlarının açıkça dile getirilmesine ihtiyaç duyar. İzlenecek yöntem, ister parlementer yolla, ister seçimle veya başka türlü olsun mutlaka zaman ve güç gerektirir. Yukarıda bahsedilen yöntemin, neden "Yeni Devrimciler" tarafından kabul edilmediği pek açık değildir. Bu yöntemin politik amaçları temiz kalabildi mi? Yoksa

bunların kabul edilmemesine neden olan zaman ve gücün olmaması mıydı? Hükümet Darbesi gerçekleşse bile sonradan daha fazla sessizlik ve sabırlı bir çaba gerektirir. "Yeni Devrimciler" in liderleri açıkça veya zımnen bütün bu güçlenme metodlarını reddettiler, oysa bunlar makul yöntemlerdi, şu anda bile bu akımlar tarafından yönetilen kimi çocuklar bilmelidir ki, Che Guevera' nın posterleri ve tahrik edici estetik semboller; uğrunda bedel ödenecek gerçek politik bir faaliyet için yeterli değildirler.

"Yeni Devrimciler" in bilinen hedefi, daha çok muhafazakar kesimlerle güç rekabetine giren Batı'nın zayıf ve yılgın Sosyal-Demokrat Partileri'dirler ve onlar aynı zamanda "Geniş Burjuva Kitleleri"nin giderek daha çok sağa kaymasını sağlayan huzursuzluklara ve dehşet uyandıran faaliyetlere neden oluyorlar. Bunun da ötesinde, sol bir parti olarak, Sosyal- Demokratların yerine göz dikiyorlar ve bu şekilde sağa aynı oranda kayma tehlikesiyle yüz yüze kalıyorlar. Devrimci bir sol ile "faşist" sağ arasında "masum" solun doğal zaferini getirecek epik bir kavganın direkt ve çarpıcı bir biçimde başlatılması, senaryolarının son perdesidir.

Biz önceleri de bu kavganın içinde bulunduk. Bu senaryo görünüşte makul da görünür ama, sağın politik eylemi onun parti mücadelesinin yerini almasından bu yana, aşırı sağın büyük avantajlar sağlamasıyla profesyonel üyelik sistemi daha çok sürekli askeri bir nitelik almasından sonra, günümüzde hiç de makul bir hareket özellikleri kalmadı artık. Yeni Devrimciler ve benzeri hareketler halen ciddi anlamda reformist solu zayıflatmaktadırlar. Onlar hem Fransa' da ve hem de Amerika' da 1968 politik akımı esnasında muhafazakar güçlerin büyük zafer kazanmasına yardım ettiler. Bu akımların önü kesilmedikçe, başka yerlerde de başarılarını tekrarlayabilirler. Şov çıkışlar, sahte Marksist söylev, gerçek tehlike arzeden akımları gizleyemez, hernekadar sol kanattaki herhangi bir etkisiz akım gibi olsalarda, iştahsız bir sağ için de kesin bir güç takviyesi sağlamaktadırlar.

EDWARD LUTTWAK

1. BÖLÜM
HÜKÜMET DARBESİ NEDİR?

"Tahmin ettiğim gibi,eğer bir Hükümet Darbesi'y'e barış çağı başlarsa, buna üzüleceğim."

Wellington Dükü- 1811

"...askeri müdahale dışında hiç bir kurtuluş yolu kalmadı..."

Constantine Kollias,21 Nisan 1967, Atina

Hernekadar Hükümet Darbesi terimi 300 yıldan fazla bir süredir kullanılıyor olsa da, darbe, çağımızdaki gelişmişlikle parallel bir şekilde sıkça uygulanma imkanı buldu. Yani sürekli bir ordu ve profesyonel bir bürokrasiye sahip modern devletin gelişmesiyle birlikte resmi kayıtları, memurları, dosyaları sayesinde kalıcı bir mekanizmaya en geniş anlamda dayanan modern bir devlet gücü, bireylerin ve kendinden küçük organizasyonların faaliyetlerini rahatlıkla izleyebilir ve isterse onları yönetebilir. "Totaliter"devletler, sadece en güçlü tahakkümü sağlayacak detaylı ve kapsamlı bilgilenmeyi kullanmakla kalmaz, aynı zamanda "demokratik" tirler. "Demokratiklik" değişik anlamda kullanılsa bile, sadece büyük bir araçtır.

Modern bürokrasinin gelişmesi, darbeye uygulama imkanı sağlayan çok önemli iki muğlak yapıyı netleştirmiştir: Politik yönetim ve devletin sürekli mekanizması arasındaki belirgin bir farklılaşmanın gelişmesi. Ve bir gerçek olarak geniş örgütler gibi, bürokrasinin de belirli bir emir- komuta zinciri içinde yapılanmış bir hiyerarşiye sahip olduğunun ortaya çıkması. Devletin ücretli bir memuru olan bürokrat ile amirin bir personel hizmetçisi arasındaki farklılışma yenidir ve hem İngiltere'de hem de Amerika'da sistemlerin en eski devlet yapısının arda kalan özelliklerini gösterir. (*)

Bu gelişmenin önemi şu gerçekte saklıdır: Eğer bürokratlar belirli bir yönetime sıkıca bağlıysa, bir illegal gücün hakimiyeti "Saray Darbesi" ile olabilir ve bu güç aslında amirin kişisel manipulasyonunun etkisindedir. Amir, kabul ettirdiği yeni politikaları ya da bağlı danışmanlarıyla güçlendirilmiş olabilir, darbe esnasında, esir alınabilir veya öldürülebilir. Ancak ne şekilde olursa olsun, "Saray Darbesi" sadece "içeriden" ve "içerideki personel" tarafından yönetilebilir. "İçeridekiler" eski Roma İmparatorluğu' ndaki gibi saray muhafızları olabilirler, ya da 1960' ların Etyopya'sı ve herhangi bir Hanedanlık Sistemindeki gibi istenmeyen bir Kralın yerine daha uysal bir evladı getirme yolu denenebilir.

Darbe, daha fazla demokratikliği gerektirir. "Dışarıdan" yönlendirilebildiği gibi, hükümet dışı alanlarda da faaliyet gösterebilir ama, profesyonel ve devamlı görev yapan sivil servis, polis ve silahlı kuvvetleriyle belirli bir biçim almış bir devlet alanı içinde faaliyet yürütür. Amacı, siyasal yönetim ile devletin sürekli memurlarını birbirinden ayırmaktır ve bu iki kesimi geleneksel, etnik ve politik bağımlılıktan dolayı, birbirinden ayırmak genellikle mümkün olamıyor.

Hem İmparatorluk Çin' inde ve hem de günümüz Afrika Ülkeleri'nde köklü bir bürokrasinin örgütlenmesinde etnik bağlar kullanılmıştır. Mançurya Hanedanı yerli Çin geleneklerini izlemek ve sivil hizmetlerinin bütün alanlarında Çin "Hanı" nın emrine girmek için temkinli davrandı. Fakat ordunun ve hukuk sisteminin önemli kilit noktaları bu hanedanın kurucuları ile Çin' e giden, bu ailenin so-

(*) İngiltere'de yerleşmiş bir kanı vardır. Sivil hizmetçiler-adlarından da anlaşıldığı gibi- Kral' ın hizmetçileridirler. Amerika' da da bir seçim zaferi sonrasında,tarihi, eski arabalar uzun bir geçiş yaptıklarında, hala bazı sivil servis hizmetleri profesyonel kişilerden ziyade, politik çevrelere verilir

yundan gelen kişilerce doldurduldu. Aynı şekilde Afrika Hükümdarları da genellikle güvenlik servislerindeki stratejik görevlere kendi kabilelerinden olan kimseleri tayin ederler.

Bir parti mekanizması sivil servis kadrolarını yönettiği zaman ya genel "totaliter" yönetimin bir parçası olarak hükmeder, ya da yönetimde çok uzun süre kaldıkları için (savaş sonrası İtalya'da olduğu gibi) politik dostlarını, kısmen rejimi korumak, kısmen de politik çizgilerinin içten, ahenkli tatbikini garantilemek için bürokrasinin en köklü kadrolarına yerleştirir. Fransa ve İtaya' da, "Parti Adamları" bu amaçla polis ve güvenlik servislerindeki anahtar görevlerde tutuldular. Tıpkı Komünist Ülkelerde bütün kadim görevlerin parti "kliği" tarafından ele geçirilmiş olması gibi.

Suudi Arabistan, "geleneksel bağlar" ın bir örneğini teşkil ediyor (*). Kral ailesinin geleneksel sıkı kabile ilişkisinin olduğu bu topraklarda modern "bilgi yöntemi"nin eksik kaldığı bir durumda, örgütlenmiş aile yönetiminin birbirinden ayrı yapılanamadığı anlamına geliyor. Güvenilmez kent sakinlerince oluşturulan modern ordunun yanısıra, Suudiler' in takipçisi Vahabi Bedevileri' nin "Beyaz Ordu" su da vardır.

Politik yönetim ile bürokrasi arasında bu şekilde oluşturulan bağlar, tipik bir modern devletin oluşturduğu bağlar değildirler. Yukarıda anlatılanların yanısıra, Modern bir devletin yönetimi ve sivil servisi de hala sınıf yada etnik bağlarla birbirine bağlı olabilir, fakat bu ilişkilerin doğal yapısı gereği, bu tip örgütlenmelerde daima darbe planlayıcılarının sızmasını sağlayacak yeterli genişlik olacaktır.

Bürokrasinin şeffaf olmasının dolaysız bir sonucu olarak, çok az bir yetkiyle bile başarı sağlansın diye, devlet bürokrasisi görev alanları kesin hatlarla belirlenmiş iş kollarına ayrılmak zorundadır. Bu yetki alanları devletin değişik kademelerinin emrine verilir. Her kademede benimsenen bir emir- konuta zinciri olmalı ve standart prosedürlere uyulmalıdır. Böylece verilen bir emire veya bir bilgi koduna değişmeyen bir tarzda uyulur ve eğer emir uygun bir kaynaktan ve meşru bir düzlemde gelmişse, o emir icra edilir.

(*) Bu bağlar, Suudi Kral Ailesi' nden bu yana süregelen köklü, dinsel bağlardır Bu aile İslam'ın Vahabi yorumunun geleneksel kurucusudur.

Devlet aygıtının daha kritik kademeleri, ordu, polis ve istihbarat örgütleri, bütün bu özgün nitelikteki parçalar daha sert ve yoğun bir disiplin içindedirler. Bundan dolayı devlet aygıtı otomatik bir şekilde ve adeta önceden tahmin edildiği gibi normal çalışmasına devam eden bir çeşit "makinadır".

Darbe, bu makina gibi işleyişten avantaj sağlayarak gelişir, zira o esnada darbe, kontrolü sağlayan manivelaların ele geçirilmesi için devlet aygıtının parçalarını kullanır. Zira "manivelaların" öneminin ortaya çıkması, devletin bir çeşit makina olduğu gerçeğine dayanır.

Bazı devletlerin çok iyi örgütlendiklerini göreceğiz. Görülecek ki bu makina, önerilen bir fikrin usullere göre yürürlüğe konulması için "uygun" olup olmadığı konusunda, bu konudaki kararı pratiğe geçirmede, yeterince pişkindir. Bazı gelişmiş ülkelerde durum budur ve bu koşullarda darbenin icra edilmesi çok zordur.

Bazı ülkelerin bürokrasisi ise çok dardır ve devlet aygıtı basittir, ayrıca darbe ile devrilmeye elverişli olan yönetime de samimiyetle bağlıdır. Muhtemelen eski İngiliz koruması altındaki ülkeler olan Swaziland, Lesotho, Botswana ve Güney Afrika'da durum budur. İyi ki, devletlerin çoğu bu yukarıda bahsettiğimiz uç örnekler gibidirler. Devlet mekanizmaları hem çok geniştir ve hem de bürokrasisi katı bir sadakatle bağlı değil, böylece devletin doğru "manivelaları"nı ele geçirmek ve ona yeni bir kimlik kazandırabilmek için yüksek derecede bir esneklik sözkonusudur.

Son yüzyılın en çarpıcı gelişmelerinden biri, genel politik dengedeki büyük değişiklik olmuştur. Fransız Devrimi'den sonra hükümetler gittikçe artan bir trendle, peşpeşe devrilmişlerdir (*). 19. yüzyılda Fransa'da yaşanan iki devrim ve iki rejim denemesi, askeri bir yenilginin ertesinde, kısa sürede dağılmışlardır. 1958' deki rejim değişikliği, bu iki deneyimden harmanlanarak kalıcılaştı. Halklar bir çok yerde Fransız örneğini takip ettiler ve problemlerini çözme süreleri uzadıkça, buna bağlı olarak rejimlerin ayakta kalma süreleri azaldı. Bu durum, 19. yüzyılda ortaya çıkan Anayasal Monarşik Sistem'le göreceli bir uzlaşma durumuyla keskin bir tezat teşkil ediyor:

(*) • Tarihi bir söylemle ifade edilecek olursa, bu eğilim Amerikan Devrimi' nce başlatılmıştır ve Dünya' da geniş etkisi olmuştur. Hernekadar uzaklık ve yabancılık bu etkiyi hafifletsede.

Örnek olarak Romenler, Yunanlılar ve Bulgarlar Türk Sömürgeci Sistemi'nden özgürlüklerini aldıkları zaman, hemen sonra Kraliyet Sistemi' yla uygun alış-verişler geliştirmek için Almanya' nın gittiği yolu takip etmeye başladılar.

Kral taçları, bayraklar ve nişanlar ortaya çıktı ve saygınlık kazanan kimseler (İngilizler) bunlara dört elle sarıldılar, Kral sarayları inşa edildi ve koşulları elverişli ülkelerde yerel aristokrasiye, kral metresleri ve locaların kuyruğuna takılanlara sosyal haklar sağlandı. Öte yandan 20. yüzyıl Halkları, Monarşilere ve onların özel servetlerine değer vermediklerinin işaretini vermeye başladılar, mesela İngilizler uygun gördükleri bir kral ailesini Irak' ın yönetimine atadıkları zaman, Iraklılar son 1958 devriminden de önce sayısız çabalarla onları başlarından atmaya çalıştılar. Ordu ve diğer sağ güçler, aynı anda popüler akımlardan da geri kalmamaya çalıştılar ve rejimleri devirmek, otoriteyi ele geçirmek için illegal yöntemler kullandılar.

20. Yüzyılın rejimlerinin kolaylıkla devrilebileceklerine niçin tanık olduk? Tam bir paradoks durum, ki genellikle daha fazla esnek bir hükümette güvenlik için temel olan kurallar değiştirildiğinde, bu kolay devrilme ihtimali artmaktadır. Politik bir bilimci ise yukarıdaki soruya şu karşılığı verir: Her ne kadar kurallar daha esnek hale getirilse bile, değişim için baskılar da giderek artar, esneklikteki artış oranı, ekonomik ve sosyal baskının artış oranından geri kalmamaktadır. (*)

Bir hükümet değişikliğini sağlayan yasal yöntemler kullanılmadığı zaman, genelllikle şiddet yöntemleri kullanılır. Bu yöntemler ya çok serttir (Kral' ın siyasi düzeni tamamıyle kontrolünde bulundurduğu monarşiyle yönetilen yerlerde olduğu gibi) ya da yeterince sert değildirler. Öncelikle dikkat çekicidir ki, örneğin Rus Saltanatı 17. yüzyıla kadar ne babadan oğula geçen bir biçimde ve ne de seçim sistemiyle yönetilmiyordu, sadece "işgalciliğe" dayanıyordu. Büyük Boyar Toprak Sahipleri ve Muhafız "Okçuları" ta-

(*) Belki de denge bozucu baskıların esas kökeni teknolojik değişiklikler ve bilimsel gelişmenin gözkamaştırıcı palazlanmasının sonucudur. Fakat, bu konu kitabın inceleme alanı dışındadır.

Eşitleme "Ayaklanma = Terörizm= Ulusal Kurtuluş Savaşı" şekline özellikle benzer.

rafından zorla bir çok tahtın ele geçiriilmesinin ardından, soyağacına göre oluşturulan yönetim prensipleri zayıfladı, ki bu durumda tahtı kim ele geçirdiyse, o çar oldu ve küçük bir güç başlangıçta üstünlük kurabildi.

Bazı çağdaş cumhuriyetler bu koşullar altında çökertildi. Bu şartlar, yeni hükümet kurma ihtiyacında olan politik ve legal oluşumların çürümesine yol açan, illegal yöntemle iktidarı ele geçiren bir çok hükümet örneği ortaya çıktığında, vuku bulmaya başladı. Savaş sonrası Suriye' de bir düzineden fazla darbe oldu ve "Horani" Anayasasında yazılan, açık genel seçimler için belirtilen şartlar, gerekli denetleyici mekanizmanın daha geniş bir fonksiyona sahip olamamasından dolayı uygulama olanağı bulumadı. Bütün illegal alanlardan köken alan yöntemlerden önce, farzedelim yönetimin değişmesi için yerleşmiş (köklü) prosedürler vardır. Peki biz onları nasıl adlandırıcağız ve hangi yanlarına itimat edeceğiz? Bunları, anlambilim açısından bazı manalarını atlayarak aşağıya aldık:

DEVRİM

Başlangıcında belirli bir düzen içinde olmayan halk kitleleri tarafından yönetilen, politik ve sosyal yapıların, keza yönetimde yer alan gerçek kişilerin değiştirilmesini amaçlayan bir harekettir (**)

Bu terim değişmeyen bir popülariteye sahiptir ve darbelerin çoğu da bu terimi kullanarak fazilet kazanır, çünkü burada bütün işi yapan bir kaç darbe planlayıcısından ziyade, ima edilen "halk" tır. Örneğin Kasım, Irak' ta Faysal Nuri Es- Said'i devirdiği zaman, onun karanlık emelleri yerel halk tarafından "14 Temmuz Devrimi' nin Kutsal Prensipleri" alarak biliniyordu.

SİVİL SAVAŞ

Sivil savaş, bir hükümeti devirmeye yol açan silahlı ulusal güçlerin iki tarafı arasında meydan gelen gerçek bir savaştır.

Bu terimin modası geçmekle birlikte, eğer siz bir İspanyol olsanız ve Franko taraftarı iseniz 1936- 39 olaylarını *Cihad* (la cruzada) olarak adlandırırsınız. Eğer Franco taraftarı değilseniz, olaylara kulak misafiri olmuşsanız, o zaman o olayları sadece ".... Olayları" olarak adlandırırsınız.

(**) Başlangıçta kitlelerin kavramlaştırılmış (görüş halinde) amaçları yoktur ama eylem pratiği içinde amaçları açıkça görülebilir.

ASKERİ MUHTIRA (PRONUNCİAMİENTO)

Bu, aslında İspanya ve Güney Amerika türü Askeri bir Hükümet Darbesidir, fakat son yıllarda yapılan bir çok Afrika Darbesi de bu biçime dönüştü. Bu yöntemin 19. yüzyıl İspanyol versiyonunun kökeninde daha çok dini ayin yapma yöntemi vardı. İlk önce ordudaki subayların fikirlerini dile getiren "görevler" (trabajos) (*) okundu. Sonraki adım, kararların alındığı ve ödüllerin vaat edildiği Anlaşmalar (Compromisos) aşamasıydı, sonra eylem çağrısı yapıldı ve son olarak da hükümete karşı ayaklanma halinde olan subaylara öncüllük edecek bir askeri birliğin teşebbüsü geldi.

Muhtıra, karşı- devrimci bir fenomenden çok, liberaldi ve "Ulusal" tipik bir liberal görüşe varmayı amaçlayan teorik bir amaca da sahipti. Sonra,İspanyol Hükümetleri daha çok etkisizleştiklerinde, ordu, artan oranda sağa kaydığı için, bu teori "ulusal" neo- liberallikten; "gerçek" teorisi olan neo- muhafazakarlığa dönüştürüldü. Bu fikirler, genellikle ifade olanağı bulamayan, çoğunluğun isteklerini içeren ve manevi alanın sürekli görüşlerini temel alacak ulusal bir özün varlığını doğmatik olarak kabul eder. Bu fikrin yorumlanması ve "Gerçek İspanya" nın hükümete karşı ve gerektiğinde halka karşı da korunması orduya havale edildi. (**)

Muhtıracılar örgütlüydüler ve özel bir ordu lideri tarafından yönetilirlerdi. Bütün bir subay kıtasının adıyla gerçekleştirlen muhtıra ordu içinden bir hizibin gerçekleştirdiği bir ayaklanmaya veya darbeye benzemiyordu. Ya da bazı ordu birimlerinin kullanıldığı siviller tarafından gerçekleştirlen bir darbeye de benzemezdi. Muhtıra, bütün bir ordu tarafından gerçekleştirilir. Onun için bütün bir ordunun katılımıyla oluşturulan Afrika'daki bir çok yeni yönetim, klasik muhtıracı yönetimlere çok benzemekteydi.

AYAKLANMA

Ayaklanma, aslında bir savaş dönemi veya doğrudan doğruya bir savaş fenomeni sonrasında, yönetimin atadığı silahlı güçler içinde resmi bir sıfatı olan birinin gerçekleştirdiği bir kalkışmadır. Kornilov

.(*) Trabajos, İspanyol bir sözcük ve Türkçe' deki "ilk görev" anlamındadır. (Askeri muhtıranın ilk bildirisi) Ç.N

(**) Bu teorinin değişik versiyonları, 1950' den 1960' ların başlarına kadar Fransız Ordusu saflarında revaçtaydı.

Ayaklanması, bu tanımlama için açık bir örnektir. Bilindiği gibi, Kuzey Rusya' da bir ordu grubundan sorumlu olan Kornilov, savaşı ilerletecek bir "kavga" rejimini kurmak için Leningrad'ı ele geçirmek amacıyla ayaklandı. (Başarsaydı, belki Lenin' in adı yerine, onun adı bu şehire verilirdi.)

KURTARMA

Bir devlet, hükümeti diplomatik veya yabancı askeri bir müdahaleyle devrildiğinde, bu devrilmeyi gerçekleştirenler tarafından "Kurtarılmış" olarak adlandırılabilir. 1947' de Romanya' daki Komünist Yönetim Düzeni böyle bir klasik durum arzediyordu. Sovyetler Birliği, Kral Michael' den sonra, yeni kabinenin kurulması isteminin reddedilmesi halinde, Sovyet Ordusunun kullanılması tehditinde bulunmuştu.

ULUSAL KURTULUŞ SAVAŞI, İSYAN V.S

Bu tür bir savaşı başlatan bir partinin amacı iç çelişkinin olduğu koşullarda devletin içinde iktidarı ele geçirmek değildir, daha ziyade alternatif yeni bir devlet kurmaktır. Bu yeni devlet etnik veya politik esaslara dayalı olabilir.

Güney Vietnam'da Viet Kong hareketi, duruma göre yeni bir sosyal yapı veya yeni bir devlet kurmayı amaçlıyordu. Irak' daki Kürtler, Kenya' daki Somalili' ler, Burma' daki Karen'ler ve Hindistan'daki Nagas' lar kendi yaşadıkları bölgeleri devletin denetiminden geri almayı istemektedirler.

DARBENİN TARİFİ

Hükümet Darbesi, iktidarın ele geçirilmesini sağlayabilen bu değişik yöntemlerin bazı unsurlarını kapsar, fakat bunların bir çoğundan farklı olarak kitlelerin müdahalesine veya gelişmek için askeri bir gücün desteğine ihtiyacı yoktur.

Bu güçlerin direkt yardımı şüphesiz iktidarı ele geçirmeyi daha da kolaylaştıracaktır, fakat bu güçlerin, darbe düzenleyicilerin emrine amade olacağını düşünmek gerçekçi olmayacaktır. Çünkü biz ordudan sorumlu olmayacağız, konrolümüz altında hazır büyük askeri güçlerle bir darbe planlamaya başlamayı da ümit edemeyiz, ayrıca darbe öncesi hükümet hiç bir zaman "geniş halk kitlelerini" etkili bir şekilde kullanmamızı sağlayacak örgütlenme yapmamıza ve propagandalar gerçekleştirmemize de izin vermeyecektir.

Darbenin ikinci ayırtedici özelliği de belirli bir politik eğilimi yansıtmamasıdır. Devrimler, sağ güçler tarafından muhtıra veya ayaklanmalar başlatıldığında daima "solcu" olurlar. Buna karşılık Darbe ise politik olarak nötr (bir çeşit tarafsız) görünür, ama iktidar ele geçirildikten sonra bazı özel politikaların izleneceğine kuşku yoktur. Bu bir gerçektir ki, darbelerin çoğu kesinlikle sağcı karakter taşırlar ama bu, her koşulda kaçınılmaz bir şey de değil. (*)

Eğer bir darbe kitlelerin gücünü veya savaş faktörünü kullanmazsa, hangi güç aracı onun devlet yönetimini ele geçirmesine imkan verecek? Kısa cevap şudur: O güç devletin kendisinden gelecek. Uzun cevabı ise elinizdeki kitabın bütün içeriği verecektir. Bizim pratik ve resmi tanımlamamız aşağıdaki gibidir: Darbe, devlet aygıtının küçük ama kritik bir parçasına sızmaktan ibarettir. Bu kritik parça sonradan devletin geriye kalan kontrol mekanizmasından hareketle hükümetin yerini almaktadır.

(*) Yunan Darbesi, "darbelerin gerici olduğu" imajını güçlendirmiştir, ama 1966 Suriye, 1958 Irak ve 1962 Yemen Darbeleri ise özünde solcuydular, azda olsa liberal ve ilerlemeci.

2.BÖLÜM
HÜKÜMET DARBESİ NE ZAMAN OLANAKLIDIR?

"Bolşevikler Sovyet Kongresi'ni bekleme hakkına sahip değildirler....Doğrudan doğruya iktidarı almalıdırlar...Zafer mutlaktır ve yüzde doksan kansız olma şansına sahiptir.....Beklemek, devrime karşı işlenmiş bir suçtur." V. İ. Lenin, Ekim 1917

1945 yılından bu yana sömürgecilikte meydana gelen çözülme süreci, bağımsız devletlerin sayısını iki katından fazla arttırdı, çok hoşnut edici bir yöntemle bize sonsuz fırsatlar sundu. Bununla birlikte, bütün bu devletlerin, bizim için iyi hedef olmadıklarını kabul etmek zorundayız. Mesela İngiltere'de bizleri bir darbe yapmaktan alıkoyacak bir şey yoktur ama, muhtemelen çok kısa bir süreden fazla iktidarda kalamayız. Kamuoyu ve Bürokrasi, orada iktidarın niteliği ve yasal temelleri konusunda köklü bir bilince sahiptir ve meşru bir yönetimi yeniden geri getirmek için bize karşı tavır alacaktır.

Bu karşı tavır, darbenin başlangıçtaki başarısın anlamsız kılar ve darbe öncesi hükümet popüler olmasa bile ve "yeni yüzler" çekici gelseler bile bu karşı tavır yine alınır. Karşı tavır şu gerçekten kaynaklanacaktır: Toplumun önemli bir kısmının siyasal yaşama etkin bir ilgisi vardır ve siyasal faaliyete katılır. Bu, iktidar gücünün meşru bir kaynaktan doğduğunun kabulü anlamına gelir ve eskileri des-

teklemek için hiç bir gerekçesi olmayanlar bile, sadece meşruiyet ilkesine sahip çıkmak için bir çok haklı nedene sahiptirler.

Biz tamamen periyodik bir bilginin bize "gösterdiğinden" aşinayız ki, direkt olarak Başbakan'ın isminden etkilenen ve ümidi kırılanların oranı yüzde yirmidir. Biliyoruz ki, nüfusun büyük bir kısmı politikayla belli- belirsiz bir ilişki içindedir. Bununla birlikte, gelişmiş ülkelerin çoğunda çok geniş bir kitle politik örgütlerde, kelimenin tam anlamıyla aktif rol almaktadır. İhtilaflı politik kararlar, aşağıdaki biçimde bir politik katılımı tahrik ve teşvik etmektedir: Baskı altındaki halk kitleleri örgütlenirler, basına ve politikacılara mektuplar gönderilir, toplu dilekçeler yazılır, gösteriler organize edilir ve bu, yönetenlerle yönetilenler arasında sürekli bir diyaloğun oluşmasına neden olur.

Bu diyalog illa da resmen demokratik bir politik sistemin varlığına da bağlı değildir. Tek partili devletlerde bile, iktidarın, kendi kendini atayan bir kaç liderin elinde olduğu yerlerde bile, sessiz ama aktif bir diyalog oluşabilir. Bu ülkelerde partinin üst yönetimi, politik kararları tartışmaya açabilir ve göreceli gevşeme dönemlerinde bu tartışmalar daha alt kademedeki geniş kitlelerin değişik "akımlarını" yansıtan yayınları da kapsar. (Gerçi bu yayınlar, yönetimin sadece belirli politik kararlarından ve resmi ideolojiden biraz daha geniş çerçevededir.) Demokratik olmayan ülkelerde bu karşılıklı diyaloğun değeri (seviyesi) büyük değişiklik gösterir. Örneğin Yugoslavya' da (*) Kominist Parti, giderek daha çok politik konuları geniş düzlemde tartışan bir özgürlük forumu halini almıştı. Parlamento ve basın, her ne kadar İngiliz ve Amerikan tarzında düşüncelerini öne süremelerine rağmen, yine de sistemin "açıklığına" iştirak etmekteydiler. Alınan politik kararlar sadece büyük övgüler almıyorlardı, aynı zamanda gerçek anlamda inceleniyor ve eleştiriliyorlardı, hatta bazen bu kararlara karşı bile çıkılıyordu.

Böyle özel bir tek parti devleti, iyi bir darbe yapma ortamı olmayabilir.Halk, emirleri sorgulamayı ve iyice tetkik etmeyi öğrendiği sürece, hükümet emirlerinin yasallığını ve benimsenip benimsenmediğini araştırmadan kabul etmenin tersine, muhtemel bir darbede yönetimin emirlerine sadece riayet etmeyi de reddedecektir.

(*) Son zamanlardaki Çekoslavakya gibi.

Diğer yandan Mısır' da Arap Sosyalist Birliği (The ASU) ülkenin tek partisidir ve hala tartışmasız tek imzadır. Siyasi kararlar Cemal Abdul Nasır (*) ve onun partideki arkadaşları tarafından alınmaktadır. Sonra bu kararlar bürokrasi tarafından pratiğe konmaktadır ve bu partinin tabanı, sadece bu kararların uygulanmasına bütünüyle alkış tutmaktadır. 1967 Haziran yenilgisinden sonra, Ulusal Meclis'e hakim alan ASB, parti olarak Nasır'ın "istifa" ederek yönetimden çekilmesi sorununu ortaya attığı zaman, bir gözlemci şunları kaydetmişti: "Meclis, partinin söylediğini fazlasıyla yerine getirecektir". Tek parti devletinin çoğunda durum budur.

Bir ülkede karşılıklı güven, iyi beslenme sağlandığında ve toplumun çoğu yeterli okuma- yazma oranına ulaştığında, yöneticiler ile yönetilenler arasında bir diyalog oluşur. Ama hemen sonra, koşullar bu karşılıklı ilişkiyi bozabilir ve bu, bazen darbe için ortam hazırlayan rejime güvensizlik duygusunu ve geniş anlamdaki bir aldırışsızlığı beraberinde getirebilir.

Fransa' daki 1958 olayları darbeye benzer bir etkiye sahipti. 1940 yenilgisine neden olan, işgal de dahil 1946' dan başlayarak Cezayir ve Hindiçin sömürge savaşlarını kaybettiren 20 yıllık savaş, yavaş yavaş politik yapıyı zayıflattı. Bakanlıkların karmaşık işleri, sadece kısa bir süre için iktidarda kalan bakanlar tarafından düzeltilemediğinden dolayı, sürekli hükümet değişiklikleri, Fransızların çoğunun ve bu arada yöneticisiz kalan sol bürokrasinin rejime olan saygısını ve ilgisini kaybettirdi. Savaş aleyhtarlığı güçlü olduğundan Paris' teki otoriterlerin sözünü pek dinlemeyen ordu, sonunda Cezayir savaşında yer almaktan vazgeçti. Bakanlar, savaş, kan dökücüler ve başka konularda endişeli oldukları için, daha çok meclisteki koltuklarıyla ilgilenir oldular.

Savaşın bedeli, maddi- manevi açıdan, hükümet- ordu ile genel halk kitlesi arasında uzlaşmaz bir çelişki yaratmak olarak ortaya çıktı. Bir çok Fransız orduya güvenmiyor ve korkusunun giderek arttığını hissediyordu. (Dönemin yaratılan heyecanına bakarak) ordunun ideolojik ve düşünce biçimi açısından kendilerine çok yabancı olduğunu düşünüyorlardı.

(*) Abdul-Nasır: Zaferi sağlayan kişi demektir. Nasır: Zafer anlamındadır ve oldukça yakışıksız bir isim.

4. Cumhuriyet döneminin son Cumhurbaşkanı COTY (*) Mayıs 1958'de, bir hükümet oluşturması için De Gaulle'yi ziyaret ettiğinde (1 Haziran' da göreve başlatılmak üzere) De Gaulle kendi şartlarını empoze edebildi ve yeni bir anayasa yazmak ve 6 ay görevde kalmak şartıyla iktidar De Gaulle'ye devredildi. Ağustos' un ortasında görüşmeye açılan ve Eylül'deki referandumla onaylanan bu anayasanın hükümlerine uygun olarak yapılan seçimlerde, De Gaulle 5. Cumhuriyet' in ilk başkanı oldu. (Bu, Amerikan stili, geniş yetkilere sahip bir başkanlıktı, fakat Amerika' daki gibi başkanın yetkilerini kısıtlayan bir KONGRE yoktu.)

1958 Fransa' sı politik açıdan hantaldı ve bu yüzden de darbe için uygun bir ortam sözkonusuydu. Bununla birlikte, önemli "geçici" faktörler sistemin sağlam temellerini sarsmadıkça ve sistemi zayıflatmadıkça, gelişmiş ülkelerin çoğunda politik aygıtlar, uygun amaçları başarma konusunda esnek davranırlar. Bu "geçici" faktörler en genel anlamıyla şunlardır:

a) Şiddetli ve uzun süren ekonomik krizler, büyük işsizlik ya da fırlayan enflasyon.

b) Uzun ve başarısız bir savaş, ya da büyük bir diplomatik ve askeri yenilgi.

c) Çok partili sistemde meydana gelen kronik yönetim istikrarsızlığı.

İtalya, ekonomik olarak gelişmiş, sosyal açıdan dinamik ve fakat politik açıdan ise zayıf olan (istikrarsız) ilginç bir örnektir. Hıristiyan Demokratlar ((Democrazia Cristiana) ile Sosyalistler arasında sağlam bir koalisyon kurulmadan önce, DC, (ki en büyük biricik partiydi) merkezdeki bir çok küçük partiyle ittifak yaparak ülkeyi tek başına yönetebildi.Bu parti, zaten zaman zaman salt çoğunluktan daha fazla oy almaktaydı.(**)

Koalisyon hükümetlerinin kuruluşu daima zordur ve İtalya' da bu sorun öyle komplike bir hal aldı ki, özellikle karışık bir bulmacaya dönüştü. Eğer siz, bu ülkede hükümeti kurmak için davet alsaydınız, şu uygunsuz ve çok özgün olan durumla karşı karşıya gelirdiniz:

(*) Coty: Rene Jules Gustave Coty, 4. Cumhuriyetin 2. Başkanı'ydı.

(**) Çöküş dönemi sonrası en sağlam koolisyon, söz konusu koalisyondu.

Hıristiyan Demokratlar (DC) parlamentonun en büyük grubudur, fakat oyların sadece yüzde 20' sine sahiptir ve tek başına hükümet kuramazlar. Eğer iki küçük merkez sol parti- Sosyal Demokratlar ve Cumhuriyetçiler- hükümete alınırsa, sağ kanat ayrılır ve hükümet düşer. Eğer merkez sağ partiler- Monarşistler ve Liberaller- hükümete alınırsa, bu kez sol kanat ayrılır ve hükümet yine düşer. Eğer büyük, aşırı sağ parti (Neo Faşistler) hükümete alınırsa, bütün sol kanat grupları hükümetin aleyhinde oy kullanırlar. Eğer...

Yönetici parti, 1948' den bu yana devrilmeksizin iktidardadır, fakat bu süre içinde şişen ve etkisiz hale gelen bürokrasiyi düzene sokmayı başaramadı. Polis ve yerel hükümet yapısında bir değişiklik yapılmasına karşı çıkan sağ kanat partileri dışındaki herkes, reform istedi. Sol kesim, devlet mekanizmasının fantastik (garip) aktiviteleri üzerinde denetim kurulmasına karşı çıktılar. (*) Yani hükümet dışı partiler, denetimden çıkmış, randımansız ve suistimalle dolu olan hükümet politikalarını detayıyla inceleyecekleri yerde, sırf koalisyonu yıkmak için çabalarını yoğunlaştırıyorlardı.

İtalyanlar, her geçen gün Roma' da olup - bitenle ilgilenmekten daha çok uzak durdular ve hiç şüphesiz yıkılmaya yüz tutan bir "İtalyan De Gauelle Cumhuriyeti" nin koşulları oluştu. (Uygun bir kişi bulunmaksızın dahi, bir darbe yapabilme ortamı oluştu.)

BİR DARBENİN ÖN-KOŞULLARI

1958 Fransa' sı ve daha küçük olan 1964 İtalya'sı , hükümet ile Halk arasında diyaloğun bittiği iki ülkeydi. Fakat dünyanın bir çok ülkesinde (gerçekte en çoğunda) geçici koşullar ne olursa olsun, sözkonusu diyalog hiç kurulamıyor.

Son zamanlarda meydana gelen darbelerin bir listesini çıkaracak olursak, göreceğiz ki çok değişik tarihsel ve etnik temellere sahip olmalarına karşın, darbeler ortak, değişmez sosyal ve ekonomik, karakteristik özelliklere sahiptirler. Eğer bu özellikleri birbirinden ayrıştırabilsek, bir ülkenin bir darbe için uygun bir hedef olup

---

(*) Ulusal Hidrokarbon Şirketi' nin (ENI)başındaki Enriko Mattei' nin gariplikleri, kitapların birinde sözleşme koşulları olarak izah edilmektedir. Endüstriyel bir imparatorluk kurmuştu, uluslararası yağ Endüstrisine karşı savaştı, İtalyan politikalarına karşı koydu, bazı değişikliklere zorladı ve bilinmeyen nedenlerle öldü.

olmadığını göstermek için, onun temel sosyo- ekonomik verilerine bakarak bir göstergeler sıralanımını ortaya çıkarabiliriz.

1. Ekonomik Gerilik

Ekonomik gelişmişliğe ve ortaklaşa bir refah seviyesine sahip olmayan ülkelerde, halkın genel durumu, hastalık, doğum ve ölüm oranlarının yüksekliği ve periyodik açlıkla karakterize edilir.

Böyle bir yoksul ülkede ortalama birey, fiilen köyünden ve kabilesinden pek uzak olmayacak ve daha geniş toplum kesimiyle ilişkisi kesik olacaktır. Böyle bir kişinin satabileceği çok az şeyi vardır ve satınalma gücü çok azdır. Toplumla ilişkisini sağlayan gazeteleri, çeşitli klavuz kitaplarını ve görgüleri okuyup öğrenemez. Ne yazı yazabilir ve ne de ayda bir bile olsa şehirde oturmakta olan kuzenini ziyaret edebilecek parası vardır. Ondan alınan verginin yasal mı olduğunu, yoksa bir köy bürokratının zorla aldığı bir vergi mi olduğunu öğrenme yolunu bilemez. Beğenisine sunulan politik koşulların, sosyal ve ekonomik gerçekliği hakkında bazı şeyleri öğrenme yolunu da bilemez. Onun dış dünya ile bağlantısını kuran nesne, sadece devletin radyosudur. (Ve gerçeğin hiç bir zaman kendisine anlatılmadığını kendi tecrübelerinden dolayı bilmektedir.)

Dış dünyanın karmaşık durumu, güvensizlik telkin eden hali, savunmasız ve güvencesiz köylünün, iyi bildiği ve kendisini güvencede hissettiği aile, kabile veya aşiretinin tenha dünyasına geri dönmesini sağlar. Geleneksel kabile şefliğinin onun çok kısıtlı olan servetini avlamaya dayalı olduğunu bilir. Yine çok iyi bilir ki devletle çıkarları tamamen birbirine terstir. Bununla birlikte kabileye eseas yön veren ve onların esas inandıkları ise, devletin kendilerine çok yabancı ve anlaşılmaz olduğudur.

Şehirde ikamet edenler geleneksel toplumu tutkuyla benimsemekten kaçınırlar, fakat güvensizliğin ve cahilliğin etkilerinden uzak kalamazlar. Bu koşullarda, halk kitlesi politik olarak pasif olur. Yöneticileriyle ilişkileri sadece tek yönlüdür. Yönetici onlara nutuk çeker, konferans verir, umutlarını uyandırır, ya da onları korkutur. Fakat asla onları dinlemez. Bürokrasi onları vergilendirir, üzerlerinde baskı kurar, orduya verilmek üzere onlardan çocuklarını ayırır, yollarda çalıştırarak emeklerini sömürür, fakat bunların karşılığında onlara çok az şey verir. Taş çatlasa en dürüst rejimlerde bile bir su ya da

çelik değirmeni ancak köylerinden uzak bir yerlerde inşa edilebilir. Fakat bu da onlara direkt fayda getirmeyecek, onları bu sefaletten kurtaramayacak fakat, çocuklarına daha iyi bir gelecek verebilir umuduyla en azından bir teselli olacaktır. Öte yandan aslında fakirden bir umut tesellisi bile esirgenir. Fakirlerden alınan vergiler saraylara, tanklara, uçaklara ve politikacılar ile eşlerinin ihtiyaç duyduğu bütün acayip şeylere harcanır. Şehirdeki yoksul mümkün olan en kolay yoldan yaşamını sürdürür, güçbela sağlanacak olan yaşamsal ihtiyaçları için günübirlik bir mücadele içindedir ve kokteyl partileri, limuzinler ve bir elit sınıfın elindeki muhteşem villaların dehşetli manzarasına tanık olur. (*)

Halk kitleleri politik açıdan pasiftirler, fakat susturulmaya zorlanmış bir pasifliktir bu, yoksa tembellik değil. Kitle içinde her zaman yoksulluğun doğurduğu korkunç bir öfke vardır ve zamanı geldiğinde patlar. Yığınların aşikar bir siyasal amacı olmayabilir, fakat eylemleri politik sonuçlar doğurur.

Kral Faruk' un "beyaz telefon" monarşisinin sonunu getiren Mısır' daki 1952 darbesi ve onu izleyen Abdulnasır rejiminin işbaşına gelmesine yolaçan gelişme, bu ani patlamalardan biri tarafından başlatıldı. 26 Ocak 1952 tarihi, (Kara Cumartesi) Kanal Zone' de İngiliz kuvvetlerinin varlığına ve aktivitelerine karşı örgütlü bir gösteriyi kararlaştırma tarihi oldu. Şehirdeki yoksullar gecekondularından sokağa taştılar ve şiddet ve kundakçılık yapmaya kitleleri kışkırtan Müslüman Kardeşlerin ajitatörlerinin de aralarında bulunduğu bir kalabalık alayı ile birleştiler. (**)

Ajitatörler en büyük rüyalarını gerçekleştirdiler. Yoksullar ise bir fırsat yakaladılar ve zenginlerin binalarını tahrip ettiler: Oteller, Mağazalar, at yarışı külupleri, içki yerleri ve kısa sürede savaş alanına dönen şehir merkezindeki moda eşyalar satan yerler. Yoksullara daima kapalı olan zengin yerleri zarar gördü. Orta sınıftan olan bu büyük gösterinin düzenleyicileri, kendileri için en gözde toplanma yerleri olan mekanların tahrip edilmesini arzu etmezdiler, Mil-

(*) Buna rağmen bazıları olayların komikliğini görebilme yeteneğine sahiptir. Bazı Afrika dillerinde bir kabile adını izah eden Wa önekinden türetilmiş yeni bir sözcük vardır ve yalnızca WA- KAMBA WA- ZUNGU gibi adlardan çok, şimdi yeni kabile adlarında kullanılır: WA- BENZ ve WA- ROLL- ROYCE (araba markaları E. P)

(**) Bütün Orta Doğudaki olaylarda, ajitatörlerin birbirleriyle yakın ilişkisi kaçınılmazdır. Oysa her şeyin saray tarafından organize edildiği hep söylenir.

liyetçiler ise, yıkılan 500 işyerinden ve12000 konuttan Mısır' ı mahrum bırakmak istemezdiler. Onlar bunun çılgınlık, entrika ve anarşi olduğunu söylediler. Bunun yanı sıra bu olaylar yoksul kesim için adeta bir genel seçim idi: Oyu olmayan yoksul, ateşle oyunu kullanmış oluyordu böylece.

Kitle kalabalığının; dramatik ve basit olaylarda hedefini bulamayan eylemi ve şiddeti dışında, devletin güçleriyle bir alışverişi olmamaktadır. Onların hükümetin günlük icraatlarını ve bürokrasinin günlük işleyişini tetkik etme ve onlarla ilgilenmeleri de sözkonusu değil. Bu şekilde, eğer bürokrasi emirler yağdırırsa onlar, bu emirlere itaat etme veya uymamayı seçebilirler, ama asla bu emirlere meydan okumazlar veya onları incelemezler.

Bütün iktidar ve bütün sistem, küçük ve eğitim görmüş bir elitin elindedir. Bu elit, cahil değildir, eğitilmiş, iyi beslenmiş ve emniyettedir. Bu nedenle, karşı tarafta yer alan ve gerçekten büyük çoğunluk olan kitleden esastan farklıdır. Kitleler bu durumu kabul ederler ve iktidarın bu elitin elinde olmasını benimserler. Korkunç ayaklanmalara yol açan bazı dayanılmaz baskı yöntemleri sözkonusu olmadıkça, bu elitin politikalarını da kabul edeceklerdir. AYNI ŞEKİLDE ONLAR İKTİDARDAKİ HERHANGİ BİR DEĞİŞİKLİĞİ (BU DEĞİŞİKLİK YASAL, YA DA BAŞKA TÜRLÜ DE OLSA) DE ONAYLAYACAKLARDIR. Buna rağmen, çoğunlukla iktidarı elinde tutanlar, "onların" dışındaki kesimdir.

Böylece, herhangi bir darbe sonrasında, köy polisi yeni iktidarın beyannamesini okumaya gelir. Radyo, eski hükümetin fırsatçı ve kötü olduğunu, yeni iktidarın ise beslenme, sağlık ve eğitim sağlayacağını (bazen de başka gözkamaştırıcı şeyler) söyler. Halkın büyük çoğunluğu, bu suçlamalara veya vaatlere ne inanacak ne de inanmamazlık edecektir. Sadece uzak yerlerde mutlaka birşeylerin döndüğünü hissedecektir. Reaksiyonun olmaması (*) iktidarda kalabilmek için sadece halkın bir kesimine dayanabilen bütün darbelerin ihtiyaç duyduğu bir şeydir.

Bürokrasinin aşağı katmanları, benzer bir tarzda ve benzer nedenlerden dolayı darbeye karşı çıkacaklardır (ya da başarmasalarda karşı çıkmayı deneyeceklerdir). Onlar da, siyasi pişkinliklerinin olmayışı nedeniyle eski hükümetin meşruluğuna ve politikalarının,

onlar için mevcut olağanüstü durumdan daha az değerli olduğuna inanacaklardır. "Patronlar" emir verir, değerleri yükselir ya da düşer, ama herşeyden önce onlar, kendilerini köy halkının gözünde ulvileştiren prestijin ve iktidarın esas sahibidirler. Darbe sonrasında, merkezi bir seçim bölgesinde ikamet etmekte olan bir adam (önceleri orada oturuyor olsun veya olmasın) maaşı ödenebildiği ve başkentteki politik stratosfere bağlı kaldığı sürece darbeye itaat edecektir.

Polis ve ordu subayları ile kıdemli bürokratlar için ise, darbe fırsatlarla tehlikeler karışımı olacaktır. Bazıları, sözkonusu kriz döneminin zor bela atlatılabilmesi için eski rejimle hemen uzlaşacaklar, kimileri ya darbeye karşı savaşacak, ya kaçacak ya da alelacele sadakatlerini göstererek, ödüller almak için yeni rejimin destekçileri olarak öne çıkacaklardır. Bu grup tarafından izlenen faaliyet planı, iki taraf arasında yer alan güçler dengesi içinde, her birinin tek başına elde ettiği değere bağlıdır. Bunlardan, güven vermeyen büyük kesim için darbe, tehlikeleden ziyade fısatlar sunar. Bu yüzden onlar darbeyi benimseyebilirler ve bu nedenle zorunlu bir işbirliğine girerler. Ayrıca fazla maaş ve iyi yaşam koşulları talebinde bulunabilirler. Bürokratlar ve polis- asker mensupları, bir muhalefet odağı ile de birleşebilir veya kendileri de muhalefet yaratabilirler. Veyahutta 1966' da Nijerya' da olduğu gibi, bir karşı darbe bile düzenleyebilirler. Bu şekilde geçici, dayanıksız bir devlet yapısından avantaj sağlayabilirler.

Bir darbenin planlanması ve pratiğe konulması, çoğu kez taraftar konumundaki bir elit grubun kararının etkisiyle yönlendirilecektir. Yine de, eğer bir azgelişmiş bölge söz konusuysa, bürokratlar ve asker- polis kadroları darbenin karşısında yer almayı tercih etmişlerse, politik rekabete uygun bir tavır takınmak zorunda kalacaklardır. Politika prensiplerin köklü olarak yerleşmiş olduğu ülkelerdeki gibi bazı meşru, genel prensiplere uymayabilirler, çünkü zaten genel olarak kabul edilen prensipler de yoktur. Böylece yasallığa uyma yerine, dürüst politik muhalifler gibi ve onlarla aynı politik düzlemde, darbe planlayıcılarına karşı mücadele edebilirler. Bu,

(*) 10 Haziran 1967' de, kitlelerin Nasır' ı istifadan caydırmak için Kahire' de yaptıkları gösteri, Nasır' ın popülerliğinin de ispatıydı. Ama bağımsız bir direnme eylemi değildi. Delta' dan gelen köylüler, gösteriyi "tahrik" eden binlerce kişi tarafından yürütüldü. Bu gösteri devlet iletişim araçlarında yaygın bir şekilde duyuruldu.

darbenin muhalifleri üzerinde yanıltıcı bir etki yaratabilir. Bazı koşullarda, darbeye karşı mücadele, örgütlü güçleri aniden karşı karşıya getirebilir ve daha önce bahsettiğimiz gibi kitlelerden kopukluğun sözkonusu olduğu bu koşullarda, güçler daima nötr halde kalacaklardır. (*)

Darbe, elit grubun çoğunluğu için genel bir tehdit durumuna gelmediği sürece, seçim; muhalif olmanın büyük tehlikeleri ile sessiz kalmanın verdiği güvenlik arasında olacaktır. Darbeyi bütünüyle desteklemeyi gerektiren tavır, basit olarak hiç bir şey yapmamaktır. (Genellikle yapılacak olan da budur.)

Böylece, bir darbenin izleyeceği çalışma planı, çoğunlukla şunları benimser: Menfaatleri diğer tarafla bağdaşmayan aşağı tabaka bürokrasi ve kitleler ile, bürokrasinin üst kesimi, muhalefet yapmanın getireceği büyük tehlikeler yüzünden birbirinden izole edilirler. Bu şekilde, bir karşı çıkışın engellenmesiyle, bir darbenin başarısının anahtarı elde edilmiş olur. Darbe, politik açıdan deneyimli (pişkin) olan toplumlarda ise, kendiliğinden bir karşı çıkışla, yüzyüze gelir.

Totaliter devletlerdeki geceyarısı tutuklamaları, bütün kurumların (politik olmayanlar bile) üzerinde sağlanan denetim, rejime karşı çalışan bir bireyi genel olarak tecrit etme taktiğinin tamamen bir parçasıdır. Azgelişmiş bölgelerdeki muhalefet ise, sosyal şartların etkisiyle hemen hemen otomatikman kitlelerden soyutlanır.

Bu yüzden, darbe için ilk ön- koşul bizce şudur:

Hedef ülkenin sosyal ve ekonomik şartları, politik katılımı, nüfusun çok küçük bir kesiminin tekelinde tutacak biçimde olması gerekir.

Katılım sözcüğünden kastımız, ulusal politikalarda aktif ve öne çıkmış bir rol değildir, yalnızca politik yaşamın esaslarını genel olarak anlamak, ekonomik olarak gelişkin olan toplumlarda ise, kastedilen çoğunlukla kitlelerin arasında bulunmaktır. Bu ön- koşul ile, yüksek düzeydeki bürokrasinin dışında kalan, geri eğitimli personelin

(*) Darbeden kısa süre önce, Accra halkı, N' krumah' ı alkışladığı gibi, onun düşmanlarını da teşvik etmekten mutlu göründüler. O zaman, onun devrildiği dönemde sözkonusu olduğu gibi,, bir çok gözlemci, politik tabuların yıkılması için halk desteğinin yeterince olmadığı yorumunu yaptılar.

sözkonusu durumundan kaynaklanan mekanik davranışlara sahip ve herhangi bir tepki göstermeyen bürokrasi kastediliyor.

Çok genel anlamda bahsedilen "Ekonomik Ön- koşul" a, bölgesel bir hükümet sisteminin imkanları dahil değildir. (Ya da en azından sorumlu, lokal hükümetin imkanları). Bir gerçektir ki, geleneksel şeflik sistemine dayalı olan azgelişmiş bölgelerde, genellikle otonom bir sistem bulunur. Fakat ister otonom olsun ya da olmasın, her iki durumda da yönetenler, bir yönetimin muhtemel rolünün işlevini görmekten uzaktırlar. (*) Onlar ya özel alanlarında yetkilidirler, ki bu alan halktan kişilerin gerçekte iki kat bir denetime maruz kalması anlamına gelir ya da eğer yerel iktidarları çökerse, bir kısım eski moda sivil hizmetçilerinden başka kimseleri kalmaz. Her iki durumda da, halktan kimselerin köydeki (ya da onun batıdaki karşılığı olan kasabadaki) siyasi partilerin alt birimine dahi katılmalarına izin verilmez.

Bu şekilde, ekonomik geriliğin sözkonusu olduğu bir yerde, gerçek demokrasilerin özelliği olan iktidarın her yana hükmetmesi koşulu gerçekleşemez. Bu tür yerlerde ya aşırı merkeziyetçi bir yönetim sözkonusu olur, veya geçiş dönemlerindeki gibi DE FAKTO (bilfiil) olarak bağımsız bir devleti doğuran ayrı ayrı bölgelerin iktidarı sözkonusu olur. (Örneğin darbe öncesi Kuzey Nijerya' da böyle bir durum vardı.) Herkes bilir ki, birşeylerin aleni hale gelmesi, muğlak ve şüpheli kalmasından daha kolaydır. Kabaca söylenecek olursa, dar bir elit tarafından yönetilen merkezileşmiş bir devlet iktidarı, iyi korunan bir hazine gibidir. Kalıcılaşmış demokrasilerde ise, iktidar her an hava akımlarına kapılabilen bir atmosfere sahiptir.(Böyle bir iktidarı kim ele geçirebilirse!)

Ekonomik gerilik ön-koşulunu, ülkelerin gelişme düzeylerini sağlayan bilinen gerçekliklerle karşılaştırma yaparak incelemek mümükündür. Bu ülkeler son on yıl içinde (veya buna yakın bir zaman zarfında) darbeler yapmışlardır ve iki örnek ülkeler (gelişmiş ve geri kalmış ülkeler) arasında açık bir ilişki vardır. (**)

(*) Hemen hemen saf bir "Yunan siteleri" tipi bir demokrasinin bulunduğu Afrika' da ve diğer bazı yerlerde (mesela ünlü Cezayir kabileleri) bazı kabile gruplaşmaları vardır. Fakat bunlar, yönetim konusunda istisna bir durum teşkil ederler.

(**) EK : C Çizelge 1'e bakınız.

Bu, aşağıdaki sonuçlara mutlaka varmamızı gerektirmez:

a) Bütün az gelişmiş ülkelerde nazik bir ipso- fakto (yalnızca az-gelişmişlikten kaynaklanan fiili durum) vardır.

b) Gelişmiş bölgeler asla darbe yapabilmek için uygun alanlar değildirler. Bu sonuçlara varamayız ama, yine de, sadece istisnai koşullar gelişmiş bölgelerde darbenin başarısına izin verirken, özel koşullara müdahale etmek, geri kalmış ülkelerde iyi planlanmış bir darbenin başarısını önleyecektir. (Bu konu birinci bölümde tartışıldı.)

2. Siyasal Bağımsızlık:

Eğer bir ülkede temel siyasi güç kaynağı ele geçirilmemişse, o ülkede iktidarı almak da mümkün değildir. Örneğin 1956 Macaristan ayaklanması tamamen başarılı oldu ve ayaklanmanın liderleri çabucak iktidar araçlarının tümünü kontrollerine aldılar: Silahlı Kuvvetleri, Polisi, radyo ve diğer iletişim araçlarını. Sadece ele geçirilemeyen, eski rejim için iktidarın temel dayanağı olan Budapeşte sokaklarındaki SOVYET ORDUSU'nun varlığı idi.

Bu silahlı güçler (ki Macar ordusundan oldukça üstündü) ülkedeki bazı iktidar destekçilerine ek olarak Kremlin desteğini de alan bir hükümet için, iktidar açısından daha güçlü bir dayanak teşkil etti. Kızılordu Moskova' dan yönetiliyordu, bu nedenle ayaklanma Moskova' yı da altedebilseydi ancak o zaman başarılı olabilecekti, yalnızca Budapeşte' yi değil. (*)

Bir hükümetin bir diğerine bu şekilde bağlı olması, çok rastlanan bir fenomendir, bunun yanında bir kaç sömürgeci devlet geriye çok sayıda şeklen- bağımsız (bağımlı) devlet bıraktılar. Hatta bazı durumlarda, eski sömürgelerin bazılarının sahip olduğu otonomi haklarının daha azına bile bu ülkeler razı oldular.

Hem Doğu Avrupa' da, hem de Güney Vietnam' da, büyük "Müttefik"in" silahlı kuvvetleri bu ülkelerin kendi güçlerinden çok daha fazla olmuştur. Her iki ülkede de, Bölgesel ve Uluslararası koşullar öyle yakından birbirleriyle ilişkiliydi ki, büyük "Mütefik"in bölgesel

(*) Ayaklanmanın başarısızlığının diğer bir neden de, hiç şüphesiz Moskova müdahalesinin Washington tarafından durdurulmaması gerçeğidir, fakat öyle olsaydı bile, ABD' nin politik denetimi Budapeşte' de hakim hale getirilemezdi.

politikasının en geniş anlamda, fiilen kontrolü sağlaması gerekirdi. (Beklenen odur ki, bunun dışındaki nedenler için müdahale etmek istemezdi.) Doğu Almanya' nın yöneticileri, en küçük siyasi reformlar için bile Sovyet otoriterlerinin onayını almak konusunda daima dikkatli olmuşlardır. Açıklanan her politika, ancak Moskova' ya düzenlenen son bir seyahat dönüşünden sonra uygulamaya konulabilmiştir. Buna benzer bir durum Vietnam için de sözkonusudur: Saygon' daki Amerikan elçiliği, Vietnam Başkanlık Sarayı' ndan daha güçlü bir iktidar odağı olarak kabul edilirdi.

Bu ülkelerin koşullarında, ancak büyük "müttefik" in onayı alınarak darbe gerçekleştirilebilir. Vietnam' da, popüler olmayan Diem' i deviren ilk darbe, (ki sonradan gelen NGO Ailesi de daha az popülerdi) iktidarın bu gerçekliğini değerlendiren adamlar tarafından gerçekleştirildi. Budistler ve Diem taraftarları arasında meydana gelen bir kırışma ile sonuçlanan 8 Mayıs 1963 Hue Olayları olduğu zaman, uzun sıkıntılara katlanan generaller aşağıdaki şekilde hareket etmeye karar verdiler: Saygon' daki ABD Sefareti' nin önerisini "açıkça övdüler" ve "yürürlükteki siyasal sistemde er- geç değişiklikler yapılması konusunda muhtemel müzakereler yapılması için "Amerika' lıların Diem' e rapor yazmaları hususunda bir aracı istediler. Pentagon, Başkanlık, Büyükelçilik ve CİA arasında bazı önemli tartışmalar olduğu zaman, ABD' nin otoriterleri Diem'e rapor vermemeleri konusunda entrikacılarını bilgilendirdiler, sonra birbirini izleyen aşağıdaki olaylar meydana geldi:

-Mayıs 1963: Budistler ile Diem arasında şiddetli çatışmaların başlaması.

-Mayıs- Eylül arası: Budistlerin Milliyetçi mi, yoksa nötralist mi (tarafsız mı) oldukları konusunda, Amerikalıların kendi iç tartışmaları. Sonunda tartışma şöyle sonuçlandı: "Hinayana" Budistleri "kötü", "Mahayana" Budistleri ise "iyi'ydiler. (*)

- Ekim 1963: Vietnam' ın Diem rejimine bütün ekonomik yardımlar durduruldu.

--22 Ekim 1963: Ngo Dinh Nhu' un "Özel Kuvvetleri" ne CİA ta-

(*) Bunun için Christmas Humphries tarafından yazılan Budizm kitabına bakınız. (Penguin Yay. 1951) Güney Vietnam siyasetindeki Budizm konusunda çarpıcı bir tartışma için 4. Bölüm' e bakınız

rafından yapılan direkt yardımların sona erdirilmesi. Bu güçler, CİA tarafından (*) donatılır ve geniş yardımlar (finansman bakımından) görürlerdi ve rejim için iktidarın temel çekirdeğini oluştururlardı.

1 Kasım 1963, Darbesi: 2 Kasım, Ngo dinh Nhu ve Diem' in ölümü. Viet Kong Generalleri , Amerika' nın yardakçısı ve generaller içinde "öncü adam" olan Van Minh'i suçladı. Fakat söylevlerinde sadece Amerikan otoriterleri sözkonusu olduğunda gerçekçi oluyorlardı. Onun dışında değil. Onlar gördü ki, iktidar bütünüyla ABD güdümünde ele geçirildi. ABD' nin desteği olmadan, Saygon' daki demirbaşların ve teçhizatların ele geçirilmesi, boş sembollerin ele geçirilmesinden başka bir şey olmayacaktı.

Bağımlılığın iki belirgin örneği, Güney Vietnam ile Doğu Almanya' dır. Fakat fiilen bağımsız ülkeler ile tamamen boyun eğen ülkeler arasında gri bölge içinde sayılabilecek bir çok ülke de vardır. Eski sömürgelerin çoğu, bağımlılığın çok daha ince bir biçimi için gerekli zemine sahiptirler. Eski Anavatanlar'ın her biri için bağımlılığın olması, ayrı bir gerçeklik olarak karşımızda duruyor ve bu, onların bağımlı duruma düşmelerine çok etki etmektedir. Geniş ve masraflı ordular kurmak yerine, ekonomik ve askeri "danışman" edinirler, ekonomik yardımlar alırlar, herşeyden önce politika dışı alanlarda uzun süre devam edecek bir bağımlılık için sımsıkı bir ağ oluştururlar. Bu yüzden eğitim ve öğretimleri, kökenini sömürge günlerinden alan bir model izler, mesleki örgütleri, "metropolitan" sistemini takip eder. Yöneten elit sınıfın çoğunluğunu avukatların oluşturması çok önemlidir, ki onların bütün varlık nedenleri (Raison d' être) özel bir yasa maddesine ve prosedürün işlemesine dayanmaktadır. Ticaret, daima en geniş anlamıyla eski sömürgeci güçle yapılmaktadır. Eskiden miras kalan üslup ve adetler korunduğundan, buna uygun olarak kurulan ticaret bağlarının çoğunlukla iletişim ve ilişkiler temelinde geliştiği bir gerçektir. Böylece, bağımsızlıktan 5 yıl sonra da, kendilerine "yakın" Paris ve Londra ile konuşmak için, eski Fransa ve İngiltere sömürgelerinin buralarla "telefon hattı"nı kurması her zaman gerekli olmuştur. Gerçi direkt hat 5000 mil uzaklık yerine 300 mil' e düşmüştü!

Eski koloniler ile eski sömürgeci iktidarlar arasındaki bu bağların

(*)Ngo Dinh Nhu, Diem' in kayınbiraderiydi, Güney Vietnam' ın bir dönemdeki güçlü adamıydı.

sağlamlığı duruma göre değişir. Fakat tamamen göze çarpmayan bu şekildeki bağların, daha sonraları bir darbeye karşı çıkmak ya da onu önlemek için uygun bir manivela gücü vermeleri de söz-konusudur.Fransa, 1964 yılında Gabon' da yapılan başarılı bir darbeyi bu şekilde (sembolik bir güçten fazla bir güç de kullanmadan) tersine çevirebildi. Eski sömürge ülkelerdeki iktidarlar bir çok önemli alanda giderek zayıflamaktadırlar ama, oldukca sağlam bir askeri güçleri hala mevcuttur. Doğu Afrika' da, ayaklanmaların bir kaç komado birliği tarafından nasıl durdurulduğunu herkes hatırlar. Her ne kadar Fransızlar, Gabon ve diğer bazı yerlerde yeni olası darbeler karşısında tarafsız bir politika uygulamaya karar verdiyselerde, Afrika' da yeterli donanım ve hava ulaşımına sahip 6 bin askeri ücretli olarak bulundurarak (1968' deki gibi) hala müdalalelere istekli olduklarını göstermektedirler.(*) Bu altı bin kişi, geniş bir askeri kuvvet gibi ses getirmez ama, en çok ordusu olan eski Fransız sömürgeleri ile dahi karşılaştırılabilir. (Orta Afrika Cumhuriyeti' nin ordusu her parçada (ülkede) bir tabur olmak üzere 1500 kişidir.)

Bağımlılığın çok özelleşmiş bir biçimi de , modern teknoloji üretiminin oluşturduğu bağımlılıktır ve bu eski sömürge alanlarının dışında oluşturulur. Bu durum, özellikle ancak uçaklar ve güçlü silahların edinilmesiyle kazanılan politik bağımsızlığın üzerine bir ipotek yerleştirir. Savaşçı bir jet çok önemli bir durum yaratır: Gemi ya da tanklara benzemez. Savaşçı jetler sonsuz avantajlar sağlar. Daha iyi eğitim ve moral, yeryüzündeki bayağı askeri teçhizatı telafi edebilir, ama havadakini asla. Ses hızının altında uçuş yapan eski tip vurucu jetleri kullanan dünyadaki en iyi pilotlar bile, daha hızlı uçan uçaklara çok az şey yapabilirler. Bu yüzden, rakiplerin aynı yetenekteki uçaklarla çatışmaları bazı ülkeler için hayati derecede önemlidir.Siyasal sorun şu nedenlerden dolayı çıkmaktadır:

a) Vurucu jetleri sadece bir kaç ülke yapmaktadır.

b) Uçakların , devamlı yedek parça sevkiyatına ihtiyacı vardır ve

c) Orijinal emir ile operasyonlarda kullanılmak üzere yeterince geliştirilmiş yedek donanım ve eğitim zamanı arasında uzun bir "gebelik" periyodu vardır.

(*) Aslında, darbe sonrası kurulan askeri rejimler eski sivil rejimlerden daha çok Fransızlar lehine bir siyaset izlemeye başladılar.

Böylece, eğer bir ülke savaş uçaklarını edinmek istiyorsa, mutlaka şu beş ülkeden biriyle dost olmak zorundadır: İsveç, ABD, Fransa, İngiltere ve Sovyetler Birliği. (*) Bir kez bu konuda anlaşma yapıldı mı, artık alan ülkenin dost kalmaya ihtiyacı olacaktır. Aksi taktirde, ek parça akışı duracaktır. Bu şekilde, başta kurulan alım- satım ilişkisi, yıllarca sürecek olan bir bağımlılık ilişkisiyle devam etmektedir. Savaş uçakları, sanayi ekonomisi açısından geri olan ülkelerde "çoğalamaz" lar. Sürekli güncelliği korunan elektronik aygıtlar, havadan havaya güdümlü mermiler, radar donanımı v.b gibi malzemelerin ithal edilmesi zorunlu olduğu için (ilgili uçaklar için kaynaktan), ekonomik olarak geri olan ülkelerde endüstriyel altyapı eksik kalmaktadır.

Anlaşmayı yapan her iki taraf bu bağımlılığı kabul eder ve gelişkin silahların ticareti, çoğunlukla diğer alanlardaki genel ticaret, ideolojik, politik ilişkiler ile birleşir. Darbenin uygulama imkanını yeterince etkileyecek bağımlılık derecesi nedir? 1955' ten 1967'ye kadar, Mısır ile Sovyetler Birliği arasındaki ilişkilerin zaman çizelgesini anlatan aşağıdaki tablo üzerinde düşünün:

1955 "Çek Silahları anlaşması": Bu, Sovyetler Birliği ile bir Arap devleti arasında gerçekleşen ilk silah anlaşmasıydı. Bu anlaşma (**) Mısır için büyük bir politik öneme sahipti. Çünkü, Batı' nın bu ülke üzerinde silah anlaşması konusundaki monopolluğunu (ya da en azından oligopolluğunu) kırdı ve bir anlamda "gerçek" bağımsızlığın bir ifadesi oldu.

Sonuç: Yabancı ülkelere olan bu taahhüt güncel bir hal alıyor ve sadece gerekli yedek parçayı sağlayanlarla dost kalma zorunluluğu oluşuyor.

1956 Süveyş- Sina Savaşı: Sina' daki Mısır yenilgisi, bir çok askeri donanımın kaybedilmesiyle sonuçlandı, bu kayıp Sovyetler Birliği tarafından derhal karşılandı.

Sonuç: Bu bağlantı, Sovyetler Birliği' nin oraya yeni kuvvet gön-

---

(*) Diğer bazı ülkeler ya montajını yapıyorlar, ya da savaş uçaklarını geliştirmeleri proje aşamasındadır. Japonya, Kanada, İtalya ve Hindistan gibi. Fakat bunu gerçekleştirenler, ya uçakların özgürce yeniden satışı, özellikleri ve dizayn şartları konusunda sınırlı olanaklara sahiptirler, ya da üretim kapasiteleri sınırlıdır.

(*) Sadece ismen "Çek" tir CIA elemanı Kermit Roosvelt Nasır' ın danışmanı oldu ve İngiliz elçisi Trevelyan ile barış olsun diye bu ismi önerdi.

dermesini ve Mısır' ın bu ülkeyle olan finans borç miktarının artmasını beraberinde getirdi.

Yemen'deki Sivil Savaş ve 1962 Devrimi: Yemen yöneticisi Ahmed Ibni Yahya' nın ölümünden sonra, Sivil savaşa ve son devrime Mısır destekli Cumhuriyetçiler ile Suudi Arabistan destekli Kralcı' lar karıştılar. Mısır, Cumhuriyetçiler' e destek olması için oraya birlik gönderdi.

Sonuç: Yardım amacıyla, Sovyetler Birliği Yemen' de 30.000-50.000 arası bir askeri birliğini tutmak zorunda kaldı. Bu durumda maddi- manevi borç artar.

1966; ABD ile ve bu ülkenin son buğday gemileriyle ilişkilerin kesilmesi:

Gıda stoklarındaki ani düşüş, dünya piyasalarındaki geçerli, zorunlu alım- satımlar tarafından telafi edilemezdi.

Sonuç: Sovyet gıda yardımı başladı. Bu durum, Mısır'ı SSCB' ye bağlarken, Sovyetler' in önemli stoklarının bir bölümünün elimesine neden oldu.

1967 Haziran' ı, Mısır' ın Sina' da 6 günlük savaş sonucunda yenilmesi:

İsrail kaynakları, 20 Haziran' da Mısır' ın her türlü askeri taçhizatının % 80'inin tahrip edildiğini ya da ele geçirildiğini hesapladılar.

Sonuç: Mısır kuvvetlerinin yeniden teçhizatlandırılmasının bir koşulu olarak SSCB, ordunun eğitimi, istihbarat kurumu ve yüksek rütbeli askeri personelin seçimi üzerinde tam bir denetim kurmayı istedi.

Böylece, sınırlı bir ilişkiden 12 yıl sonra silah ihtiyacını karşılaması için özgür Mısır' ın Batı' ya bağlanmasının niyet edilmiş olması, bu ülkenin Sovyetler Birliği' ne de çok sıkı bağlanmasını teşvik etti: Mısır, şimdi silah ihtiyacı, buğday ve genel ekonomik yardım konusunda Sovyetler'in iyi niyetine bağımlı hale gelmiştir. Sovyet Donanması, Aleksandria ve Port Said'te liman kolaylıklarına sahiptir. Mısır silahlı kuvvetleri içinde bir kaç yüz Rus eğitimci ve danışman vardır. Bütün bunlar, bir darbeye karşı çıkılması ya da darbe girişiminin önlenmesi konusunda Sovyetler Birliğinden izin almak için yeterli midir?

Eğer bir darbe olsaydı:

Kahire' deki Sovyet elçiliği darbe karşıtı eylemliliğin bir odağı işlevini görebilirdi. Elçilik, Mısır güçlerinin çoğunun Sovyet egemenliğine teslim edilmesini telkin edebilir ve bunu sağa- sola yayabilirdi. Kuşkusuz gelen yardımın istenilen şekilde kullanılmasını sağlayabilirdi. Darbeden sonra, bütün yardımları kolayca keserek, yeni rejimin çöküşüne sebep olabirdi. Bu durumda darbe rejimi yardım için ABD' ye dönecek, bu durum, darbe muhaliflerinin otomatikman, anti- Amerikan unsuru vasıtasıyla birbirlerine bağlanmaları sonucunu getirecekti. En azından bu darbe, onu planlayanların durumunu güçleştirecekti ve sözkonusu koşullar, onların hemen hemen kesin yenilgisine neden olacaktı.

Ülkeler böyle maddi anlamda ve direkt olarak bağımlı oldukları zaman, darbe, dış politika hattının bir kısmına entegre olmak zorunda kalıyor: Eğer darbenin aldığı politik telkin, kendinden daha büyük bir güce karşıt ise, bu durumda darbe, bu yönünü (aldığı telkini) gizlemedikçe başaramayabilir. Son sömürgelerden bir kaçı, resmen tam bağımsız durumdadırlar (Portekiz ve İspanya'nın sömürgeleri). Buralarda Güney Vietnam ve Doğu Almanya' daki gibi, darbe asıl yerinden ve doğal haliyle başarılı olamaz. Ancak Lizbon ya da Madrid'ten pratik gücünü almak zorundadır.

Bu nedenle, darbenin ikinci ön- koşulu şudur:

Hedef devlet, esasen bağımsız olmalıdır ve bu devletin iç politik yaşamı üzerinde yabancı güçlerin etkisi nispeten sınırlı olmalıdır.

Değişmez bir klişedir ki, devletler bağımsız olmaktan çok, birbirlerine bağımlıdırlar. Dış politik bağlar, içteki yansımalarını buldukları sürece, ulusal politik meseleler de uluslararası bir dolaşıklığa sahip olacaklardır. Ülkeleri birbirine bağlayan ticari, kültürel ve askeri bağlar, her ülkenin belirli oranda diğerinin ilişkilerinden etkilenmesini sağlar. En güçlü uluslar bile böylesi bir etkinin altında kalabilirler. 2. Dünya Savaşı' nda, ABD' nin müdahalesini izleyen dönemde, İngiliz ve Alman etkisindeki politik örgütlenmeler ve baskı grupları, bu şekilde ABD iç siyasetindeki etkilerini gösterdiler. Tıpkı bugün Orta Doğuda'ki partilerin, ABD' de kendi lobileri aracılığıyla, devlet aygıtı üzerinde baskı oluşturmak amacıyla gayret sarfetmeleri gibi.

Süper bir güç bile bu şekilde zayıf güçlerin etkisi altına girebildiğine göre, bağımsızlığın tarifi çok esnek olmalıdır. (*) Yine de, standart bazı prensiplerin daha ayrıntılı tarifi şöyle formüle edilebilir:

a) Eğer bir ülke önemli oranda askeri bir güce sahip büyük bir devletin tesiri altındaysa, darbeye kalkışmanın hiç bir önemi yoktur. Eğer büyük devletin askeri güçleri siyasi merkezlerden fiziksel olarak uzak iseler ve/ veya darbe öncesi rejim Büyük Güç'le dostça olmayan bir ilişki yönelimi içindeyse, darbe iktidarı yönetimde kalamaz.

b) Eğer Büyük Güç' ün ulusundan bir çok kişi, askeri ya da sivil "danışman" olarak görev yapıyorlarsa, darbe, bu "Büyük Güç" ün onayını alma yolunu aramalıdır.

Bir çok yönden potansiyel olarak darbeye elverişli olan hedef ülkeler, bu prensiplerin tatbiki konusunda istisna teşkil ederler, mesela:

a) İspanya, Portekiz ve bahsedilenlerin dışında kalan sömürgeler.

b) Doğu Almanya, Macaristan, Dış Moğolistan ve belki Polonya, Tayland, Laos, Güney Vietnam.

c) İngiltere- Fransa ile yapılan savunma anlaşmaları neticesinde şimdiki sınırları çizilmiş olan Afrika' nın bazı bölgeleri. Bunlar güçlü iktidarların getirdiği kısıtlamaların tesiri altındadırlar ve daha küçük ülkelerle komşudurlar.

3. Organik Birlik

Ekonomik geri kalmışlığın politik sonuçlarına baktığımızda, sözkonusu ülkelerdeki en önemli özelliği, bütün iktidarın küçük bir elitin elinde toplanması olduğunu gördük. Köklü politik organlarıyla her kesime nüfuz eden bir iktidarı ise, bu nedenle ele geçirmek çok zordur.

Bir darbe' nin gerçekleşmesi için muhtemel bir diğer engelle de yüzyüzeyiz: İktidar, hükümeti bir mücadele alanı olarak gören seksiyonal güçlerin elinde veya sadece kuramsal olarak politik merkeze bağlı bölgesel güçlerin elinde olabilir.

Her iki durumda da problem şu gerçeğe bağlıdır ki, bilinen politik merkezi ele geçirmek, savaşı kazandırtmayacaktır. Politik iktidarın

(*) Örneğin Güney Kore' de sivil karışıklık ve onu izleyen 1962 darbesi ülkede bulunan büyük miktardaki ABD askeri varlığından etkilenmiş görülmüyor.

dayanakları, ele geçirilmesi zor veya tahmin edilemeyecek kadar zor olabilen diğer merkezlerden köken alıyor olabilir. Bu her iki durumda da, iktidar gerçeği tıpkı politik yapının gerçekte bağımsız olmadığı ülkelerdeki gibi devletin teorik temeliyle çelişir. Buralarda "iktidar" ülke içindedir ama olması beklenen yerde değildir.Bünyesindeki bütün bağlı birimlerin içine iktidarın nüfuz edebilmesi için, devlet yapısı yeterince yerine oturmuş durumda değildir. Çünkü gerçekte devlet yapısı organik değildir.

a) Seksiyonal Menfaatler: Bundan kastedilen, dev iş yatırımlarının olduğu dönemlerdir. Modern endüstriyel ekonominin ilk başarısını sağlayan bazı komisyoncular, himayelerine sistematik olarak geniş iş organizasyonlarını alırlar. Toptan üretim ve toptan dağıtım geniş iş ünitelerinin oluşması anlamına gelir. Geniş ölçekli avantajların olduğu yerde, üretim de özellikle büyük olur. Otomobil ve kimya endüstrisindeki gibi, *yalnızca* çok büyük iş yatırımı yapanlar ayakta kalabilirler. Bu tür bir ekonomik durumun olmadığı yerlerde, dev bir anonim şirket, ya geniş pazarlama ekonomisi koşullarından dolayı yada en basitinden ulusal birikim dinamikleri nedeniyle gelişir. Endüstriyel açıdan gelişmiş ekonomilerin tümünde şu firmalar vardır: İngiltere'deki ICI, ABD' nin General Motors' u, Hollanda' daki Philips ve İtalya'daki Fiat. Bu firmalar, endüstrinin el atılmamış alanlarında gelişip, o alanın toplanma noktalarından biri olmak için yeterli büyüme gücüne sahiptirler. Bu durum onlara büyük bir ekonomik güç vermektedir. Bu nedenle yönetimle ilgili kararları bütün ulusal ekonimiyi etkileyebilmektedir.

Bununla birlikte, dev bir anonim şirketin politik anlamdaki gücü, iş dünyası içindeki bir çok unsurdan sadece biridir ve o ulusun politik yaşamında sırasıyla çatışan güçlerden sadece biridir..Bu anonim şirket bir dev olabilir, ama bir çok devin içinde sadece bir devdir.

Öte yandan ekonomik olarak az gelişmiş ülkeler vardır. Eğer varolan madeni kaynaklar ya da eldeki hububatlar, endüstrinin gelişmesine önayak olursa, bu sektörlerin doğası gereği bir çok küçük firmadan ziyade o alanda büyük bir firma hakim olacaktır. Küçük sanayi ya da diğer alanların endüstrisi sözde varolacaktır. Hükümetin yıllık geliri (sözkonusu büyük şirketin yıllık vergisini hariç tutarsanız) az olacaktır ve yürürlükteki kadro istihdamı da dar olacaktır

(söz konusu şirketin kadroları hariç). Eğer o ülkede demiryolu ve karayolu tesis edilmişse, bunlar ancak o şirket tarafından "şirketin nakliyat tesisatları" olarak yapılmış olabilirler. Okulların, hastanelerin büyük çoğunluğu "şirketin refah hizmetleri" olacaklardır. "Şirketin konut edindirme hizmeti" başkentin küçük bir kesiminde tahsis edilebilir ve şirketin güvenlik biriminin teçhizat donanımı, ulusal polisin donanımından daha iyi olabilir.

Devlet zayıf ve yoksul olduğu zaman, zengin olan ve iyi örgütlenmiş bulunan büyük çiftlik sahibi ya da madenci şirket, devlet bu güçten uzak da dursa, bu gücün yanında da yer alsa, yine de ülkede büyük bir güç haline gelecektir. (*) Bazı konularda şirket, gerçekte statüko'yu korumak istese de, siyasete düzeltici yönde müdahale etmek için hemen hemen belirleyici bir güce sahip olacaktır. Kullanabileceği çeşitli silahları, anlaşmalar imzalamak suretiyle elde edebilir ve onları çok değişik amaçlar için kullanabilir. Bu şirket, iş yapabileceği başka ülkelere üretimini taşıyarak, devlete gelir vergisini verme konusunda da ağır davranabilir. (**) Şirket, gerçek veya arpalık kadroları destekçilerine veren bir politikacının lehine de faaliyet göstererek ona destek olabilir, basına rüşvet verebilir, ya da basını satınalabilir ve genellikle bu gücü çok yoksul olanların içinden büyük bir zengin türetmek için kullanabilir.

Bir endüstriyel imparatorluğun, geri bir ortamda işe başladığı zaman yapabileceklerini, 1960' ların başlarında Katanga' nın ayrılması örneğinde bulmak mümkündür. Tshombe, Katanga Cumhuriyeti' nin bağımsızlık sürecini başlattığı zaman, Kongo Cumhuriyeti' nin bir Eyalet Valisi' nin sahip olabileceği yalnızca kıt kaynaklara sahipti. Tshombe, ayrılma için henüz yola çıktığında, Londra ve New York' ta iyi örgütlenmiş propaganda bürolarını kurdu. Cömertçe paralar ödeyerek idarecileri ve askerleri ordusuna kaydedebildi. Katanga, sadece bir tek büyük zenginlik kaynağına sahipti: O da Maden Endüstrisi idi ve Union Minière tarafından işletiliyordu. Güney Afrika' da ve Co-

(*) Şirketin materyal donanımı hazır olacak, iktidarın önemli dayanağını direk kendisi oluşturacaktır: Uçakları, yük kamyonları ve telekomünikasyon araçları ülkedeki altyapının büyük bir kısmını teşkil edecektir.

(**) Büyük çiftlik ve maden endüstrilerinde riskler çok yüksektir. Bu yüzden firmaların çok geniş olmaları lazım. Bunlar bir kaç ülkede iş yapmaya yönelirler. Onun için ülkelerin maliyelerini ağır etkileyerek, bir ülkeden diğerine üretim değiş- tokuşunu yapabilirler.

oper Belt' te iş yapan ve onlarla karşılıklı ilişki içinde olan Union Minière, bu maden şirketlerinden bir parçaydı. İnanmamız için bir Pekin propaganda broşürüne ihtiyaç yoktur ki, Tshombe, Union Minière tarafından finanse edilirdi. (Şirketin bir acentası gibi çok iyi çalışıyordu.)

Fakat Union Minière bile nisbeten elverişsiz bir çevrede iş yapıyordu. Kongo geniş bir ülkedir, korunmaya muhtaç değişik hisseleri olan, başka şirketler tarafından çalıştırılan başka maden kaynakları da vardır. Genellikle, büyük hacimli iş yapan bir teşebbüs, SADECE tek büyük endüstrinin olduğu ülkelerde iş yapar. Suudi Arabistan' da iş yapan petrol şirketi ARAMCO, ülkenin bu özellikteki tek büyük endüstri organizasyonudur. "Şirket Kasası" işçi evleri için inşa edilmişti, bulunduğu alandaki şehirin geri kalan kısmı, onun yerleşme alanından küçük kalır. Şirketin vergileri, hükümetin yıllık gelirinin hemen hemen % 90' ını teşkil eder ve ülkedeki taşımacılık ve eğitim imkanlarının çoğunun sağlanmasından o sorumludur. Suudi Rejimi, son zamanlara kadar, aralarındaki bağları gevşek olan kabile koalisyonu üzerindeki politik kontrolünü etkili olarak sürdürmeye devam etmektedir. Eski çöl savaşçısı ve krallığın kurucusu Abdül Aziz İbni Suud, kabileleri yönetmede usta bir kişi idi ve tıpkı diğer kabilelere gösterdiği muamelenin aynısını ARAMCO'ya da gösterdi. Bununla birlikte, ARAMCO'nun özellikle "kudretli" bir kabile olduğu açıktır.

Geniş ölçekli yabancı yatırıma karşı değişmeyen bir suçlama vardır. Denir ki: "Devlet içinde devlettirler" ve yatırımcının, politik iktidarı ya ülkedeki hükümeti direkt kontrol ederek, ya da "ev sahibi" ülkeyi kendi anavatanının bir manivelası gibi işletmek suretiyle politik iktidarı kullandığı söylenir. Ortadoğuda' daki Petrol Şirketleri, her iki metodu kullanmakla suçlandıklarında, United Fruit Company (Birleşik Meyve Şirketi) sık sık fırsatçı yerel kliklerin gücünden faydalanmakla itham edildi. (*)

Yabancı şirkete karşı çok makul olmayan bir başka suçlama da şudur: Devlete karşı sabotaj ve ispiyonculuk yapmak gibi gizli faaliyetlerle meşgul olduğu. Onun bu tür faaliyetlerde bulunma görevini niçin üzerine aldığı pek açıklanmaz ama, bu tür ithamlara büyük öl-

(*) Josef Konrad' ın romanı Nostromo göz kamaştırıcı bir kitaptır ve "yeni sömürgeciliğin" nedenlerinin ve sonuçlarının kahince analizleri bu eserde anlatılır.

çüde inanılır. 1949' da Suriye' de yeni Hüsnü El- Zaim rejimi işbaşına geldiğinde, ilk icraatından biri Irak Petrol Şirketi' nin özgür hareketini sınırlamak oldu. IPŞ' ye bildirildi ki:

a) Uçakları her uçuş için resmi izin almak zorunda kalacaklar.

b) Şirketin Güvenlik Görevlileri yerlerini, genel güvenlik güçlerine bırakmak zorunda kalacaklar.

c) Şirketin personelinin, sınır bölgelerinde gezmek için resmi izin alması gerekecek. Bununla birlikte, İspiyonculuk yöntemi ile suç ortaklığı yapmak temelsiz bir iddiadır (ki ispiyonculuğun siyasi yönetimler için belki mantıklı bir sebebi vardır) ve altını çizmek gerekir ki, bu tür kısıtlamalar (son bahsedilen hariç) bir çok gelişmiş ülkede de çok denenmiş bayağı şeylerdir.

Yabancı şirket, "ev sahibi" ülkenin politik yaşamına karışmaya pek hevesli değilse de, yalnızca personelini ve tesisatlarını korumak amacıyla kuvvet bulundurabilir. Şirket, MEŞRU hükümetin etkin kontrolü altında bulunmayan bölgelerde iş yaptığı zaman, tipik bir durum sözkonusu olur. Özellikle küçük grupların yaşadığı ücra bölgelerde (ya da aynı anlama gelebilen, yerel asiler tarafından yönetilen bölgelerde). Örneğin Güney Vietnam'da, Fransızlar'ın geniş alanda kurulu olan plastik şirketleri, sık sık Viet Kong'u finanse etmekle suçlandı. Onları, kötülük tahrikçisi olarak suçlamak için neden yoktu. Çünkü resmi hükümet (ki vergileri toplayan da o idi,) kanun ve nizam hakimiyetini kurmada aciz hale düşmesinden sonra, Fransız Plantasyon Şirketleri fiili (de facto) hükümete sadece vergileri ni vermeye başladılar.

İran' da, İngiliz Petrol Şirketi' nin deneyimi (Orjinali Anglo-Fars, sonraları Anglo- İranlı' lar olarak adlandırıldı ve en son İran Petrol Consorsiyum'unun bir parçası durumuna gelmeden önce British Petrolium, (BP) adını aldı) bir iş teşebbüsünün problemini tasvir etmeye yetmektedir. Bu teşebbüs sahipleri, bölgenin siyasal gerçekliğinin baskısı altında, "ev sahibi" ülkenin iç sorunlarına karışmaya zorlanmıştı. 1901' de, Anglo- İranlı' lar (sonradan İran' a göç edenler) İran hükümetinden bu şirketin bayiliğini aldılar. Şirket hemen farketti ki, Tahran Hükümeti, Şirket' in bilfiil petrol keşfini yaptığı ve daha sonra üretime geçtiği ücra bölgelerde çok az kontrol sağlayabilmektedir. O zaman Mohammerah Şeyhi, İran körfezinin ba-

şındaki bölgeyi yönetiyordu ve yeni Moğol olan Bahtiyari Hanları ise Kuzistan' ın geriye kalan kısmını kontrol ediyorlardı. Hem Şeyh hem de Hanlar sözde Tahran Hükümeti' nin emri altındaydılar, fakat gerçekte bağımsızdılar.

Şirket , tesislerinin güvenliğini sağlamak için yerel yöneticilerle anlaşmalar yaparak bölgesel siyasal gerçekleri benimsedi. Bununla birlikte, İngiliz Hükümeti, merkezi hükümete karşı Şeyh'e otonomi sağlayan bir düzenleme yapmaya çalıştı ve hükümetle sıkı ilişki içinde olan şirket, şeyhin otonomisini hükümetin otoritesesinden farksız gördü. (*) İran' da Rıza Pehlevi işbaşına gelip merkezi hükümetin otoritesini her tarafta yeniden kurduğu zaman, şirket, Şeyh' e verdiği eski destekten dolayı cezalandırıldı.

Şirket ile Bahtiyari Hanları arasındaki ilişki ise çok daha karışıktı. Şirket, yerel olarak ve fiilen (de facto) iktidar halde olan bir güçle, yaptığı bir anlaşma sonucunda çıkarlarının ve petrol boru hatlarının " korunabildiğini" düşünmüş olmalıydı.Bunun yanı sıra , bu süre zarfında Şeyh' in yerine bir çok değişik Han geçti. Hepsi de Şeyh' in kazandığı korunmaya karşı mesnetsiz önyargılarda bulunan gevşek koalisyonlar ile kabile politikalarının çekişmeli ortamı içine çekildiler. Bu sorunun doğal çözümünün şöyle olabileceği düşünülüyordu: Şirket ve İngiliz Konsolos yetkilileri, durumu düzeltecek ve açıklığa kavuşturacak yüksek yetkiyle donatılmış bir şefi göreve getirmek için kabile siyasetinin içine girmeleri gerekiyordu. Bununla birlikte, hanlar arasındaki kan davaları bitmek bilmiyordu. Rıza Pehlevi'nin Hükümeti, hanları silahsızlandırdığı ve bölge üzerindeki hakimiyetini yeniden tesis ettiği zaman, şirketin kabile siyaseti de sona ermiş oldu

Böyle olunca, şirket, iki rakip yöneticiye iki kat vergi vermekten kurtulmak için ve tesislerini korumak için, üç değişik siyasetin içine girmek zorunda bırakıldı. Bahtiyari' nin üst düzeydeki bir şefinin gücüne destek sağlamak ve güçlenmesini temin etmek için şirket de KABİLE SİYASETİ ile iş görmeye başladı; diğer yandan da merkezi hükümete karşı Mohammerah Şeyhi' nin otonomisini korumak için de ULUSAL SİYASET ile iş yaptı. Artı, Körfez' de İngiliz Konsolosluk yetkilileri ile birlik içinde davranarak Şeyhliğin İran' dan "ayrılması" için uluslararası diplomasi alanında da görevler üstlendi.

(*) İngiliz Hükümeti BP hisselerinin % 50' sini satınaldı. (Şirket vergi mükelleflerine durmadan para akıtan son derece iyi bir yatırımdı.)

İşte, hedef ülkede bu tür alt-devlet durumlarının olduğu koşullarda, acaba darbe planlayıcıları tarafından ne tür bir faaliyet yürütülmüş olabilir? Bazı olağanüstü durumlarda, planlayıcıların aşağıdaki gibi bazı hususlarda görüşbirliği içinde olmaları gerekli olabilir: "Yerin kulakları" olmaya dikkat etmelidirler ve muhtemelen olası bir darbeden, resmi gizli servis biriminden önce haberdar olacaklardır. Böylesi bir ittifak (planlayıcıların ittifakı ç.n) belirli taahhüt ve tehditlerin karışımıyla kurulabilir ve bilinmelidir ki bu koşullarda verilen sözler daima tutulur diye bir şey yoktur. Başka bazı yerlerde ise, darbenin uğraşmak zorunda kaldığı faktörlerden biri gibi hareket edeceklerdir. Ne var ki, giderek artan oranlarda, yabancı iş ortakları darbe ortamında tarafsızlığın çok tatlı bir şey olduğunun farkına varmaktadırlar. (Tabii, heryerde, ulusalcıların elinden aldıkları politik deneyimlerden sonra.)

b) Ayrı Bölgelerin Varlığı

Darbenin esası, devletin ana karar mekanizmasının sahibi olan gücün ele geçirilmesidir. Sözkonusu ulus üzerindeki tam hakimiyet, buradan hareketle sağlanır.

Şimdiye kadar, bazı durumlarda karar alma işleminin geniş devlet bürokrasisinin tümüne ve ülke düzeyine yaydırılmış olabileceğini gördük. Diğer bazı durumlarda ise, bilinen siyasi merkezi, diğer başka güçlerce kontrol altında tutulmuş olabilir: Bunlar dış bir merkez ya da genel devlet mekanizmasından bağımsız, kendi siyasi emelleri için meşru merkezi hükümeti bir araç olarak kullanırlar, ya da kendilerinin bağımsız bir güç gibi kabul edilmelerini isterler ve merkezi hükümetin istemlerini duymazlıktan gelirler. Bütün Afro- Asyatik ülkeler birbirlerine bilfiil sınırdırlar, genellikle azınlıkların yerleşmiş bulunduğu ve ulaşılması güç olan bölgeler, bataklıklar, dağlar veyahut denetimin sadece sözde hükümetin elinde olduğu yerlerdir. Bu şekilde DE FACTO bir otonominin olduğu yerler, büyük nüfuslu şehir merkezlerini de kapsamlarına alırlar, buralarda organik ahenksizlik sorunu ortaya çıkar. Gerçi eğer kendi içlerinden geniş bir organik birlik varsa, (yeni rejim iktidarı ele aldığı zaman bölgesel otonomilerle başı derde girebilir) bu durum darbe için önemli değildir. Bununla birlikte bazen lokal örgütlenmeler öyle güçlü oluyorlar ki, merkezi hükümeti bile kontrollerine alabiliyorlar,ya da merkez, hemen hemen sadece başkentin varoşlarını yönetir duruma düşüyor.

Böylesi bir durum Force Publique (Halk güçleri) ayaklanmasında ve 1960- 1964 döneminde bağımsızlığın ardından Kongo' da ya-

şandı. Kongo Cumhuriyeti, Federal olmayan, anayasal, üniter bir devlet olmasına rağmen, çabucak, "eyaletleri" nin çoğu üzerinde varolan hakimiyetini kaybetti. Bu eyaletler tamamen bağımsız bir oluşum gibi hareket etmeye başladılar. Yerel gruplar, her eyalette karşılıklı çekişme içindeydiler, fakat merkezi hükümetin kendi iç ihtilafı, onu çekişen taraflar içinde zayıf bir konuma düşürdü. Aşağıdaki anlatımlar bu konuyla ilgilidir:

1960- 1961 ARASI DÖNEMDE, GÜNEY KASAİ' DE POLİTİK DURUM :

Eyaletin kontrolünü ele geçirmek için aşağıdaki gruplar mücadele ediyordu:

a) Geleneksel Şefler. Mevcut güçleri: Kabile savaşçıları.

b) "Kral" Kalonji tarafından yönetilen Güney Kasai ayrılıkçıları.Hazır güçleri: İyi silahlarla donatılmış Belçika subayları (eski Belçika' nın subayları) tarafından yönlendirilen disiplinsiz askeri birlikler.

c) Merkezi Hükümet. Hazır kuvvetleri: Genç ve deneyimsiz idarecilerce yönetilen, eyaletin doğu bölgesinde görev yapan Küçük Ulusal Ordu' nun (ANC) bir grup şartlı askeri.

d) Forminière Madencilik Şirketi. Mevcut olanakları: Kalonjist ve diğer gruplara bazen hava yolu ve sermaye olanaklarını sunarak destek verir.

Katanga koşulları, Merkezi Hükümet için daha çok elverişsizdi: Kuzeydoğu ve Stanleyville bölgesi Gizenga güçlerinin elindeydi. Ülkenin geriye kalan büyük bir bölümüne ise, yasaların demodeliği ve düzenin çürümesi yüzünden hükümet görevlileri ulaşamıyordu ve ulaşımdaki kopukluk nedeniyle, Leopoldville' de başarılı bir darbe gerçekleşmiş olsaydı (şimdiki adı Kinshasa'dır), büyük Kongo Cumhuriyeti'nin sadece küçük bir bölümünün kontrolünü ele geçirebilecekti. Bir kaç değişik darbe, Stanleyville, Elizabethville ve Luluaburg v.s gibi bilfiil büyük şehir olan yerlerde gerçekleşebilecekti ve ancak böylece ülkenin tümünü kontrolüne alabilecekti.

Anayasanın tanıdığı şartlarda ve açıkça federal bir yapıda olan devletlerde, bölgelerin lokal bir dayanakları vardır ve bunun için kendi ölçülerine uygun bir tarzda, onlara bölgesel otonomi verilmiştir.

Bazı durumlarda, merkezi iktidar bölgelerin gönüllü birliğinden meydana gelir ve merkezi yapı bölgelerin ayrı ayrı otoriteleri ve güç kaynaklarıyla gelişir ki, yönetim, merkezi yapıyı bölgelerin genel politikalarının sadece bir aracı gibi kullanır.

Birleşik Devletler (ABD) az- çok devletlerin gönüllü birliğinden meydana gelmekteydi ve 19. yüzyıl süresince, Başkanlık sistemi gelişinceye kadar Washihington' daki Hükümet, eyaletler arasındaki genel problemleri çözmek için sadece bir aracı olmaktan başka bir şey değildi. Böylece, 1800' lerde Washington' da düzenlenecek bir darbe sadece boş bir sembolü ele geçirmiş olacaktı. Fakat 1900' lerde, Federal otoritenin gelişmesinden sonra burada darbe yapılmış olsaydı, ülkenin çoğunda kontrolü ele geçirebilecekti. Sovyetler Birliği, Kanada, Hindistan ve Batı Almanya tamamıyla federal ülkelerdir. Fakat devleti veya eyaleti meydana getiren unsurların her birinin kendi kendini yönetme düzeyi, sıfıra yakın düzeyde olan SSCB' den, Kanada' nın bağımsız eyaletlerine kadar sırasıyla artan düzeyde bir değişiklik arzederler. Gerçek şu ki, anayasal olarak tamamen otonom oldukları sanılan Sovyet Cumhuriyetleri (Federasyondan ayrılmış kabul edilseler bile) teoride belirtilen yapılanma ile pratik gerçeklikler arasında derin bir tezatlığın bir başka örneğini vermektedirler.

Böyle bir durumda, sözkonosu iktidarın gerçeklikleri (ve onun iç dinamiğinin gerçeklikleri) böyle bir federal sistemin çöküşünü hazırlayan bir yönelim içinde olur. Sonuç, ya güçlenen bir merkezileşme (ABD ve SSCB' deki gibi) sağlanır veya kopuşun daha da artması sözkonusu olur. (Hindistan, Kanada ve darbe öncesindeki Nijerya' da olduğu gibi).

Fikir şu; politik iktidar tamamen beklendiği gibi bir ulus için tek bir kontrol merkezinde toplanmış olması gerekir ki, bu sonuçla, ulusal çerçevede alınan tek bir kararla her bölgenin sorununa en iyi bir şekilde çare bulunabilsin. Bu tasarım, aslında yeterli etkisini; sadece yerel iktidar aygıtlarının yıkılmasından sonra göstermeye başlar. (Öyle kabul edilir.) Bu yüzden, İngiliz ve Fransızların çoğu, büyük politik kararların bölgesel düzeyden ziyade, Paris ve Londra' dan alınmış olma zorunluluğu konusunda hem fikirdirler. Fakat bu entellektülel kabullenme, daha önce söylediklerimizin tersine, Wales, Anjou, Provence, Burgundy gibi bağımsız devletlerin ve Baronlar' ın ezilmesini de beraberinde getirmiştir.(*)

(*) Wales, İskoçya, Fransa ve İspanya' da Kelt ayrılıkçılığının yükselmesi öyle hızlı ve dramatik oldu ki, belki de sadece vahşi ormanlarının olmayışı, bunlardan bazılarının yerli bir Viet Kong eylemini başlatmalarını engelledi

Gelişmiş bir çok bölgede, "Baronların" yerel iktidarı hala bir gerçekliktir ve bölgesel eylemler, dile dayalı ya da etnik ilişkilere sıkıca bağlıdır, ki bu hareketler aktif olarak ya daha geniş bir otonom hakkı kazanmaya ya da fiilen tam bağımsızlığa doğru sıçramaktadır. 1968 Ocak Ayı'da, Hindistan, Burma, Kenya, Somali, Etyopya ve Tibet merkezi hükümetleri ayrılıkçı güçlerle tamamen silahlı çatışmalar yaşıyorlardı. Kanada, Hindistan (ve istenmeyen bir dipnotta gecikerek verildiği için) Fransa ve İngiltere, ayrılıkçı unsurlarla hala politik bir mücadele içindedirler. Şiddete dayalı ayrılıkçı gruplar, az ya da çok, İspanya, Yugoslavya ve İtalya' da faaliyet gösteriyorlar.

Bütün bu örnekler içinde, bölge halkının merkezi karar almanın üstünlüğünü kabul etmediği yerlerde, biz darbe için aşağıda verilen değişik içerikteki konuları birbirinden ayırtetmek zorundayız:

a) İktidarların gerçek merkezleri bölgeler ise: Bir darbe, ya kendini bir bölge içinde hapsetmelidir, ya da bütün bölgeleri kapsamına almalıdır. Meşru merkez, bir çok hedef bölgeden en önem verileni olmalıdır. Yoksa bu durum, tek tek başkentlerde (eyaletler için) darbe güçleri içinde meydana gelen bir zayıflama, darbe karşıtı eylemliliğe davetiye çıkardığında, darbe güçlerini dağıtır ve darbeyi karmaşık hale sokar.

b) Bir ya da iki bölge yönetiminin ülkenin tamanında hakim olması durumu: Bu durum darbe öncesi Nijerya' da sözkonusuydu. Ülkenin Kuzey Bölgesi, geleneksel Fulani ve Hausa emirleri tarafından yönetiliyordu. Bu bölge merkezden uzak olan en geniş bölgeydi. Buranın yöneticisi (The Sardauna of Sokoto) Ahmedu Belloh, iç politikada tamamen hakim durumdaydı, oysa diğer bölgelerde durum değişkendi (ve daha fazla demokratikti). Böylece, Ahmedu Belloh, diğer bölgelerden biriyle politik ittifak yaparak federasyonun tümüne baskın çıkabildi. Bundan dolayı darbeyi ilk kez başaran Genç İBO subayları, çabalarının çoğunu Belloh Güçleri' ne ve Federal Başkent ve Federal Yönetim olarak kabul edilen onun eyaletinin "başkentine" ayırmak zorunda kaldılar. Böyle bir durumda, hem federal başbakanı (Ebubekir Tawafa Baleva' yı) hem de Belloh' u öldürdüler. Fakat ordunun kıdemli bir subayı olan İronsi yüzünden, güçlerini fazlaca yaydılar. Bir karşı- darbe faaliyeti yürüten polis ve bürokrasi ile birlikte davranan İronsi, iktidarı kendi adına ele geçirdi.

Merkez kabul edilen bölgeyi kontrol edebilecek kadar güçlü olan bölgesel güçlerin bu şekilde varlığı, bir darbeyi imkansız hale getirebilir. Eğer bölgesel ya da etnik örgütklenme, kabile esaslerine göre örgütlenmişse, onların yönetim aygıtları, bir iç darbeye karşı çok sıkı ve candan bir bağlılık durumunu arzedecektir. Ortadoğu'nun bir kaç kadim ülkesinden biri olan Lübnan, şöyle bir düzen üzerinde temellendirilmiştir: Hıristiyan, Dürzi ve Müslüman örgütler, karşılıklı olarak tamamen birbirlerine düşmandırlar. Fakat, tek başına hiç bir grubun diğeri üzerinde baskın çıkmayı umut etmemesi gerektiği gerçeğini kabul etmektedirler. Böylece Beyrut Hükümeti, her etnik örgüt tarafından kabul edilen bu politikalar için bir genel Kliring Odası işlevini görmektedir.(Temiz bir alan Ç.N) Örgütlerden biri Beyrut' ta bir darbe gerçekleştirmiş olsaydı, doğrudan doğruya bu sistemi çöküşe götürmüş olacak, bu durumda yine de her grup kendi silahlı güçlerince desteklendiği sürece, kendi bölgesindeki iktidarı elinde tutmaya devam edecekti. Darbe ise, sadece Beyrut'u ve onun kenar mahallelerini ele geçirebilecekti ve muhtemelen küçük bir alanı bile kontrolünde tutmaktan aciz kalacaktı.

Lübnan, bölgesel-etnik güçlerin rollerine ilişkin olarak uç bir örnek durumundadır. Bu tür özelliklere sahip ülkelerde, hem bölgeler arasında, hem de bölgeler ile merkez arasında özel bir güç dengesi olacaktır. Darbenin çabaları özel güçlerarası dengede bu güçlerin rollerini hesaba katan bir zemin üzerinde, ayrı ayrı her bölgesel veya etnik örgüt ile uğraşmak zorunda olacaktır. Bazı durumlarda, bölgesel iktidarın etki alanı, mevcut olanlardan daha fazla bir güçlü dayanağa sahip olduğundan ve ülkenin doğal koşulları yüzünden, darbe mümkün olmayabilir. Başka yerlerde ise, bölgesel güçlerin varlığı, darbenin karşılaşacağı diğer engellerden biri gibidir.

Bu nedenle darbenin üçüncü ön- koşulu şudur:

Darbeye hedef teşkil eden devlet, politik bir merkeze sahip olmalıdır. Yok eğer bir kaç merkez varsa, o zaman bunlar tanımlanabilir olmalıdır ve etnik olarak yapılanmış olmaktan ziyade politik olarak yapılanmış olmaları gerekir. Eğer devlet , politik olmayan bir birim tarafından yönetiliyorsa, sözkonusu darbe ancak o birimin rızası alınarak ya da o birim tarafsızlaştırılarak başarılı olabilir.

"Etnik yapılanma" yönetilmesi oldukça zor olan bir durumu ifade eder. Bu durumda, liderliği katı kurallar ve kökleşmiş (çoğunlukla

soydan gelen) prosedürlerle değişebilen sosyal gruplar sözkonusudur. Eğer, geleneksel özel bir liderlik devleti yönetiyorsa, biz ne bu devletin kontrolü altındaki merkezde gerçekleştireceğimiz bir darbeyle iktidarı zaptedebiliriz, ne de bu geleneksel liderliğin içine sızabiliriz. Çünkü o zamana kadar bizleri "dış güç" ve "gaspçı" sayarak otomatikmen dıştalayacaklardır. Örneğin Burundi' de iktidarı ele geçirmek için bu hiyerarşiye sızmak gerekli hale gelecekti. Fakat bu sızma, ancak şu koşullarda mümkün olabilecekti:

a) Kendimizin de Watutsi olmamız gerekecekti. (Yani darbecilerin Ç.N)

b) Biz de o aristokrasiye mensup olmalıydık.

c) Başarı için çok yakın bir strateji güdebilmeliydik.

Ruanda' da iktidar, çoğunlukta olan Bahutuları hakimiyetine alan gelenksel Watutsu şefleri tarafından yönetilirdi. Sonra bir devrim gerçekleşti ve şu an yönetim Watutsi geleneğinden ziyade, politik olan Bahutular' ın elindedir. Eğer bir siyasal yapı, gerçekten politik olarak yapılanmamış bir grup tarafından ele geçirilmişse, öyleyse bu durumda iktidar politik metodlarla asla ele geçirilemez. Tek yatırım şirketinin hüküm sürdüğü ülke koşullarında, durum böyledir. Örneğin: General Motors' un ABD' yi yönettiğini düşünün. O zaman başkanlık ve KONGRE bir anlamda bu şirketin yardakçıları gibi davranacaklardır. Eğer böyle bir durumda darbe gerçekleştirilmek istenirse, iktidarın öncellikle Detriot'ta ele geçirilmesi zorunlu olacaktı, Washington' da değil. Başka açıdan düşünülecek olursa, eğer birileri General Motors' un hisselerinin %51' ini yeterli peşin parayla satın alabilirse, o zaman Washinton, yönetimin başka dayanaklarına eklemlenen sadece bir faydalı ek dayanak haline gelecekti. Fakat bilmeliyiz ki darbe, *politik bir silahtır* ve onun planlayıcıları da sadece siyasal güç dayanaklarına sahiptirler. Yani, ABD' nin General Motors'u bir darbenin ulaşabileceği alanın (etki alanının) dışında olacaktı böylece.

Gerçeğe dönecek olursak, 1960' ların başındaki Katanga (Kongo' nun zengin maden kaynaklarına sahip olan bölgesi) ve 1950' lerin Orta Amerika "Muz Cumhuriyetleri" siyasal açıdan çözülmeleri mümkün olmayan gerçek "merkezlere" sahip devletlere örnektirler. (Tabi, 200- 300 milyon dolar biriktirebilirseniz durum değişebilir!)

3. BÖLÜM

DARBENİN STRATEJİSİ

"Dean Acheson, bir sohbetle ilgili olarak Başyargıç Taft hakkında bir hikayeyi hep anlatırdı. Ona göre Taft, devlet makinesi konusunda yüksek bilgilere sahip bir adamla karşılaşmıştı. "Ve bilmelisiniz ki" derdi Taft (sesindeki şaşkınlıkla)" o gerçekten devletin bir makina olduğuna inanırdı."

(Bir Ulus Uyanıyor, Roger Hilsman)

"Totaliter koşullarda, ulaşım bağlantılarının labirent bilgisi (hükümet mekanizmasının) en üstün bir güçle eşit değerdedir."

(Totaliterliğin Kökenleri ,Hannah Arendt)

Hükümetleri devirmek kolay değildir. Bir hükümet, yalnızca profesyonel savunma güçleri tarafından (Ordu , Polis ve İstihbarat Teşkilatları) korunulamaz, aynı zamanda bütün politik güçler tarafından savunulur. Demokratik ve deneyim yaşamış bir toplumda, bu güçler; siyasal partiler, bölgesel etnik ve dini gruplar ve seksiyonal müesseseleri kapsar. Bu yapıların birbirlerine etkileri (birbirlerine muhalif durumları), hükümeti temsil eden güçlerin (*)bazı alanlarda özel bir denge oluşturmalarıyla sonuçlanır.. Deneyimi daha az olan toplumlarda ise, bu güçlerin içinden dar görüşlü olanlar çıkabilir, ama statükoyu ve bununla birlikte devleti savunun bazı siyasal gruplar hemen hemen her zaman olacaktır yine.

(*) İlahi mekanizmanın dili, güçler dengesinin oluşturduğu kaçınılmaz çarpıklık tarafından anlaşılması zor bir duruma getirilmemesi gerekir.

Eğer darbeyi icra eden güçler, sadece bazı binaları ele geçirerek, bazı siyasal şahsiyetleri tutuklayarak ve radyo istasyonunu "kurtararak" güçlü bir yapıyı bozduklarını sanıyorlarsa, bu durum çok önemli ve başarılı olması gereken kararlarının gözden kaçmasına neden olur. Darbe işi, tehlikeli ve silahlı güçler tarafından özel işleme tabi tutulması gereken bir iştir. Bu durumda diğer baskı güçleri tarafsızlaştırılır ve politik güçler geçici olarak pasifliğe zorlanır. Eğer biz, toplumun yapısını köklü olarak değiştirmek isteyen devrimciler olsaydık, amacımız bazı politik güçlerin iktidarını yıkmak olacaktı ve ancak devrim yıpranmasının getirdiği uzun süreli ve daimi kanlı bir yöntem bu başarıyı sağlayabilirdi. Ama bizim amacımız, sakince yapılacak bir değişikliktir, yani mevcut sistem içinde iktidarı ele geçirmek istiyoruz ve eğer biz, bir devrimin yıkmak için uğraştığı güçlerin çoğu tarafından desteklenecek olan yeni statükonun bir kısmını şekillendirebilirsek, işte o zaman iktidarda kalabiliriz demektir. Köklü sosyal değişiklikleri gerçekleştirmek istiyorsak, ancak hükümet olduktan sonra bunu yapabiliriz. Belki de bu, klasık bir devrimden daha etkili bir metodtur. (Ve kesinlikle daha az acı veren bir yöntemdir.)

"Politik" güçlerle çekişmekten her zaman kaçınacak olmamıza rağmen, onların bazıları her zaman için mutlaka darbeye karşı çıkacaklardır. Fakat bu karşı çıkış, eski statükonun yerine kendi yeni statükomuzu koyduğumuz zaman, devlet bürokrasisini ve güvenlik güçlerini kontrolümüze alarak onu işletebildiğimizde, büyük ölçüde yatışacaktır. Bu geçiş süreci (ki bu süreç legale çıkmamızdan sonra ve devlet otoritesinin silahıyla kuşanmamızdan öncedir) darbenin en kritik evresidir. Geniş anlamda, ülke üzerindeki kontrolümüzü zorla kabul ettirmek için devlet mekanizmasını aynı anda devreye soktuğumuzda, bu mekanizma üzerindeki kontrolümüzü zorla kabul ettirme görevini iki kat başarmış olacağız. Ne var ki, bir yerde darbeye karşı meydana gelecek bir direnme, başka bölgelerde daha gelişkin bir direnmeyi uyaracak ve eğer bir reaksiyon zinciri gelişirse, darbe yenilebilecektir.

Bu nedenle, darbe stratejimizi iki temel görüş yönlendirmelidir:

Geçiş evresinde ihtiyaç duyulan maksimum çabukluk, darbeden hemen önce ve hemen sonra bize karşı koyabilecek güçleri tamamen etkisizleştirme gerekliliği.

Eğer darbenin operasyon evresinde, bazı safhaları uygulamada gecikirsek, du durumda bizim esas zayıflığımız ortaya çıkacaktır: Muh-

temelen biz, sınırlı bir politik renklendirmeye sahip olacağız ve bu, bizim temsil ettiğimiz eğilime karşı (ya da temsil ettiğimiz farzedilen eğilime karşı) dıştalanan güçlerin sırasıyla yoğunluk kazanmalarına yol açacak. Darbe'nin hızla pratiğe geçirilmesi süresinde, bizler birlik içinde gizlenmiş oluruz ve herhangi bir özel politik grup ne bu konuda bir güdü alabilecek ve ne de bize karşı koymak için bir fırsatı olabilecektir. Bütün olup bitenden sonra bile, biz bu kesimlerin potansiyel dostları olabiliriz. Bazı durumlarda olabilecek herhangi bir gecikme, bizim şu temel avantajımızı bize kaybettirecektir: "Beklegör" tavrı içindeki kesimin gönüllü tarafsızlığı ve eyleme geçmek için planlı mevzilenme ve yoğunlaşma zamanına ihtiyaç duyan güçlerin gönülsüz tarafsız durumu.

Maksimum hıza olan gereksinim derken, darbenin birbirinden uzak bir çok operasyonlarını tümünün daima eşzamanlı olarak gerçekleştirilmiş olması gerektiğini anlatmak istiyoruz. Bu aşamada, halkın geniş bir kesimine ihtiyaç vardır. Bunun için, biz yalnız küçük bir politik arkadaş grubuyla bir darbeyi planlamaya başladığımızı kabul etsek bile, sonradan ihtiyaç duyacağımız personelin çoğu, yeni taraftarlardan oluşmak zorundadır.Yeni askerlerimiz daha yüksek bir eğitim ve donanıma sahip olmalı ki, hızlı davranabilmeleri ve kararlı hareket edebilmeleri için onlara yetki verilebilsin. Darbe için yeni asker kazanmanın daima bir tek kaynağı olacaktır: Devletin kendi silahlı kuvvetleri.

Bir gerçektir ki, bir çok ülkede etnik azınlıklar vardır. Bunlar hem savaşçıdırlar ve hem de geleneksel olarak hükümet karşıtıdırlar . Bir darbeye yeni asker olmak için ideal olarak görülebilirler. Bunlar, tipik halk kümeleridirler. Suriye'deki Dürziler, Irak'taki Kürtler, Burma' daki Shan'lar ve Afganistan ile Batı Pakistan' ın Pathanları gibi. Yoksul halleri ve gelenekleri, onların muhtemel bir darbeye kolayca tardaftar olmalarını sağlar. Fakat, böyle davranmaları çoğunluğun bir bölümünde milliyetçi bir reaksiyonun gelişmesine yol açabilir. Hükümetlerin merkezleri genellikle çoğunluğun bulunduğu alanın içinde kaldığı sürece, bu kesimin muhalefeti bizim için gelecekte önemli bir bir engel haline gelecektir.

Devlet güçlerinin altedilmesini sağlayacak diğer bir elkoyma yöntemi de, bir partinin milis örgütü eliyle yapılandır. Kanun ve nizamın zayıf olmasıyla, bir politik özgürlük bileşimi oluştuğu zaman bu milisler bazen parti aktivitesini "korumak" için bir mevzilenmeye girişirler. Weimar Almanyası' nda Kahverengi Gömlekliler' in dışında ,

örneğin Sosyal- Demokratların, Komünistler' in ve Sağcı Milliyetçi Partiler' in kendi milisleri vardı. Benzer örgütlenmeler (Yeşil Gömlekliler, Kara Gömliler, Kızıl Gömlekliler ve Ortadoğu' daki Gümüş Gömlekliler) Naziler' in ve Faşistler' in başarılarının bir sonucu olarak bir çok ülkede ortaya çıktılar. Bu milislerin militarist dayanaklarına, üniformalı olmalarına ve genellikle silahlanmış olmalarına rağmen, devlet güçleriyle her karşılaşmalarında bu milisler yenilmişlerdir. (*) Naziler' de 1923 Münih olayında olduğu gibi embriyonik Kahverengi Gömleklileri kullanmayı denedikleri vakit, polis tarafından kolaylıkla tesirsiz hale getirilmişlerdi ve bizzat Hitler bile tutuklanmıştı. Hitler' in iktidarı almak için sonradan yaptığı çıkış *politik* alandaki başarısıydı, Kahverengi Gömlekliler' in gayretleriyle sağlanan bir başarı değildi.

Bazı durumlarda bir parti milis teşkilatının örgütlenmesi ve donanımı, zor sağlanabilen iki koşulu gerektirir: Para ve onu kullanabilmek için yeterince özgürlük. Devlet tarafından korunan bu güçlerden sağlanacak yeni taraftarların bu her iki koşulada ihtiyaçları yoktur. Bu nedenle, bu güçlerin tümünü etkisizleştirmek zorunda olacağımız zaman, devletin baskı araçları karşısında özel bir yaklaşımın gösterilemesi zorunlu olacaktır. Ordudan, polisten ve güvenlik servislerinden bahsetmek gerekirse; arda kalan bazı güçleri tarafsızlaştırmakla birlikte, bazılarını da altetmek zorunda olacağız. Politik güçlere gelince onları tarafsızlaştırmakla hedefi küçültmüş olacağız.

Silahlı Kuvvetler ve devletin diğer baskı araçları, direkt müdahale edebilme güçleri nedeniyle, darbe daha gerçek anlamda başlamadan *önce*, tamamen etkisizleştirilmelidirler. "Politik Güçler" le darbeden hemen sonra uğraşılabilir. Bununla birlikte, bazı durumlarda "politik güçler" de olaylar esnasında ani bir çarpışma ile karşı karşıya kalabirler ve bu durumda devletin baskısına benzer bir baskıya maruz kalabilirler.

Rusya' da Şubat (**) Burjuva Devrimi' ni izleyen kararsız dönemde, Demiryolu İşçileri sendikası, dolaysız bir güç odağı durumuna geldi. Vikzhel (Demiryolu Görevlileri Sendikası' nın Rusya Genel komitesi) Petrograd'a giden yol boyunca, Kornilov' un as-

(*) Silahlı Bolivyalı Kalay Madencileri ile 1952 devriminin yönettiği ordu arasındaki çatışma nadir istisnalardan biridir.

(**) Eski takvime göre.

kerlerini taşıyacak olan demiryolu'nda çalışmayı reddederek, General Kornilov Ayaklanması'nın yenilgisinde kesin bir rol oynadı. Sonra, Lenin' in önderliğindeki Ekim Devrimi sonrasında, Krensky şehirden kaçıp Krasnov' un askeri birliğine sığındığında, VİKZHEL, Krensky Bolşevikler' le barış anlaşmasını yapmayıncaya kadar, genel grev yapacağını duyurarak tehditte bulundu. (KRENSKY' nin yolda kalan Krasnov taburunu terketmesi isteniyordu.) Bolşevikler' in anlaşmayı ciddi olarak müzakere etmeye niyetlerinin olmadığı ortaya çıktığı süreçte, bu çağrı kayıtsız şartsız teslim olun anlamına geliyordu.

Rusya'nın 1917'deki özel koşullarında, demiryolları ve demiryollarını yöneten kişiler o şartlarda askeri açıdan canalıcı bir öneme haiz oldular. Başka ülkelerde de, benzer baskı biçimleriyle güç kullanabilen politik güçler olabilecektir. Örneğin, kent sakinleri çoğunluğunun sadece günlük geçim derdinde olduğu yoksul ülkelerde, kepenk kapatma eylemi önemlidir. Dükkan sahipleri (eğer iyi örgütlenmişlerse) dükkanlarının kepenklerini açmayı reddederek hükümet üzerinde büyük bir baskı oluşturabilirler. Güçlü bir sendikal hareketin olduğu yerlerde, grevler, darbeden hemen sonra yeni hükümetin kendi otoritesini kurmaya yarayacak hayati derecedeki projeyi engelleyebilir. Etnik ve dini liderler, yeni rejime karşı kitle gösterilerini organize edebilmek için, sözkonusu toplulukların toplumsal yapılarını kullanabilirler. Bu nedenle bu toplulukları tanımlamalı ve değerlendirmeliyiz, gerekirse yönetici şahsiyetlerini ve koordinasyonu sağlayan kişilikleri, darbeden önce tarafsızlaştırmalıyız. (*)Direk bir güç sahibi olmayan diğer politik örgütlerle de uğraşmak gerekecektir ama bu uğraşı, darbe sonrası intibak ve uzlaştırma projesinin bir parçası olacaktır.

DEVLETİN SAVUNMA GÜÇLERİNİ TESİRSİZLEŞTİRME

Modern devletlerin dikkat çekici vasıflarından biri, değişik alanlarda ve yaygın olarak etkili güvenlik sistemlerine sahip olmalarıdır. Bu, son iki ya da üç jenerasyonda (kuşakta) dünyanın bir çok alanlarında görülen iç istikrar ve dış güvenlikte genel bir çöküşün meydana gelmesi sonucu olarak geliştirilmiştir. Her devlet kendi silahlı kuvvetlerini, polis gücünü ve bazı haberalma örgütlerini oluşturur. Bir

(*) Bu konu için 4. Bölüm'e bakınız.

çok devlet ise, para-militer "jandarma" gücünü, iki değişik istihbarat servisini ve bu alanda farklı örgütlenmeleri oluşturmayı gerekli görmektedir.

1914 öncesi dünya'da devletler, bugünkü uluslararası toplumdan önemli ölçüde daha az saldırgandı. Fakat, diplomatik geleneğe sıkı bağlılık, demiryoları dışında ulaşım olanaklarının olmayışı, genel düşmanlıkla "savaş durumu" arasında kesin bir zaman farkı yaratıyordu. Askeri operasyonların modern biçimi, ani saldırı ve ilan edilmemiş savaş biçimleri, doğal olarak "askeri" barışı da beraberinde getirdi. Şimdi artık, küçük profesyonel orduların yerine, savaş zamanını uzatan planlarla hareket eden birçok devlet, ani savunma (ve ani saldırı) kabiliyetinde olan sürekli orduları oluşturmaya girişmektedirler.

Devrim partileri ve ideolojik köken üzerinde şekillenen partilerin (hem sağda ve hem de solda) doğması, iç güvenlik birimlerinde de benzer bir büyümeyi teşvik etti. Polis ve paramiliter iç güvenlik kuvvetlerinde oluşturulan "siyasi şube" ler, yeraltında olan gizli polis güçleri, "demokratik" ülkeler dahil bir çok devletin sahip olduğu genel vasıflar halini aldılar.

1930'larda ABD ordusunda 300.000'den daha az asker vardı. Önemli haberalma işlevini, yalnızca yasa-tanımayan küçük bir grup yürütüyordu. Bu arada, iç güvenlik güçleri, Başkanlığı koruyan bir kaç "uysal adam" dan ibaretti ve onların harcamaları FBI'nin düşük olan bütçesinden karşılanıyordu.

Bugün ABD'nin , BM üyesi ülkelerin bir çoğunun sivil nüfusundan fazla, yani 3 milyon 400 bin "mevcutlu" geniş bir askeri teşkilatının olmasının yanısıra, yalnızca Deniz Birliği'nin 280.000'den fazla neferi silah altındadır. Haberalma Teşkilatı, çok başlı bürokratik bir dev olarak gelişmişir. Bunlar, bir çok "araştırma " kuruluşunun kendi özel savunma birimleri, haberalma servisinin çeşitli gereçleri, CİA ve onunla eşit değerdeki NSA'dır. İç güvenlik alanında FBI, özel işler dışında rakip tanımamaktadır, fakat bu kuruluş "politik" fonksiyonu olan (kriminal işlere karışmayan) ve bir kaç bin ajan barındıran mini bir CİA halini aldı.

Hiç bir devlet böyle büyük bir gelişmeyle rekabet edemezdi. Diğer

süper güç (*) Sovyetler Birliği bile, ABD' den bu alanda geri kalmamayı beceremedi. (Bu gerçeğe rağmen, bu ülke yine de ABD'nin sahip olduğu bazı olanakları kolayca elde edebiliyor. Kim Philby) ABD'seviyesine ulaşamayan bir çok ülke, bu alanda yine de çok iyi durumdadır. İtalya gibi orta düzeyde bir gelişmişliğe sahip bir ülke bile (ki askeri açıdan; düşman olan komşuları yok, ciddi bir ayaklanma yaşamamış ve "uysal", parlamenterist bir Komünist Partisi var) iki ulusal polis gücü dahil, bir kaç güvenlik teşkilatı, 300.000 ordusu , 40.000 kişilik bir deniz donanması ve geniş bir hava kuvvetleri gücünü oluşturmayı gerekli görmüştür.

Savaş halini yaşayan diğer bir çok ülke, pratikte, büyük bir kitleyi değişik güvenlik güçlerinin birimlerine ve çeşitli savunma birliklerine kaydetmektedirler. İsrail, kendisine açıkça düşman olanlarca kuşatılmış, zayıf ulusal savunması olan ve askeri ittifaklarca da korunmayan bir ülke olarak bu konuda uç bir örnek oluşturur: İsrail, her ne kadar yalnızca orta büyüklükteki bir kent kadar nüfusa sahipse de, Haziran 1967 savaşında 250.000'den fazla kadın ve erkeği savaş alanına sürebildi.

Darbeye bu açıdan bakıldığı zaman, silahlı kuvvetlerin, polisin ve güvenlik servislerinin gücünün ve konumunun hem büyük bir engel ve hem de büyük bir destek olduğu görülecektir. Troçki'nin de işaret ettiği gibi, silahlardaki teknik ilerleme, ulaşım ve haberleşme ağı, ilk etapta örgütlü askeri güçler ile askeri anlamda varolan eksikliği doldurmak için silahlandırılan siviller arasındaki uçurumu büyütmektedir. Troçki der ki : 1789'da, Fransız kitleleri piyade askerlerin koruması altında saldırıya geçebildikleri halde, 1917'de Rus kitleleri, (geniş ve kararlı olmalarına rağmen) "modern" otomatik silahlarla tarandılar. "Modern" sözcüğünden Troçki'nin kastettiği, hantal ve ateş kabiliyeti yavaş olan MAXİM makineli tüfeğiydi. Bugün ise, benzer bir ateş kabiliyetine sahip bir tek silahla , sadece bir asker bile kitlelerin üzerinde silahlı kontrol sağlayabilmektedir.

Diğer yandan, "teknolojik devrim"in olması ve üniformalı güçlerin oranındaki artış, bir darbe için yeni taraftar kazanma zeminini geliştirdiği gibi, devletin güvenlik sistemlerindeki nitelikleri de geliştirmiştir. Modern ordu ya da güvenlik gücü, ahenkli bir sosyal

(*) Le Monde'nin kurnaz editörü, De Gaulle'nin sadece bir süper güç (ABB'nin) olduğu yolundaki iddiasını yalanladı. Ona göre hala iki süper güç var:ABD ve CIA!

birim olmak için çok geniş olarak ve daima geleneksel sadakatliğin belirlendiği çerçeve içinde kurulur. Teknik donanımlı personel ihtiyacı, yeni personel kaydetmek için her ülkede varolan sosyal gruplara kısıtlamalar getiren çitleri kırdı. Pathan'lar ve Arap Bedevileri etkili ve politik açıdan güvenilir olabilirler fakat, pilot, tank takımı ve bir modern polis gücü için gerekli olan polis değneklerini dahi tedarik etme gücünde değildirler.

Gerçek şu ki, devlet güvenlik sisteminin personeli, hem sayısal ve hemde çeşitlilik açısından bizim, yani darbe planlayıcılarının bu sistemin içine sızabilmesine elverişli bir durumdadır. Bu şekilde biz, diğerlerini tarafsızlaştırıncaya kadar, darbe katılımcılarının eylemliliği içinde, bu sistemin ünitelerinden bazılarını altetmek gibi iki kat görevle karşı karşıya kalacağız. Bu, onlarla savaşmak zorunda olacağız anlamına gelmez ama bu, darbenin kritik anında bize karşı gelişecek olası bir müdahaleyi önlemek zorunda olduğumuz anlamına gelir.

Amacımız devletin savuma birimlerine sızmak mıdır, yoksa onları devirmek midir? Bu, sözkonusu birimi darbenin aktif bir parçasıyla ilişkili hale dönüştürüp dönüştürmediğimize bağlıdır. Ya da darbe sadece savunmacı konumda da olsa, izlediği yöntemler her özel yapının niteliğine uygun olacaktır. Gayretlerimize yarayacak olan taze bir malzeme reservi, devletin bizzat her çeşit baskıcı güçleridir ve esas olarak bu güçlerin donanımında, açılımında ve psikolojik görünüşündeki bu çeşitlilik yüzünden, bizim onları ayrı ayrı ve dikkatle teftiş etmemiz gerekir.

Silahlı Kuvvetlerin Tesirsizleştirilmesi

İsrailli'ler 1967 Haziranı'nda diğer Arap ülkelerini yendikten sonra, Suriye'nin icabına bakmaya başladılar. Suriye Ulusal devrimci Konseyi'nin lideri Salah Jadid, Suriye ordusu'nun Şam ve Homs'taki kışlalarından en iyi iki tugayı hazır kıta olarak tutmaya başladı. (*)Savaş Bakanı Hafız Esat, cepheye 5. ve 70. tugayları göndermesi için Jadid'ten ricada bulundu. Fakat Jadid (fiziksel olarak da ona saldırarak) bölgenin bir kaç millik alanını korumalarının yanı sıra, onların cephede kullanılmalarının rejimin yaşamsal varlığını tehlikeye atacağını belirtti. Solcu Baas Hükümeti, nüfusun önemli bir kesimi arasında (Baas Partisi içindeki Çin yanlısı gruplar ve Aleviler hariç) popüler değildi ve rejimin esas koruyucuları o iki tugaydı.

(*) R. Ataallah, "6 Jours D' irresponsabilitê", Jenne Afrique No:343,6 Ağustos 1967 pp 13-14 ve 23 Ekim 1967 tarihli Der Spigel.

Her ne kadar Jadid, önceleri aşırı milliyetçiyse de, sonunda realist oldu. Şubat 1966'da göreve geldiğinde sözkonusu iki tugayı özel olarak oluşturmuştu, ki zaten bu tugayların subayları hem politik hem de etnik açıdan onun kendi yandaşlarıydılar ve kendisinden önceki güçlü adam Hafız'ın Tugayları Şam'daki yönetimden uzaklaştırıldıkları için, bu tugaylar onların yerini almıştı. (Ya da Jadid'in adamları bu tugayların içine sızdırılmışlardı.)

Dünyanın her yerinde, mühendis, öğretmen ve doktorların sayısı ancak yavaş yavaş arttırılabildiği halde, orduların sayısal gücü çok çabuk büyüyebilmektedir. Şunu not etmek ilginç olacaktır ki, örneğin tarımsal alandaki teknik gelişme, daha geniş hububat rekoltesini elde etmek amacıyla, daima çiftlik sahiplerinin sayısında bir azalmaya yol açarken, ordular, tam tersine verimlilik için (ya da daha çok yıkıcılık için) daima daha çok "çalışan güce" ihtiyaç duymaktadırlar. Her ordu, sayısal olarak çok hızlı bir artış sağlayabilmektedir. Bugün 30 kişilik modern bir müfreze, aynı sayıda olan 1945'deki bir askeri birliğin ateş gücünden üç kat daha tesirlidir. Ziraat tekniğinin ise, aynı oranda gelişip gelişmediği şüphelidir.

Modern askerlerin etki gücü, onların herhangi bir yere hızlı ulaşabilme olanakları, güvenilir bir şekilde haberleşebilmeleri ve etkili silahlara sahip olmaları anlamına gelir ki, eğer bu açıdan bizim güçlerimiz zayıf ve küçük iseler (darbeci güçler), halk kitleleri ile devletin kalan güçleri tarafsızlaştırılsa bile, rejime sadık kalan bir tek askeri birlik dahi darbeye karşı çıkabilir ve onu bozguna uğratabilir. Bu nedenle, hedef devlet olarak seçilen ülkenin askeri güçleri üzerindeki araştırmamız bir bütün olarak yapılmalıdır. Darbeye karşı çıkma gücünü gösterecek bazı kuvvetleri hesaba katmamazlık edemeyiz. (Bu güçler küçük olsalar bile.)

Birçok ülkenin hava ve deniz kuvvetleri, kara ordusu kadar iyi olmakla birlikte biz dikkatimizi sonuncusu üzerinde yoğunlaştıracağız. Çünkü izlenecek prosedürler bu üç güç içinde (Kara, Hava, Deniz) aynıdır ve çünkü (bazı istisnalar hariç) darbenin bakış açısıyla olaya bakıldığında sadece kara kuvvetleri önemli olacaktır. Kuşkusuz, bir mevziyi zaptetmiş olanları tutuklamak için bir tim göndermek yerine Başkanlık Sarayı'nı "havaya uçuracak" vurucu hava bombacılarını kullanmak mümkündür ve 1963 Irak Darbesi'nde bu yapıldı. Fakat bu, oynanan oyunda başvurulan en aşırı yoldur. Her ne kadar ateş gücü

oranındaki artış, bir eylemde kişi başına başarma oranını artırıyorsa da, bir devletin müstakbel başkentini (ve gelecekte, darbe sonrası yerleşim yerlerini) taktiksel açıdan bombalamak, yeni hükümetin güven telkin etmesi açısından pek hesaplı bir şey değildir.

Bunun yanında, coğrafik olarak elverişli olan yerlerde, (Enddonezya'da olduğu gibi) hava ve deniz araçlarının ulaşım olanakları, bu güçleri (deniz ve hava kuvvetlerini) kara kuvvetlerinden daha önemli bir hale getirir. Endonezya'nın nüfus merkezleri bir kaç geniş ada ve binlerce küçük ada üzerinde dağılmıştır ve bu adalar üzerinde çok kısıtlı kara yolu olanakları mevcuttur. Böyle bir durumda, bir deniz kuvveti birliği (ya da paraşütçü birlik) elverişsiz bir yere yerleştirilmiş daha büyük bir kara ordusundan daha etkili olacaktır. Endonezya'da Konünist bir ayaklanmayla üstün başarılı bir devrim gerçekleştiğinde, askeri komutanlar büyük avantajlar sağlayan askeri ulaşım imkanlarını kullanabildiler: Askeri birimler Komünist sızma çok güçlü olmasına rağmen, yine de yanlış bir yere yerleştiler: Vahşi Borneo ormanlarına yerleştiklerinde, anti-Komünist paraşütçüler ve deniz kuvvetleri Jakarta'yı ve bu arada bütün ülkeyi ele geçirebilirlerdi. (*)

Ordular, ülkeden ülkeye değişen tümen, tugay, alay, tabur, bölük ve takım gibi belirli geleneksel birimlere ayrılmışlardır. Bununla beraber, bu kuramsal yapının üzerinde yer alan karar alıcı odak ve gerçek örgütsel iskelet daima bir ya da iki özel düzlemde yoğunlaşmıştır. Bizim için, bu düzlemlerden önemli olanı tanımlamak ve onun üzerinde çabalarımızı yoğunlaştırmak çok önemli olacaktır.

1.Çizelge'de, bizim yüzyüze gelebileceğimiz olası bir kaç alternatif yapı çizilidir, ama bunun yanında derinlere sızmayı başarabilmek için, biz gerçekte ana merkezin ALTINDAKİ bir kaç düzlemde iş yapmak zorunda kalabiliriz: ya da etkisiz halde olabilen ÜSTLERDE iş yapabiliriz.

Çizelgenin A bendindeki operasyonal kademe belirli bir taburdur. Eğer tümen komutanlarının rütbe sırasına yükselebilmiş personel sözkonusu olmuşsa, bunlar muhtemelen gerçek emir-komuta zincirinden dıştalanmış, kendilerine süslü üniformalar giydirilmiş ve cazip rütbelere yükseltilmiş subaylar olacaktır.

(*)Eski Başkan Sukarno'nun, yeni hükümeti ergeç tasfiye edecek bir "karşılaşmada" birlikleri Malezya Federasyonu' na karşı savaşmak üzere oraya gönderdiği bir ironidir.

1. Çizelge: Resmi Birimler ve gerçek emir-komuta zinciri

a)Merkezileşmiş resmi yapı	Gerçek emir- komuta zinciri
Genel Komuta Merkezi	Genel Komuta Merkezi
Ordu düzeyindeki Komuta Merkezi	
Tümen	
Tugay	
Tabur	Tabur
Bölük	Bölük
Takım	Takım
b) Merkezileşme dışındaki Resmi Yapısı	Gerçek emir-komuta Zinciri
Genel Komuta Merkezi	Genel Komuta Merkezi
Ordu düzeyindeki Komuta Merkezi	Ordu Düzeyindeki Komut Merkezi
Tümen	Tümen
Tugay	Tugay
Tabur	
Bölük	Bölük
Takım	Takım
c) NATO stili, Modern resmi yapı	Gerçek emir- komuta zinciri
Genel Komuta Merkezi	Genel Komuta Merkezi
Ordu düzeyindeki Komuta Merkezi	Ordu düzeyindeki Komuta Merkezi
Tümen	
Tugay	Tugay
Tabur	
Bölük	Bölük
Takım	Takım

Eğer bu durumda, biz bir tümen ya da tugay düzeyindeki komutanı altedersek ve sonrada o komutan bir tabura bizim lehimizde emirler verirse, en son verilen emirlerin (ki bu emirler Genel Komuta Merkezinden alınan emirler gibi algılanırlar) doğruluğundan muhtemelen

şüphe edilecektir ya da rapor edileceklerdir. Böylece bu emirler faydasız olmakla kalmayacak, aynı zamanda yanlış bir kademede uygulamaya konularak daha büyük bir risk haline de gelebileceklerdir. Hemen hemen bütün kademelerin iş görmeye hazır olduğu (b) bendinde lehimize verilen emirlere bütün alt kademeler itaat edeceklerdir ve az-çok bazı kademelerdeki kontrol mekanizmasını altedebiliriz. (c) 'de, yine tümen ve tabur dışındaki bütün kademelerde iş yapabiliriz.

Kontrol ve iletişim odaklarının esas yerleşim yerleri çok keyfi bir tarzda belirleniyor görülmesine rağmen, gerçekte bu yerleşim yerleri değişmez, standart psikolojik ve teknik faktörlere bağlı olarak belirlenir. Eğitim ve motivasyon standardı yeterince yüksek olmadıkça, bireyler üst yönetime sıkı bağlı ve büyük, yek-vücut birimler halinde birbirleriyle kaynaştırılmalıdır. Çünkü topluluk dövüşme konusunda ne disiplin, ne de kabiliyet bakımından bireyler kadar yetkin değildir. Yoğun olarak motive edilmiş askerlerin bütün durumlarını rapor etmek ve yeni emirleri alabilmek için onlara gerekli imkanları sağlayan güvenilir bir haberleşme ağına bağlanmadıkça, birliklerin yoğun olduğu yerden uzakta bir yerde faaliyet yürütmelerine izin verilmez. Genelde, daha rahat bir alanda, disiplin ve yeterlilik derecesi daha düşük olan daha geniş bir kitle, bağımsız olarak iş yapmasına izin verilen bir birim olabilecektir. Tersine, daha pişkin ve donanımlı askeri birlikler ise kısıtlı bir alanda (örneğin bataklık veya vahşi bir ormanda) daha küçük bir kitleyle, kendi gücüne dayalı iş yapan bir birim olacaktır.

Mısır ordusu, bağımsız hareket etmekten aciz ve katı bir komuta merkezinin yönetimi altındayken, üç büyük blok şeklinde örgütlendiği dönemde, 1967'deki Arap-İsrail savaşında, Sina'da bahsettiğimiz bu iki askeri teşkilatlanma örneği karşı karşıya geldi. Diğer taraftan, İsrailli'ler ise kitle için konsantre olmuş, tugay biçimindeki bir çok küçük askeri gruplarla operasyon yürüttüler ve esnek, akışkan bir tarzda sızmalar gerçekleştirmek için küçük kollara ayrıldılar.

İlgili ülkenin değişik askeri birliklerinde, kullanıma hazır doğru bir düzenlemeyi gerçekleştirdiğimiz zaman, aşağıdaki safhaya geçebiliriz:

Müdahale etme yeteneğine sahip askeri birliklerin tanımlanması. (Darbe lehinde veya aleyhinde). Biz bu konuda iki ana kritere bakacağız: İlgili birimin doğal yapısı ve bu özel birimin yerleştirilmesi.

Bunlar, Portekiz Silahlı Kuvvetleri'nin çalışma koşullarında incelenmektedir.

Portekiz Silahlı Kuvvetleri:

1967 koşulları:

Portekiz'in şimdiki rejimi, bürokratik orta sınıf, (bunlar sivil servis ve ordudaki subay sınıfından oluşur) yeni ortaya çıkan sanayi ve diğer iş çevreleri ve mülk sahibi sınıflar arasında kurulan tam bir şirket gibi vasıflandırılabilir. Burada da, İspanya'daki gibi her iki servis de (Hava ve Deniz Kuvvetleri) kaynak ve sayı bakımından "zayıf" halde tutulmaktadır.

Kara ordusu: Toplam gücü, aşağıda tevzi edildiği gibi yaklaşık 120.000 kişiden oluşur. (Yönetici Personel hariç).

Bir piyade asker tümeni, kısmen eğitim birliklerinde kullanılır ve nazari kuruluşunun yaklaşık bir buçuk katı bir sayıdadır. Orta kalite düzeyde bazı tanklara sahiptir. Her birimindeki toplam insan sayısı yalnızca iki bin dolayındadır ve bir birim çok az sayıdaki zırhlı araca, ilaveten bazı ulaşım araçlarına sahiptir. Asker gruplarının bir çoğu, çeşitli postalar (devreler) halinde az bir eğitim veya disiplin alarak askerliğe kaydedilmiş olacaklardır.

Yerleşim yeri: Portekiz'in merkezi.

Bir piyade asker tümeni: Bu birlik, yaklaşık 3000 kişilik piyade birliğine sahip ve bazı eğitim hususlarına bakılırsa, genel seviyesinin altında bir güçtür. Ulaşım, belki bu sayının yarısı için emniyetle sağlanabilir.

Yerleşim yeri: Portekiz'in kuzeyi.

Kara ordusunun geri kalan kısmı: 100.000 kişi dolayında olan bu birliklerin çoğu en yüksek derecede eğitilmiş ve en iyi donanıma sahip olanlardır ve çeşitli Afrika ülkerine dağılmış durumdadırlar: Angola, Mozambik,Gine.

Deniz donanması: Portekiz'in büyük bir deniz geleneği olmasına ve deniz aşırı sömürgeleri daha büyük bir deniz donanması gerektirmesine rağmen (ki, bu deniz donanması harcamaları kısmen ABD'nin askeri yardım programı tarafından karşılınabilmişti)daha önce ileri sürdüğümüz nedenlerden dolayı, nispeten zayıf bırakılmıştır: Bir torpido muhribi, oldukça küçük olan 14 savaş gemisi, 3 denizaltı ve 36 adet diğer tekne veya gemiler. Daha dikkat çekici

olanlar ise şunlardır: 12 adet destek gemisi, 4 adet çıkartma gemisi ve yarım tabur denizci asker. Afrika'daki sömürgelerinin uzak olması nedeniyle, deniz donanması özellikle rejime sadık olsa bile, bir darbe durumunda, birliklerinin çoğunun oralardan dönüşünü sağlayamaz. Açık sularda görev yapan deniz kuvvetleri, her durumda sayısal olarak çok önemli değildir.

Hava Kuvvetleri: Yaklaşık 14.000 askerden oluşur. Değişik marka ve yapıdaki eski Amerikan ve İtalyan malı teçhizatlarla donatılmıştır. Üç bin paraşütçüsü Afrika sömürgelerinde konuşlandırılmıştır. Ulaşım olanakları, her 24 saatte sadece ortalama 1000 kişiyi buralardan Portekiz'e geri taşıyabilme koşullarına sahiptir.

Bu nedenlerden dolayı, Portekiz'in bu koşullarında ülkenin yaklaşık 150.000 kişilik bir silahlı kuvveti olmasına rağmen, bu sayının sadece küçük bir bölümü bir darbe durumuyla ilgilenebilecektir. Yerleşim yerleri ve uygun ulaşım donanımından yoksun olmaları nedeniyle, çoğunun fiziksel olarak Lizbon ve çevresine müdahale etmesi önlenmiş olacaktır. Geriye kalanlar ise uygun olmayan bir eğitime ve donanıma sahip oldukları sürece, darbeye yalnızca etkisiz bir şekilde müdahale edebileceklerdir. Bu durumda, silahlı kuvvetlerin hepsi değil, sadece üç-dört taburu (muhtemelen 4000 kişi) etkili bir müdahale etme gücünde olabilecektir. Bu küçük güç, darbenin bozguna uğratılması olanağını azaltır, fakat buna rağmen sözkonusu durum darbeye yeni taraftar kazanma anlamında potansiyel alanımızı sınırlandıracaktır.

Eğer Afrika'da konuşlandırılmış birliklerden bazıları, Hava kuvvetleri ya da deniz donanması, Portekiz'e geri getirilseydi, onların buraya varma süreci içinde biz hükümet bile olurduk. Bu yüzden de onlar bizim emirlerimiz altına gireceklerdi. Eğer o zamana kadar otoritemizi kabul ettirmezsek, her koşulda darbe başarısız olacak demektir ve onların gelişi zaten sonucu değiştirmeyecektir. Durum böyle olmasa da, ancak çok dolambaçlı bir yolla işlere karışabilecek olan Afrika'daki birlikleri kendi denetimimize alabileceğiz demektir.

Bu fikirler, askeri olsun veya olmasın darbeyle ilgili olabilecek bütün güçlerin dağılımını sağlayan temel kriterlerdir.

Darbeyle ilgilenebilecek güçler adı geçen yerleşik olan (o ülkede bulunan Ç.N) güçlerdir, ya da her çeşit donanım ve olanakları olay

bölgesine (genellikle başkente) onların, ancak 12 ile 24 saatlik zaman aralığı içinde müdahale etmelerine olanak sağlayan güçlerdir. Bu zaman süresi, darbenin , hükümet mekanizması üzerindeki kontrolünü tesis etmesinden önce harcanmış olacaktır.

Silahlı Kuvvetlere sızma:

Hedef ülkenin silahlı kuvvetleri üzerindeki ilk incelememiz, darbenin planlanması için çok ehemmiyetli olan sözkonusu bilginin iki ayırtedici özelliğini öne çıkarır: Bunlar; doğal durum ve kullanılmaya hazır gerçek bir tertiplenme içindeki askeri birimlerin niteliği ve müdahale etme gücüdür. Bu veri, aşağıda anlatılan hayali bir çizelgede tanımlanmaktadır:

2. Çizelge: X ülkesi; Potansiyel Müdahale Güçleri.

a) Tabur düzeyindeki güç:

Mekanize ulaşım araçlarına ve anti-tank silahlara sahip, 10 bölük halinde tertiplenmiş 1000 asker.

Yerleşim yeri: Başkent.

Kullanılmaya hazır kademe düzeni : Tabur Komuta Merkezi.

b) Tümen düzeyindeki güç:

25 tank ve zırhlı taşıyıcıya sahip, 20 bölük halinde tertiplenmiş 1500 asker.

Yerleşim yeri: Başkent'e 30 km yakın bir yer.

Mevcut kademe düzeni: Tugay komuta Merkezi, farklı komuta merkezlerine bağlı tanklar.

c) Tugay düzeyindeki güç:

Üç tabur halinde tertiplenmiş 3000 asker.

Yerleşim yeri: Başkent'ten 300 km uzakta. Her an kullanılabilir hava ulaşımına sahiptir.

Kullanılmaya hazır kademe düzeni: Tugay Komuta Merkezi ve Hava Kuvvetleri Filosu'nun Komuta Merkezi.

Şimdiye kadar, resmi askeri birimlere dayanarak fikir yürüttük. Şimdi ise, her özel birimdeki "anahtar" bireyleri teşhis etmek için daha derin bir analizi sizlere nakletmeliyiz. Eğer ilkel bir askeri organizasyondan bahsetmiş olsaydık, emirlerindeki askeri birimleri etkili bir şekilde yöneten bu tip bireyleri kolaylıkla ayırtedebilirdik. Örneğin kabile savaşçısı grup içinde fiziki görünüşleriyle

ayırtedilebilen bir kaç belirli "lider tip" vardır. ve bu tipler az da olsa kişisel itibar ya da soylarından aldıkları güçle değer kazanmışlardır. Diğer savaşçılar ise, bireysel güçleri ya da becerileri sayesinde ve yalnızca görevleri bakımından birbirlerinden ayıtedilebileceklerdir. Modern askeri organizasyonlarda durum farklıdır: Şöyle ki; bu kurumların etki gücü, özel yetişmiş personel tarafından kullanılan çok değişik tipte silahların kullanılması ve diğer imkanların seferber edilmesine bağlıdır. Her durumda, özgün bir "bileşim" sözkonusu olacak ve bu sistem bu nedenle iki tür "anahtar" bireye dayanacaktır: "Teknisyenler" ve onları koordine eden "yöneticiler". (*)

Bunun için, bizim ilk sorunumuz darbe esnasında müdalaleye kalkışacak (bizim lehimizde veya bize karşı) silahlı kuvvetlerin sözkonusu birimleri içindeki anahtar bireyleri belirlemektir. Zaten her özel askeri grup içindeki "operasyonel" kademeyi belirlediğimiz ve böylece liderleri zımnen teşhis ettiğimiz zaman, artık teknisyenlerin kimliklerini tesbit etmeye başlayabiliriz. Bunlar, askeri operasyonun doğal yapısına ve yerine getirecekleri göreve bağlı olarak belirlenecektir. Örneğin, eğer darbe esnasında, hükümet, bizim tasarım olarak 2.Çizelge, (C) de gösterdiğimiz güçleri yardıma çağırırsa, bu gücün başkente varışı aşağıdaki gruplardan yalnızca biriyle yapılacak bir işbirliği sayesinde önlenebilir:

1- Siyasal önderlik ve 2. Çizelge, (C)' de gösterilen güçler arasındaki haberleşme sistemini işleten kurmay subay personeli.

2- Pilotlar ve/veya hava ulaşım filosunun yerdeki kurmay kadrosu

3- Havaalanındaki koruma gücü

4- Her havaalanın kumanda kulesi personeli. (Özellikle zor uçuş koşullarındaki personeli.)

Genellikle çok pişkin bir organizasyonun tesir gücü de büyük olur. (Fakat aynı zamanda çabuk zedelenebileme olasılığı da fazladır.) Örneğin 2. Çizelge'de ya (a) veya (b) gücü'nün bir kaç personeli tamamen yöneticileriyle işbirliği içinde olsalar bile kendi insiyatifleriyle başarılı bir şekilde iş yapar. (Yani yöneticilerinden etkilenseler bile insiyatifleriyle iş yapabilirler E.P) Bu güçler açı-

(*) Yöneticiler, genellikle ilgili birimin iş yapan mevcut subayları olacaklardır. Fakat her zaman bu şahısların olması sözkonusu olmayabilir.(Bkz. bir sonraki dipnot.)

sından düşünülürse, adamlarının %10'unun işbirliğinden kaçınması demek, verimlilik oranlarının, yaklaşık %10'unun kaybedilmesi anlamına gelir. Bunun yanısıra, C gücü sözkonusu olduğunda, bu gücün adamlarından muhtemelen %1'inin fire vermesi, bazı özel görevler açısından verimlilik oranının tamamının yokedilmesini beraberinde getirebilir. (Mesela başkente müdahale edebilen görevler için).

Bu, şu anlama gelir ki, biz silahlı güçlerin bir formasyonunu tarafsızlaştırma işini yöneticilerden ziyade, daha çok teknisyenlerle işbirliği yaparak yapmalıyız. Çünkü eski personel hem bireysel olarak daha verimlidir, hem de onu kendi personelimiz yapmamız daha kolaydır (ve güvenilirdir). İkinci kural şudur: Buna benzer diğer birimlerde olduğu gibi, en basit bir birimi kendimize dahil etmenin yanında, en komplike bir örgütlenmeye sahip askeri birimleri tarafsızlaştırmayı tercih etmeliyiz.

Bu, hem bizim ani bir hatayla bozguna uğrama ihtimalimizi düşürecek, hem de eninde sonunda askere alınmak zorunda bırakılan toplam kişi sayısını azaltacaktır.

"Anahtar" unsurları bizimle bağ kurmaya (yani kendi birimlerinin etkili kontrolünü bize vermeye) ikna etmeden ve işe koyulmadan önce, aşağıdaki gibi, silahlı kuvvetlerle ilgili güvenilir bir bilgi birikimine sahip olmalıyız:

1- Zamanında darbe mahaline müdahale edebilen askeri birimleri,

2- İlgili birimler içinde gerçek emir-komuta zincirini ve birim yöneticilerinin kim olduğunu,

3- Sözkonusu birimlerin teknik donanımlarını ve teknisyenlerinin kimler olduğunu, bilmeliyiz.

Bir birimi kendimize "katmak" için, o birimin bir kaç yöneticisiyle aktif bir işbirliğine ihtiyacımız olacak ve teknik açıdan basit bir birim sözkonusuysa, teknisyenlerinden bazılarının ayrılması pek önemli olmayacaktır. İçine büyük sızma gerçekleştirilmiş olan başka birimlerde, eğer yöneticilerden bazıları darbe öncesi rejime sadık kalırlarsa, bu, böyle bir durumun darbenin gerçekleşmesi için kolayca büyük engel teşkil edeceğini göstermez. (*)

Bizim, teknisyenler ya da yöneticiler üzerinde yoğunlaşıp yo-

(*) Subaylar, şaşılacak ölçülerde fire verirler. Hem Fransa'da, hem de Rusya'da kendilerince beğendikleri devrimlerin doğrultusunda giderek, askeri birliklerini terkettiler, orduları bu ayrılıştan sarsıldılar. 1789 sonrasında Fransız ordusundaki yeni kayıt, son 30 yılın en büyük rakamına ulaştı ve 1917 sonrası Rusya'da da öyle oldu.

ğunlaşmayacağımız, özel politik atmosfere ve etkin müdahale güçlerinin özel yapısına bağlı olacaktır. Eğer birlikler ile subayları arasında keskin bir politik bölünme varsa, bizler, resmi yöneticilerle hiç bir işbirliğine girmeksizin, birlikleri kendimize katabiliriz. Bununla beraber, resmi olmayan yöneticilerin kimliğini tesbit etmek çok zor olacaktır ve zaten, büyük bir ihtimalle orduda böylesi bir bölünmeyi kesin olarak gerçekleştirinceye kadar, darbemizin planlamasına güvenmemiz için hiç bir neden olmayacaktır. Bunun yanı sıra, teknik zincirin bir çok halkasına fazlaca bağımlı olmaktan sakınmak olacaktır. 3. Çizelge, potansiyel müdahale güçlerine en uygun sızma stratejimizi tipik olarak göstermektedir.

Kuşkusuz darbelere eğilimi olan ülkelerde, darbe emirlerini verenler silahlı kuvvetlerdeki birliklerin dağılmasına yol açabilecek iç zedelenmelerin farkına varmaktadırlar. Bu nedenle, şu bir gerçektir ki, belki "uysal" olan 1. Tabur personeli, gerçekçi olmaları nedeniyle seçilmişlerdir ve bu taburun komutanları, yönetici olan diğer arkadaşlarına güven vermektedirler. Eğer durum böyleyse, biz, 3. Tabur üzerinde çalışmak zorunda kalabiliriz, oysa 2. Tabur'a güvenmememiz gerekir, zira hedefimizden şaşmaları mümkün olan bu taburun bir kaç teknisyeni, dramatik sonuçlara neden olabileceklerdir.

Bireyler hakkındaki bilgiyi gerçekten toplamaya başlamayıncaya, ve ilk yakınlaşmayı sağlamayıncaya kadar, hangi birimlerin siyasal açıdan rejime bağlı olduğunu bilmeyebiliriz ve son safhaya kadar da, her birimden ne kadar asker kazandığımızı çoğunlukla bilemeyeceğiz. Bu nedenle, sınıflandırma yapmamız zahmetli olsa da, birimleri; potansiyel taraflılar ve potensiyel tarafsızlar olarak ayırma işlemine esnek bir ayırdetme yöntemini uygulayacağız. Her birimdeki , potansiyel yeni taraftar listemizi arttırmamız için, bizimle dahili ilişkiye girmiş olan birimler üzerindeki çabalarımızı yoğunlaştıracağız. Darbeye "taraftar olan" bir birimin güvenilirliği, sözkonusu birime geniş bir sızmayı gerçekleştirdiğimiz oranda artacaktır. Fakat en büyük amacımız, sonuçta zaten tarafsızlaşacak olan bir birime yüksek oranda sızma gerçekleştirmek olmamalıdır. Herbir bireye ilk yaklaşım, risk unsuru taşır. Bir şeylerin geliştiğinin farkına varacak bireylerin sayısındaki her artış, baştan sona güvenlik seviyemizi düşürecektir. Bu nedenle aşırı düzeyde eleman kabul etmekten sakınmalıyız.

3. Çizelge: En uygun sızma stratejisi

Birimin adı:	Tabur: 1	Tabur:2	Tabur:3
Komutanlıklar	10 Bölüğün komutanı ve her taburun Kumanda Merkezinde 5 faal "yönetici". Geniş bir sızma için, her taburun ele geçirilişini 30 takım komutanı sağlayabilir.		
Anahtar adamlar	15-45 arası "Yönetici"	15-45 arası "Yönetici"	15-45 arası "Yönetici"
Teknik Yapı	Çok basit. Doğal haberleşme ve ulaşım araçlarına güvenilebilir.	Çok gelişmiş. Güçleri darbe bölgesine getirmek için, uçaklara ve sağlam bir haberleşmeye ihtiyaç vardır.	Orta. Kara ulaşmına itimat edilir ama, haberleşmenin sağlanabilmesi için radyo istasyonlarına ihtiyaç duyulur.
Anahtar adamlar Optimum strateji	Teknisyensiz Yöneticilerin bir kısmını darbeye ikna etmek. (Birim darbecilere katılmıştır.)	40 Teknisyen Teknisyenlerden bazılarının pasif işbirliğine güvenmek. (Birim tarafsızdır.)	5 Teknisyen Eğer Tabur:1 sızmayı zorlaştırırsa, bunu ikinci kez denemek gerekecek.

Eğer bir ordu subayını bu iş için öne çıkartırsak, ondan tasarlanan bir darbeyle birlikte davranmasını istersek , o bir dizi; hem tehlikeli hem de ona tercih şansı veren bir fırsat elde edecektir. (Eğer o eski rejime tam sadık biri değilse).

Bu teklif, onun sözkonusu rejime sadakatini ölçmek için güvenlik makamlarının hazırladığı bir "tuzak" olarak da düşünülebilir. Ama bu teklif samimi de olabilir. Etkisiz ve emniyetsiz bir planın parçası da olabildiği gibi, her türlü başarı şansına sahip bir ekipten de böylesi bir teklif gelebilir. Sadakatliğinin ödülü daha ona ulaştırılacak bir rapor aşamasındayken, teklif kabul edilir ve bir "tuzak" sözkonusuysa

ona hem görevini hem de başka şeyleri kaybettirebilir. Eğer bu samimi bir teklif ise, bu durumun rapor edilmesi o subaya derhal haketttiği menfaati getirmesine rağmen, darbe sonrasında da ona beklenen fayda sağlayacağı şüphelidir. Bu nedenle sözkonusu subay için yapılacak doğal şey şudur: Teklifi hemen şikayet etmesi..

Bütün bu yanaşma yöntemleri, bu mantığın terkedilmesi üzerine temellendirilir. Başarılı bir darbenen parçası olmanın getireceği ödüllerden başka, (darbe, rejime sadık olmanın getireceği ödüllerden daha büyük bir anlam ifade edebilir) bizim lehimize işleyen başka bir faktör de vardır. Yanaştığımız kişi, kendisini bir darbenin destekçisi olarak deşifre edebilir. Bundan dolayı, hassas bir risk unsuru olan bu iki konu üzerinde durmalıyız. Fakat ümit ederiz ki, potansiyel taraftarlarımız korku ve açgözlülükten uzak, aşağıda belirtilen ve tercih alanlarına giren yakın ilişkiler ve başka sorunlar üzerindeki düşüncelere motive edileceklerdir: Darbe planlayıcılarıyla arkadaşlık bağları ve ortak bir politik bakış açısı önemli olacaktır. Fakat çoğunlukla, darbe planlayıcılarıyla etnik, kabile ya da ailevi bağlar daha canalıcı önemde olacaktır.

Ekonomik açıdan son derece geri olan ülkelerde, değişik etnik grupların yekvücut olarak kaynaşmaları çok problemlidir ve kitle eğitimi ve haberleşmesi ne pahasına olursa olsun geleneksel rekabet ve kuşkuları yıkmıştır. Ekonomik gelişmeye doğru atılacak her adım, çoğunlukla bu tür çekişmelerle daha da takviye olur ve etnik bağların son yılların sıkı siyasi ilişkilerin daha fazla önem arzettiğine sık sık tanık olabiliriz.

Örneğin çelik değirmenler yapılmadan önce, inşa edildikleri yerlede bölgesel çelişkiler meydana gelmeyebilirdi; bu ülkelerde sivil servis hizmetleri, etnik gruplar arasında bu görevlere atanacak kadrolar yüzünden çekişmeler çıkabileceği gözönüne alınarak, tamamen Emperyal gücün vatandaşlarına verildi. Çelik değirmenlerin yerleştirilme yerleri veya kadrolarla ilgili çıkabilecek çelişkiler, arazi anlaşmazlığı yüzünden çıkan çatışmalardan daha sert olması beklenirdi. Şöyleki; önceleri kabileler bir parça fazla toprak için rekabet ilişkisi içine çekiliyorken, şimdi ise, her kabile, başka ulusal konular uğruna da savaşabilmektedir.Arazi konusundaki çelişkiler, orta noktada bir uzlaşmayla sonuçlanabiliyorken, bir çelik değirmen ya A veya B bölgesinde kurulmak zorundadır. (Kuşkusuz, başka bir alternatif de, iki

yetki alanının sınırlarının tam ortasına değirmeni kurmaktır. Fakat bu durumda genellikle yollardan veya diğer imkanlardan uzakta kalınır. Yine de bazen böyle de yapılabilir.) (*)

Eski çelişkilerin çıkma nedeni ve keskinlik düzeyi arttığı gibi, etnik grupların, içgüdüsel dayanışması da giderek pekişmektedir. Afrikalıların "kabileciliği", bir çok genel fenomenin içinden yalnızca en uç olan bir örnektir. (Örneğin gün görmüş ve dini açıdan düşünmeyen Yahudiler evlenmek için her zaman bir başka Yahudi'ye "nasip" olmaktadırlar. Asimile olup, tamamen bencil bir duruma gelmelerine rağmen üstelik.) Çek ve Slovaklar, bir tek ulusal birliğe itiraz etmelerine rağmen, başkentteki yatırımlar, belirli bir yüzdelikle her bölgeye dikkatli bir şekilde üleştirilmektedir ve bu konudaki çelişki yine de 1968'de Novotny Hükümeti'ni (ki o büyük bir "survivalist" idi) deviren faktörlerden biri oldu. Gerçekte, Doğu Avrupa'daki bütün eski çelişkiler, saman altındaki su gibidir ve yeni "sosyalist ulus" politikaları onları yeniden canlandırmaktadır. (**) Romanya'daki yaklaşık yarım milyon Alman ve bir buçuk milyon Macar kendilerini tek pazar ilişkisi içinde görmüyorlar. Yugoslavya'da Hırvatlar, Sırplar, Dalmaçyalı'lar ve Makedonlar tamamen bir etnik dengelenme anlaşmasına dahil olmalarına rağmen, kendilerinden az olan Sloven, Vlaç ve Arnavutlar'la konuşmazlar. Bir çok alandaki etnik farklılık, dini çelişkilerin bu farklılıklara eklenmesiyle daha da karmaşık hale geliyor. Örneğin Nijerya'daki İBO kavmi, uzun süredir Müslüman Kuzeyli'lerle bölgesel bir çelişki içindedir, fakat aralarına Hristiyanlığın girmesiyle, eski İBO/Hausa çelişkisi yeni eklenen Hristiyan/Müslüman çelişkisiyle daha da şiddetlendi.

Bu nedenden dolayı, darbemiz, bazı etnik hiziplerle aynı duruma düşmeden, "etnik" matriks'i en iyi şekilde kullanacaktır. Ufak tefek taktiklerle, her potansiyel darbe taraftarını, onunla sıkı ilişki içinde bulunan bir yeni taraftarımızla karşı karşıya getireceğiz ve gerekirse,

---

(*)Bu gerçeğin ortaya çıkardığı sorun şu: Gelişme programları genellikle bir ya da iki proje etrafında odaklanır. Bunlar daha çok ilgiyi bu ülke üzerine çeker. (Ve yatırım fonlarının). "Bağışla bulunan ülkeler" bölge halkının reaksiyonunu yatıştırmak için endüstriyel projelerin parçalanmasına karşı çıkarlar ve bu durum, politik sorunları daha karmaşık hale getirmektedir.

(**) 1968 başlarında, Polonya'daki "siyonist tertip", Romanya ve Macaristan arasında Transilvanya eyaletleri yüzünden çıkan ihtilaf, genel sorundan sadece birkaç örnektir.

buna benzer bir kanalla darbenin imajını topluma takdim ettireceğiz. Fakat, tipik sömürge fenomeni sonrasında oluşan özel bir faktörü de hesaba katmamazlık edemeyiz. Sömürge rejimleri, etnik azınlık grupları arasından orduya personel alma alışkanlığını geliştirdiler. Bu grupların daha çok savaşçı oldukları kabul edildi ve daha da önemlisi bu azınlıklar, çoğunluğun baskısına maruz kaldıkları için, azimle güvenilir olma pozisyonlarını sürdürdüler. Bağımsızlık sonrasında da, bu azınlıklar doğal olarak siyasal güç ve sosyal konumlarını yeniden elde edebildiler. Silahlı kuvvetler kadrolarında ise sürekli en çok yer tutan kesim oldular. Bu durum, rejim azınlıkların üzerinde baskı kurmasına rağmen, onlar rejimin resmi koruyucuları olduğu için ilginç bir manzara ortaya çıkardı.

1945'te Fransızlar'dan kopmalarından bu yana, Suriye'nin Alevileri ve Dürziler'i bahsettiğimiz konumdadırlar ve neredeyse bir sürprizdir ki, bu iki grubun rejimle ilişkileri şudur: Bu gruplardan olan subayların çoğu, bağımsızlıktan bu yana yapılan bir kaç darbenin çoğunda, göze çarpan bir rol oynamaktadırlar.

Afrika'nın bir çok bölgesinde, çoğunluk durumundaki halklar, deniz kıyısının "yumuşak" kabileleri olarak kabul edilirler. (*) Ordunun çoğunu dağ kabilelerinin üyeleri ele geçirmişken, bu halklar da eğitimleri ve kalabalık bir nüfusa sahip olmaları yüzünden politik yönetimi denetimlerine almışlardır. Bu durum, yüzeysel olarak etnografya teorisinin sonucunu gösterir ki, İngilizler bunu Hindistan'da, Fransızlar ise Cezayir'de öğrendiler. Fakat uygulama, Afrika koşullarında daha az komik olmaktaydı. Yeni bir bölgeye yerleştirilen Koloniyal Ülke'nin subaylarının gözleri hemen bir tepe bulmak için fır dönmeye başladı ve o tepelerden derhal "hilebaz" Pathanlar ya da "Şehvetli Kabilelerle" yarı-homoseksüellik ilişkisi kurmaya çalıştılar. Bunu, ordu içine güya "sert" dağ-adamlarını yerleştirerek gerçekleştirdiler.

Kabile içi bir sivil savaş sahnelenmeksizin, savaşı çıkarabilecek dürtüler olsa dahi, bu ortamı etkileyebilecek politik bir yaşam vardır. Ve bu nedenle darbeye potansiyel taraftar kazanmanın ideolojik bir yanının olması önemli olacaktır. Sözkonusu çelişkilerden uzak kalarak,

(*) Nijerya bir istisnadır. Orada kıyıda yaşayan uluslar çok daha gelişkindirler. Fakat sayıca iç bölgelerdeki Hausa'lardan da azdırlar ve sıkıntıların nedeni de budur.

aşırı sağ ve aşırı sola karşı olan bütün politik eğilimleri uzlaştırmak, darbemize son derece uygun bir "politik kılıf" sağlayacaktır. 5 yıl boyunca saf bir denge hareketi gibi süren Irak'taki Kasım rejimi, sonunda, Milliyetçi Arif (Abdül Selam) Baas'ın Sol Kanadı'ndan muhafazakar sağ kanada kadar ülkedeki bütün politik grupları hükümet içindeki sözde Komünist nüfuza karşı uzlaştırdığında, bu kez 1963 yılında kendisi devrildi. (*)

Eğer elde mevcut aşırı bir örgüt yoksa, potansiyel taraftar adaylarımıza politik olarak uygun gelen hakları öne çıkaran taktiklerle yetinmek zorunda kalacağız. Fakat doğruluğun faziletinden başka, tutarlılığa ve darbenin sistematik bir şekilde meşrulaştırılmasına da ihtiyaç vardır. Yoksa, çeşitli politik "çizgiler" eninde sonunda mahfolmamızı sağlayabilirler.

Bir etnik grubun ordu içinde hangi özel subayı yönlendirdiğini öğrenmek, nisbeten kolaydır, ancak o subayın politik görüşünü öğrenmek çok zordur. Fakat her şeyden en zor olan, sözkonusu subayı kendinden üst askeri yönetimden kişisel olarak soğutmanın yolunu öğrenmektir. Bir subayın sadece ailesi ve en yakın arkadaşları, onun, üstlerinin kendisine karşı haksız davranışları ya da kötü işlere koşturmaları karşısında hissettiklerini ve onun bütün yüksek mevkilerde olası bir radikal değişikliği hoş karşılayıp karşılamayacağını bilebilirler. Biz, ilgili kişiyle direkt bir temas hattına sahip olmadıkça, onun iç dünyasındaki şekillenmeyi sağlayan dış bilgiyi kullanmak zorunda kalacağız.

Standart bilgi prosedürü, subayların kariyerlerini izlemek içindir ve birilerinin kendi terfi aşamalarını izleyebilmesini sağlar. Bu standartlara uymakla (diğer benzer şeyler gibi) subaylar, yeni alınan elemanlar için iyi bir görüntü sağlıyorlar. Bir çok ülkede, silahlı kuvvetlerdeki terfiler resmi bir gazetede yayınlanır ve birileri isterse, askeri akademideki özel sınıftan başlayarak, mezun oldukları günden o zamana kadar her subayın geçirdiği kariyer safhalarını izleyebilir. Bazı ülkelerde ise terfiler (güvenlik nedeniyle) yayınlanmaz. İstenirse, birileri subayların değişen rütbeleriyle beraber isimlerinin yazıldığı

(*) Tehlike işaretlerinden biri şuydu: Kasım, muhaliflerini "Faşist Hitlerci'ler" olarak adlandırmaya başladı. Adolf Hitler, Arap anlayışında en çok izleri olan bir figürdür ve Sovyetler Birliği'nden kopya edilen bazı alışkanlıkların düşüncesizce aktarılması, bu "faşist" sıfatının kullanılmasına yol açmaktaydı.

telefon rehberlerinin arka sayfalarına bakarak bunu öğrenmeyi başarabilir. Sovyetler Birliği gibi ülkelerde ise, ne telefon rehberleri ve ne de resmi gazeteler bu iş için sağlam bilgi alma kaynağıdırlar. Eğer bir darbe için bunu araştırmış olsaydık, çok fazla tehlikeli, kestirme bir yolu kullanabilirdik. Sözkonusu yıllardan kalma bir eski adam bulunurdu ve o ilgili kişilere (kendi devre arkadaşlarına) yeniden biraraya gelmeleri için tekliflerde bulunurdu, ya da kendi kişisel tanışmalarımızla mini biyografiler biriktirilebilirdi. Hangi şekilde olursa olsun, amacımız, askeri akademiden mezun olan her sınıfın, makul surette kariyer tarihinin tümünü izlemek olacaktı. Bunun yanında, her subayın rekabet pozisyonu, onun çalıştığı birimdeki diğer subaylardan ziyade, kendi döneminde karşı karşıya gelip çelişki içine girdiği subaylar saptanmış olacaktı. 5. Çizelge'de bu bilgi seviyesinin özgün çatısı gösterilmektedir.

4. Çizelge: SURİYE POLİTİKASINDA ETNİK AZINLIKLARIN ROLÜ

Dürziler:

Nisan 1949: Başkan Quwatli'nin sömürge sonrası ilk rejimi, büyük Dürzi Klanı'na dayanan yönetimi devirmeye çalışır, ama başaramaz. Bu durum, Hüsni Al- Zaim'in darbesine yol açan faktörlerden biriydi. (Hüsni Al- Zaim Arap aleminin ilk askeri diktatörüdür.)

Ağustos 1949: Hüsni Al-Zaim, çoğu Dürzi olan bir grup subay tarafından devrilir. Bunu Dürzi JABAL bölgesini sindirme girişimi izler. Bu dönemde en önemli zırhlı birim komutanları Dürziler'di ve bunlar orduya, darbe planlayıcıları tarafından gönüllü olarak kaydedilmişlerdi.

Aralık 1949: Yeni rejim Irak ve Suriye'nin birleştirilmesi girişimini başlatır ve rejimi devirecek yeni bir darbe planlanır, birleşme durdurulur. Shishakli'nin askeri diktatörlüğü önderliğinde, Dürzi subayların zırhlı birimi tarafından bir darbe gerçekleştirilir.

Şubat 1954: Shishakli'nin yönetimi devrilir. Bu darbenin hazırlıkları, Shishaklı'nin JABAL Dürzi Bölgesi'ni askeri işgal altına alması ve bir Dürzi delegasyonunu tutuklatmasıyla başlatılmıştı. Delegasyonun tutuklanması, misillemelere ve karışıklıklara neden olmuştu. Darbeyi başaran grup üç ayrı hizipten oluşmuştu ve muhtemelen bunların en önemlileri Dürziler'di.

Aleviler:

Şubat 1966: Hafız'ın sağcı Baas Rejimi'ne ve Parti kurucuları M. Eflak ve S. Bitar'a karşı sol Baasçı'lar tarafından darbe yapıldı. Darbenin, Baas Hareketi'nde oluşan ideolojik bir ayrılıktan dolayı gerçekleştirildiği ileri sürüldü. Gerçekte ise, Sol Baas Hükümeti, kendisi de bir Alevi olan Salah Jadid önderliğindeki bir grup Alevi subay için sadece bir bahaneydi.

Şubat 1967: Sunni Müslüman olan Başkomutan'ın yerini, bir alevi aldı. Politik iktidar, gerçekte yetkisiz, Alevilerin kontrolünde olan, Sunni ve Hristiyan Arap Bakanlar'ın da içinde yer aldığı Ulusal Devrim Konseyi tarafından ele geçirildi.

5. Çizelge: Sınıf 19, X Ülkesi'nin Askeri Akademisi ve Mevcut Kariyer Durumu:

Teğmen	7
Yüzbaşı	55
Binbaşı	33
Albay	18
Tugay Komutanı (Tuğbay)	2
Ölenler ya da sivile ayrılanlar	15
	130

Bu yedi teğmen, belki emre itaat etmeyecekler (ya da emri değiştirerek icra edecekler) ve darbeye taraftar kazandırmayı teşvik edeceklerdir. Fakat "yardımları" onlara bir yükümlülük getirdiği bir durumda, onların düşük rütbeleri yapabileceklerine belirli bir sınır getirir. Çizelgede yer alan iki Tugay Albayı (Tuğbay), (eğer gerçekte politik sadakatlik için oraya tayin edilmemişlerse) muhtemelen kendilerini o yüksek göreve getirenlerin sadık destekçileri olurlarken, pek çok durumda, çizelgemizdeki yüzbaşı ve binbaşıların yeni bir birimi oluşturma konusunda albaylardan daha az faydalı çabalara girişeceklerini bileceğiz. (*)

(*) Şüphesiz, Albaylar askeri darbelerde en çok öne çıkanlardır. Fakat bu darbeler, onların kendi lehlerine çevirdikleri darbelerdir. Amacımız ordu subaylarını kullanmaktır, yüzbaşılar, kıdemli subaylara nazaran darbeyi denetimimizin dışına daha az çıkarmaktadırlar.

Darbe teşebbüsü başladığında, sıkı etnik ilişki, politik bakış açısı ve kariyer grafiği, potansiyel yeni taraftar kazanmamızın getireceği muhtemel reaksiyon için tamamen bir kılavuz gibi işe yarayacaktır. Ama yine de aklımızda tutmamız gereken iki önemli nokta vardır: Birincisi , örgütsel durum ve ikincisi , insanoğlunun anlaşılmazlığıdır. Birliklerinden koparılan personel, bize çok iyi taraftar kazandırırken, unutmamalıyız ki teknisyenler gibi sadece kişisel işbirliği yapacak insanlara değil, aynı zamanda yönettikleri birimleri de darbe için ikna edecek kişilere ihtiyacımız vardır. Böylece, saflarımıza yeni kattığımız yöneticiler üst hiyearşiden koparıldıları (ve kopmak zorunda kaldıkları) halde, yakın subay arkardaşları ve adamları tarafından birer güvenilmez "dış" birey durumuna düşmemelidirler. Soğuma ile birlikte, randımansızlığı, rüşvetçiliği , halktan uzaklaşmayı teşvik eden bir tehlike her zaman için olacaktır. Eğer biz, bunlara neden olan adamların darbemize yardım etmelerine izin verirsek en iyi unsurların saflarımıza katılma hevesini kırmış ve darbenin güvenliğini tehlikeye atmış oluruz. Her şeyden en önemlisi de, saflarımızdaki yeni "yöneticiler" kendi birimlerine yeni adam toplamayı gerçekleştiremeyeceklerdir. Böyle bir durumla karşılaşabiliriz.

Unutmamamız gereken diğer bir nokta da şudur: İnsanoğlunun davranışı önceden tahmin edilemez, Şimdiye kadar, ordu personelinin üstlerine olan sadakatini zayıflatabilen ilişkileri ele almaya çalıştık, ki bu sıkı ilişkilerden en güçlü olanı bir aile bağı haline gelebilir. Bununla birlikte, bütün güven meselesini bu faktöre dayandırmamalıyız. "Kardeşim ve ben, kuzenimize karşıyız. Ben ve kuzenim ise bütün dünyaya karşıyız" diye bir Arap atasözü olmakla birlikte, 1958-1968 arası dönemde (bakınız 6. Çizelge) Irak'taki Arif ailesinin tarihini de unutmamalıyız.

Kardeşler arasındaki ilişki, insan davranışının önceden tahmin edilmesinin ne kadar zor olduğunu göstermektedir. Bir kardeş zaman zaman başkente ordusuyla yürüyebilecek bir güce sahipken, diğer kardeş 1958-1962 yılları arasında infazı durdurulmuş bir ölüm cezası nedeniyle cezaevindeydi. Baas Liderleri, bu durumu gözönüne alarak, Abd-el-Rahman'ın Bağdat yakınlarında önemli bir zırhlı birliğiyle beraber yerleşmesine izin verdiler ve bu onların mahfolma sebebi oldu. Ağır silahlarla donatılmış ama eğitimsiz olan Baas Partisi Milisleri,

6. Çizelge: 1958-1968 yılları arasında, Irak'ta Arif kardeşler: Sadakatlik üzerine bir çalışma.

Son Irak lideri, Başkan Abd-el Rahman Arif (*), 1966 Nisan'ında Irak'ın bir önceki diktatörü olan, kardeşi Abd-el Salam'ın kaza sonucu ölümünden sonra ordu tarafından bir uzlaşma adayı olarak işbaşına getirildi. İki kardeşin kariyer grafiği gösteriyor ki, her ikisi de ordunun gözde yöneticileriyken, biri ötekiyle daima bir ilişki içinde olmamıştır:

Temmuz 1958 Darbe Monarşiyi devirir.	**Ab-el Salam** General Kasım ile birlikte yeni darbe üzerinde ortak hakimiyet sağlar.	**Abd-el -Rahman** önemli bir zırhlı birlik komutanı olmasına rağmen, planlardan habersizdir ve yalnızca son anda müdahale eder.
Kasım 1958	Kasım, Abd-el-Salam'ı tutuklar. Onu vatan hainliği ile suçlar ve ona ölüm cezası verir. (Sonra onu affeder.)	Rütbesi yükseltilir ve büyük bir ordunun başına getirilir.
1962:		İşten el çektirilir.
Şubat 1963: Baas Darbesi. Kasım azledilir ve görevden atılır.	Serbest bırakılır ve başkan olur.	Tuğgeneral rütbesine yükseltilir ve 5. Zırhlı Tümen'in başına geçer.
Kasım 1963: Baas karşıtı Darbe.	İki kardeş tarafından birlikte planlanır. Bütün iktidarı eline alır.	Rütbesi yükseltilir.
Nisan 1966:	Ölüm	Ordunun uzlaşma sonucu desteklediği bir başkan adayı olarak ortaya çıkar. (Başkan

ordudaki kardeşi daha önce komutanlıktan uzaklaştırabildikleri dönem ve Başkan kardeş de zayıf bir duruma düştüğü vakitler, 1963'te gerçekleştirilen ilk darbenin hemen sonrasındaki bir periyot sözkonusuydu. Baas Liderler, Abd-el Rahman'ın 1958-59-62 yıl-

(*) Abd-el-Rahman Arif, sonradan bir hükümet darbesi sonucu devrilir.

larında yaptığı gibi davranacağını ve yine kardeşiyle işbirliği yapmayacağını zannettiler. Oysa bu kez o zamana göre daha az yardıma ihtiyacı olan kardeşine yardım etti.

Bu şekilde, tavırları önceden tahmin edilemeyen insan örneklerine rağmen, biz yine de, müstakbel taraftarlarımızın durumunu ayrı ayrı belleğimizde tutarak, yöneticilerin olası görevleriyle ve rütbeleri ile ilgili biriktirdiğimiz bilgileri kulllanabiliriz.

7. Çizelge'de gösterildiği gibi, yeni taraftarlarımızın politik ve etnik açıdan muhtemel yakın ilişkilerini, kariyer geçmişlerini saptayarak, tahminlerimizin doğruluğunu ölçmek için belirli bir yöntem tatbik edebiliriz. Bilginin değerlendirmesini yaparken, kuşkusuz unutmamalıyız ki her faktörün tesir derecesi bir bölgeden ötekine farklılıklar arzedecektir. Örneğin, Batı Avrupa ve Kuzey Amerika'da politik bağlılık çok güçlüyken, Latin Amerika'da ise sosyal geri kalmışlık da bir faktör olarak eklenmek zorunda. (Etnik ilişki daha az önemli olacak, ama sosyal geri kalmışlığın az da olsa ağırlığı olacaktır).

Böylece, 7. Çizelge No:3 (Subay No:3), bütün geri kalan 15 potansiyel taraftar subay içinden, sadece burada gösterilen faktörler göz önüne alınırsa, genelde iyi bir durum arzettiği görülmektedir. No:5 ise genel duruma göre kötü biridir ve bizim ona yanaşmamız muhtemelen çok tehlikeli olacaktır. Bunun yanısıra, diğerleri, bazı yerlerde ortalama bir düzeyde olacaklardır.

1 No'lu Tabur için daha önceleri izlenen prosedürü tekrarlayıp silahlı kuvvetlerin bütün diğer birimlerini denetime almaya başladığımızda, (ya da her durumda etkili müdahale etme yeteneğinde olanları,) artık her ünitenin ve ünite içindeki her bireyin taraftarlarımız olup olmayacağını bilmiş olacağız. Elbetteki %100'lük bir başarıyı elde edemeyeceğiz, aynı koşullarda silahlı kuvvetler bizim kuvvetlerimizle çok geniş bir ilişki içinde olabilir, ya da daha sık görev dağılımına sahip olduğumuz yerlerde kendi personel sayımız çok eksik kalabilir. Bu durum, eğer "bilinmeyen" birimler teknik açıdan tarafsızlaştırılabilirse, çok fazla önemli olmayacak. Bununla birlikte, eğer onların müdahalede bulunma yetenekleri incelikli ve hassas vasıtalara dayanmıyorsa, bu durumda darbe tehlikeye girebilir. Ama biz yine de her şeye rağmen etkisizleştirme ve birimleri

kendimize katma prosedürlerine bağlı olmayacağız. Beklenmedik bir manzara teşkil eden, hiç sızmadığımız birimleri fiziksel olarak da izole edebileceğiz. En az arzu edilen ve silahlı muhaliflerle uğraşma yöntemlerini kapsayan 3. sırada yer alan problemlere bakmadan önce, dikkatlerimizi çok önemli bilgilere sahip olmamızı sağlayan bu birimlerdeki bireylerin altedilmeleri üzerinde yoğunlaştırmalıyız.

Çizelge : 7 Tabur No: 1 Darbeye taraftar olma ihtimalleri. (Çizelge 3'e bakınız)

15 yüksek rütbeli subayın darbeye taraftar olma ihtimalleri. Darbenin bakış açısıyla, tümünün deneyimleri, görüşleri ve sıkı ilişkileri. (30 takım komutanı için de durum aynıdır.)

X: Uygun n: Uygun değil 0: Bilinmiyor

XX: Çok uygun nn: Hiç uygun değil

Subay No	Politik Görüşleri	Etnik İlişkileri	Kariyer Durumları	Evet	İlişkiye girilme durumu	Kararsız
1	o	x	xx	✓		
2	n	xx	n		✓	
3	xx	xx	xx	✓		
4	nn	x	n		✓	
5	nn	nn	nn		✓	
6	x	x	x	✓		
7	o	xx	nn			✓
8	o	n	xx	✓		
9	n	xx	n		✓	
10	o	nn	xx	✓		
11	x	n	o			✓
12	x	x	x	✓		
13	n	n	n		✓	
14	xx	xx	x	✓		
15	o	n	xx	✓		

Mümkün oldukça çabuk bilgilenme ve planlama safhasının mutlak güvenliği sağlanmadıkça, aktivitemizdeki tehlike faktörü hızla artacaktır. Daha önce işaret ettiğimiz gibi, bizim ilişkiye geçtiğimiz her birey, yöneticilere bilgi vermek suretiyle darbenin başarısızlığını sağlayabilecek birer potansiyel ispiyoncu olabileceklerdir.Yakın ilişki için tehlikeli olan kişi, her özel birimde ilk konuştuğumuz kişi olabilir. Çünkü biz onu saflarmıza katmayıncaya kadar, o birim veya o birimin tek tek bireyleri hakkında gerçekten samimi bir bilgi kaynağına sahip olamayacağız. Bundan dolayı, bizim ilk taraftarımız, bu özel birimin bizim için en dayanıklı olan üyesi olmalı ve kıdemli bir subay (hatta komutan) olması tercih edilmelidir. Adamımızı seçtiğimiz vakit, ilk işimiz "politik reformun başarı imkanları" hakkında genel fikirler vermek ve adamımızı belirsizlikten kurtararak, onu derinliğine "yoklamak" için bir toplantı düzenlemek olacaktır. Bu yoklama işi, vasıflandırmayı kesin olarak yapabilen adam ya da adamlar tarafından yürütülmelidir. Adamımız, darbeyi planlayan gizli gruba dahil olmadan önce, aynı zamanda yüksek kabiliyet sahibi ve güvenilir bir dost olmalıdır. Başka bir deyişle, o hem aziz biri olmalı, hem de ileride rütbesi yükseltilebilir biri olmalıdır. Yakınlaşmak için çaba sarfedebileceğimiz ideal durum budur, fakat otoriterlerin gizli bilgilerine ulaşabilecek olan bu gizli grubun bir üyesinin açığa çıkması öldürücü olabilir. Darbe için *par excellence* (mükemmel) olan Suriye'de siyasi liderler destek "araştırması" için kışlalara giderler, fakat Suriye siyasal yaşamına benzer özel koşullar başka ülkelerde yaratılamaz.

Sözkonusu potansiyel taraftarımız devlet yönetimine getirilir getirilmez, darbenin mümkün olabileceği açıkça tartışıldığı zaman, ona darbeyle ilgili şu üç şey anlatılmalıdır:

a) Belirli bir politik amaç

b) O an için taraftarımız olacak birimler ve bireyler.

c) Görevinin gereğini yerine getirmesi için ondan istenecek olan doğal hizmet.

Potansiyel taraftar için söylediğimiz her şey ya da söylenmiş olan her düzenleme, çok dikkatli bir şekilde irdelenmiş olmalıdır ve her taraftarımızın başka güvenlik servisleri yararına çalışan "çift" taraflı bir ajan olabileceği ihtimali üzerinde durmalıyız.

Kuşkusuz, darbemizi ne önceden bilinen (politikaları bilinen) partilerle, ne de bazı politik gruplarla (yönetim anlayışı belli olan) bir-

likte tanımlamayacağız. Belirli şahsiyetler ya da belirli politikalardan ziyade, politik dünya görüşüne dayalı olarak darbemizin amacını belirleyeceğiz, çünkü şahsiyetler ve gruplar daha çok spesifiktirler ve bu yüzden de spesifik muhalefetin etkisi altındadırlar. Hedeflediğimiz politik dünya görüşü dikkatli bir şekilde tasarlanmalıdır: Bu görüş, hedef ülkedeki zihin karışıklıklarını yansıtmalı, varsayılan problemlerin bir çözüm yolunu gözler önüne sermelidir. Bunlar, o ülke halkının çoğunluğunun genel politik inançlarını yansıtacak tarzda olmalıdır. Eğer bu durum İngiltere için sözkonusu olsaydı, örneğin daha çok iş yatırımına olan ihtiyaçtan bahsedebilirdik. Birileri çıkıp diyebilir ki (doğru ya da yalan) darbe; gazete sahiplerine, büyük iş adamlarına, ya da bir ulusal sanayi sektörünün şefi gibi öne çıkmış toplum şahsiyetlerine dayanmaktadır. Örneğin Latin Amerika'da darbenin politik dünya görüşü şöyle açıklanmaktadır: "Mülkiyet ve kişilik haklarına hürmet edilerek, ulusal/sosyal gelişmenin sağlanması" amacıyla, politikacıların yarattığı karışıklığın ortadan kaldırılması için "silahlı kuvvetlere olan kutsal güven" müdahaleyi gerekli kılmıştır.

Eğer darbe öncesi hükümetin kendisi de iktidarı zorla ele geçirmenin bir ürünüyse, bu durumda darbenin amacı gayet açıklıkla"normal politik yaşamın restorasyonu" olarak takdim edilebilir, ya da eğer aşırı solcu isek, o zaman "demokrasinin restorasyon ihtiyacı"ndan dem vururuz.

Hazırlayacağımız sloganlar, basit bir kandırmaca gibi görülebilir, fakat gerçekte, sloganlarımız politik istemlere en uygun düşecek şekilde ve dikkatli bir biçimde hazırlanmış olacaklardır. Örneğin spesifik olmaktan sakınmalıyız, fakat takındığımız tutum çok fazla genel olursa bu tutum, çok idealist olanların gayretlerini harekete geçirmezken, açıkgöz dinleyicilerimizin kuşkularını harekete geçirecektir. Şunu da unutmamalıyız ki, bir çok ülkenin silahlı kuvvetleri çoğunlukla sivil toplum ile politik ve psikolojik olarak ahenkli olamıyor ve(belki de antagonist olarak) inançları, zihin meşguliyetleri açısından birbirlerinden uzak olabiliyor. Ordu subayları ,vatandaşlar ile hükümet harcamaları konusunda tutumlu olunması gerektiği konusunda aynı düşüncede olabilirler, fakat aynı zamanda silahlı kuvvetlerin fon gelirlerinden yoksun bırakıldıklarını da düşünürler. Askeri personelin sosyal statülerinin bir savaştaki yenilgiden ya da uzun

bir barış sürecinin getirdiği gerilikten sorumlu tutulduğu ülkelerde, biz daima "... sosyal statü içinde onların hakkettikleri yeri almaları için, toplumun savunucuları olarak maddi durumlarını iyileştirmek gerektiğini" belirteceğiz.

Potansiyel taraftarlarımıza darbenin amaçlarını sunmakla, onların bilinen beklentilerine "en uygun şekilde" ulaşabilmeleri için yumuşak bir ölçü önermiş olacağız: Bunu yaparken, sonradan aşırı bir uyuşmazlığa yol açacak bir riske de giremeyiz. İmajımızı ortaya çıkartacak dünya görüşü, yine de diğer tamamlayıcı şartlar kadar önemli olmayacaktır. Ayrıca şunu belirtmek bir nezaket icabıdır ki, darbe, zaten son derece gönülsüz bir atmosferde yapılır ve değerlendirmemiz şudur: Bu gönülsüzlüğü yeni taraftarlarımız da paylaşır. Darbe fikri, potansiyel taraftarımızın gönlüne yerleştirildiği vakit, ona darbe için oynayacağı rolü açıklamalıyız. Kuşkusuz bu, bazı operasyonal detayları açığa vuracak bir açıklama olmayacak, fakat aşağıdakileri ona tam olarak tarif etmeliyiz:

a) Potansiyel taraftarımızın rolü, bir kaç özgün görevle sınırlıdır.

b) Görevi anında, birim içindeki hemen hemen herkes bizimle olacaktır ve bundan dolayı:

c) Onun görevi tehlikesiz bir görev olacaktır.

Yeni taraftar potansiyel yandaşımız olmaktan çıkıp, gerçek taraftarımız olduğu zaman, ona gerçek görevinin doğal durumunu açıklayabiliriz. Bu, ona en geniş detaylarla izah edilecek, fakat onun göreviyle ilgili doğacak karışıklıkların üstesinden gelebilmesi için, görevinin gereğini hakkıyla yapmasını ondan isteyeceğiz. Örneğin, sözkonusu taraftar yol bloku timinde bir "adale" görevi görecek birimi kullanmak için görevlendirilirse, birimindeki bireylerin sahip olmaları gereken donanım kendisine anlatılacaktır. Ayrıca onun yol sinyalini nasıl alacağı, ne kadar donanıma ihtiyaçlarının olduğu da anlatılacaktır. Ama, sözkonusu darbenin yapılış tarihi, yol blokajının yapılacağı mevki ya da diğer timlerin yapacağı işler ona anlatılmayacaktır.

Bilgi, bizim için en kıymetli şeydir ve planlama safhasındaki avantajımızın çoğu bizzat şu gerçeklikten kaynaklanacaktır: Devletin savunma güçleri hakkında ne kadar çok bilgi elde edebilirsek, bu güçleri kontrol edenler bizim hakkımızda o kadar az şey bileceklerdir. Bu

nedenle, gerekli olmayan bilgileri vermekten sakınmak için her çabayı göstermeliyiz. Bazı durumlarda yeni taraftar, darbecilere katılmayı kabul etmeden önce, darbe hakkında daha fazla şeyi bilmesi gerektiğini hissederken, biz, operasyonun somut olarak büyük bir tedbiri ve güvenliği gerektirdiğini ona ispatlarsak, o kendini daha fazla güvencede hissedecektir.

Her birimin ilk darbe taraftarı grubu oluşturulduktan sonra, birimdeki diğer kişileri ikna etmek daha kolay olacaktır. Halkın da daha fazla ikna olması kolaylaşacaktır. Çünkü darbenin gerçekleşmesi ile ilk yeni taraftar kazanma durumu arasındaki zaman mesafesine ilk taraftarlarımızı yerleştirmemizde bir amaç vardır. Bu sürede, bir "kar topu" ya da tahmin edilen bir "çığ"ın tesiri bu ilk taraftarlarca oluşturulacaktır. Bu ilk taraftarlar, gelecekte yeni taraftar kazanmanın kolay olacağı bir iklimi oluşturmayı yavaş yavaş sağlayacaklardır.

Yakın ilişki kurulan ve ikna edilen "anahtar" bireylerin çabaları sonuç vermeye başladıktan sonra, son olarak darbenin aktif katılımcıları olarak kullanılacak birimleri tanımlayabilme gücüne erişeceğiz. Bu birimler, silahlı kuvvetlerin yalnızca küçük bir parçası olacak ve bu parçanın darbenin gerçekleşme yerinde ve darbenin gerçekleşme anında aktif bir rol oynayabileceğini umut etmekteyiz. Çabalarımızın çoğunu bu parça üzerinde yoğunlaştıracağız, zira bunların diğer birimlere sızmaları, bizim için çok önemli olacaktır, ancak sızılan birimlerin "tarafsızlaştırılma-ötesi" bir konuma çekilmeleri daha çok riski beraberinde getirecektir. Arzu edilen, kendimize katamadığımız birimleri etkisizleştirmemizdir. Fakat ilk etapta, bu olacak gibi görünmüyor. 4. Bölüm'de, nüfuz edemediğimiz birimleri "izole" etmek için izleyeceğimiz yöntemler tartışılacaktır.

Operasyon aşamasına geçmeden önce, sızma programından gerekli başarıyı elde etmemiz, sözkonusu ülkenin askeri, politik ve coğrafik faktörlerine bağlı olacaktır: Örneğin bir ülkede herhangi bir nüfuz etme yöntemi yetersiz geldiği halde, başka bir ülkede aynı yöntem nüfuz etmede başarı sağlayabilir.. Eğer darbe Portekiz'de sözkonusu olsaydı; bu ülkenin aktif askeri birlikleri uzak Afrika sömürgelerinde genişçe dağıldığı için, Portekiz'de yerleşik olan birliklerin mekanize durumu ve eğitimleri yetersiz olduğundan, bu ülkenin ordusuna çok az nüfuz ederek de bir gelişme sağlayabilirdik. (Bakınız 8. Çizelge)

8. ÇİZELGE: PORTEKİZ SİLAHLI KUVVETLERİNE SIZMA
(Kuramsal olarak)

Toplam silahlı güçleri (Kara, Hava, Deniz kuvvetleri)	150.000
Darbeye aktif olarak katılacak güçler	3000
"Anahtar" teknisyenlerin safdışı edilmesiyle tesirsizleştirilen güçler	12.000
Yetersiz eğitim ve donanım yüzünden tesirsizleşen güçler	45.000
Diğer bölgelerde bulundukları için etkisiz kalan güçler Angola	45.000
Mozambik	25.000
Gine (Portekiz Gine'si)	20.000
	150.000

Portekiz, güçlerini Afrika'nın geniş toprakları üzerinde sonuna kadar tutmaya çalışan bir ülkedir. Bu haliyle, yoksul ve küçük bir ülke için uç bir örnektir. Güçlerini Afrika'da tutarken, kendi metropol bölgesi için çok az güç bırakmaktadır. Bu tabloda başarılı katılım güçlerinin oranı sadece %2'dir. Afrika ülkelerindeki birliklerin Lizbon'a getirtilmesi için gerekli olan süreden önce, darbe kendi otoritesini kabul ettirmede başarısız olmadıkça, kendi yolunda gelişirken hiç bir askeri müdahaleyle karşılışmayacak demektir. (Gerçek şu ki, her zaman ve her yerde halk desteğini almaktan uzak olan şimdiki rejim, "askeri" faktörlere yeni takviye kuvvetler de ekleyemez.)

Bununla birlikte, denizaşırı bir ülkede askerleri bulunmayan ve iyi bir ulaşım ağına sahip olan gelişmiş bir ülkeyi ele alacak olursak, Portekiz koşullarında başarısı garantilenen aynı aktif etkisizleştirme ve aktif katılım oranları olsa da, 9. Çizelge'de gösterildiği gibi darbenin kesin bir başarısızlığı sözkonusu olacaktır.

9.Çizelge: Batı Almanya'da Silahlı Kuvvetlere Sızma
(Kuramsal Olarak)

Toplam silahlı güçler (Kara, Deniz ve Hava Kuvvetleri)	450.000
Darbeye aktif olarak katılacak güçler	9.000
"Anahtar" teknisyenlerin safdışı edilmeleriyle tesirsizleşen güçler	40.000(*)
Yetersiz donanım yüzünden etkisiz kalan güçler	
(Özellikle have ve deniz kuvvetleri)	180.000
Hükümetin kontrolünde kalan güçler	221.000

(*) Çok gelişkin ulaşım sistemine ve geniş sivil haberleşme ağına, sahip nüfusu çok sığ olan bir ülkede, bu rakama ancak çok büyük çabalarla ulaşılabilir

Burada biz, geniş olarak müdahale etme gücünde olan kuvvetlerin bu mukavemetini önleyecek bir şey yapmadıkça, mutlak surette başarısız oluruz. (Tabii, Silahlı Kuvvetler'in üst yönetiminde kendimiz bulunmadıkça!)

Darbe koşullarının çoğu, bu iki uç örnek arasında teşekkül edecektir. Yani darbeye katılacak az miktardaki silahlı kuvvet, çabalarımız neticesinde etkisizleşen büyük orandaki silahlı kuvvet ve dış haberleşme ve ulaşım olanaksızlığı yüzünden "tecrit kalmış" olan küçük bir kuvvet. Söz konusu hükümet, askeri güçlerinden başka polis kuvvetleri ve para-militer güçleriyle de savunma yapabilecektir. Şimdi de bu tür güçlerin tesirsizleştirilmesi sorununa bakalım:

Polisin Tesirsizleştirilmesi

Değişik ülkelerin ordu üniforması ve bayrakları değişiktir ama, evrensel modern teknolojiyi kendi bünyelerinde kullandıkları sürece yapı ve organizasyon bakımından birbirlerine çok benzeyeceklerdir. Silahların ve ek donanımın taktiksel alınışı, askeri organizasyonda belirli bir tekdüzeliği zorunlu kılar. Bu durum, bizim bu yapıların analizini yaparken genelleştirilmiş bir süzgeçten geçirilme işlemiyle olaya yaklaşmamızı sağlar.

Bunun yanısıra, polis güçleri hizmet ettikleri toplumun politik ve sosyal koşulları tarafından şekillenirler ve bu nedenle de ülkeden ülkeye çok farklılıklar arzederler. Polis, çok ağır silahlarla donatılmış olabilir, ya da bu açıdan güçsüz olabilir, çok küçük gruplar halinde örgütlenmiş olabilir ya da mobil ve hızlı-vurucu birimler halinde güçlerini tanzim etmiş olabilir. Savunma Bakanlığı'na bağlı olabilirler ve bu yüzden de askeri bir eğitime ve görüşünüşe sahip olabilirler. Ya da yerel bir kuruma bağlı olabilirler ve bu yüzden son derece sivil bir görünüm arzedebilirler.

Yapıları itibariyle değişik olmalarına rağmen, hizmet ettikleri ortak amaçlar bakımından polisler birbirlerine benzerler: Kamu düzeninin sağlanması, suç işlemenin önlenmesi ve suçların araştırılması hepsinin ortak amacıdır. (*) Polisin kriminal kolu, büyük şehirlerde özel dedektif birimleri tarafından oluşturulan polis istasyonları ağı ile

(*) Buradaki "suç" sözcüğünden kasıt, o ülke yasalarının çiğnenmesidir ve farklı ülkelerde farklı anlamı vardır. Mesela Güney Afrika'nın yerleşme (ikamet etme) yasalarıyla, SSCB'nin Halk Yasaları birbirinden çok farklıdır.

birlikte, ülke genelinde örgütlenmiştir. Ancak, kamu düzeninin sağlanması, değişik para-militer güçlerin yetki alanındadır. Ya da bu tür güçlerin olmadığı yerlerde, diğer hizmetlerden aktarılan sıradan polislerin sözkonusu alanda yoğunlaşması ve görevlendirilmesiyle bu iş görülür. Polis, faaliyetleri arasına bir haberalma birimini de katar. Bilgi, bütün polis birimleri tarafından gayri resmi olarak toplanır. (Ve polislerin jurnalcileri tarafından). Fakat sadece bu alanda görev yapan özel bir polis birimi de birçok ülkede vardır. Polis hizmetlerinin istihbarat birimi (gelecek bölümde tartışılacaktır), bizim diğer güvenlik servisleri karşısında göstereceğimiz genel etkin savunma çabalarımızla tesirsiz hale getirilecektir.

Para-militer güçler, ordunun sivil iktidarının desteğiyle ek olanaklar elde ettiği İngiltere'de bulunmaz. Fakat diğer bir çok ülkede yaygın olarak bu güçler vardır. Örneğin Fransa'da 2 ayrı polis gücü vardır. (Suretê Nationale ve Prêfecture de Polis). Fakat normal şartlarda kır polisi vazifesini gören JANDARMA (Gandermerie) (*) bir para-militer güç olarak bulunur.

Jandarma, Savunma Bakanlığı'na bağlıdır ve subayları silahlı kuvvetlerin saflarıyla bütünleşmişlerdir.Jandarma ordusunun askerleri, polislerin eğitimi kadar iyi bir hafif piyade eğitimi almaktadırlar. Sayıları 63.000'dir ve ayrı bölümler halinde, bütün ülke sathına dağılmış küçük gruplar biçiminde örgütlenmişlerdir. Ayrıca Lejyonlar adı altında geniş birimler halinde ve mobil olan gruplar da organize edilmiştir. Darbe durumunda ayrı bölümler halindeki (Departmental) güçleri görmemezlikten gelebiliriz, çünkü onlar darbenin kısa "oluşanı" içinde muhtemel bir müdahale yeteneğine sahip olamayacaklardır. Fakat, her biri 7 kamyonlu jandarma filosuna sahip ve zırhlı araba filosu bulunan mobil birimler bizim için korkunç bir güç ifade ederler, ki bu gücü ya etkilisizleştirmek ya da izole etmek zorundayız.

Bu mobil jandarma, askeri kışlalarda yaşar. Hafif makinalı ve ağır piyade tüfekleriyle donatılmıştır. Zırhlı arabaları (40 mm zırhlı, 13 tonluk tekerlekli araçlar) ancak standart anti-tank silahlarla durdurulabilirler. Jandarma, resmen bir haberalma servisine sahip değil

(*) 1968 Baharı'nda Prêfecture de Polis, Suretê ile idari olarak birleştirilmişti.

(diğer iki polis gücünden farklı olarak). Fakat Cezayir savaşı döneminde bu örgütün bir haberalma birimi kuruldu. (*) ve çoğu bürokratik örgütlerde sıklıkla görüldüğü gibi, ancak kendi orjiinal işlevini terkederek varlığını sürdürebildi.

Nüfusu 10.000'den fazla olan yerleşim merkezlerinde polis hizmetlerini yürüten Suretê Nationale (Paris ve banliyöleri hariç), çoğunlukla CİD'in adamlarından ve değişik bölgelere dağılmış polislerden oluşur. Fakat onun kendi para-militer gücü vardır. Bu güç CRS (Compagnie, Republicaine Sêrcuritê)'dir, yaklaşık 13.500 kişiden oluşur ve jandarmanın mobil birimlerine benzer bir tarzda eğitilir ve donatılır. (Sadece zırhlı arabaları eksiktir.) CRS, politik açıdan belirli bir elemeye tabi tutulan personeli kendi kadrosuna alır ve bu gücün başına İçişleri Bakanlığı'na bağlı bir yardımcı şef atanır. Suretê Polisi, yabancıları gözetleyen ve "politik işlere" de bakan ve bilinen adli suçlar üzerinde yoğunlaşan iki Haberalma Servisi'ne sahiptir. Her iki haberalma servisi, Paris'de (**) dahil, Fransa'nın tümünde görev yapmaktadırlar. (Bilindiği gibi Suretê'nin diğer birimleri böyle değil.)

Department de la Seine'deki (Paris Bölgesi) bütün polis hizmetleri Prêfecturie de Polise'nin özel yetki alanı içindedir. Bu polis örgütü, efsane müfettişlerinden biri olan Maigret tarafından uluslararası bir üne kavuşturulmuştur. Prêfecture, Ortadoğu ve Güney Avrupa'nin bir çok ülkesindeki polis teşkilatlarını etkilemektedir. Bu örgütü, diğer Fransız polis güçlerinden daha detaylı olarak ele alacağız.

BİR POLİS TEŞKİLATININ ANATOMİSİ:

Paris'teki Prêfecture Polisi.

Darbe bölgesi olan Başkent polisinin, genel polis teşkilatından daha güçsüz olması umut edilir, ama bu polis gücü yaklaşık 24.000 kişiden oluşur ve bizi direkt olarak ilgilendiren, aşağıda açıklanan bir kaç müdüriyet halinde örgütlenmiştir:

a) Belediye Polisi: En geniş müdüriyettir ve çok kullanışlı jopları ve yaygın sembolik tabancaları olan üniformalı polislere sahiptir. 26 adet kenar mahalle istasyonu, 20 şehiriçi mıntıka istasyonu şeklinde bir dağılış gösterir. Standart eğitim ve disiplinleri, 5. Cumhuriyet

(*)Bizdeki JİTEM adlı istihbarat birimine benzetilebilir. Ç.N)

(**) Fakat Paris'teki, Suretê'nin Haberalma Servisi'nin hukuki yetkisi, resmen tren rayı üzerindeki istasyonlarla sınırlıdır.

döneminde geliştirilmiştir. Fakat kişisel sertlik (vahşilik) kapasiteleri birleştirilip, bunlardan bir etkili müdahale birimi oluşturulamaz. Büyük kargaşalar yaşandığında, uygun yol bloklarıyla durdurulabilen sivil otobüs sıraları içinde planlı olarak yerleşirler. Eğitim ve fikir yapıları, eğer onların planlı yerleşmelerini önleyebilirsek, muhtemelen onları "etkisiz hale" getirmemize elverişlidir.

b) Paris'te görev yapan CİD, adli bir polis örgütüdür, aynı zamanda bilimsel keşif unsurlarından biridir. Çalışmaları esnasında tesadüfen bilgi almalarını saymazsak, bu müdürlüğü önemsememeliyiz.

c) Haberalma Servisi. Suretê'de bu işi gören servis gibi, o da aslında bilinen suçlarla ilgilenir: Uyuşturucu maddeler, kötü alışkanlıklar ve büyük kumar oyunları... Fakat teftiş işi yürüten bir siyasi kolu da bulunur. Diğer güvenlik teşkilatlarına karşı geliştirdiğimiz uygun savunma taktiklerini, buna karşı da uygulayacağız. (Gelecek Bölüm'e bakınız.)

d) Yabancılar Müdürlüğü: Esas işi oturma izinlerini kontrol etmek ve rutin bürokratik işleri sonuçlandırmaktır. Yabancı topluluklar ve transit geçen yabancılar üzerinde gözetim görevini yerine getirir. Eğer yabancı kimselerle ilişki geliştirmişsek, özellikle şiddete dayalı siyasal eylemlilik geçmişleri olan yabancı topluluklarla ilişkilerimiz varsa, o zaman bu müdürlüğün faaliyeti bizi ilgilendirecektir.

e) Başkanlık Korumaları: Bu müdürlük, başkanın fiziksel korumasıyla ilgilenir, fakat önleyici bir istihbarat fonksiyonuna da sahiptir. OAS ve onun yakın ilişkide olduğu örgütler tarafından ard arda düzenlenen suikast teşebbüslerinin ardından, Prêfecture'nin bu seksiyonu bütün güvenlik birimlerinden dikkatle seçilmiş personel ile takviye edildi. Bir darbe durumunda, Elysêe Sarayında oluşturdukları güvenlik sistemi, Sarayın ele geçirilmesi için ciddi bir engel teşkil edecektir.

f) Cumhuriyet Muhafızları (Garde Republicaine): Bu seksiyon hernekadar Prêfecture tarafından yönetilse de, Jandarma'nın bir parçasıdır. Hafif piyade silahları ve değişik ulaşım araçlarıyla donatılmıştır. Merasimlerde, atlı, miğferli ve süslü bir Başkanlık Koruma Grubu oluştururlar. Fakat grubun iki alayı, ani-vurucu güç şeklindedirler ve bir darbe durumunda zorunlu olarak tesirsiz hale getirilmeleri gerekmektedir.

Bu şekilde, değişik polis örgütlerinin varolması, devletin güvenlik aygıtlarından biri olan bu kesimin tesirsizleştirilmesi problemlerinden birini teşkil eder. İngiltere'de ise ancak bölgesel olarak böyle bir ayrı yapılanmadan bahsedilebilir ve bu yapıların amacı, polis teşkilatı üzerinde yerel düzeyde bir kontrol sağlamaktır. Fakat kendi birimleri işlevsel halde olan özel olarak yetiştirilmiş güçler de vardır. İlçe düzeyinde örgütlü olan polisi saymazsak (şimdi bu polis daha geniş grupların içine karıştırılmıştır), bu ülkede, aşağıda sayılan bağımsız polis güçleri vardır:

Deniz Polisi (Deniz Zabıtası)

Havacılık Zabıtası

Atomik Enerji Birimi Zabıtası

Beş Bağımsız Liman Polisi

İngiliz Ulaşım Komisyonu Polisi

Sivil Havacılık Zabıtası

Savaş Dairesi Zabıtası

Bütün bu polis güçlerinin yaptıkları işler, tamamen korudukları alanlarla sınırlıdır. Fakat bürokratik işleyişin daha zayıf kontrol edildiği başka ülkelerde benzer örgütlenmeler, büyümek ve değişik biçimlere girebilmek için fevkalade bir beceri gösterirler.

Fransız Polis Sistemi, özellikle yaygın olmakla birlikte, Ortadoğu, Asya ve Afrika'nın çoğu ülkelerindeki polis teşkilatları, onun vasıflarını kendilerine örnek almışlardır. Para-militer unsur ise, daima polisle ilişkili bir "kırsal güç" olarak, ya da ayrıca zırhlı araba birimlerine ayrılarak hazırda tutulurlar. Beyrut'un Müfreze 16 gücü gibi, Ortadoğu polis güçlerinin özel müfrezelerinde yeni oluşturulan ayaklanma kontrol unsurları, küçük ama etkili olabilirler. Asya'nın çoğu ülkesinde olduğu gibi, ciddi ayaklanmaların yaşandığı yerlerde, yönetim fonksiyonları ile iç güvenlik görevini birleştiren özgün polis güçlerinin ortaya çıkması, bu bahsettiğimiz genel modelin tahrif edilmesine yol açmıştır. Bu alanda en az 5 teşekkülü bulunan Güney Vietnam bu konunun uç örneklerinden biridir. (*)

Eğer İngiliz Polis Teşkilatı'nın geniş territoriyal birimlerine ayrıldığı ve Fransız Polisi'nin geniş fonksiyonlu olduğu söylenebilirse,

(*) Bölgesel güçler (yaklaşık 100.00), Halk güçleri (yaklaşık 30.000 kişi) Sivil, Düzensiz Savunma Grupları (CIDG) (yaklaşık 20.000 kişi), ayrıca düzenli polis ve sözde elit olan Kırsal Polis Gücü.

Amerika'da da bu birimlere ayrılma işinin büyük ölçüde yapısal olduğu söylenebilecektir. Çünkü bu ülkede, polis kurumlarının özel işlerini saymazsak, Federal hükümetin değişik daireleriyle ilişkili olan kurumlardan sadece FBI ulusal düzeyde yektilidir ve resmen "federal" diye tanımlanan sadece belirli suçlar için kurulmuştur. Burada sıradan polislik hizmetinin çoğu belediye, ilçe veya devlet düzeyinde hizmet veren , tamamen bağımsız olan yerel güçler tarafından yerine getirilir. Teşkilatın parçalara bölünmesi, polisin geniş silah stokları ve haberleşme donanımı olmasına rağmen müdahale etme potansiyelini çok sınırlandırır. Şüphesiz Ulusal Muhafızlar (National Guard) da vardır, gerçek müdahale güçlerini açığa çıkaracak bir tarzda örgütlenmemişlerdir. 1967 yaz olaylarında, bu durum, muhafızlar eğitimsiz sivillere karşı bile randımanlı bir performans gösteremedikleri zaman, kolaylıkla farkedildi.(*)

Hedef ülkemizin polis teşkilatı için önemli olan darbe stratejisi, sözkonusu devletin bileşenlerine uygun değişiklikler arz etmek zorundadır. Bu bileşenler:

PARA-MİLİTER UNSUR:

Para-militer güçler daima polis formasyonu düzeyinde bir askeri performans gösterirler. Bu çok yönlü beceriklilik onların bir ölçüde hızlı gelişmelerini sağlar. Bu gelişme, kısmen geneldeki güvenlik sistemi için ekonomik bir yol sağlayabildiği gibi, kısmen de onlar için fonlardan faydalanma, düzenli polisin faydalanmasından daha kolay olmasını getirebilir. Zira, kamuoyu veya bir muhalefet partisi, Polis Bütçesi'nde yapılacak bir artışa karşı çıkabiliyorken, fonların Savunma Bakanlığı için tahsis edilmesine ise çoğunlukla ikna edilebilir. Zaten para-militer güçler de çoğunlukla bu bakanlığın yönetim kontrolü altındadır. Bağımsızlığını yeni kazanmış ülkelerde polisin para-militer unsuru darbe için çok ciddi bir engel olabilir. Çünkü, ordu çoğunlukla sömürge sonrası gelişmenin sağladığı yeni bir oluşum iken, polis (ve onun para-militer birimleri) ise eski-yerleşik organizasyonlar durumundadırlar. Bunun anlamı şu: Polis buralarda ordudan daha büyük olabilir ve bazen eğitim ve donanım kalitesi bakımından da daha üstün olabilir. Durum böyleyse, kendi saflarımıza "kattığımız"

(*) Kuşkusuz Amerika'da polisin parçalara ayrılması, genellikle Federal Hükümet'in bir zülüm unsuru haline gelmesini önlemek için tedbir gayesiyle yapılmıştır. Ama böyle yapılmakla sistemin etki gücü, polis hizmetinin randımanlı olmasını engellemektedir. Mesela "Boston Strangler" olayında görüldüğü gibi.

ordunun bir bölümünü onlara karşı kullanarak, para-militer birimleri kontrolümüze almamız mümkün olmayacaktır.

İyi ki, yeni bağımsız olan ülkelerin hükümetleri, ordularının çapını genişletmek için her çabayı gösteriyorlar. Çünkü böylece para-militer polis ile ordu arasında güç dengesindeki mevcut istikrarsız durum (bizim için), bağımsızlığı izleyen bir kaç yıl içinde çoğunlukla tersine dönmektedir. Belki de bu durum, 1966-67 döneminde Afrika'da meydana gelen ani darbeler sağanağının bir izahı olabilir. Çünkü, sözkonusu dönem, bu ülke ordularında yaşanan çok hızlı genişleme evresinin sonrasına tekabül etti. Şunu not etmek ilginç olacak ki, sömürgeci güçlerin "merhametsiz zulmü" çoğunlukla bir köy zabıtası vasıtasıyla bazı militarst "hak"lar için gerçekleştiriliyorken, yeni özgürlük çağı, ağır silahlarla donatılmış para-militer polis güçlerinin ortaya çıkmasını genellikle gerekli kılıyordu. (Bakınız Ek: A)Örneğin Gana'daki Polis teşkilatı, 1957'de gerçekleşen bağımsızlık sonrasında eldeki mobil polis gücüne zırhlı-arabalı birimler eklenerek genişletildi. Polisin haberleşme sistemi, sivil servislerin bağımsızlaşmasını sağladı ve sevimli cahillerin yalınayak ve fesli bir gücü olarak kullanılan "Eskort Polisi", etkili bir isyan-önleyici güce dönüştürüldü.

Eğer para-militer polis, bizim saflarımıza katabileceğimiz ordu güçlerinin sözkonusu birimleri kadar genişse, bu birimlerle ilgili geçen bölümlerde yapılan analizi ve sızma prosedürünü tekrarlamak gerekli olacaktır. Biz, gerçekten para-militer polis üzerinde yoğunlaşabiliriz ve teknik anlamda bu birliği tesirsizleştirerek onu kendimizden hoşnut hale getirebiliriz. Bunun yanında, normal olarak devletin tazyikiyle ordu ile polis arasında oluşan denge, bunu gerekli hale getirmeyecek ve darbenin devamlılığı için orduyu kullanarak polisi izole edebileceğiz.

Bu güçleri tesirsizleştirme adımlarımızdan ilki, para-militer polisin örgütlenmesini, dağılış yerlerini ve büyüklüğünü saptamaktır. Bu, genellikle ordununkinden daha kolaydır. Çünkü ordudan farkı olarak, para-militer güçler çoğunlukla daimi kışlalarda bulunurlar. Gelecek bölümlerde, bunların varolan rejimlerle olan ilişki derecelerini öğrenmeye çalışacağız. Fakat, ordu için yaptığımız bir tetkiki bunlar için yapmayacağız. Bunları tek tek ele almaktan ziyade genel özelliklerini konu edineceğiz. Para-militer polisin mentalitesi, görev ve ka-

riyerlerini ilgilendirdiği oranda "bürokratik" olabilir. (İtalya'daki Publica Sicurezz ve onun para-militer birimleri olan Celere'nin durumu gibi). Eğer böyle bir durumları varsa, darbeye en alt düzeyde müdahalede bulunabilirler. Öte yandan, onların mentalitesi, ordununkine parallel olarak onur ve sadakatlikle ölçülebilir. (Bunlar da kariyer ve görevler kadar önemlidir.) (*) Ya da mentaliteleri KGB veya Duvalier'in Ton Ton Macoutes'i gibi, politik bir kurumun vaziyetini yansıtabilir.

Eğer para-militer polisin donanım, dağılım ve mentalitesi onları etkili bir müdahale gücü haline getirirse, ordunun "çetin ceviz" olan sadık güçlerini nasıl kontrol edeceksek, onları da aynı tarzda kontrol etmek zorunda kalacağız. (5. Bölüm'de bu yöntemler ve bu zoraki izolasyon tartışılacaktır.) Bununla birlikte, para-militer polis gücü aslında çoğu kez bürokratik ve bu yüzden de etkin askeri görev ve donanıma sahip olmasına rağmen, silahların desteğinde yapılan bir darbeye karşı koymayı denemeyecektir. Ben son 20 yılda, bir darbe esnasında kendi politik yöneticilerini savunan tek bir para-militer polis gücünü görmedim. (Ama darbe *lehine* bir kaç müdahale durumları olmuştur.)

KIR POLİSİ VE JANDARMA

Az gelişmiş ülkelerin çoğunda, polis teşkilatının bu unsuru sayısal açıdan en güçlü olanıdır. Bu tür ülkelerin nüfuslarının çoğu tarım alanında çalıştığı ve köylerde yaşadığı sürece onlar için tek yol böyle bir gücü oluşturmaktır. Polisin bu kesimi, çok geniş olmasına rağmen bir darbeye karşı müdahale etme gücüne potansiyel olarak hiç bir zaman sahip olamayacaktır. Bunlar, içinde yaşadıkları kır toplumuna tamamen entegre olmuş NCO'lardan (görevde olmayan onbaşı ya da çavuşlar) oluşur. Hazırlıklarını yer değişikliğine ve yoğunlaştıkları işe göre tamamladıkları yerlerde bile, bize karşı koyabilmeleri için zamanında hazırlık yapmaları, gerekli donanımı sağlamaları ve birimleri toplamaları pek olası görülmüyor. Bir kır polisi gücü, köy ağası konumundaki Ortadoğu'nun bir Zaptiye Gücü, ya da eskiden bir La Loi tabancası taşıyan bir kır bekçisi (Garde Champetre) gibi de olsa, onun uzaktaki bir hükümeti korumak için, aynı uzaklıktaki bir başkente saldırmayı istemesi çok zor olacaktır.

(*) Ortak mentaliteleri, burada izah edilerek öne sürülen hususlardan biraz daha karışık olacaktır.

ULUSAL OLAN VE ŞEHİR İÇİNDE GÖREV YAPAN POLİS

Polis Teşkilatı'nın bu bölümü, hernekadar köy esasına göre örgütlü olan Kır Polisi'nden daha az dağınık olsa da, bu polis teşkilatının ana unsurları bir darbe karşısında hemen hemen tarafsız halde kalacaklardır. Şehir polisinin personeli üç genel kategoriye ayrılır:

a) Suçu araştırma ve ortaya çıkarma

b) Normal gözetim görevi

c) Trafik hizmetleri. Bu CID unsuru (Fransız Polis Teşkilatı'nın özel bir adı Ç.N), tesadüfen haberalma dışında, çok bürokratik anlayışlı ve dar bir kadroya sahip olacaktır.(*)Bu gücü görmemezlikten gelebiliriz. Sürekli teftiş görevlerinin tümünü yerine getiren üniformalı polis, sayıca fazladır. Gerekli yoğunlaşmayı sağladıklarında, bir ayaklanmayı bastıran bir güç olarak kullanışlı olmalarına rağmen, büyük krizlerde silahlı bir muhalefete karşı koymaları mümkün görülmüyor. Daha çok trafik hizmetleriyle ilgili olan Belediye Polisi çoğu küçük ve paslı tabancalar taşıyan, çekingen huylu, orta yaşlı kişilerden oluşturulur. Bununla birlikte, İspanyol **Armada y del trafico** gücü gibi, politik bir elemeden geçmiş, yeterli haberleşme ve ulaşım araçlarıyla donatılmış ve bu yüzden de büyük politik kargaşalara müdahale edebilecek (ve buna istekli olan) personeli çalıştıran polis güçleri gibi istisnalar da vardır. Hedef ülkemizin polis teşkilatının detaylı bir analizi, muhtemelen bir mahiyet sorununu açığa çıkaracaktır: Polis gücü "sert" ve "yumuşak" olarak ayrıldıktan sonra, "yumuşak" güçler içinde, çok "sert" alt-birimlerle karşılaşabiliriz.

Kısa tetkikimiz göstermektedir ki, polis gücünün yalnızca küçük bir bölümü bize karşı bir müdahaleye girişme iltimali vardır. Bu kesim de, muhtemelen ancak büyük bir gayretle böyle bir şeye kalkışabilir. Polisin doğal eğilimi sözkonusu darbe krizini "geçiştirmek" olacaktır. Tıpkı bireyler gibi, gelecekteki muhtemel patronlarıyla karşı karşıya gelme tehlikesinden sakınmak için böyle davranacaklardır. Darbe, iyi planlanmış bir askeri operasyon ciddiyetinde olsa bile, bu operasyon hiç bir gerçek çatışma durumunu gerekli kılmayacaktır. (Tabii kısmen veya tamamen başarısız duruma düşmedikçe). Gerçek şu ki, polis orduyla mukayese edilirse, ağır silahlara

(*) Gelecek konuya bakınız: Güvenlik servislerinin etkisizleştirilmesi.

sahip bir kurum değildir ama, yine de niçin darbeye karşı çok az müdahalede bulundukları tam olarak açıklanamaz. Ordu ile polis arasındaki gerçek farklılık, aslında sivil topluma entegre olma dereceleriyle ölçülür. Ordu, sivil bir bireye çok aykırı (bir sivilin karşı olduğu) bir mentalite ve birlik ideolojisi geliştirebiliyorken, polis, çoğu zaman bu konuda, sivil yaşama çok samimi olarak katılım göstermektedir.

Bu durum, bizim açımızdan ya bir avantaj, ya da bir engel halini oluşturur. Bir yönüyle ordunun yabancılaşma hali, öyle bir anlama gelir ki, bir rejim toplumun geniş kesimiyle bağını kopardıktan sonra da, askeri kışlaların kapalı dünyasında hala cazibesini koruyabilir. Bu durum bizim yeni taraftar kazanmamızı etkileyebilir. Başka durumlar çıkabilir.Mesela biz, sivil düşünceyi benimseyen bir hükümete şiddetle karşı olan bir orduyla yüz yüze gelebiliriz. Polis birimlerinin arasından, kendi güçlerimize taraftar kazanmak, hemen hemen daima ordu içinden adam ayarlamamızdan daha zor olacaktır. Birincisi, daha düşük düzeyde bir disiplin uygulayan yöneticiyi taraf yapmamız, (otomatik olarak) "onun" adamlarını da ikna ettiğimiz anlamına gelmez. Daha da önemlisi, gerçek şu; polisin halkın içinde yaşaması, iç dinamiklerin, bir askeri birimin kapalı dünyasına nazaran ziyan olması demektir. Çok az bir sızmayla sağlanan, bütün birimlerin bize katılacağı "bir kartopu" büyümesi, pek işe yaramayacaktır. Bütün bu faktörler bizi aynı sonuca götürür: Düşük kapasiteli müdahale gücü (darbeye karşı veya darbe lehinde) ve polis güçlerini kendimize katmanın zorluğu, bu her iki faktör gösterir ki, ordunun içine nüfuz etmemiz gerekiyorken, polis güçleriyle ancak savunmacı bir mantıkla uğraşabiliriz. (Hem de darbeden sonra).

GÜVENLİK SERVİSLERİNİN ETKİSİZLEŞTİRİLMESİ

Hedef ülkemizin istihbarat örgütleri, sayısal olarak devletin savunma gücünün en küçük grubu, fakat aynı zamanda en tehlikelisi de olacaktır. İstihbarat örgütleri, polis ve orduya benzemeksizin biz ve bize benzer grupların oluşturacağı tehditleri tanımlamak ve bertaraf etmek için aktif çaba sarfedeceklerdir. Polisten ve ordudan farklı olarak, bu kurumların örgütlenmeleri, yerleşme planları ve personelleri, çoğu kez birileri tarafından dışarıdan araştırılamaz. Hatta varlıkları bizce bile bilinmeyebilir. Hemen hemen her devletin bazı "gizli servisleri" vardır. Bir çok devlet, hem iç hem de dışta faaliyet sürdüren

bu nitelikte bir kaç örgüt kurmaktadır. Biz, bunların hepsini "güvenlik servisleri" kapsamı içinde tanımlamaktan uzağız. İlk işimiz, onları daha dikkatli tanımlamaya çalışmaktır.

Devletin, kendi doğal, bürokratik ve hayvani yapısı gereği standart davranış örneklerini sergilediği iyi bilinir: Yani bazı dış güçler tarafından kontrol altına alınıncaya kadar, kendi hareket alanını genişletir ve kendi ölçüleri içinde büyür. Bu rol, bütün diğer bürokratik organizasyonların tersine, kendi içgüdüleriyle çalışan para-bürokrasi tarafından oynanır. Aynı derecede önemli başka belirleyici bir faktör de, ayrı ayrı bürokrasilerin baskılarının planlı olmasıdır. Bu bürokrasilerin her biri kendi alanlarını genişletmek ve korumak için savaşmaktadırlar. Bu tazyikin kümülatif etkisi, bütün bu bürokrasilerin büyümesini bazı alanlarda sınırlamak içindir. Belki de, gelişmiş ülkelerde *tamamen* güvenlik servisleri olmadan yaşayanlar, şimdiye kadar sadece devlet bürokrasisi sayesinde iş bulmaktadırlar.

Sözkonusu baskılar, güvenlik servisleri üzerinde ya çok zayıf etki bırakır, ya da hiç etki bırakmaz. Çünkü, bu servislerin bütçeleri değişik devlet aygıtları tarafından karşılanır ve çoğu kez kolayca öğrenilmesin diye gizli tutulur ve bütçelerini kendi başlarına tanzim etmelerine izin verilir. Diğer bürokrasi birimleri, bu servislerin kendi yasak bölgelerinde avlanmalarını önleyemezler, çünkü faaliyetlerinin çoğu kez bilinmez ve bu yüzden de sınırları ihlal ettikleri açıklanamaz. Sonuç olarak, her gizli ajanın çoğunlukla hoşlandığı bu ayrıcalık, diğer bürokratların itaat etmeleri gereken kuralları , onların ise ihlal etmesine olanak verir. Bu prestij, ajanların sosyal faaliyetlerin her alanında iş yapmalarına izin verir. Bu özgürlüklerinin sonuçlarını önceden tahmin etmek mümkün: Bir çok ülkenin güvenlik servisi, kendi faaliyet alanlarını aştıkları için, bürokrasinin diğer kesimlerinden daha düzensiz ve daha dinamik bir biçimde gelişirler.

Bir zoolog, hayvanları incelemeden önce onları sınıflandırır ve birbirlerine en yakın bilinen türler arasında bir ilişki bulmaya çalışır. Biz de hem fonksiyonel (genellikle bütün ülkeler için geçerli olan), hem de örgütsel anlamda (her birime özgün olan) bu prosedürü izleyeceğiz.

SADE BİR HABERALMA İŞLEVİ

Bu fonksiyon, her çeşit yayınlanmış ya da yayınlanmamış bilginin biriktirilmesini ve analiz edilmesini kapsar. Sık sık, büyük oran-

da özel bir bilgiye ihtiyaç olduğu için, bir çok değişik unsur bütün sektörlerin en çok yoğun olduğu bu alana girebilir. *Taktik* askeri bilgi, (mesela muhalefet ne yapıyor sorusuna cevap olan bilgi) silahlı kuvvetlerin üç gücü için (Kara, Hava, Deniz Kuvvetleri Ç.N) çalışan ayrı ayrı servisler tarafından toplanabilir. Denizcilikle geleneksel olarak uğraşan uluslarda, deniz istihbaratı çoğunlukla daha geniş ve en çok gelişmiş bir servis durumundadır. *Stratejik* haberalma görevi ise (muhalefet ne planlıyor sorusuna cevap olan bilgi) dışişlerinden görevli bakanlık, Savunma Bakanlığı ve Genelkurmay Başkanlığı tarafından yürütülen ve birbirleriyle yarışan ve birbirlerinden farklı olan servislerin yetki alanı içinde olabilir. Bilimsel bilgi, "bilim" alanında yetkili olan yönetici birim tarafından ve özel sektörden sorumlu özel yetişmiş unsurlar tarafından (mesela atomik enerji, havacılık ve haberleşme alanlarında olduğu gibi) toplanabilir. Ekonomik haberalma servisi, toplumsal istatistik bilgisi, enerji ve ziraat alanını kapsayan, genellikle ekonomik sorunlarla yükümlü yapının yardımcısı olarak hizmet veren yöneticilerinde içinde yer aldığı, diğer servis alanlarından iki kat daha kötü olan servislerden biridir. Politik haberalma, her ne kadar diplomasi servisi ve ayrı bir gizli teşkilat tarafından da yürütülse, resmen Dışişleri Bakanlığı tarafından yönetiliyor olabilir.

KARŞI İSTİHBARAT GÖREVİ

Bu görev, daha önce bahsettiğimiz eylemlerin önlenmesiyle ilgilidir. Bu fonksiyon hem genelleşmiş hem de özelleşmiş birimler tarafından yerine getirilebilir. Askeri birimler kendi servislerini yönetebilirler ve silahlı kuvvetlerin her branşının kendi polisleri bu işi yapabilir. İçişleri Bakanlığı ise hemen hemen her ülkede bir Casus Yakalama Servisi'ne sahiptir. ((Mesela İngiltere'nin İçişleri Bakanığı Güvenlik servisi gibi). Özel kurumlar da kendi tesislerini korumak için bir servise sahip olabileceklerdir. (Fakat bunlar, çok nadir olarak sıradan bir polisin işlerini aşabilirler). Bizim açımızdan, karşı istihbarat görevi en önemli hale gelecektir. Biz, eğer darbenin güvenliğini korumayı başaramazsak, aşağıdaki birimlerle ilişki içine girebiliriz:

a) Amerika'daki FBI, ya da İngiltere'deki Special Branch gibi bir polis dairesiyle,

b) Bakanlıklara bağlı ayrı bir birim ile,

c) Askeri dairelerle. Planlama ve sızma faaliyetimizin çoğu, başka

bir ülkenin bir istihbarat servisi tarafından yapılabilecek işlerden ayrı olmayacaktır. Bundan dolayı, bu faaliyetimiz, karşı istihbarat servislerinin alanı içine girecektir.

KARŞI CASUSULUK GÖREVİ

Bütün bu görevler içinde en eski olanı ve en incelikli olanıdır. Bu görev, muhalefeti "yanlış bilgilendirme" ile yönlendirmeyi, muhalif güvenlik servisleriyle ilişki geliştirmeyi ya da onların örgütlerini kargaşa içine sürüklemeyi amaç edinir. Bu fonksiyon, başka bir servisin yaptığı işten çok farklıdır, çünkü operasyonlar üzerinde çok fazla bir kesin kontrol gerektirir. Bu daire, üstte bahsedilen bazı servislerin bir alt kolu da olabilir, fakat öyle olsa da, etkili bir işlev için bütün rakip servisler üzerinde bir takım denetim sağlama yöntemlerini deneyebilmelidir. (Bir kasabın bir cerraha yaptığı gibi. Bu daire, karşı casuslukla bağlantısı olan karşı haberalma örgütü üzerinde bu denetim sağlama yöntemlerini denemelidir).

İÇ (POLİTİK) GÜVENLİK:

Darbenin bakış noktasına göre, diğer bir hassas alan da budur. Bu alanın özgün fonksiyonu, tamamen, darbecilerin yapmak istediği işlerin önlenmesidir. Yani hükümeti devirme işinin önlenmesidir. Bir çok ülkenin bu alanda hem gizli ajanları hem de "siyasi polis"i vardır. Bunlar ülke içindeki siyasi önderlik tarafından ya direkt olarak, ya da tek partili devletlerde olduğu gibi parti aygıtı vasıtasıyla veyahutta İçişleri Bakanlığı'nın bürokrasisi tarafından yönetiliyor olabilirler. Başka ülkelerde, yani az ya da çok demokratik olan rejimlerde, sözkonusu polis, Batı Almanya, İtalya ve Fransa'daki gibi bir siyasi şubeye sahiptir ve onun öncelikli görevi aşırı örgütlerin izlenmesidir. Askeri diktatörlüklerde, askeri istihbarat alanı çoğunlukla bu görev sahasını da kapsamına almaktadır. Bazı ülkelerde üst düzey yöneticilerini fiziksel olarak korumakla yükümlü olan bu daire Badygard'lar gibi bir haberalama servisini hizmete sokabilir.

İÇ İSTİHBARAT

Bu görev, devletin para-militer güçleri ve polisi ile ilişki içinde olan haberalma servisleri tarafından yerine getirilir. Mesela İtalya'da küçük bir "siyasi şube" birimine sahip olan polisten başka(Pubblica Sicurezza), para-militer Carabinieri de bir haberalama servisine (SİFAR) sahiptir. Bu servis, birinci derecede karşı-askeri istihbarat için ise de, iç politika alanında da faaliyet göstermektedir.

Bu bürokratik vahşi ormanın ortasında, bizler bir güvenlik servisinden diğerine "diret bir hat"a sahip olmadıkça, tavrımız sadece savunma biçiminde olacaktır. Eğer böyle bir hata sahip olsaydık, ilgili güvenlik servisi bütün faaliyetlerimiz üzerinde bir şemsiye gibi ideal "koruma" sağlayacaktı. Tesadüf de olsa, böylesi bir şansı elde edemezsek, bazı güvenlik servislerine sızarak, kendimiz "direkt bir hat" kurmaya çalışmayacağız. Çünkü, eğer böyle yaparsak, kendileri bizim içimize sızmak için bazı bağlantılar kullanacaklar ve bu durum büyük bir tehlike teşkil edecektir. Bu, güvenlik servislerinin izlediği değişmez bir prosedürdür. Ve, sözkonusu silahlı kuvvetlere sızma faaliyeti (birimden ayırma, haberleşme yöntemini denetime alma, v.s), onların koşullarında başarılı olamayacağı zaman, ancak basit savunma tekniklerini içerebilir.

Bir güvenlik operasyonunu idare edebilmemiz için, kendi esas deneyimlerimizden çıkardığımız kuralları takip edeceğiz. Yoksa faaliyetlerimiz hakkındaki bütün bilgiler içerideki grubumuzdan dışarıya tezahür eder etmez, bu bilgiler tehlike kaynağı olmaya başlarlar. Bütün bu standart prosedürlerden çıkarılan sonuçlar şunlardır:

a) Şifahen söylenenler hariç, haberleşme araçlarındaan bilgi aktarılmamalıdır.

b) "Bilinmesi zorunlu olanlar" hariç, haberleşmede bilgi aktarılmamalıdır.

c) Bütün harberleşme işi, sadece tek yolla, içeriden en yakın ilişkide olan üyelere aktarılarak sağlanmalıdır.

d) Eğer dışarıdaki üye görevini yapabilirse, içerideki üye tarafından yerine getirilecek bir eylem yoktur.

Bu kurallar basittirler ve iyi bilinebilirler; sorun, insanları yaratılan heyecanın ve görev duygusunun baskısı altında tutmaktır. Faaliyetimizin en hassas yanı, darbe için yeni ilişkiler bulma ve onlarla yakın temas sağlamaktır. Güvenlik servislerinin doğal durumu, varolan tehlike tedbirlerine fazladan bir tehlike tedbiri ekleyebilir. Birçok ülkede, bazı güvenlik servisleri sakin görünen yönetim birimlerinin içinde gizlidirler. Amerika'nın Hazine Gizli Servisi gibi teşkilatların olduğu ülkelerde, bu servisler yönetimsel elverişlilik sağlarlar. Şu gerçek iyi bilinmektedir ki, bunun yanısıra başka yerlerde

kısımlara ayrılmış sistem, bir başka kısımlara ayrılmış sistem içinde tasarlanmıştır. Bu nedenle istemeyerek de olsa "güvenilir" bir bölüme sızmaya çalışabiliriz ve onu keşfedebiliriz. Bu şekilde de bir güvenlik servisiyle uğraşmaya başlayabiliriz. Bütün yapabileceğimiz şey, nüfus sayımı ve haritacılık servislerinin "gelişmesi" için güvenlik servislerine doğal ortam olan bazı yerlerin listesini kendimiz için kaydetmektir. Bunlar: Merkez Bankası'nda olası bir sahteciliğe karşı kurulan servisler, postanenin birimleri, basın bürosu, gümrükler, göçmen departmanları ve vergilendirmede yetkili olan yöneticiler!dir.

Eğer bir güvenlik servisi içimize nüfuz ederse, bütün operasyon planımızın otomatikman çökeceği düşünülmemelidir. (*) Eğer güvenlik prosedürlerini izlersek, bütün çabalarımızın sadece küçük bir parçası olan rizikolar doğabilir. Bu rizikolar yüzünden bu çabalarımızın son muradı bilinmeyebilir. Bir darbenin planlandığının farkına varılsa bile, Güvenlik Servisi, bazı operasyonları hemen başlatmadan önce, bütün planlayıcıları yakalamak için bekleyebilir (ve operasyona başlamaya karar verdiğinde ise artık çok geç olabilir.)

Timlerimizin darbeyi gerçekten uygulamaya koymak üzere yola çıkmasıyla, devletin savaşan güçleri bir çok yönden kendimize kattığımız ordu birimleriyle karşılaştırıldığında zayıf durumdayken, güvenlik servislerinin "bilgilenmeye" dayanarak bize karşı koyması herşey için artık çok geç olacaktır. Sonuç olarak, siyasi güvenlik servisleri politik eğilimlere ister istemez çok açıktırlar ve eğer darbenin iyi örgütlendiğini ve iktidarı ele geçirmeye hazır olduğunu öğrenirlerse, darbeyi planlayan grupla birleşmeye karar verebilirler.

(*) Çar'ın gizli polisi OKHRANA son derece etkindi. Bolşevikler'in ve diğer devrimci partilerin içine sızdığı halde, aktivitelerini azaltamıyordu. 1914'e kadar Rusya Bolşevik Örgütlenmesi Lideri olan R. Malinovsky Okhrana için çalışıyordu ve onlar Pravda'yı baskıya hazırlarken, başeditörleri onların ajanlarından biriydi. Bu durum, daha sonraki Moskova yargılamalarında yöneltilen suçlamalar için tesadüfen bazı sözde makul yardımlar sağladı. Ve eski Bolşevik liderler ömürboyu yabancı gizli servislerin yardımcıları durumuna düştüler. (Çoğunluklada İngilizlerin).

4. BÖLÜM

DARBENİN PLANLANMASI

"...Görünüşte her ayaklanmada, mekanik unsur önemli görülse de, gerçekte, moral gücü her şeyden önce gelir..."

Lev Davidoviç Bronstein (Troçki)

23 Nisan 1961 günü'nün erken sabahında, 1. Dış Lejyon Paraşütçü Alayı, Challe, Zeller, Jouhaud ve Salan adlı generallerin komutasında, başkent Cezayir'in önemli noktalarını ele geçirdi. Bu 4 general Fransız ordusu içindeki hiyerarşik konumları ve kişisel prestijlerinden dolayı, yerel askeri yönetimi çabucak kontrollerine aldılar ve Cezayir'deki bütün silahlı kuvvetler üzerinde otoritelerini kurmaya başladılar. Bu süre içinde De Gaulle Hükümeti, Cezayir'li Milliyetçiler'le açık müzakerelerde bulunuyordu. Generaller ise onun yerine savaşı Fransızlar'ın zaferiyle sonuçlandıracak bir lideri geçirmeye karar vermişlerdi. Cezayir'deki Fransız ordusu, Fransa ve Almanya'da bulunan silahlı güçlerden daha güçlüydü ve bu 4 general öncellikle, Cezayir'deki kuvvetleri kendilerine bağlayacaklarını umut etmekteydiler, Fransız hükümeti üzerinde etkin bir kontrol kurmak ise, onlar için kolay olacaktı. Zaten De Gaulle'nin kendisi de 1958 Mayıs'ında benzer bir olayın ardından iktidara gelmişti ve ünlü Treize

Mai'nin başarılı olarak ikinci kez tekrarlanması için hiç bir ciddi engel görülmüyordu.

Bu dört general, Cezayir Radyosu'nda deklerasyonlarını ilan ettikleri zaman, 1., 14. ve 18. Paraşütçü Sömürge Alayları bu darbeye heyecanla katıldılar. Bir kaç piyade birliği, bazı Denizciler ve Hava Kuvvetleri'nin çoğu ise De Gaulle'ye sadık kaldılar (Mayıs 1958'de IV. Cumhuriyet'e sadık kaldıkları gibi). Fakat Cezayir'deki Silahlı Güçler'in çoğu ise, darbeye katıldı. Bekle-gör politikası, çoğu kez darbeyi onaylamak anlamına gelir ve General Herry de Pouilly, Oran'dan Tlemcen'e kendine bağlı karargahları çektiğinde, aslında bu darbeye katılma veya ona karşı savaşma arasında tercih yapmaktan sakınmak için objektif olarak darbeye göz yumdu.

Bu dört general, zaferin kıyısında bir görüntü sergilediler. Cezayir'in kararlı (kestane ağacı kadar sağlam : pieds noirs) halkı, yüzde yüz onları destekliyordu. Paraşütçü Birlikler'inin bilinen gücü, müdahale etmeleri için onlara sert-vurucu bir nitelik kazandırmıştı. Silahlı kuvvetlerin büyük bir kısmı ya onların taraftarıydı veya tarafsızdı. De Gaulle Hükümeti'ne sadık olan güçler bile, bu darbeye karşı çıkmak için hiç bir aktif davranışta bulunamadılar.

Darbenin liderleri destek kazanmaya başlıyorlarken, Fransız Savunma Bakanı o anda Fas'ı ziyaret ediyordu. Paris Polis Şefi Maurice Papon tatildeydi, rejimin "İtfaiye Şefi" Başbakan Debrê hastaydı. De Gaulle'nin kendisi ise, Senegal Devlet Başkanı Senghor'u ziyaret etmekle meşguldü. Diğer Bakanlar, Başkent Cezayir'i ziyaret ederlerken Başkan'ın diğer vekilleriyle birlikte derhal yakalanıp hapsedildiler. Her şey, bu darbenin erken bir zaferinin işaretini veriyordu. Ama daha bir kaç gün geçmemişti ki, General Challe (Darbeci dört generalden biri Ç.N) Paris'e nihai bir yargılama ve hapsedilme gayesiyle uçuruldu, Salan ve diğerleri ise, içeride onları bekleyen tutuklanma veya sürgün durumuyla karşılaşmamak için kaçtılar. Birinci Dış Lejyon Paraşütçü Alayı, Edith Piaf'ın "je ne regrette rien" şarkısını söyleyerek kışlalarına geri götürüldü. Subayları tutuklu durumdayken, birlikler terhis edildi.

Bu darbe neden başarılı olamadı? Belki esas neden, bu dört generalin "politik güçleri" tamamen ihmal etmesiydi ve bir dereceye kadar eldeki güçleri kamufle etmek için, silahlı kuvvetlerin o andaki tahakkümüne izin vermişlerdi. Oysa sonuç için belirleyici olan, onların oynayabildiği roldü. 1958 Mayıs'ındaki De Gaullist darbe de,

ordunun ve başkent Cezayir Halkı'nın eylemi ve sivil servise sızan De Gauellist kişilerce destek görmüştü ve IV. Cumhuriyet'in sona ermesine karşı çıkan diğer politik grupların iradelerinin düzenli aşınması nedeniyle başarı kazanmıştı. Bu esnada sivil kitleler Generaller tarafından basite alınarak önemsenmemişlerdi.

De Gauelle televizyona çıktı ve halka destek çağrısında bulundu: "Françaises-Français, aidez moi !"(Fransızlar, bana yardım edin!) Onun izinde yürüyen Debrê ise daha özgün şeyler söylüyordu: "Gidin ...Havaalanlarına gidin... Aldatılan askerleri ikna edin..." Ve Debrê, De Gauellist Parti'den ayrılan bir milis güç de oluşturmaya başladı. Daha da önemlisi, politik partilerin çoğu, mesela Sol Katolik Hareket, Cezayir'deki ulusal servis elemanları arasında oturma grevleri örgütlemeye başlarken ve genel olarak Fransız toplumunun örgütlü güçlerinin çoğu, bu darbenin otoritesini reddedip karşı tavır aldıklarında, Komünistler (CGT), Hristiyan Demokratlar (CFTC) ve Force Ouvriêre de tamamen hükümetin etrafında toplandılar.

Bu reddetmenin tesiri mutlaktı; Silahlı Kuvvetler içinde "beklegör" tavrında olan unsurların geniş bir kesimi beklemekten vazgeçtiler ve De Gaulle'ye olan desteklerini ilan ettiler ve bu tavır, darbenin sonunu getirdi. Eğer darbe yaparsak ve bu ülkedeki askeri güçler kadar etkili olan politik güçleri tesirsizleştirirsek, o zaman bu olaydaki gibi generaller tarafından yapılan çok önemli bir hatayı tekrarlamaktan sakınmış oluruz.

Mevcut politik iktidar, daima ülkedeki hükümet üzerinde yoğunlaşır, fakat her ülkede ve bütün politik sistemlerde politik güce sahip ama hükümet dışı kalan gruplar olacaktır. (Resmi siyasi gruplar dışında). Bu grupların güç kaynağı, seçmen gruplarını özel olarak etkileyen yeteneklerinden doğuyor olabilir. Ya da ülkenin politik yaşamında önemli bir yer tutan belirli politik örgütler üzerinde kurdukları kontrolden kaynaklanıyor olabilir. "Siyasal Güçler" olarak adlandırdığımız bu grupların baskı grupları. olup olmaması, politik partileri ya da diğer dernekleri çok fazla önemli hale getirmez. Önemli olan onların hükümetin teşekkülüne katılma yetenekleridir ve bu yetenek hükümetlerin kararlarına etki etmek içindir. Belirli bir ülkenin politik yaşamında önemli bir yer tutan güçlerin doğal yapıları, o toplumun yapısını ve ekonomik durumunu yansıtacaktır ve bu yapı,karar mekanizmasını oluşturan özel koşullara da bağlı olacaktır.

Örneğin eğer bizden İngilizler'in politik yaşamında en önemli yer tutan güçlerin listesini çıkarmamız istenseydi (geleneksel olanların dışında) aşağıdaki güçlerin listesini çıkarabilirdik:

- İki büyük politik parti,
- Sendika Kongreleri ve belli başlı sendikalar,
- İngiliz Sanayi Konfederasyonu,
- Akademik, kıdemli sivil servis kompleksi,
- Şehir Halkı ve şehirlerdeki şirketler,
- Basın,

Fakat, örneğin Ortadoğu ile ilgili olarak alınan dış politika kararlarında etkin olacak grupları ayrıca saymamız istenseydi, o zaman çok değişik bir listeyi sunacaktık:

- İngiliz ve İngiliz-ortaklı iki büyük petrol şirketi,
- Yabancılar Bürosu (Akademik Arabist Grup),
- İngiltere'deki Yahudilerin merkezi örgütleri.

10. ÇİZELGE: ORTADOĞU SORUNLARIYLA İLGİLİ AMERİKAN POLİTİKALARININ OLUŞMASINDA ETKİN ROL OYNAYAN GRUPLAR. (Resmi ve Gayri resmi olanlar)

RESMİ OLANLAR:
Başkan ve Beyaz Saray Personeli.
Dışişleri Bakanlığı.
Pentagon.
CİA (Bilgi toplayıcı olarak).
Amerikan Kongresi'nin Anahtar Komiteleri
GAYRİ RESMİ OLANLAR:

a) Petrol şirketleri ve onların Ortadoğu'daki müesseseleri. (Bunların derdi, karlarını arttırmak ve sermayelerini korumaktır. Bunun için de Araplar'ın isteklerine ve politikalarına sempatiyle bakarlar).

b) Hisseleri, özellikle yerli sermayeden oluşan Petrol Şirketleri. (Bunlar, Amerikan pazarından yabancı petrol yatırımcılarını dıştalama faaliyetlerinin devamını isteyen kesimlerdir. Bundan dolayı da USA-Arap uzlaşmasının düşmanıdırlar).

c) Diğer enerji endüstrileri : (Bunlar, yabancı -ucuz- petrol üzerindeki mevcut Amerikan ithalat denetiminin biraz gevşetilmesine bile karşıdırlar.)

d) Kendi seçim bölgelerinde, Yahudi nüfus üzerinde etkileri olan politikacılar. (Bunlar, Amerikan meclisindeki oylamalarda, doğal olarak İsrail lehine bir çizgi izlerler ve bu eğilimde konuşurlar.)

e) Amerika'daki Musevi halkın Siyonist görüşlü örgütleri.

f) Amerikan Musevi Konseyi. (Bu örgüt Anti-Siyonist'tir ve bu ülkedeki İsrail yanlısı unsurlara muhaliftir.)

g) Özel olarak Araplar veya Ortadoğu üzerinde çalışmalar yapan akademik birimler. (Bunlar, çoğunlukla Arapların taleplerini sempatiyle dinlerler ve Arap bakış açısıyla incelemeler yaparlar.)

Sosyal bünye ve komplike sanayilerini oluşturma bakımından pişkin olan bir toplumda, başlıca amaçları baskı grubu olarak çalışmak ve üyelerinin isteklerine cevap verecek tarzda politik kararların alınmasını sağlamak için çaba sarfetmek olan yüzlerce örgüt vardır. Bu örgütler, komplike bir toplumun bu mozaikliğini değişik tutumlarıyla yansıtacaklardır.

Buna karşın ekonomik olarak geri bıraktırılmış ülkelerde ise, toplumun bünyesi daha basittir ve güçlü gibi görünseler de, çıkarlar nedeniyle oluşan bazı çelişkiler daha dar bir alanda ve daha az bir katılımla halledilir. Büyük Sahra'nın güneyindeki Afrika topraklarında, dinsel gruplar genellikle apolitiktirler ve küçük gruplar halindedirler. Yerel yatırım şirketlerinin nispeten hala küçük ve zayıf oldukları yerlerde, belirli politik güçler bir kaç grupta toplanabilir:

- Kabilesel ve diğer etnik gruplar
- Sendikalar
- Öğrencilerin ve çeşitli branşlarda diploma alanların kurduğu dernekler
- Sivil servis memurları ve silahlı kuvvetlerin subayları
- Politik Partileri yöneten aktivistler.

Batı Afrika ülkelerinin çoğunda, bu yapılara, yerel pazarlama yapan tüccar derneklerini ve halen Sahra Bölgesi'nin çeşitli beldelerinde yaşayan müslümanların geleneksel liderliklerini de eklemek gerekir. Asya'daki dini grupların ve liderlerinin de bu listeye eklenmesi zorunludur. Bazı ülkelerde ise (Tayvan, Tayland, Güney kore ve Hong Kong gibi) yerel ticaret sınıfı önemli olacaktır. Bütün bu saydıklarımızdan eksik kalan, baskın bir rol veya önemli bir rol oynayabilen ve bu rolleri daha önce İkinci Bölüm'de özel bir başlık altında ele alınan Yabancı İş Ortakları'dır. Fakat, normal zamanlarda bu grupların hepsi darbeye hedef olacak ülkenin politik hayatına hakim olsalar da, darbemizin özel şartları, onlardan sadece bir kaç taneyi bizim için önemli hale getirecektir.

Politik Güçler iki biçimde darbemize karşı koyabilirler:

a) Kitleleri, ya da kitlelerin bir kısmını darbe hükümetine karşı yönlendirebilirler.

b) Darbe iktidarının sağlamlaşmasını önlemek için, kendi denetimlerindeki teknik olanakları seferber edebilirler.

Darbeye müdahale etmenin ilk örneği, bize muhalif olan parti ya da topluluk yapılarını harekete geçirebilen politik, dini, etnik ya da en-

tellektüel liderlerin bireysel tavrı olacaktır. Radyo-Televizyon servisi personelinin yapacağı bir grev ise ikinci örnek olur. Bir genel grev, müdahalenin bu her iki biçimini aynı noktada birleştirebilecektir.

POLİTİK GÜÇLERİN ETKİSİZLEŞTİRİLMESİ -I (Genel olarak)

Ekonominin alt yapısı olduğu gibi, siyasetin de alt yapısı vardır. Sanayi ve ticari alışveriş, yollar, limanlar ve enerji kaynakları gibi bir arka plan gerektirdiği kadar, direkt bir siyasal eylem de, belirli teknik olanaklara ihtiyaç duyar. Cezayir'deki darbe girişimi esnasında, Fransız kamuoyunda oluşan seferberlik (sözkonusu darbenin başarısızlığının başlıca nedeni buydu), eğer bütün teknik olanaklar kullanılmasaydı, başarısıyla sonuçlanmayabilirdi. Hükümet başta radyo ve televizyon servisleri olmak üzere, kitle medyası vasıtasıyla kamuoyundan yardım istedi. Sendikalar ve diğer örgütlü yapılar, kendi örgütsel ağları vasıtasıyla üyelerinin darbe karşıtı heyecanını koordine ettiler ve kitle iletişim araçları vasıtasıyla merkez karargahlarıyla bağ kurdular. Sonuç olarak eğer özel ulaşım araçları ve halk kullanılmasaydı, kitle gösterileri meydana gelmeyebilirdi.

Bizim, genel olarak "siyasal güçleri" tarafsızlaştırma amacımız böylesi bir altyapıya dayanarak gerçekleştirilecektir. Diğer güçler geçici olarak eylemlerini durdururlarken, biz, hedefimize ulaşmamız için gerekli olan yukarıdaki araçları ele geçirip, onları denetimimize alacağız. Eğer haberleşme araçları ve ulaşım sistemi bizim kontrolümüzde olursa, ya da bir şekilde işlevsizleştirilirse, "politik güçler" tarafından oluşturulacak potansiyel tehdit, büyük ölçüde tesirsiz hale getirilmiş olur. Darbe öncesi hükümet liderleri, bazı muhtemel darbe muhaliflerine başlıca ilham kaynağı olabildikleri ve böylesi bir politik alt-yapının parçası oldukları sürece, tutuklanacaklardır. (*)

Bazı siyasi güçleri, önderliklerini tesbit edip onları kitleden izole ederek, örgütlerini kargaşa içine sokarak tesirsizleştireceğiz. Bu tesirsizleştirme, timlerimiz tarafından altedilen veya kendi deyimimizle, "kendimize kattığımız" devlet güçlerinin düzeninin bozdurulmasını da ihtiva edecektir.

Hedef ülke küçük ve fiziksel, politik yapıları özellikle basit olmadıkça, bilin ki mutlaka hükümet sistemi komplekstir. Böyle bir ül-

(*) Darbenin aktif timlerinin doğal yapısı ve oluşturulma biçimleri Ek: B'de tartışılmaktadır.

kenin fiziksel araçları çok fazla ve politik güçlerinin sayıca fazla olmasının yanısıra, bu güçlerin müdahale yeteneklerinin önceden bilinmesi de zor olacaktır.

Bu nedenle, darbenin aktif fazı süresince izole edilmesi zorunlu olan veya kesin olarak görmezlikten gelebileceğimiz şahsiyetlerin belirlenmesi için, işe devlet yönetiminin analiziyle başlayacağız. Sonra, fiziksel hedefleri etkisizleştirmek ya da ele geçirilme planlarını yapmak için onları incelememiz gerekecek ve darbe sırasında aralarında bize uygun olanları seçeceğiz. Sonuç olarak, bu politik güçlerin muhtemel doğal yapılarını, onları tek tek etkisizleşmeye hazır hale getirmemiz için araştıracağız. Bu güçler, bizim "genel" tedbirlerimize rağmen hala darbeye müdahale etme güçlerini bir ölçüde de olsa koruyor olabilirler.

DEVLET ADAMLARI

Darbemiz, liberal, ileri görüşlü ve kansız olmasına rağmen, yine de darbenin icra aşamasından hemen sonra, belirli şahsiyetleri tutuklamak zorunda kalacağız. İster resmi politikacı olsunlar ya da olmasınlar, bunların en önemli grubu, darbe-öncesi rejimin yöneticileri tarafından, ya da başka bir deyişle hükümet liderleri ve onların yakın çalışma arkadaşları tarafından oluşturulacaktır. Kabine üyeleri, 10 ile 50 arası kişiden oluşan, oldukça geniş bir grup olacak, buna yakın arkadaşları ve yürekten bağlı dostları da eklenirse (ki sözkonusu danışmanlar bize karşı bir muhalefet örgütleyebilirler) bu rakamdan dört-beş kat fazla bir grup oluşur. Böyle bir grubun içinden bile bir şahsiyete kolaylıkla ulaşabiliriz. Bu grup aşırı büyük olmasının yanısıra, özellikle kararlı ve tehlikeli bir grup da olacaktır. Onların kişisel itibarı, grup üyelerinin otoritesi ve görüntüsü, onlara bize karşı harekete geçirebilecekleri bir güç verebilir. Bu vesileyle devletin düzensiz güçlerini ya da örgütsüz kitleleri bize karşı ayaklandırabilirler. Bu itibar, onları tutuklamaya gidecek darbeci asker timini kandırma imkanını bile onlara verebilir. O kişileri, akradaşları nezdinde, timlerimizi tutuklatan kişi konumuna yükseltebilir. Mesela General Challe, Cezayir'deki Fransız ordusunun NCO'ları tarafından PATRON diye anılırdı, düzenlediği darbe teşebbüsünün tamamen başarısız olmasından sonra bile, Paris Hükümeti, Fransa'ya tutuklanmak üzere götürülmesi için onu bir askeri eskort birimine emanet edemedi. Bu iş için, General'in kişisel otoritesinin etkisinde olmayan CRS'yi (Compagnies Republicaines de Sêcuritê polisi) kullanmak zorunda kal-

mıştı. Her şeye rağmen, buna benzer bir görevi dışarda yerine getirmek zorunda kalan bir asker, bütün davranışları halkı kendine itaat ettirmek üzere şekillenmiş bir politik şahsiyetle yüz yüze gelirse askerin, bizim verdiğimiz emirleri tamamen yerine getireceğini söylemek çok zordur. Ona verilecek karşı emirler için aynı şeyi söyleyemeyiz.

Bu; özellikte çok sayıda, ayrı ayrı hedefin bulunması ve bu hedeflerin muhtemel radyasyon (birbirini etkileyen) etkilerini göstermektedir ki, onları tutuklamaya gidecek timler hem sayıca çok olmalı, hem de özellikle iyi seçilmiş olmalıdırlar. Kaynaklarımız sınırlı olduğu müddetçe, araçlarımız kararlı olarak "bekle-gör" tavrında olanlar tarafından bize sunulduğu zaman, askeri birimlerinden ilk etapta ayrılanlar toparlanma fırsatı yakalamamışken, bizler sözkonusu grup içinde yer alan en önemli devlet adamları üzerindeki çabalarımızı yoğunlaştırmak zorunda kalacağız. Sonuçta, bir tehlike teşkil edebilecek bu grubun tümünü belki tutuklatamayız ama, gerçekten darbe için tehlikeli olan şahsiyetleri, yani yönetim içinde resmi kıdem sıralamasına göre birinci sırada olan veya resmen olmayıp gerçekte anahtar konumunda olan kişileri tutukladığımızdan emin olmalıyız.

Hükümetlerin resmi yapısı (10. Çizelge'de gösterildiği gibi) iki geniş kategoriye ayrılır: Devletin başındaki kişinin gerçekten esas karar verici olduğu ülkelerdeki "Başkanlık" sistemi (ABD-Fransa ve Afro-Asya ülkelerinin çoğunda durum budur), devletin başındaki kişinin daha çok sembolik ya da törensel görevlere sahip olduğu ve gerçek karar verme mekanizmasının kuramsal olarak daha aşağı seviyedeki biri tarafından gerçekleştirildiği ülkeler (İngiltere, Hindistan, SSCB ve Avrupa ülkelerinin çoğunda olduğu gibi).

Üçüncü alternatif biçim, (ki bu, kesinlikle bir hükümet biçimi değil, olsa olsa bu biçimlerden birinin değiştirilmiş halidir) "Güçlü Adam"hükümetidir. Bu "güçlü adam" bir üst bakan (süper bakan) olamaz ve resmi yapıyı elinde bulunduran herhangi biri de olamaz. Gerçekte perde arkasından politikacıların resmi kurumlarını kullanarak yönetir. Bu tür bir rejim, devlet kumaşının son derece zayıflatıldığı bir ortamda, yalnızca ordunun bazı gerçek liderlerinin ya da polisin mevcut iktidarı yönlendirdiği, ya da iktidarı elinde bulundurabildiği zamanlarda ortaya çıkar. Eğer belirli bir şahsiyet, asgari bir düzeyde dahi olsa, politik bir lider olarak kendisini kabul ettirebilirse, resmen

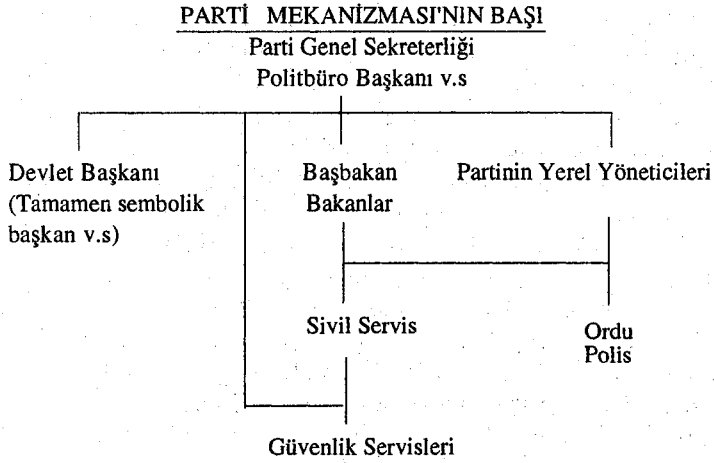
de idareyi elinde bulundurabilir ve bu durumda kendisini görünürdeki hükümetin başı haline getirebilir. Mısır'da Abdul Nasır ve İran'daki Rıza Şah (son İran Şahı'nın babası) kısa bir geçiş süresinin ardından bu duruma gelmeyi başaranlardandır. Fakat bazen, resmi bir pozisyondan dolayı "güçlü adam" olanlara dini ya da ırki etmenler engel teşkil edebilirler. Süngüleri kontrolünde tutan bu adam, tamamen bir halk figürü gibi kabul edilmeyebilir, fakat elindeki gücün nihai müeyyidesiyle kontrolünde tuttuğu resmi politik liderleri manipüle ederek, dolaylı yönden devleti yönetmeyi sürdürebilir.

1966 yılı başında, Michel Eflak, Salah Bitar ve ordu lideri Hafız tarafından yönetilen Baas Partisi'nin ılımlı kanadının elinde olan Suriye Hükümeti, bu partinin aşırı sol bir hizibi tarafından devrildiği zaman, yeni yönetim ülkeyi ve orduyu denetiminde tutmayı başardığı halde, açıkça devlete hükmedemediğinin farkına vardı. Bu son darbeyi yöneten ordu subayları çok genç ve bilgisizdiler ve herşeyden önce de Alevi'ydiler.Liderleri olan Salah Jadid, halkın ancak küçük bir kesimi tarafından tanınan, kin ve korku salan derin düşüncelere dalan karanlık bir kişiydi. Suriye'deki toplulukların tümü içinde, Alevi'ler en az prestij sahibi bir topluluktu. Sömürge döneminde, Fransızlar, baskıcı rejimin kadrolarını (Troupes Spêciales du Levant) en çok Alevi'lerden ve diğer azınlık kesimlerinden karşıladılar ve Alevi'lerin ülkenin ulusal birliğini bozmaları için (bu görüş miliyetçilerin iddiasıydı) Suriye'nin kuzeyindeki bölgede, kendilerine bir çeşit otonomi verildi. Bağımsızlıktan sonra Sunni çoğunluk, Alevileri, din değiştiren hainler olarak tanımladı ve sonraları, kamuoyu ancak zorlanarak devlet başkanlığına bir Alevi'nin getirilmesini kabul edebildi.

Salah Jadid, kendisinin başkanlık ettiği ayrı bir yapı, yani Ulusal Devrim Konseyi gerçek kararalıcı güç durumundayken, değişik topluluklar arasında denge sağlamak için dikkatlice seçilmiş ve muntazam olan bir Bakanlar Kurulu'nu atayarak, bu problemin üstesinden geldi. Bu şekilde, Suriye bir Dışişleri Bakanı'na (İbrahim Makhous), bir Başbakan'a (Yusuf Zwayin) ve bir devlet Başkanı'na (Nurettin Atasi) sahip olduğu halde, bütün başlıca politik kararları Jadid alıyordu. Bakanlar, devletin resmi ziyaretlerini gerçekleştirirler, halka hitap ederler, bütün tören yerlerinde görünürler ama iktidar onların ellerinde değildir.

"Sosyalist" ülkelerin hükümetleri ise resmen parti hükümetleridir. Bu hükümetler, bir ya da iki yolla işlemez hale getirilme eğilimi içine girerler. Orjinal haliyle gerçek politik iktidar, Merkez Komitesi'nin ya da 1. Şema'da çizildiği gibi daha üst düzey parti konseylerinin (polit büro) elinde toplanmıştır.

1. Şema ALTERNATİF HÜKÜMET BİÇİMLERİ
"Sosyalist" Ülkelerde ve "Halk Cumhuriyetleri"ndeki Parti Hükümeti

Resmi Şahsiyetler tamamen dıştalandıklarında darbenin uğraşacağı kitle azaltılmış olacak ve biz darbenin kısa "oluş-anı" kriterimizi uygulayarak, hala sayıca çok olan bu kitlenin oranını düşürebiliriz. Ekonomik Planlama Bakanı, hükümet içinde çok önemli bir kişi olabilir, onun teknokrat pozisyonu kamuoyunu bize karşı harekete geçirmeye yetmeyebilir. Ya da Silahlı Kuvvetler üzerindeki otoritesini teyit edemeyebilir. Darbenin doğal olarak dramatik konumu, sonuç mantığı ve kendine tam destek veren güç için, politik yaşamı kısıtlayacaktır. Biz de bu arada politik yaşamı canlandırabilecek hükümetteki bazı şahsiyetler üzerinde yoğunlaşacağız. Bu şahsiyetler şunlar olacaktır:

a) İçişleri Bakanı ve onun yakın dostları (polis teşkilatını yöneten dostları.)

b) Savunma Bakanı ve onun yakın çalışma arkadaşları (Silahlı Kuvvetleri yöneten arkadaşları).

c) Parti Liderleri (eğer bir parti milis örgütü sözkonusuysa).

d) Başbakan ya da diğer bir merkezi şahsiyet (yukarıdakilerin tümünü koordine eden).

Unutmamalıyız ki, hükümetteki şahsiyetler değişik sorunlar nedeniyle daima göründükleri gibi olmayabilirler. Eğitim Bakanı'nın yönettiği önemli bir öğrenci milis gücü, ya da Çalışma Bakanı'nın yönettiği önemli bir işçi milis gücü olabilir. Daha da önemlisi fiili iktidar, devletin baskı güçlerine dayanarak gruplararası kontrolü sağlayan bakanlara bağlı özel bir grubun gizli bir teşkilatı tarafından ele geçirilmiş olabilir. Mayıs 1946 seçimleri ile 1948 Şubat'ındaki Komünist yönetim arasında işbaşında kalan Çekoslavakya Hükümeti, bütün "demokratik" partilerin katıldığı bir koalisyonla bu şekilde kuruldu. Fakat hükümette yer alan Komünist Bakanlar, baskıyla oluşturdukları yönetime dayanarak iktidarın gerçek kaynaklarını fiilen tekellerine aldılar. Hükümetin katılımcıları arasında, resmi hükümetin üstünde yer alan ittifak biçimlerine sahip bir gizli grubun varlığı 2. Şema'da gösterilmektedir:

2. Şema: RESMİ HÜKÜMET VE GERÇEK HÜKÜMET
(Gizli iktidar grubunun üyeleri, italik olarak yazılmışlardır).

Başkan/ Devlet Başkanı
Başbakan

Savunma Bakanı	Maliye Bakanı
Adalet Bakanı	
Çalışma Bakanı	
Sağlık Bakanı	
Eğitim Bakanı	
Kalkınma Bakanı	
Hizmetler Bakanı	
Ulaştırma Bakanı	
Sosyal Refah Bakanı	
İçişleri Bakanı	Dışişleri Bakanı
Devlet Sekretaryası'na bağlı olan:	
Kara Kuvvetleri	
Deniz Kuvvteleri	
Hava Kuvvetleri	
Polis	
Maliye Dairesi	

Bu özel durumda, Şema'da gösterilen 18 birim dışında ya da ilgili hükümet birimleri ve Başbakan dışında, Savunma, Çalışma, Eğitim Bakanları ve Devlet Sekretaryası'na bağlı olan Ordu ve Polis, iktidarın gizli dizginlerini elinde tutan özel bir konsey oluşturmaktadırlar.

11. ÇİZELGE: ALTERNATİF HÜKÜMET BİÇİMLERİ

Başkanlık düzeyinde olanlar		
Gerçek karar verici mekanizma düzeyinde olanlar	Kral	(Örneğin 17. Yüzyıl'da İngiltere)
	Başkan	(Örneğin 20. Yüzyılda Amerika)
	İmparator	(Örneğin 20. Yüzyılda Etyopya)
	Emir	(Örneğin 20. Yüzyılda Kuveyt)
Başbakan (veya Bakanlar Kurulu Başkanı) Bakanlıklar düzeyinde, ama alt seviyede olan Bakanlar ve Sivil Servis		
Başbakanlık düzeyinde olanlar	Kral (Örneğin Belçika)	
Devletin Sembolik Başkanları	Başkan (Örneğin İtalya)	
Gerçek Karar-verici mekanizma düzeyinde olanlar	Başbakan (Örneğin İngiltere)	
	Bakanlar Konseyi Başkanı (Örneğin İtalya)	
Kabine Bakanları Alt düzeyde görevi olan Bakanlar Üst düzeydeki Sivil Hizmetler		

Şimdiye kadar tartıştığımız modeller, darbe-öncesi rejimleri yöneten şahsiyetleri şu üç kategoride sınıflandırmamızı sağlar:

1. Resmi Simalar: Bunlar tutuklanmayacakladır. Eğer Devlet Başkanı, bizim kendi meşru yönetimimizi kurmamız için bize yardımcı olabilecek devamlı bir sembol gibi çok popüler biri ise, biz onun bu role emniyetle hazırlanmasını ve manipule edilmesini sağlayabiliriz. Diğerleri, yani daha düşük seviyedeki resmi simalar ise görmezlikten gelinebilir.

2: Baskıyı uygulayan idareciler ve "Gizli Şura": Bu küçük grup, bizim otoritemiz güvenle oluşturulana kadar tecrit halde tutulmalı ve

faaliyetlerine el konulmalıdır. Hizmet Bakanlıkları ve benzerleri hariç, özellikle kişisel olarak popüler olan bazı hükümet liderleri bu kategoride ele alınmalıdırlar.

3. Diğer Bakanlar ve üst sivil görevliler: Bu geniş grup , acil hizmetleri yerine getirdikleri sürece el altında tutulmalı ya da olanaklarımız genişlediği zaman (ve genişlediği için) üstteki kategorilerden birine dahil edilmeli ve rütbece üstün grupların alt birimlerine tevzih edilmelidirler.

HÜKÜMET DIŞI ŞAHSİYETLER

Bazı geniş politik spektrumlu toplumlarda, bir bireyin siyasal ağırlığı, onun manipule ettiği veya başını çektiği bir örgütün iskelet yapısı içinde çoğunlukla önemli düzeyde olmaktadır. Bazen bir birey, politik önemi olan bir başarıyı halkın temayüllerinin önemli bir parçası içinde, bir gelenek veyahutta ideoloji ile birlikte yer ederek de sağlayabilir. 1848-1849 Devrimi döneminde, Macaristan Milliyetçi Hareketi'nin lideri olan Kossuth, meslek bakımından şairdi ve onun arkasında herhangi bir parti mekanizması yoktu. Fakat kitleler onun kişiliğini Macar Milliyetçiliği ile birlikte andıkları için (her fırsatta şehirlerde) sonuçta iktidar oldu. Kongre Partisi'nin mekanizması dışında daha çok çalışan Gandhi, bir çok Hintli onun şahsında milliyetçiliği somutlaştırdığı için, kişisel iktidarını kurmada da başarılı oldu. Bu tür simaların ortaya çıktığı ülkeler çoğunlukla birbirlerine benzerler ve eğer hedef ülkemizde bunlar varsa, onlara da resmi şahsiyetlere uyguladığımız muameleyi göstermeliyiz.

FİZİKSEL İMKANLAR

Kitle Medyası:

Siyasal Merkez'den yayılan bilgi akışı üzerinde kuracağımız denetim, darbe sonrasında otoritemizi yerleştirmemiz için bir silah olacaktır. Kitleleri ilgilendiren ana iletişim ağının ele geçirilmesi, bu yüzden son derece önemli olacaktır. 1967 sonlarında, Yunan Kralı'nın karşı darbesi'nin başarısız olma nedenlerinden biri (hatta tek nedeni) kelimenin tam anlamıyla kitlelerle kurulacak iletişimdeki bu yetersizlikti. Radyo Larissa, Kral'ın mesajlarını nüfusun sadece küçük bir bölümüne ulaştırırdı. Radyo vericisi güçsüzdü ve normal dalgaboyuna sahip değildi. Radyo, otoritenin sesini gürletmek yerine, yardım dileyen zayıf deklerasyon yayınlardı. Bizde buna benzer hatalar yapmamalıyız.

Darbenin kısa "oluş-anı" nedeniyle ve hedef ülkemizin sosyal arka

planı yüzünden, basının bizim birinci hedefimiz olma zorunluluğu olmayabilir. Ulusun genel yaşamı üzerinde olduğu gibi, basın üzerinde de darbe sonrasında otoritemizi kuracağız. Cehaletin büyük oranda olduğu ülkelerde, basın, zorunlu olarak marjinal bir rol oynayabilir ve burada hükümetin sesiyle temelde bir olan basın, ne de olsa bir Radyo-TV hizmeti yapacaktır. 12. Çizelge'de, Arap Dünyası için verilen tahmini rakamlar, "Üçüncü Dünya"nın bu parçasında değişik medya alanlarının önemini göstermektedir.

12. ÇİZELGE: 1967 ortalarında (*), Ortadoğu ve Kuzey Afrika'daki Kitle İletişim Araçları:

Dağıtılan günlük gazetelerin tahmini sayısı	1.500.000
Televizyon alıcılarının tahmini sayısı	1.000.000
Radyo alıcılarının tahmini sayısı	7.000.000

Her kıraathanenin birer Radyo-TV'ye sahip olmasından bu yana, en yoksul gruplar dahil, Radyo-TV alıcıları daha geniş bir halk kesimine ulaşmaya başladılar. Yukarıdaki rakamlar, radyo-TV'lerin öneminin az olduğunu göstermektedir, zira basınla ilgili verilen rakamlar gazetelerin kopyalarının satılmasına bağlı olduğu kadar, tahmini okuyucu sayısını ortaya çıkaran dolaşım olanaklarına da bağlıdır.

Bizim açımızdan, radyo-TV vasıtalarını kullanarak kitlelerle ilişki kurma konusunda iki problem var:

a) Çok sayıda değişik yayın servisleri ve kitlelerle ilişki kurma vasıtaları olabilir.

b) Özellikle bunları ele geçirmek zor olacaktır. İç güvenlikleri tehlikede olan bazı ülkelerde, devlet radyosu çok iyi korunmaktadır. Fakat, durumun böyle olmadığı ülkelerde bile, personeli eşsiz düzeyde geniş alarm sistemine sahip olduğu için bu vasıtaları ele geçirmek zordur. Haiti gibi çok küçük ve son derecede geri bir ülkenin bile, benzer düzeydeki yayın vasıtalarına bakılırsa, bağımsız şebekelerce yönetilen 18 değişik radyo istasyonuna sahip olduğu görülecektir. Bizim amacımız sadece bilginin akışını kontrol etmek

(*) Bu veriler Orbis Yearbook ve National Publications'tan alınmıştır.

değil, aynı zamanda onu tek elde toplamaktır ve bu yüzden, bu alanda faaliyet gösteren tek tek her vasıta ile uğraşmalıyız.Eğer bu tür araçların hepsini işgal etmeye ve ele geçirmeye çalışırsak, bu iş bizim için elbette zor olacaktır. (Güçlerimizin dağılmasına dahi yol açabilecektir.) Bu nedenle, bizim stratejimiz, biz diğerlerini tesirsizleştirirken, otoritenin sesiyle en yakın bağı olan birini işgal etmek ve ele geçirmek olacaktır. Bu iş en iyi, ancak içeriden bu tesislere sabotaj düzenleyebilecek bazı teknik personellerle işbirliği içinde yapılır. Yalnızca bir işbirlikçi teknisyen, bir radyo istasyonun faaliyetini tek başına durdurabilecektir. Aksi takdirde bu iş büyük bir hücum timini gerektirecektir.

Eğer içeriden bir sabotörü saflarımıza kazanamazsak, en iyi alternatif yol dışarıdan sabotaj yapmak olacaktır. Vericilerin küçük ama önemli bir parçasını parçalamak ya da devredışı bırakmak ve böylece tesisi etkin şekilde tesirsiz hale getirme imkanı olduğu sürece, bazı büyük tahribatlara yol açmak için hiç bir neden yoktur. İşgal etmek ve ele geçirmek zorunda olduğumuz bir yayın istasyonu, özel bir sorun olarak ortaya çıkacaktır. Böyle bir tesisi, hem bizim için mutlak gerekli olduğu için, hem de açık bir hedef olduğu için, devlet güçleri de onu geri almaya çalışacaklardır. Bunun anlamı şu: Bu hedefe yönelecek olan saldırı timi, saflarına bu işe layık eleman almak ve donanımlı olmak zorundadır. Tesis personeliyle işbirliğine girememekten doğan boşluğu gerektiğinde doldurmak için, bir yedek teknik personeli de hazırda tutmak gerekir. (Ek : B'de, darbenin askeri safhalarında değişik timlerin kompozisyonları ele alınmaktadır.

TELEKOMİNİKASYONLAR:

İki tim grubumuz arasında ucuz ve güvenilir iki transistörlü radyo hattı, bütün kominikasyon ihtiyaçlarını her zaman ve her yerde karşılayabildiği sürece, teknik gelişme bize hizmet ediyor demektir. Bununla birlikte, muhalefeti, kontrolündeki güçleri bize karşı konuşlandırmaktan men edeceğimiz ve reaksiyonlarını tesirsiz hale getireceğimiz için, onların sabit komünikasyon sistemlerini kullanacaklarını görmezlikten gelmemeliyiz. 3. Şema'da gösterildiği gibi telekonünikasyon vasıtalarının tesirsizleştirilmesi, onların çeşitliliği nedeniyle zor olacaktır. Temmuz 1918'de, Bolşeviklere karşı yapılan Sol Sosyalist Devrimci'lerin darbesi kısmen başarısız oldu, çünkü darbeciler bütün telekominikasyon tekellerine alma gereğini kavrayamamışlardı. Sol Sosyalist Devrimciler ÇEKA'nın bir grubunun içine sızmışlardı, ki bu grup Bolşevik iktidarının ve değişik askeri

müfrezelerin başlıca aracıydı. Bu vesileyle onlar, ÇEKA'nın başkanı olan Dzershinsky'yi tutuklamış ve bir çok kamu binalarını ele geçirmişlerdi. Ayrıca Moskova Telgraf Ofisi'nide. Ama Telefon Ofisi'ni ele geçirmeyi başaramadılar. Onlar, siyasal desteklerinin genişlemesini talep etmek üzere Rusya'nın tümüne telgraflar göndermekle uğraşırlarken, Lenin, kendi savaşçı güçlerini harekete geçirmek için telefon servisini kullanmaktaydı ve bu şekilde darbe çabucak ezildi.

İç istihbarat yöneticileri, güvenilir haberleşmeye olan ihtiyacın farkındadırlar. 3. Şema'da gösterilen haberleşme vasıtalarından başka, istihbarat güçlerinin özel olarak kullanabileceği bağımsız haberleşme şebekeleri de bulunabilir. Fransız Jandarması, devletin telegfon ve telgraf telleri vasıtasıyla kurduğu bir bölgesel hat sistemine sahipti ve en küçük ülkelerde bile, (örneğin Gana gibi) polis tamamen bağımsız bir haberleşme ağına sahip olabilir. (Bakınız :13. Çizelge)

13. ÇİZELGE: Gana'da Polis'in Telekonünikasyon olanakları

63 adet sabit telsiz istasyonu, hem yüksek frekanslı hem de VHF radyo telefonlarına sahip.

Çift görev yapabilen 6 adet mobil radyo istasyonları vericisi.

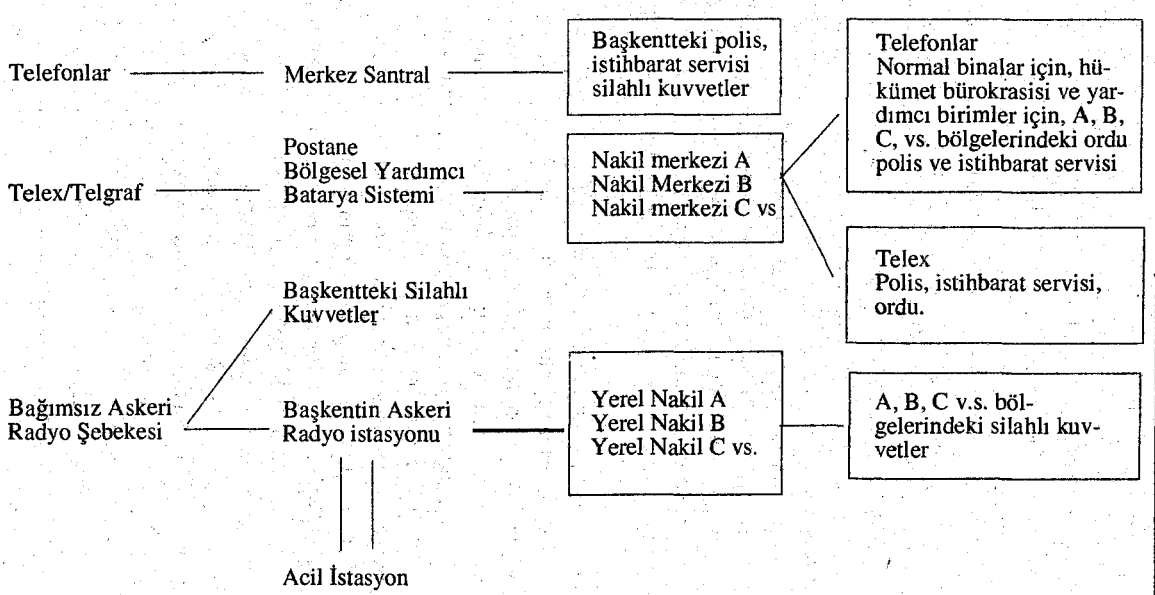
Çok sayıda portatif radyo alıcıları.

Amerika'da polisin ulusal haberleşme şebekesi yok. Ama Savunma Bakanlığı dünyanın en geniş şebekesi olan ulusal ve uluslararası bir haberleşme şebekesine sahiptir. Bu, Birleşik Devletler'in bütün askeri üsleriyle dünyanın diğer bölgelerini birbirine bağlamaktadır.

Elbetteki biz, polis ve askerin elindeki ulusal ve uluslararası hattı ele geçirmeyi bekleyemeyiz ama içten ve dıştan yapacağımız sabotajlarla (*) yeri önceden keşfedilmiş ve tanımlanmış olan bu tesisleri tesirsiz hale getirmemiz gerekir. Bu tesislerin bazılarını kuşatmak veya ele geçirmek yeterli olmaz ve bu nedenle sabotaj operasyonu için gerekli olan kısa periyod içinde, her haberleşme sisteminin merkez organizasyonuna nüfuz etmek önemli olacaktır. Gerçi yine de iç sabotaj daha kolay ve daha güvenilir olacaktır.

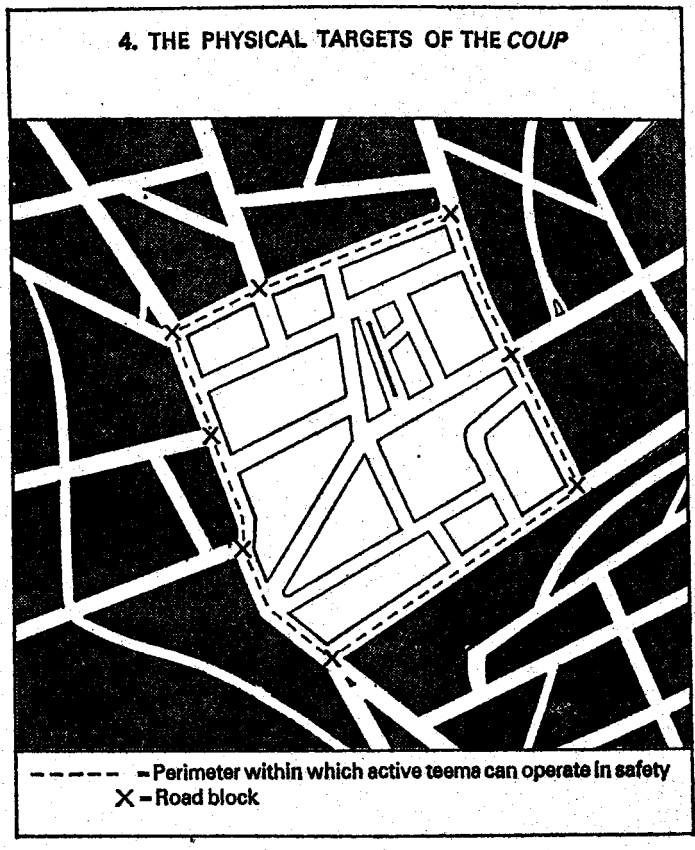
(*) Elektrik güçlendiricisi olan bir tesisi etkisizleştirmenin normal yolu o tesis ile devlet yöneticileri arakındaki bağı sağlayan tel grubunun küçük bir plastik patlayıcıyla patlatılmasıdı varsa bağımsız jeneratörlerin). Bunlara dışarıdan ulaşmak çoğunlukla mümkün olmaz.

3. ŞEMA: HÜKÜMETİN FAAL HALDEKİ TELEKOMİNİKASYON ARAÇLARI

Darbenin aktif evresi esnasında, içine sızamadığımız güçler ya da hükümete sadık olan küçük bir asker grubunun olay yerine beklenmedik varışı, bütün gayretlerimizi ciddi bir şekilde tehlikeye düşürebilir. Bir hükümet, başkentte bulunan silahlı kuvvetlerinin bir darbenin saflarına katıldığını öğrendiği zaman, onun mantıki reaksiyonu bu başkent güçlerinden ayrı tuttuğu silahlı birliklerini olay yerine sızdırabileceği umuduyla, başka yerlerde yerleşik olan birliklerini yardıma çağırmak olabilir. Ulusal çapta bütün birlikleri yığmak kolay olmadığı için, hükümetin sözkonusu umudu boşa da çıkabilir. Biz ise ayrı ayrı aşamalarda, hükümete sadık olan güçlerin başkente varmalarını sağlayan mekanizmaya saldıracağız: Mesela onları buraya toplayacak olan birlikleri tutuklayacağız. Oraya varmak için ihtiyaç duydukları telekominikasyonları bozacağız ve askeri manada bu işi yönetmeyi sağlayan, (sadece savunma içinde de olsalar) tanımlanmış olan hükümete sadık güçleri izole etmeye çalışacağız. Son aşamada ise, denetimi sağlayarak bu güçlerin darbenin tezgahlandığı yere ve başkentin çevresine müdahale etmelerini de önlemeliyiz.

Eğer hükümete sadık güçler zamanında müdahale ederlerse, biz atik davranmak zorunda kalacağız. Ve bu durum, ya anayolları veya alternatif olarak hava ulaşımını kullanmamızı gerektirecektir. Eğer elverişli yerlerde ehemmiyetli yol savunma bloklarını oluşturabilirsek, ihtiyaç duyulan kısa zaman limiti içinde, yani kendimiz hükümeti oluşturuncaya kadar ve askeri güçlerin ve devlet bürokrasisinin çoğunun kendimize sadakatini sağlayıncaya kadar onların başkente girişlerini engelleyebilmeliyiz. Bundan sonra, müdahale güçleri eylem yerine ulaşsalar bile, soyutlanmış isyankarlar takımı haline geleceklerdir. 5. Bölüm'de ve EK: B'de, sınırlı bir donanımla ve küçük bir birlikle yapılacak bir yol bloku için en uygun yerler, keza bu tür eylemlerin dolaşık durumu ve eylem teknikleri, tanımlanmış sadık güçlerin direkt etkisizleştirilmeleri ile birlikte tartışıldı. 4. Şema'da, bu iş için seçilmiş olan yerler gösterilmektedir. (Suni olarak). Fakat bizim başkentin fiziksel girişine getirdiğimiz denetim, öteki amaçlarımıza da hizmet edecektir. Yeni rejimin fiziki varlığını oluşturma

yollarından biri de bu olacaktır.Bu, tutuklamaya gücümüzün yetmediği hükümet yöneticilerinin ve öbür şahsiyetlerin kaçışını önlememize de imkan verecektir. Bizim yüzyüze geleceğimiz tehlikelerden biri, önemli bir devlet adamı başkentten kaçar da, dışarıdaki, eski hükümete sadık unsurlarla bağlantı kurarsa, yapılacak bir karşı darbeyle muhalefetin yeniden canladırılması olacaktır. Gerek içteki araçlarla, gerekse haberleşme ve ulaşım sistemlerine müdahale ederek tesirsizleştirme için safettiğimiz bütün gayretlerden sonra, yine de bütün işimiz tehlikeye girebilir. Hükümete sadık güçler başkente ulaşmayı başaramayabilir, ancak siyasi liderlik ONLARA

ulaşabilir. Emrimizdeki imkanlar, başkentin tümünü sımsıkı, mühürle kapatmamıza yeterli olmayacak. Gerçi bu imkanlar yerleşim yerlerine ve dağılış alanlarına bağlı olacaktır. Örneğin Brezilya'nın her tarafı açıktır, dış bağlantıları ülkenin geri kalan kısımlarına hızla hareket etmeye yetmediği sürece, havaalanını kapatarak her tarafı sımsıkı mühürlemek basit olmayacaktır. Öte yandan Helsinki, bulunduğu alan bakımından kapatılmaya elverişli bir merkezdir. Zira ülkenin geri kalan bölümünden uzakta olmamasına rağmen, az sayıdaki yol bloklarının şehiri dış dünyaya kapatmalarına yarayacak göl ve denizle çevrelenmiştir.

TRAFİĞİN TOPLANMA NOKTALARI

Başkentin ana meydanlarında tankların görünüşü, bir darbenin sembolü olmaktadır. (*) Fakat böyle bir manzara, gerçekte pratik bir ihtiyaçtan kaynaklanmaktadır. Şöyle ki: Siyasal aktifliğin merkezinde, fiziksel bir mevcudiyete duyulan ihtiyaçtır bu. Bütün dünyadaki başkentler, yerel düzeyde örneğin İngiltere'deki Whitehall ya da Amerika'daki Capitol Hill gibi birer önemli bölgeye sahiptirler. Başlıca siyasal yönetim binaları bu alanın içinde veya yakınında bulunmaktadır. Biz, bu alanların içindeki ve yanındaki belirli mevzileri seçeceğiz ve onları koruyacağız. Böyle yaparak, bazı amaçlarımıza ulaşacağız.

a) Bu mevziler, onları başkente sızabilecek bazı düşman güçlerinden korumak için, aktif timlerimizin içinde operasyon yapacağı esas alanların etrafında bir halka oluşturacaklar.

b) İktidar olduğumuzun şeklen ispatını sağlayarak, otoritemizin oluşmasına yardımcı olacaklar.

c) Timlerimiz, sözkonusu alandan başlayarak (ya da alana girerek) sızma eylemlerini gerçekleştirecekler ve böylece o ana kadar tutuklayamadığımız kişileri ele geçirmemiz için bize imkan sağlayacaklar.

Mevzilerimiz, devlete sadık olan bazı güçlere bir kontr-ataka geç-

(*) Şehirin ana meydanlarındaki tanklar, Ortadoğu ve Latin Amerika'nın askeri darbelerinin özelliklerinden biridir, fakat Afrika'nın değil. Çünkü Afrika ordularının çoğunun gerçekten tankı yok.

meleri için çekici olabildikleri sürece, değişik amaçlarımızı gerçekleştirmek için yol blokunu sağlayan mevzilerimizi ayrı ayrı güçlendirmeliyiz. Uygun personel bulmadıkça, her durumda devlete sadık güçler bireysel eylemler yapmak için etkili sızma girişimlerini gerçekleştiremeyeceklerdir. Bundan dolayı bizler, zayıf olan mevzileri tek tek bloke ederek her önemli mevkiyi korumak için şaşırtıcı ölçüde bir dayanıklılık göstermeliyiz. Gerçekte, muhtemel mevkilerin sadece bir kaçı işgal edileceği zaman bile, onların özel bir dikkatle seçilmeleri çok önemlidir. Trafiğin toplanma noktalarını, içinde trafik akışı olacağı için, deniz kıyısında veya nehir kıyısındaki bir şehirde seçmek işleyiş açısından kolay olacaktır. Başkentte ise, sadece belirli bir trafik toplanma noktaları düzeni zorunludur. Bu durum 5. Şema'da, gösterilmektedir. Her özel durumda, politik ve bürokratik aktivite merkezinin olduğu alan bölge sakinlerince iyi bilinecek, bu nedenle dış çeperi ve blok mevzilerini koruyacağımız kavşaktaki çok geniş caddeleri doğru seçmek önemli olacaktır. (Paris'in bulvar ve caddeleri bu açıdan bakılırsa idealdir.)

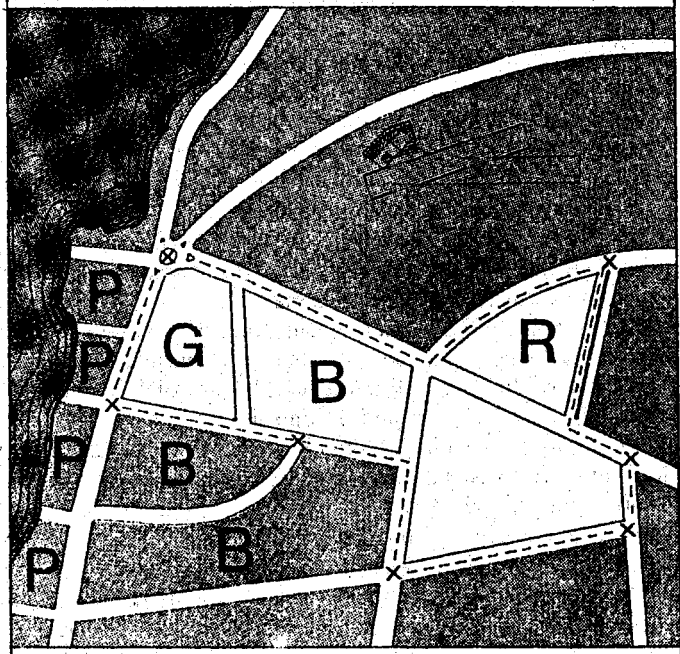
HAVALİMANLARI VE DİĞER ULAŞIM TESİSLERİ

Darbeyi hemen izleyen süreçte, klasik tedbirlerden biri havaalanlarının kapatılması ve bütün uçuşların iptal edilmesidir. Bu tedbir, insan ve haberin kontrolsüz dolaşımını engelleyerek, mevcut durumu "dondurmayı" amaçlayan genel taktiğin bir parçasıdır. Bu tavır, başka özel amaçlar için de gerekli olacaktır: Havaalanını kapatmakla, tutuklamaya gücümüzün yetmediği devlet yöneticilerinin kaçışını engellemiş olacağız. Aynı zamanda, devlete sadık güçlerin başkentten bazı iç bölgelere doğru kaymasını da önlemiş olacağız. Darbe, çok kısa bir "oluş-anı" içinde gerçekleştiğinden, hava ulaşımı çok önemli olacaktır. Ya biz, ya da hükümet kendi destekçilerinden küçük bir grubu başka bölgelere uçurarak güçler dengesini kendi lehine değiştirebilir. Hava yoluyla yer değiştiren güçlerin miktarı çok az olsa bile, darbenin aktif fazının hassas bir denge oluşturduğu şartlarda, bu güçler yine de kesin bir rol oynayabilir. Bununla birlikte, hava ulaşımı acil durumlardaki iniş yollarının kesintisiz kullanılabilecek olmasına ve çok güvenilir olmasına rağmen, yine de her an kesintiye uğrayabilir bir yoldur. Bu nedenle, bütün ihtimalleri düşünürsek, bu ulaşım sistemine tamamen güvenmekten sakınmalıyız. Büyük çapta,

hava yoluyla gelebilecek desteğe bağlı olmayız. Bunun için başkent alanının çevresinde ya da içinde yer alan bütün iniş pistlerinin kullanımını engellemeliyiz. Bu pistlerden bazıları askeri olabilir. Fakat askeri olmasalar bile, yine de çok iyi korunuyor olabilirler. Eğer hükümet hala başkentin dışındaki askeri güçleri etkin biçimde kontrol ediyorsa ve eğer hava ulaşımı onları başkente getirmek için elverişliyse, o zaman bu durum bize ciddi bir engel çıkartabilir. Savunma tedbirleri alınmış olan bir iniş pistini ele geçirmek mutlaka zor olacaktır, fakat onu kullanımdışı etmek daha kolay olacaktır. Mesela pistin üzerine bir kaç araç parkedilir ve onların hareket ettirilmelerini önlemek için de, küçük bir ateş timi "koruma" olarak bırakılır. Bu, bir havaalanının tümünü işlevsiz hale getirmek için yeterli olacaktır.

Öbür örgütlü ulaşım kurumları, modern ülke koşullarında sadece nadiren önem azedeceklerdir. Az gelişmiş ülkelerin çoğunda, demiryolları, ulaşım sisteminde çok marjinal bir rol oynamaktadır. Ekonomik açıdan önemli oldukları yerlerde bile, çoğunlukla büyük yerleşim yerlerinden başka bölgelerde iş görmek üzere aktarılıp, oralarda tesis edilirler. Raylar, engin deniz limanlarıyla, plantasyonlar ve maden yatakları arasındaki ulaşımı sağlamak için döşenirler. Büyük yerleşim yerleri arasındaki ulaşımı sağlamaktan ziyade, sömürgeci ihracat ekonomisinin bir parçası olarak iş görürler. Avrupa'da ve böyle bir durumun sözkonusu olmadığı Latin Amerika ülkelerinde, demiryolları, zaman unsuru nedeniyle, bizim bakış noktamızdan ele alınırsa önemsiz olacaklardır. Bazı durumlarda, demiryollarının tesirsizleştirilmesi son derece kolaydır. 1926'da Polonya'da Pilsudski tarafından yapılan darbede mücadelenin çoğu demiryolları sisteminin ele geçirilmesine yönelikti. Fakat demiryollarıyla taşınan birlikler, darbede sonuç alıcı unsur olmak için, asla zamanında yerlerine varamadılar. Çünkü her iki taraf da (darbeciler ve hükümet)her ne kadar kendilerini garantiye alamadıysalar da, karşıdakinin hareketini kolayca önleyebildi. Etopya gibi ülkelerde, demiryolları önemlidir.

5. PHYSICAL TARGETS IN COASTAL CITY

X = Road blocks at focal traffic points and city entry points

P = Densely populated sea-front district

B = Mixed residential areas

G = Governmental administrative and other public buildings

R = Governmental leaders residences

– – – – = Perimeter within which active teams can operate in safety

(Ya da en azından Addis Ababa-Cibuti demiryolu hattı önemlidir.) Burada teknik tesirsizleştirme yöntemi kullanılabilir. Demiryolları, mükemmel bir teknik zincirleme yöntemine dayanmaktadır. Eğer sadece rayın ve sinyal sisteminin bir kısmı sabote edilirse, bütün sistem geçici olarak durur. Rayın iki hattı arasındaki aralık, çapraz olarak kolaylıkla kesilebilir, böylece muhtamelen diğer tarafta lokomotif ve vagonlar bırakılmayacaktır.

KAMU BİNALARI:

Darbenin kendi gücü ve bürokrasiye ve kitlelere gerçekliğin görsel bir delilini sunma ihtiyacı, analizlerimizin sürekli konularından biridir. Aksi takdirde, uygun hedef gruplarımızın tayini ve tanımlanması en alt düzeyde yapılmış olacaktır. Her koşulda, bizim ele geçirmek zorunda kalacağımız binalar, tutuklamak için seçtiğimiz hükümet lidelerinin ikamet yerleri olacaktır ve bu binalar (mesela radyo-TV binası gibi) bizim, içindeki aygıtları kullanmaya ihtiyaç duyduğumuz binalardır. İlk etapta, tutuklama veya ele geçirme eyleminin başarısı için, kısa süreli bir sızma önemli olacaktır. Bununla birlikte, ikinci aşamada binayı işgal edip, ele geçirmek zorunda kalacağız. Binaları tekrar geri almak için direnme teşebbüsleri olabilir. Fakat işgal etmek, ya da en azından girişlerini kontrol altına almak zorunda kalacağımız başka resmi binalar da olacaktır. Bunlar, kabaca; mülkiyetleri yalnızca siyasi iktidarın denetimi altında bulunan resmi binalar olarak tanımlanabilirler.

Ülkelerin bir çoğu, seçilmiş bir meclise sahiptir. Bir parlamento yada onun yerel bir benzeri. Fakat çoğunda siyasi güç, bir devlet başkanının ya da bir hükümdarın (veyahutta bir Parti Merkez Komitesi'nin) sarayından başlayarak hakimiyetini kurar. Anayasal hikayelerle kandırılmamalıyız. Gerçek siyasi iktidar ile onun görünen simalarını birbirinden ayırtetmek için bunca çabayı sarfettikten sonra, güçbela elde ettiğimiz olanakları sonradan hatalar yaparak çar-çur etmeyeceğiz.

Bunun yanısıra darbenin en önemli geçiş fazında, kaydadeğer bir rol oynayabilen belirli sembolik binalar olacaktır. Bu binaların mülkiyetlerinin bir tarafın ya da diğerinin denetiminde olması, hangi tarafın konrolünde oldukları açıklık kazanmadığı zamanlarda, kitleler ve bürokrasi camiası için bir sinyal görevi görecektir. Bu sembollerin mülkiyetimizde olmaları, taraflardan birini seçmek için bekleyişte olanların, böyle bir durumda bize bağlanmalarını sağlayacaktır. Böylece, direkt maddi değerlerini saymazsak, büyük bir sembolik değere sahip olan bu binaların ele geçirilmesi bize büyük bir değer katabilir.

N'krumah rejimini deviren 1966 Gana Darbesi'nde, çok becerikli ve pratik zekalı darbe liderleri, içinde ne N'krumah'ın kendisi ve ne de bazı önemli teknik araçlar bulunmamasına rağmen, Başkanlık Sarayı olan Flagstaff House'u ele geçirmek için savaşmayı gerekli gördüler. Onlar, bu bina *par excellence* (mükemmel) boş bir sembol olmasına rağmen, onun sayesinde doğal olarak darbecilerin denetimine girecek olan Accra Kitleleri'nin desteğini sağlamlaştırmak için, bu özel binanın mülkiyetinin ele geçirilmesinin çok önemli olduğunu farkettiler. Kontrol edilmeleri acil bir ihtiyaç olan bu tür sembolik binaların, sembolik olmalarının bir sonucu olarak bir ya da en fazla iki adet olmaları bir şanstır.

Tam anlamıyla sembolik olan binaların dışında, mülkiyetleri son derece cazip gelen başka binalarda olacaktır. Bunlar polis ve ordunun yönetici kurmayları ve güvenlik servislerinin binalarıdır. Her koşulda, bu tür hedefler içine aşağıdakiler de katılacaklardır:

a) Fiilen siyasi iktidarın merkezi olan binalar: Bunlar, bir başkanlık ve kraliyet sarayının, veyahutta iktidardaki partinin prezidyumu ve Merkez Komitesi'nin yada seçilmiş bir meclisin binası olabilir.

b) Önemli yönetim binaları: Savunma Bakanlığı, İçişleri Bakanlığı ve eğer birbirlerinden ayrı iseler polis ve askeri kumanda merkezleri. (Genelkurmay Binası gibi Ç.N)

c) Sembolik Binalar: Çoğunluğunu üstte sınıflandırdığımız, bir ya da bir kaç çeşit olan hususi binalardır.

Bununla birlikte, ülkelerin geleneksel değerleri ve gelişkin olan politik yaşamları arasında "kültürel" bir zaman farkının olduğu ülkelerde, kitleler hala "tarihi" bir bina sayesinde siyasi iktidara bağlı olabileceklerdir. Bütün vatandaşlar darbenin farkına vardıkları ve sembolik binalar ya da diğerlerinin denetimini soruşturmaya başladıkları vakit, darbe (aktif fazı) artık pratikte bitirilmiş olacaktır. Biz, bu hedeflerden bazılarını işgal etmeyi sonraki safhalara erteleyebiliriz. Pratik anlamda direkt olarak öbür hedefler daha önemli ya da her durumda daha acil oldukları sürece, sembolik ve idari hedeflerle uğraşmanın en iyi yolu, onları, o anda birinci misyonlarını tamamlamış olan timler için birer toplanma noktası olarak kullanmak olacaktır.

POLİTİK GÜÇLERİN TESİRSİZLEŞTİRİLMESİ-II: BELİRLİ POLİTİK ÖRGÜTLER

Hükümet susturulmuş ve başkent görünüşte elimizde olsa bile, hangi örgütlü gruplar bize karşı mücadele etmek için yeterli derecede güçlü olacaklardır? Çok fazla değiller ama, iyi örgütlenmiş gösteri, ya da iyi zamanlanmış bir grev, darbenin hassas geçiş aşaması için bir ciddi tehdit arzedebilir. Bu nedenle, bu eylemleri örgütleyen grupları çok iyi tanımlamak gerekmektedir. Darbeden önce onları etkisiz hale getirmek için öncelikle bu tanımlama yapılmalıdır. Bir darbenin olacağı öğrenilir öğrenilmez, ilgili örgütlerin militan liderleri, derhal eylem için hazırlanacaklardır. Bu durumda onları tutuklamak çok daha zor olacak ve söz konusu örgütler kısmen de olsa yarı-illegal hale geleceklerdir.

Politik çelişkilerin şifahen sınırlandırıldığı ülkelerde, politik ve dramatik değişikliklere karşı geliştirilen bir çeşit ani tepki önceden bilinemeyecektir. Fakat diğer ülkelerde, yani politik çatışmaların şiddetli olabildiği ülkelerde, çok iyi örgütlenmiş güçler (politik olsun veya olmasın) söz konusu çatışmanın içine girebilirler. Bu tür ülkelerde tepkiler, az ya da çok otomatiktir. Güney Vietnam'daki DİNSEL hareketler, Güney Avrupa'daki SENDİKAL HAREKETLER, Güney Amerika ve Ortadoğu'daki POLİTİK PARTİLER az da olsa orta bir istisnai duruma sahiptirler. Çünkü,

a) Bu konuda tepki gösterme güçleri vardır.

b) Çoğu silahsız olsa bile, bazıları silahlıdır ve bunlar darbe için gerçek bir tehdit olabilirler. Analizlerimizi bu üç çeşit politik güç (dini, sendikal ve politik örgütler) üzerinde yoğunlaştıracağız. Çünkü, bunların özellikleri çoğunlukla, benzer ülkelerde varolan farklı örgütleri de kapsamına alır. Örneğin Amerika ya da İngiltere'de darbe, öncelikli hedeflerini ele geçirdikten sonra, ne sendikalar, ne dini örgütler ve ne de politik partiler ona karşı koymak için yeterince militan olabilirler. Direnme kapasitesine sahip gruplar (paranoyak sağın paramiliter örgütleri gibi) bütün bu üç özelliği içerecek bir tarzda örgütlenmiş olanlardır.

Unutmamamız gereken noktalardan biri, normal politik yaşamda önemli olan örgütlerin tümünün, darbenin gelip-geçici ve çok kısıtlı politik ortamında önemli olmayacaklarıdır. Tam tersine, normal politik yaşamda çok küçük bir öneme haiz olan örgütler, gerçek bir tehdit olarak ortaya çıkabilirler. Örneğin, eğer ABD'deki National Rifle

Association, ya da İngiltere'deki National Union Of Students örgütlerini tesirsizleştirmeyi başaramazsak, onların reaksiyonu (kendilerine fayda getirmese de) bütün alanlarda yeniden başlatacakları çelişkileri provoke edebildiği oranda, politik stabilizasyonu geciktirerek de darbeyi tehlikeye sokabilirler. Öte yandan, çok sağduyulu gruplar bu durumda bizim pozisyonumuza meydan okuma olanaklarını yeniden gözden geçirebileceklerdir. Şiddetin yan etkileri, darbeye karşı düşmanlığı ve kitlelerin darbeden haberdar olmalarını teşvik ettiği sürece, şiddet kullanmalarını durdursak bile, gözümüzden kaçan bazı grupların ajitasyonu, muhalefetin daha da büyümesine yol açabilir.

Sonuç olarak, tesirsizleştirilmesine gerek olmayan belirli politik güçler de vardır. (Bize destek vermeye karar vermiş gruplar dışında).Bunlar genellikle aşırı örgütler olarak anılırlar. Fakat bunların güç etkinlikleri sınırlıdır. Onlara açık bir eylem özgürlüğünü tanımakla, bize karşı muhalif olmaları için bir fırsat vereceğiz ve onların bu muhalefeti şu iki elverişli durumun gelişmesini sağlayacaktır:

a) Bizden çok, onlardan korkan politik güçlerin desteğini kazanma fırsatımız olacak.

b) Daha da ileri giderek, sözkonusu aşırı örgütlerle diğer muhalefeti bir safa ittikten sonra, DİĞER gruplarla savaşacağız. Bununla birlikte, bu taktik, oynanacak tehlikeli bir oyun da olabilir. Darbenin karmaşık ve dramatik koşullarında, aşırı gruplar böylelikle politik güç ve destek kazanabilirler ve bu yüzden, biz onları itibarsız yapmak amacıyla bir fırsat verdiğimiz zaman, onların, muhalefeti kendi lehlerine geliştirmeleri mümkündür.

DİNİ ÖRGÜTLER

Ekonomik olarak gelişmiş olan ülkelerin çoğunda, dini örgütler önemli bir sosyal güç olsalar bile, uzun süre devam edecek bir siyasi güce sahip olamıyorlar. Bu dini grupların liderleri, toplumda sözü geçen kişiler olabilirler. Hatta bir dereceye kadar politik yaşamda da. Fakat inananların bu sadakati, nadiren politik arenada direkt olarak ve güçlü bir eylemle dile getirilebilir. Ekonomik olarak geri olan ülkelerde, durum başkadır. İnsan teknolojisinin çok yeni ve ancak son yıllarda devreye girdiği ülkelerde, ya da hiç olmadığı ülkelerde ALLAH'ın daha eski olan teknolojisi (!) hala son derece önemli durumdadır. Bu durum örgütler için çok önemli bir politik güç kaynağı

olabilir. Bu örgütler, özgün inançlarıyla tanımlanırlar ve inananların duygu kanalı olabilmektedirler. Ulusal politikalarda önemli yer edinmek için bir çok kısımlara ayrılan ve her koşulda apolitikliğe yatkın olan (*) lokal mezhepleri bir kenara bırakırsak, bütün evrensel dinlerin siyasete girdikleri oranda değiştiklerini göreceğiz.

İtalya'da Katolik Kilisesi'nin rolü, savaştan bu yana oluşmuş bir dini gücü göstermeye yeter. Böylesi bir güç dini inanç açısından uygun olmayan koşullarda devreye sokulduğu zaman bile, iyi örgütlenmiş dini gruplar tarafından giderek büyütülebilir. İtalyan erkeklerinin çoğu ya çok nadir veya hiç Kilise'ye gitmemelerine rağmen, İtalyan kadınları hevesli ve düzenli birer Kilise müdavimleridir. Kadınların oy hakkına sahip olduğu demokratik bir ülke olan İtalya'da, açıktır ki, eğer örgütlü Kilise kendi yandaşlarının özel bir parti için oy kullanmalarını isterse, sözkonusu parti seçim kampanyaları yapmadan kadın oylarının çoğunu kazanacaktır. Kilise, özellikle bu tür özel direktifler vermeye isteklidir ve özellikle bir parti bundan faydalanmaktadır: Democrazia Cristiana (DC)-Hristiyan Demokratlar. Kadın seçmenlerin çoğundan söz alarak yardım gören DC, 1946 'dan beri değişik koalisyonların içinde ya da tek başına İtalya'yı yönetmektedir. Böyle büyümesinin nedeni ise, Kilise'den aldığı destektir. Kilise'nin DC'ye baskın halde olması sürpriz bir durumdur ve DC'ye rağmen İtalyan ulusal yaşamının her alanını etkilemektedir.

Genelleştirilmiş bir otorite düzleminde uygulanan bu Kilise nüfuzu hiç de muğlak değildir. Fakat politik yaşamın daimi bir denetleyicisi olmasından çok, bu nüfuz eyalet düzeyinde piskoposlar tarafından, ulusal düzeyde ise Papa ve onun yandaşları tarafından uygulanır. Kilise devlet bürokrasisinin her seviyesinde, direkt ya da dolaylı olarak kendi nüfuzunu göstermektedir: Sivil servis hizmetleri ve terfi yükseltmelerinde,yatırım fonlarının tahsis edilmesinde ve çok çeşitli hükümet bağışlarında, "imar" ve binaların yapılmasıyla ilgili olan yönetim kararları üzerinde. Bu nüfuz ona mükafatlar getirmektedir. Devlet bürokrasisinin olanakları, dinamik özel sektör ve yarı-devlet sektörüyle karşılaştırıldığında giderek düzenli bir azalma gösterirken, Kilise'nin eğitim ve dini olanakları düzenli bir şekilde artmaktadır. Bina yapmak için gerekli olan para ve inşaat yeri izinleri, onun için hiç sorun değildir .

Eğer İtaya'da Kilise'nin örgütlenmesini etkisizleştirmeyi ba-

(*) Lokal mezhepler, yerel yönetim açısından önemli olabilirler, fakat ulusal politikalar açısından önemli değildirler.

şarmazsak, bir darbe durumunda, Kilise, cemaatinin örgütlü ağı ile muhalefeti koordine edebilir ve ona ilham kaynağı olabilir. Kilise cemaatinin üyeleri, Kilise kürsüsünden politik mesajlar dinlemektedirler. (*)Papazlar kendi piskoposlarından detaylı mektuplar almaktadırlar ve Piskoposlar da Vatikan'dan talimatlarını almaktadırlar. Telekominikasyon vasıtalarını işlemez hale getirmemiz bile, bu talimatların akışını engelleyemeyecektir. Vatikan, kendi radyo istasyonunu korumaktadır ve bu radyo, Vatikan'ın ülkenin her yerindeki örgütlenmeleriyle direkt bağ kurabilmesi için kullanılabilir.

Katolik Kilise'si başka bazı ülkelerde de benzer bir rol oynamaktadır. Buralarda nüfusun %99.9'u sözde Kilise'ye üyedir. Ve Katoliklik bir ulusal din statüsündedir. Fakat İspanya ve Portekiz gibi daha güçlü bir devlet yapısına sahip ülkeler (Fransa'yı saymayalım), Kilise'ye İtalya'daki gibi bir mümtaz pozisyon tanımayı redetmektedirler. Bununla birlikte, Kilisenin bir darbeye müdahale etmesi, Katolik Dünyası'nın çoğunda Güney Amerika dahil önemli bir faktör olabilir, özellikle eğer darbenin arkasındaki motive güç, Kilise'nin rolünü reddeden bir güç ise.

Bir politik sistem olarak, bir uygarlık olarak, bir dinin geniş idrakına sahip olan İslam dini, günümüzde de büyük bir politik güç durumundadır. (Çok bozulmuş olmakla birlikte). Yöneticileri, bilinen politik rollerini oynamaktadırlar. Müslüman dünyasının başlıca İlahiyat Enstitüleri'nden biri olan Kahire'deki El-Azhar Üniversitesi'nin "doktorları" periyodik olarak, açık politik deklerasyonlarla Nasır Rejimi tarafından kışkırtılmaktaydılar. İslam'da, Papa'nın sahip olduğu otoriteye benzer bir tek liderlik yoktur, çünkü İslam'ın sistemi daha az merkezileşmiştir. Fakat her ülkedeki lokal liderler hala çok önemli olma özelliklerini korumaktadırlar. "Arap Sosyalizm"nin dağınıklığı bile, İslam'ın mevcut pozisyonunu zayıflatmaktadır. Bütün dış sorunlarda ve bazı iç meselelerde oldukça "sol" bir çizgi izleyen hükümetler, İslam'ın bir devlet dini olma statüsüne karşı çıkmada hala isteksizdirler. (Ya da karşı çıkamıyorlar).Benzer bir girişim, şimdiki Suriye hükümetinin tanınmamış bir üyesi tarafından denenmek üzere önerildiği zaman, yönetim(diğer bütün alanlarda Pekin çizgisine yakın bir politika izliyor olmasına rağmen) onun önerisini resmen

(*)Son yılların başarılı bir İtalyan Film'inde, bir mahalle papazının kendi cemaatine yaptığı açıklama konu edinir. Papaz, seçim öncesinde onlara resmi bir direktif vermek istemez, yalnızca onlardan oylarını Demokratik ve Hristiyan olan bir partiye vermelerini ister. "Demokratico e Cristiano, Cristiano e Demokratico" (!)

açığa vurmak zorunda kaldı. Bunun geri bir adım olup olmadığı sözkonusu ülkelerin İslami liderliklerinin, aktif bir politik güç olarak önemli olup olmamalarına bağlıdır. Örgütlü bir din anlamında ele alınırsa, İslami yapılar köhneleşmişlerdir. Bu hareketlerde, ilk çıkışlarında varolan akışkan ve dinamik görüntü, yerini muhafazakar ve dogmatik inançlar serisine bıraktı, ki, bu esnek olmayan inançlar Arap Dünyası'nın günümüzde çektiği acıların nedenlerinden biridir. Son zamanlarda, İslam'da oluşan politik kısırlığın anlamı şudur: Hükümetler onu, politik insiyatiflerini geliştirmek için bir araç olarak kullanmalarına rağmen, dini ortodoksluk (*) üzerine direkt bir girişim yöneldiği zaman, İslam sadece *kendisi için* (per se) eyleme geçmektedir. Sonuç olarak, darbemiz kararlı bir anti-İslamik özellik taşımadıkça, Müslüman ülkelerdeki dini liderler bize karşı hiç bir eyleme girişmeyeceklerdir. Bu nedenle, düşmanlarımızın darbemize böyle bir özellik empoze etmelerini önlemeliyiz.

"Arap Sosyalistleri" ile Monarşiler arasında aralıklarla meydana gelen politik savaşlarda, Monarşiler "Emperyalist-Siyonist Tekellerin aleti" olmakla suçlanırlarken, Arap Sosyalistleri de "kendi Allahsız inançlarıyla İslamı mahfetmek istemek" ile suçlanıyorlardı. Gerçekten de, bütün sözde "ilericiler", her şeyin üzerinde bir yer tutan İslama meydan okuma hayaline kapılmamalıdırlar (Kuran'ın dilini kullanarak). Arap ülkeleri, tarihleri ve coğrafyaları nedeniyle birbirlerinden ayrılmış olmalarına rağmen, İslam dini onları birleştirmektedir.

Böylece üstteki vasıflandırmaya bakılarak, darbe esnasında, İslam'ı bir aktif politik güç olarak görmemezlikten gelebiliriz. Başka yönleri İslama benzememesine rağmen, Hinduizm' de İslam gibi pasif bir politik role sahiptir. Hindistan'da bazı politik güçler sık sık Hindu inançlarını kullanmalarına rağmen, dini lider konumunda olanlar, belirgin bazı politik eylemlere asla girişmemektedirler. (Aşırı Sağ Partiler tarafından inek kesmeye karşı periyodik bir ajitasyon geliştirilse bile.)Belirli imkanlara sahip dinamik bir dini liderliğe uç örnek, Güney Vietnam'daki "Ana Buddist Hareket " çizgisidir. Diem rejiminin politik açıdan yıkıcı bir etkiye sahip olması, ve son kuşağın hemen hemen sürekli savaş durumunda olması, ülkedeki sosyal ve politik yapıların çöküşüne neden olmaktadır. Ekonomisi, sadece kırsal

(*) Bu ifadeler, İslam'ın Sünni mezhebi için kullanılırlar. Benimsenen tezlere aykırı olan Şii mezhepleri ve yan kolları ayrı bir konudur. Şiilerin politik ve dini liderliği, çoğunlukla aynı kişide somutlaşmaktadır. Liderleri çoğu kez politik açıdan aktif olurlar.

alandaki tarım gelirleriyle sınırlanmış olarak zayıflarken, ABD yardımına bağlı olan şehirlerle ayakta durmaktadır. Bu durumda çok yeni olan ekonomik, politik ve sosyal güçler, son derecede zayıf olmaktadırlar ve çok eski sıkı dini ilişkilere dayalı oluşan gruplar, Vietnam toplumunun meşru sivil güçleri olarak ortaya çıkmaktadırlar. Budist Hareket'in temel çizgisinden ayrı olarak, Thich Tri Quang ve diğer yerel liderler tarafından yönlendirilen ve aşağıda anlatılan güçler de vardır: (1968 başlarında)

Hao Hao: Ülkenin Güney'inde (Delta) geniş bir taraftar kitlesine sahip, değişim geçirmiş bir Budist gruptur. liderleri politik olarak da onları yönlendirir ve lokal anlaşmalar dışında tam manasıyla bir anti-Viet kong'tur. Bu grup, silahlı bir milis örgütlenmesinin ilk nüvelerini oluşturmuş görünmektedir.

Cao Dai: Politik katılım geçmişine sahip önemli bir Budist mezheptir.

Binh Xuyen: Küçük ama çok aktif bir mezhep-kolu'dur ve kısmen gizli olan bir topluluktur. Esas güçlü olduğu yer, Saygon Bölgesi'dir. Diem rejimi onları yerlerinden etmeden önce, Binh Xuyen "kendi" şehir polis gücünü oluşturmuştu. (Ayrıca kendi kaçakları vardı.) Bu mezhep, Cholon'daki nehirin karşı kıyısında etkin olan Çin'in gizli topluluklarından etkilenmiştir. Ve Diem eliyle yapılan baskının etkisi, mezhebi dağıtmaktan ziyade, onun yeraltına inmesini sağlamıştır.

Katolikler: Diem'in devrilişine kadar, geniş katolik azınlık, Budist çoğunluk üzerinde baskın durumdaydı. Güney Vietnam toplumunun çoğu, Kuzey'den gelen mültecilerdi. Katoliklerin çoğu Fransız etkisi altında ve aktif bir şekilde sömürgecilerle işbirliğine girdiler ve Fransız ordusunda görev aldılar. Güney Vietnam, 1954'te olduğu gibi, şimdi de Kuzey Vietnam'ın yolundan gidiyor görünmektedir. Halk, ümitsiz bir kördüğüm noktasına gelmektedir. Viet Kong lehine bir darbeye karşı eylemlilikleri, (ya da barış yanlısı) hemen başlayacak ve muhtemelen çok etkili olacaktır.

Eğer bir darle olsaydı, bütün bu dini gruplar, ona karşı bir müdahalede bulunabilirlerdi. Toplanma yerleri bir meclis görevi görebilir ve muhaliflerimiz oraya sığınabilirlerdi. Papazlık kurumu ilham verebilir ve bize karşı kitle ajitasyonunu koordine edebilirdi. Sonuç olarak, bürokrasinin alt kesimi ve ordu üzerindeki direkt nüfuzları, otoritemizin sağlanmasına karşı sürekli direnmelerini sağlayabilirdi.

Belirli ülkelerde önemli hale gelebilen dini gruplar, kuramsal olarak farklıdırlar ama, genel tesirsizleştirme yöntemimizi kabul ettirme açısından bakılırsa, örgütsel olarak yeterince birbirlerine benzemektedirler. Eğer özel yayın araçlarını devreye sokarlarsa, mesela Vatikan radyosu ya da dünyanın bir çok bölgesindeki Amerikan Misyoner Mezheplerin'in kurduğu küçük radyo istasyonları gibi, biz bu radyoları geçici olarak hizmet dışı bırakacağız. Dini toplanma yerleri, idari metodlarla kapatılmamalıdır. İdari metodlar, muhalefeti boğmaktan ziyade onları kışkırtır. Bu tür yerlerin girişi, dışarıdan oluşturulan yol blokları sayesinde demir çubuklarla kapatılmış olmalıdır.

Dini örgüt liderliğinin varlığı, özel bir problem oluşturur. Kamuoyu vicdanındaki özel psikolojik rolleri yüzünden, gerçek hiyerarşik liderliği tutuklamak, son derece akılsızca olacaktır. Bir şanstır ki, dini örgütler içindeki gerçek karar-vericiler, bize göre anahtar simalar olan ama halkın gözünde öyle olmayan, çoğunlukla daha genç kişilerden oluşur. Eğer bu gerçek karar-vericiler, aynı zamanda hiyerarşik olarak da lider değillerse, onları tutuklarız. Ama, eğer her iki rol de aynı kişide veya kişilerde somutlaşmışsa, onları tutuklamayacağız. Somut olarak söylersek, Thich Tri Qoang, etkili bir karar-verici kişidir, fakat resmen üst yönetimde yer almaz. Bu kişi tutuklanabilir. (Ve tutuklanmalıdır.) Fakat Papa hem temsil etme düzeyinde ve hem de etkinlik açısından bir lider konumundadır, onu tutuklamanın getireceği bazı avantajlar muhalefetin çoğu ile yaşanacak bir çarpışmadan daha iyi olmadığı sürece, böyle kişi tutuklanamaz.

SİYASİ PARTİLER

Siyasi Partiler, darbe karşıtı muhalefete potansiyel bir kaynak teşkil eden diğer gruplara benzemezler. Bir anlamda, siyasi partilerin ilk amaçları iktidara gelmek olduğu için (bizim gibi), bizim dolaysız rakiplerimizdirler. (*) Ama yine de, bu durum onların bizim için büyük, önemli ve potansiyel bir tehdit haline gelmelerini gerektirmez. Fakat, darbeye karşı tepkilerinin hemen kışkırtılabilmesi sözkonusudur. Bu tepkinin tamamen bir beyanat şeklinde veya şifahi olması, veyahutta daha dolaysız ve etkili olup olmaması, örgüt, üye ve yöneticilerinin doğal yapısını oluşturan değişik faktörlere bağlı olacaktır. Çünkü siyasi partiler, tıpkı iktidar için yarıştıkları ülkeler gibi türlü türlüdürler. Onları tek tek tesirsizleştirme yöntemini ele almadan önce, başlangıç olarak onları belirli kategorilere ayıracağız.

(*) Bu, onların niyetidir. Bunun yanısıra, işlevleri bütün sorunlar içindir.

1. Makine "Partiler": Politikanın normal diğer işler gibi bir meslek olduğu ülkelerde, partiler, amacı özel ve maddi ödüller karşılığında oy toplayan bir şirket biçimini alırlar. Yerel "patron", kendisi ve adayları için bürokratik görevler tahsis eder ve/veya seçim zamanında parti için peşin parayla oy toplar. Bu durumda, meclisteki milletvekilleri kendi oylarını hükümete, ancak belirli iltimaslar karşılığında verirler. Bu iltimaslardan bazıları hemen alınırken, bazıları da seçimlere soktukları kişiler için kullanılır. Bu tür "makina" partiler şimdiki Güney Amerika'da, iki savaş arasındaki Mısır ve 20. yüzyıl başlarındaki Amerika gibi değişik toplumlarda başarı kazanabilirler. Böyle bir parti iki ana bileşime ihtiyaç duyar: Seçime dayalı parlamenter demokrasi, sosyal açıdan geri seçmenler. Yüzyılın başındaki ABD'de, göçmen topluluklarının çoğu, Güney ve Doğu Avrupalı'lardan meydana geliyordu. Anavatanları ekonomik açıdan geri ve daha çok politik açıdan tecrübesizdi. Böylece yeni gelen göçmen, hükümetten direkt olarak haklar almak veya iş ve sosyal refah ile ilgili bazı imtiyazlar elde etmek için gerekli olan politik uyanıklıktan yoksundu. Yine de, partinin yerel örgütüne destek sözü vererek, dolaylı da olsa bazı yardımlar almayı öğrendi. (Örneğin eğer seçim günü sözkonusu oylar verilmiş olsaydı, ve bu şekilde aday seçilmiş olsaydı, karşılık olarak vaat edilmiş ödüller er-geç alınırdı.) Günümüzün "makina" Partileri, mesela İtalya'nın eyaletlerindeki Demokrazia Cristiana (Hristiyan Demokratlar), Venezüella'daki Accion Demokratica ve Bolivya'daki MNR, ABD'deki eski belediye örgütü kadar bile büyük ödüller dağıtmazlar. Bunun nedeni sözkonusu partilerin *empleocracia*'nın katılımcısı (*) olmalarıdır ki bu, endüstri ticaretleri gelişmemiş, ziraat sektörleri aristokrat toprak ağaları ve köydeki çiftlik sahiplerinin tekelinde olan politik topluluklarda hakim bir durumdadır. Bu koşullarda politika ve devlet bürokrasisindeki kamu hizmeti, orta sınıfın esas geçim kaynağıdır. Parti, orta sınıfın iş araştırma eylemi için bir çatı görevi görür.

"Makina" Partiler (hem yoksul, hem de "demokratik" olan ülkelerde) anayasal yapılar ve sosyal yapılar arasındaki çelişkide kendi mantıklarına göre davranırlar. Bütün faaliyetleri, her aşamada , ödüller karşılığında oy satınalma etrafında döner. Başka bir deyişle böyle bir partinin her periyodik seçimle beraber, parlamenter aygıtlarının çalışmasına ihtiyacı var. Bir darbe anında ise, bu geleneksel çatı don-

(*)"Empleocracia" sözcüğü İngilizce metinden olduğu gibi alınmıştır ve özel, yabancı bir sözcük olduğu için Türkçe'ye çevirmedik (Edip Polat).

muş olacak ve "makina" iktidarsız hale getirilecektir. "Makine" bir kitle desteğine dayanmış olsa bile, ulusal bir "varlığı" olmaksızın, bölgesel güç odaklarının bir koalisyonu halinde olan yönetimi, partiyi harekete geçiremeyecektir. Bunun için makina partileri dikkate almayacağız ve onları hesaba katarak bazı özel faaliyetlere girişme ihtiyacımız olmayacak.

2. "isyancı" Partiler" (*)

İster açık politik yaşamda yer alsınlar, ister yer almasınlar, bu tür partilerin birinci amacı bir sistemin içinde çalışmaktan çok onu yıkmaktır. (Eğer hedef ülkemizde böyle açık bir siyasi ortam varsa, bu partiler açık politik yaşamda varolabilirler.) 1917 öncesinde Bolşevik Partisi gibi, Mısır'daki Müslüman Kardeşler ve dünyanın bir çok bölgesindeki Komünist ve aşırı sağ partiler, çoğunlukla bir para-militer unsur, bir "yeraltı" mentalitesi içinde ve bir hücresel örgütlenmeye dayalı yarı-legal bir oluşum olarak faaliyet yürütürler. Bu partiler, belirli ideolojik inanç bütünlüğüne bağlı olmalarıyla karakterize edilirler ve katı bir merkezi örgütlenme ve siyasi amaçlarına erişmek için direkt yöntemler kullanan bir mantığa sahiptirler.

Kuzey Amerika ve Batı Avrupa'nın sosyal ve ekonomik koşullarında, isyancı partiler, ulusal yaşamın genel görüşleri dışında olan, nüfusun belirli gruplarının peşinden gittiği bir kitleyi zaman zaman toplayabilmelerine rağmen, sayısal olarak zayıftırlar ve sisteme karşı olan muhalefetleri, çoğunlukla gerçekçi olmayan bir atmosfer içinde yürütülür. Örneğin ABD'deki zenci hareketi, bir isyancı partinin bütün özelliklerini taşımaktadır. Fakat ekonomik olarak geri kalmış bir toplumun sosyal ve ekonomik koşullarına sahip olan gettolarda, yalnızca siyahi topluluklar içinde faaliyet yürütmektedir. Buna rağmen, "Üçüncü Dünya" ülkelerinde, ekonomik yoksunluğun kalıcı baskısı, isyancı partilerin istismar ettiği bir durumdur ve nüfusun geniş kesimi arasında onlara bir kanal olabilecek bir devrimci mentalite gelişebilir. Buna rağmen, bu partilerin örgütlenme yapıları bu mentaliteye cevap vermek için yetersiz kalmaktadır ve Latin Amerika'daki bölgesel gerilla eylemlerinin çoğu ayrıca Güney Doğu Asya'daki bölgesel gerilla eylemlerinin çoğu ve Güney Doğu Asya'daki ayaklanmalar bu tür partilerin kontrollerinin dışındadır.

"İsyancı" Partiler, üç önemli yöntemle bize karşı gelebilirler:

(*) İsyan sözcüğü her iki aşırı eğilimi (sağ-sol) çağrıştırırken, "Devrimci" Partiler sözcüğü sol bir anlama sahiptir.

a) Kitleler içinde ajitasyon yapmak suretiyle, geniş bir kitleyi peşlerine takarak,

b) Direkt olarak suikast ve sabotaj yaparak,

c) Sendikalist ajitasyonlar yaparak.

İsyancı partiler çoğu kez otoriter bir liderlik yapısına sahip olurlar ve güçlerinin çoğu darbe sonrası oluşan karışık ortamlardan, merkezileşmiş bir liderliğe çok sıkı bağlı olmalarından kaynaklanacaktır. Bu nedenle biz, onların anahtar durumundaki karar-verici bireylerini ortaya çıkarmak için bütün gücümüzü harcamalı ve onları "izole" etmeliyiz. Parti disiplinine sıkı bağlılık ve partinin üst yönetiminden "direktif" bekleme alışkanlığı, liderliğin işlevi kesintiye uğradığında, çoğu isyancı partinin güçsüzleşeceğini göstermektedir. Bir isyancı partinin gücünün kaynağını oluşturan sosyal baskılar, onun yeniden güçlenmesine yol açmasına rağmen, bu durum, bizi (darbeyi) ilgilendiren kısa zaman periyodu içinde gerçekleşmeyecektir. İsyancı Partiler'in liderlikle ilgili her an kesintiye uğrayabilir durumları, dikkat çekici bir biçimde Müslüman Kardeşler'in örneğinde görüldü (Al-ikhwan al Muslimun). Savaş sonrası Mısır'ın politik yaşamında, The Ikhwan temel bir güç oldu. Onun peşinden giden geniş kitleler, onun ekonomik ve eğitim faaliyetleri ağı ve para-militer gençlik örgütleri örgüte dolaysız büyük bir güç sağladı. Bununla birlikte onun etki gücü, çoğunlukla kurucusu Shaykh Hasan Al Banna'nın liderliğine sıkı bağlılıktan kaynaklanıyordu.1948'in sonunda yapılan bir başarısız darbe teşebbüsünden hemen sonra liderinin ölümünü takiben bu hareket hızla geriledi. (Liderinin ölüm nedeni bilinmiyor.) Bu nedenle darbe koşullarında, gerekli görüldüğünde, İsyancı Partiler'in bireysel liderliği ya da Merkez Komitesi tutuklanmalı ve darbe süresi boyunca ayrı bir yerde tutulmalıdırlar. Parti disiplinine sıkıca bağlı olmalarından dolayı hareketin başsız kalması, muhtemelen iktidarı ele geçirmemizden hemen sonraki kısa ama kritik zaman periyodunda, onları eylem yapmaktan alıkoyacaktır.

3. **Para-bürokratik Partiler**

Tek partili devletlerde, örneğin Komünist Ülkeler'de, Meksika'da ve Afrika ülkelerinin çoğunda, bu durumdaki bir parti esas rolünü yani kitleleri kazanmak için başka partilerle rekabet etme niteliğini kazanamamaktadır. Tekel pozisyonuna gelen parti, tehlikeli bir gereksizlik görüntüsü içine de girer. Fakat diğer bazı bürokratik örgütler gibi, böyle bir parti ya bir yağma sistemi, ya devletin yönetim bü-

rokrasisinin bir yardımcı gücü, ya da devletin bir denetleyicisi gibi olur ve ancak birinci fonksiyonunu kaybederek uzun ömürlü olabilir. Bağımsızlık öncesindeki siyasi çekişmeler içinde kurulan Afrika Partileri, çoğunlukla iktidara gelir gelmez iktidar tekellerini yasallaştırdılar. Bazıları ise, örneğin TANU (Tanzanya Afrika Ulusal Birliği) devletin ve toplumun kalkınma programlarının teşvikçileri konumuna geldiler. Diğerleri, örneğin Gana'da N'krumah'ın eski partisi, dışarıdan N'krumah'ın izindeki "eylemcilere" kolaylıklar sağlayan ve onun kişisel diktatörlüğüne ek destekler sunan bir konuma geldi. Yine de, bu partilerin çoğu, (Askeri Diktatörlükler tarafından süpürülünceye kadar) büyük yerel endüstri alanında (Politika Endüstrisi ! alanında) bir merkezi acenta gibi hareket ettiler. Böyle bir para-bürokratik parti, ikinci derecedeki bir devlet bürokrasisi gibi davranır. Sık sık özel haklar ve imtiyazlar talep eder, bürokrasinin üst kesiminin davranışlarını rapor eder ve devlet bürokrasisinin aktivitelerini araştırır. Liderliğin izinde eylem yapmak ya da lehinde gösteriler düzenlemekle, bu partilere güven duyulduğu gösterilmiş olsa bile, normal politik yaşamın çatısı içinde yer alan kitleler hariç, bu partileri izleyen bir kitle yoktur. Liderliği tutuklanır tutuklanmaz, parti tehdit altına girer ve polis gücü, onun "kas gücü" olarak hareket etmekten vazgeçer geçmez, para-bürokratik parti dağılır. Bu nedenle darbenin aktif safhasında bu partileri ciddiye almamayabiliriz. Ama yine de böyle bir partinin ikinci işlevi, yani güvenlik ve haberalma, önemli olmaya devam edecek, bu partiler bizim böyle organizyasyonlar için geliştirdiğimiz genel savunma ölçülerinin bir parçası olarak işlem göreceklerdir.

4. **Gelişmiş Ülkelerdeki Partiler**

Partilerin, baskı gruplarının ortak etkisinde olduğu Anglo-Sakson ülkelerinin çoğunda olduğu gibi, ülkede iki-partili bir sistem de sözkonusu olsa, ya da partilerin sınıf ya da din esasına göre örgülendiği Avrupa kıtasının çoğunda varolan durum da sözkonusu olsa, genel olarak gelişmiş ve demokratik olan ülkelerdeki belli başlı politik partiler darbe için direkt bir tehdit teşkil etmeyeceklerdir. Bu tür partiler, seçim zamanlarında kitle desteğine sahip olsalar da, ne onlar ne de onların destekçileri kitle ajitasyonu tekniklerinde pek becerikli değildirler. Orantılı olan politik yaşam dengesi, direkt metodlar kullanmak için gerekli olan bilgiden onları mahrum kılmaktadır. Bütün iş yapma mecraları, periyodik seçimler konsepti etrafında döner. Fransa ve İtalya'daki gibi, büyük ve sözde devrimci partilerin olduğu

yerlerde bile, 20 yıllık veya daha fazla olan parlamenter yaşamlarının devrimci metodlara olan eğilimi, giderek azalmaktadır.

Çeşitli kolları ve yerel örgütleyicileriyle birlikte bu partilerin tüm aygıtı, birimlerine, potansiyel olarak bizim için tehlikeli olan bilgilendirme ve koordinasyon için izin verebilir. Yönetim, belirli tavırlar takınmazsa bile, aygıtlar anti-darbe ajitasyonu için bir iskelet görevi görebilir. Bu nedenle, darbe yaptığımızda bu partilerin teşkilatlarını kapatacağız (idari açıdan). Onlardan gelecek özel tehditi etkisizleştirmek için bu adım yeterli olmalıdır.

Bu tür ülkelerde yönlendirmeyle gelecek ciddi tehdit, solun kitle partileriyle sıkı ilişkide bulunan sendikal hareketlerden kaynaklanacaktır. Bunların endüstriyel ajitasyon deneyimleri, onlara bir darbeye karşı doğal bir kitle müdahalesinin nasıl yapıldığı konusunda bir eğitim sağlamıştır. Bu konu aşağıda ayrıca ele alınacaktır.

SENDİKALAR

Sanayi kalkınmasını yeterince gerçekleştiren ve yeterince gerçekletirmeyen ülkelerde, bütün sendikalar büyük bir politik güç konumunda olurlar. Politik amaçlar için her an kullanılabilen endüstriyel ajitasyon deneyimleri nedeniyle, bu sendikaların darbeye karşı tepkileri bizim için ciddi bir tehlike oluşturabilir. Sendikaların peşinden giden kitle, (Siyasi partilerin peşinden giden kitlelerden ayrı olarak) sürekli bir istişare içinde olmaktadır: Oy toplama çadırları, yalnızca her 5 yılda bir (seçim periyodunda) açılır ama, fabrikalar ise bütün yıl boyunca çalışır. Bunu unutmayalım. Sendikalar tarafından yaratılan tehditin yakınlığı, onların birleşme ölçülerine ve militanlık derecelerine bağlı olacaktır. Örneğin İngiltere'de, sadece seçim politikaları yüzünden parçalanan sendikal hareket darbe için bir tehdit oluşturamazken, uzun bir politik grevler tarihine sahip ve aynı zamanda merkezileşmiş olan İtalyan Sendikal Hareketi'nin bir tehdit oluşturacağı açıktır.

1952 devriminden bu yana Bolivya'da yaşanan deneyim, yalnızca bir sendikanın ve onun eylemcilerinin bütün bir ülkenin politik yaşamına nasıl baskın olabildiğini göstermektedir. Bolivya, kalay endüstrisinin geniş faaliyetiyle ve çiftçilikle karakterize edilen bir ekonomiye sahip, Güney Amerika'nın en yoksul ülkelerinden biridir. Patino, Aramayo ve Hochschild ortakların mülkiyetindeki madenlerin millileştirilmesinden, yani devrimden önce, madenciler son derece çetin fiziksel ve ekonomik koşullarda çalışmaktaydılar. Öz-

gürleşmelerinden sonra, doğal olarak derhal ve gerçek anlamda bu koşulların düzeltilmesini istediler ve COMİBOL (Devletin Kalay Madenciliği Organizasyonu) çabucak reformlara başladı.

Bununla birlikte, bu endüstrinin ekonomik ve jeolojik koşullarının, işgücünün azaltılması ve yeni makinalaşmanın arttırılması sayesinde sağlanacak bir üretim artışına ihtiyaç duyduğunun farkına varıldı. Para kaynağı sadece ABD olduğu için, madencilerin liderleri, "Yanki" kapitalizminin ikiye katlanan para desteğine ve fazlalıklarına dayanarak yapılacak reformlara karşı çıktılar. Bu tip sorunlar, daha çok ev içi ve aile içi sorunlardır ama, bunun çok önemli bir farkı vardı: Çünkü madenciler aynı zamanda bir ORDU durumundaydılar. Maden sahiplerinin ortak idaresi altında olan eski orduya bir eşit ağırlık oluşturmak amacıyla, madenciler, devrimci MNR Partisi'nin (Movimenta Nacionalista Revolucionario) orta sınıftan sayılan liderleri tarafından silahlandırıldılar. Devrim, orduyu (madenciler ordusunu) madenciler politik ve ekonomik baskı güçlerini kullanmasınlar ve direkt askeri metodları daha fazla uygulamasınlar diye, dağıttı. MNR liderliği, silahlı, köylü çiftçiler arasında (Kızılderili Campesinos'lar) örgütlü olan sendikalara bir eşit denge ağırlığı oluşturuncaya kadar, madenciler kendi alanlarında hemen hemen eski güçlerine kavuştular. Catavi-Siglo Veinte madenlerinin militanları tarafından yönetilen madenciler, COMİBOL ve büyük döviz kaynağı olmasından dolayı COMİBOL'a sırtını dayayan devlet üzerinde de denetim kurdular. Bu ülkede, madencilerin rızası olmadan kesinlikle hiç bir darbe iktidarı elinde tutamayacaktır. La Paz'daki merkezi yapı, ele geçirilebilse bile, kaynağını madenlerden alan gerçek iktidar hala sendika liderlerinin kontrolü altında olacaktır.

Sendikalar, Bolivya'daki gibi bir işlev gördüğü müddetçe, başka özel nitelikleri olmadan da çoğunlukla büyük politik bir güç olacaklardır. Özellikle bir darbenın hemen sonrasındaki koşullarda. Fakat güçlerinin çoğu, sözkonusu sendikaların özel örgütsel yapısına, sıkı politik ilişkilerin doğal durumuna ve en önemlisi de etkin merkezileşme düzeylerine bağlı olacaktır. İngiltere'de, bütün sendikal harekette karar-verici konumda olan belirli odaklar, tek tek bireylerin yönetiminde olan sendikalardır, fakat bazılarında bu karar alıcı organ, bulundukları büronun zeminine göre (!) değişebilmektedir. Bir darbeye derhal karşı çıkmayı en azından zayıflatacak olan bu parçalanmışlıktan ayrı olarak, İngiliz işçi sınıfının ortalama politikası da direkt olarak darbeye karşı koymak için uygun bir çatı ola-

mayacaktır.Fransa ve İtalya'daki sendikal hareket, İngiltere'deki gibi işkollarına göre bölünmemiştir, ya da Kuzey Avrupa'nın çoğu ülkesinde ve ABD'deki gibi endüstri kollarına göre de parçalanmamıştır.Bu ülkelerde sendikalar politik çizgilerine göre birbirlerinden ayrılmaktadırlar. Ayrı ayrı olan endüstriyel sendikalar, belirli partilerle ortaklaşa hareket eden merkezi örgütlenmelerle sıkı ilişki içindedirler. Her iki ülkede de en geniş işçi organizasyonu, en başta o ülkenin Komünist Partisi tarafından yönetilmektedir. Onu, Sosyal Demokrat ve Katolik Parti izlemektedir.Komünist Örgütlenmeler, İtalya'daki CGL ve Fransa'daki CGT (*) Anglo-Sakson ülkelerinde neredeyse tarihi anlamda tamamen bir fenomen olan, "genel" ve "politik" grevler olarak adlandırılan uzun bir siyasal eylemlilik deneyimlerine sahiptirler. (**)

Darbemiz direkt olarak bir Komünist Partisi'ne bağlı olmadıkça, İtalyan ve Fransız sendikacılığının merkezi örgütlenmeleri bize karşı çıkacaklardır. Ve gelecekte öyle davranacakları şimdiden görülüyor da. Onlar, darbenin hemen ardından:

a) Muhalif bir halk cephesini oluşturmak için diğer"demokratik güçler" ile kontakt kurmaya çalışacaklardır.

b) Ulusal çapta bir genel grev düzenlemek için kendi birim teşkilatlarıyla bağ kuracaklardır.

c) İllegal yaşam ve "yeraltı" faaliyeti için, kendi beklenmedik planlarını uygulamaya sokacaklardır. Onların bizim için tehdit oluşturan tek taktikleri ise, darbe güçlerine "karşı koymak" için önceden planlanarak organize edilen bir genel grevdir. Ama bizim genel tedbirlerimiz, bu acil programın bütün performansını değiştirecektir, ama sendikaların muhtemelen düzenlemeye çalışacakları bir çatışma ortamına girmekten sakınmamız için dahi, bir özel tavıra ihtiyacımız olacaktır. Hem CGT hem de CGL'nin, direniş eylemleri esnasında bir çatışmaya girme gelenekleri vardır: Her ikisi de, açık baskı ortamının doğal destabilizasyon durumunun farkındadırlar ve bu nedenle bizi şiddet kullanmaya provoke etmek için çabalayacaklardır.

Hernekadar, bazı çatışma biçimleri kaçınılmaz hale gelse de, kan dökmekten kaçınmak bizim için elzemdir. Zira bu, polis ve ordu per-

---

(*) Confêdêrasyon Gênêrale du Travail (CGT) ve Confederazione Generale de Lavoro (CGL)

(**) Fransa'daki 1968 Mayıs'ında meydana gelen olaylar.

soneli arasında çok önemli bir negatif geri tepmeyi sağlayabilir. Kitlesel olaylarda kan dökülmesinden sakınmak, önemli bir teknik işidir ve bize katılmış olan silahlı ve üniformalı güçlerin ustaca kullanımı elzem olacaktır. (*)

İtalya'da, 1964'ün Yazı'nda gerçekleşen bir "politik grevin" ardından gelişen ve 6 kişinin öldüğü Reggio Emilia olayları , ehliyetsiz bir polis gücünün, güya korumaya çalıştığı devlet otoritesini nasıl bozduğunu gösterdi. (**)

Eğer hedef ülkemizin sendikaları, Fransa ve İtalya düzeyindeki bir siyasal etkinliğe yakın hale gelirlerse, liderlerini tanımlayıp sonra tutuklamak (darbenin onlarla siyasal bir bağ kurmadığını farzedersek) ve ikincil durumdaki liderliğin faaliyetini engellemek için Komuta Merkezleri'ni kapatmak gerekli hale gelecektir. Başka ülkelerde, sendikal hareketin önlenebilir bazı tehditleriyle başa çıkmak için, genel tedbirlerimizi uygulatmak önemli olacaktır.

(*) Hem İngiltere, hem de ABD'de son yıllarda politik eylemliliğin canlanması, araştırmaları kitlelerin etkin kontrolü üzerinde yoğunlaştırmıştır. Kitle psikolojisi üzerinde çalışma ve çeşitli elektronik aygıtların gelişmesi, kitle kontrolünün belirli prensiplerini açığa çıkarmalıdır:

a) Kitleyi kapalı yerlerde kalma fobisinden ve fiziksel baskılardan korumak için, onu açık alanda tutma gerekliliği.

b) Bilinen simaların saklanmasının engellenmesi için, seçici tutuklamalar yapma gerekliliği.

(**) 4 Mayıs 1968 Cuma akşamı, Paris'te polisin yaptığı davranışın istikrarı bozucu sonuçları, sonradan oluşan bir krizin ateşleyici fünyesi oldu.

5. BÖLÜM

DARBENİN UYGULAMAYA KONULMASI

"Ulusal düzeyde manevi iktidar yıkılır yıkılmaz, bir devletin askeri gücü ne oran da olursa olsun, aynı sayıdaki bir taburdan daha az disiplinli ve daha az etkili olan beşyüz kişilik bir halk kalabalığından daha fazla bir anlam ifade etmez. "Napolyon darbesi'nden söz eden Madame de Staël
"Bir tankın üstünde geldim ve beni ancak bir tank buradan çıkarabilecektir".

Ebu Zahir Yahya-1968'deki Irak Başbakanı

Bir darbenin aktif safhası, bir askeri operasyona (özellikle daha çok askeri operasyona) benzer. Eğer genel taktik prensipler, uygun yerde şiddete başvurma şeklinde belirlenmişse, darbe, devletin bütün örgütsel can damarını vurarak, cerrahi bir dikkatle bunu yapar. Çabukluk askeri operasyonlarda çoğunlukla önemliyse, darbede ise zaruri bir ihtiyaçtır.Fakat darbe, çok önemli bir konuda askeri operasyonların çoğundan farklılaşır: Savaşta, sonradan oluşacak bir karışık durumda kullanılmak üzere (muhtemelen çok kritik durumlarda) bazı rezerv güçler bulundurmak çoğunlukla avantajlıyken, bir darbe esnasında ise bütün güçlerle birlikte iş yapma prensibi uygulanır. Aktif safha, kısa bir zaman periyodunda yaşanır ve bugün için geri planda tutulacak güçler, yarın için kullanışsız hale gelirler. Bu yüzden bütün güçlerimiz sıkı bir işbirliği içinde kullanılmalıdırlar.

Gerçek şu ki, darbenin uygulanma aşamasında pratikte yapılan nadir hataları, sonradan düzeltebileceğimiz bir zaman ölçüsü yoktur. Savaşta, çarpışma deneyimine dayanılarak taktikler değiştirilebilir, silahlar yenilenebilir, planlar yeniden yapılabilir ve insanlar yeniden eğitilebilirler, fakat darbede, operasyon anında birazcık gerilim için bile yeterli zaman olmayacaktır. Bu yönüyle darbe, bir savaşın en modern biçimine benzer. Stratejik mermi sıkma ve zaman faktörü, planlama safhasında karar alma sorumluluğunu ilgilendirir. Darbeden önce, hedef ülke her yönüyle öğrenilmiş olmalıdır. Bir hedefi ele geçirmek için tahsis edilen tim, hacim ve kompozisyon bakımından hedeften üstün olmalıdır, timin her hareketi önceden planlanmış olmalıdır. Hiç bir taktik esnekliğe izin verilemez.

Bu şekildeki bir detaylı planlamadan sonra, darbenin aktif safhasında, artık hiç bir merkezi komuta birimine ihtiyaç kalmayacaktır. Bu nedenle, eğer yeni karar alma için bir faaliyet alanı bulunmuyorsa, o zaman karar alacak kimselere ve karar aygıtlarına da ihtiyaç olmaz demektir. Gerçekte, eğer bir darbenin komuta merkezi olsaydı, bu ciddi bir dezavantaj olacaktı: Komuta Merkezi darbe düşmanları için somut bir hedef durumuna gelecekti, hem kolayca tanımlanabilir hem de tez zarar görebilen bir hedef olacaktı. Darbe başlar başlamaz, yönetici birimler birşeylerin döndüğünü öğreneceklerdir. Fakat sözkonusu ülkede daha önce çok sıkça darbe yapılmamışsa, neler olduğunu bilemeyeceklerdir: Bir isyan, bir ihtilal olduğunu, bir gerilla savaşının başlatılıyor olduğunu, ya da bir yabancı istilanın başladığını düşünebilirler. Elbetteki bütün bu çatışma biçimleri rejim için tehlike oluştururlar ama tümü, güncel anlamları ve (daha da önemlisi) ulaşmaya çalışacakları hedefler için devletin alacağı tedbirler bakımından tamamen birbirlerinden farklıdırlar. Biz, darbe tehditinin biçimini açığa vuracak bazı tavırlar takınmaktan ve böylece rejimin savunma aygıtlarının içine itildikleri kargaşayı azaltmaktan sakınmalıyız. Timlerimiz bağımsız birimler gibi iş yaparken önceden belirlenmiş hedefleri ele geçirmek için faaliyete geçecekler ve timler kendi görevlerinin özel esaslarına göre oluşturulacaklardır. Kollektif amaçları ve koordinasyonları, muhalefeti etkin bir eylem için geciktirinceye kadar, böylece gizli kalacaktır. Darbenin liderleri çeşitli timlerin arasına dağılmış olacaklar ve sonradan her biri varlığına ihtiyaç duyulan en son hedefin timiyle birleşmiş olacaktır. Bu esnada darbenin hatibi, radyo-TV istasyonunu ele geçirecek olan tim ile beraber olacak ve müstakbel polis şefi de hedefi polis karargahı olan timle beraber olacaktır. Her tim, küçük ve hem de son derece hareketli olacağı için ve darbenin eylem safhası boyunca komuta merkezinin

belirli bir yeri olmayacağı için, darbe muhaliferi; üzerinde güçlerini yoğunlaştırabilecekleri tek bir hedef bile bulamayacaklardır. Muhalefetin güçleri dağılacağı için, bu yolla onların darbecilere göre varolan sayısal üstünlükleri ziyan edilmiş olacak ve daha az olan darbenin güçleri, her özel hedefin alanı içinde lokal bir üstünlüğe sahip olacaklardır. Bu, darbe zaferinin anahtarı olacaktır.

DARBE ARİFESİ

Son iki bölümde, devletin "profesyonel" savunma birimlerinin etkisizleştirilmesi bağlamında DARBE'nin planlanmasını ele aldık. "Politik" güçlerin etkisizleştirilmesine yardım edecek olan bu hedef birimlerin seçilme işlemlerini gördük. Silahlı kuvvetlerin yapısını ve diğer zor aygıtlarını analiz ederken gördük ki, silahlı kuvvetlerin çoğu ve polis teşkilatının önemli bir kısmı, ayrıca bazı güvenlik servisleri, darbe esnasında herhangi bir müdahalede bulunamazdı. (Ya lehimizde veya aleyhimizde bir müdahale.) Bu, yerleşim yerlerinin uzaklığı, dağınık olarak yayılmış olmaları ya da eğitim ve donanımlarının yetersiz olmasından (ya da özel amaca uygun olmamasından) kaynaklanıyordu. Devlet aygıtlarının çoğunu teknik bakımdan tesirsizleştirmek ve bazılarını da tamamen alt etmek için, müdahale etme kapasitesine sahip devletin nispeten küçük olan aygıtlarına sızmış olduk. Bu sızma, devletin parçalarından bazılarının bizimle aktif işbirliği yapmasını ve savunma sisteminin çoğunun etkisizleştirilmesini sağlayacaktı. Polise ve orduya sızmamız, bize şu olanağı vermektedir: Darbenin kendi güçlerini oluşturmak ve darbeye katılacak birimler oluşturmak. Bu birimlerin kullanılacağı hedefleri seçmek suretiyle, bu olanağı kullanmak için hazırlandık da. Sabotaj yapmak zorunda olacağımız, ya da hiç olmazsa girişini yasaklayacağımız ve ele geçirmemiz gereken fiziksel hedefleri ayrı ayrı tanımladık. Hem hükümetin içinden hem de hükümetin dışından, potansiyel muhalefet olabilecek yönetici şahsiyetleri seçtik ve onları tutuklama hazırlığı yaptık.

Fakat, bunun yanında planlama safhasında ele alınacak büyük bir görev unutuldu: "Çetin-ceviz" olan hükümete sadık güçlerin zora dayalı izolasyonu. Umudumuz odur ki, içine sızamadığımız ve aynı zamanda darbeye müdahale etme yeteneğinde olan bu birliklerin gücünün çok büyük olmaması. Fakat mutlak manada güçsüz bile olsalar, biz onları görmezlikten gelmeye cesaret edemeyiz. Bunu yapmak demek, başkenti darbe düşmanı güçlerin müdahalesinden (ve kendi iç müdahalelerimizden) uzak tutmak için aldığımız bütün tedbirleri görmezlikten gelmemiz demektir ! Darbenin aktif safhası esnasında güç dengelerinde meydana gelen aşırı değişkenlik, başka bazı olaylarda

meydana gelecek küçük bir tehditin bile, sonradan felaket getirici sonuçlarının olabileceğini gösterir. Eğer "çetin-ceviz" olan devlete sadık güçlerin kendi güçlerimizle ilişkileri çok yaygınsa, o zaman onların gerçek izolasyonu için güçlerimizin çoğunu bu alana kaydırmak zorunda kalacağız.

Bu "çetin-ceviz" sadık güçlerin içine nüfuz edemediğimiz halde, yine de muhtemel iki şeyi başarmış olacağız:

a) Onların sayıları, kalite düzeyleri ve yerleşim bölgeleri bizce bilinmiş olacaktır,

b) Bizim genel tesirsizleştirme tedbirlerimiz, onların etkinliğini azaltmış olacaktır. Belki savaşma güçleri,14. Çizelge'de de gösterildiği gibi aşındırılamayacak ama, en azından bize karşı girişecekleri müdahale kesintiye uğratılmış olacak ve müdahaleleri geciktirilmiş olacaktır.

Amacımız, askeri anlamda devlete sadık güçleri yıkmak değildir (darbe sonrasında idari açıdan kadroların icabına bakabileceğimiz sürece) fakat, çok önemli bir kaç saat için onları savaşamaz hale getirmektir. Kullanılacak taktikler münhasıran savunma taktikleri olmalıdır: Sadık güçlerin her yoğunlaşma noktasının etrafında, bloklardan bir halka oluşturmak ya da , eğer bu mümkün değilse benzerini başkentin etrafında oluşturmak gerekir. Böylece stratejik saldırı durumunda olmamıza rağmen, (ki bir anlamda statünün değişmesini isteyen bizleriz) yine de taktik savunma içinde olacağız ve bu durum bize önemli teknik ve psikolojik avantajlar sağlayacaktır. Sadık güçlerin izolasyonu için savunmayla desteklenmiş yol bloklarını kullanarak, onları bazı çatışmaları başlatma külfetine sokacağız: Bizim güçlerimiz bekleme durumunda olacaktır ve içimize girmeye çalışacak devlete sadık güçler olacaktır. Sadık güçlerin bir kolu yol blokuna ulaşacağı için, onların liderleri aynı üniformayı giymiş, aynı askeri birlik ve belki de aynı alay içinde yer alan kişilerle karşılaşacaktır. Bu durumda, her iki taraf da kendilerinin "emirlere itaat ettiğini" iddia edecek ve çok ilginçtir ki, darbe güçleri liderlerinin "emirleri", devlete sadık güçlerin liderlerinkinden muhtemelen daha yasal görünecektir. Fiziksel vasıtalara getirdiğimiz yasaklama ve yaptığımız tutuklamalar nedeniyle, devletin "yasal" emirleri muhtemelen olağandışı bir biçim alacaklardır. Devlete sadık güçler için emirlerin kaynağı, rütbe hiyerarşisindeki meşru üst rütbelerden ziyade, muhtemel başka kişiler olacak ve emirleri nakletmek için kullanılan metod, ihtimalle olağanüstü acil bir metod olacaktır. Bu durumda, *gerçek emirleri, darbe planlayıcıları tarafından verilen emirlerden ayırtetmek imkansız hale gelecektir.*

Böylece sadık güçlerin subayları, "Şehir merkezine doğru harekete geçin, parlamento binasını ve radyo istasyonunu ele geçirin" gibi emirleri almış olabilirler. Hükümet yönetimi, onlara darbe güçlerine karşı harekete geçmeleri gerektiğini de söylemiş olabilir. Buna rağmen bu tür emirler kışkırtıcı bir fısıltı olmaktan öteye geçemeyeceklerdir. Ordunun subayları, kendilerini olağandışı şeylerle uğraşır halde buldukları zaman, doğal reaksiyonları olayları bilinen örnekler içinde değerlendirmek ve bazı çabalara girişmek olacaktır. Bütün örnekler içinde en çok bilineni, onların şöyle bir sonuç çıkaracak olmalarıdır: "Şimdiki kargaşalığın suçlusu politikacılardır". En muhtemel hareket tarzları, kendi üst rütbeli subaylarından açıklama yapma talebinde bulunmaları olacaktır. Umulan odur ki, bu üst rütbeli subaylar ya onların tarafsız kalmalarını kararlaştıracak ya da onları tutuklayacaklardır. Bu durumun başka bir "açıklaması" kalmayacak geriye.

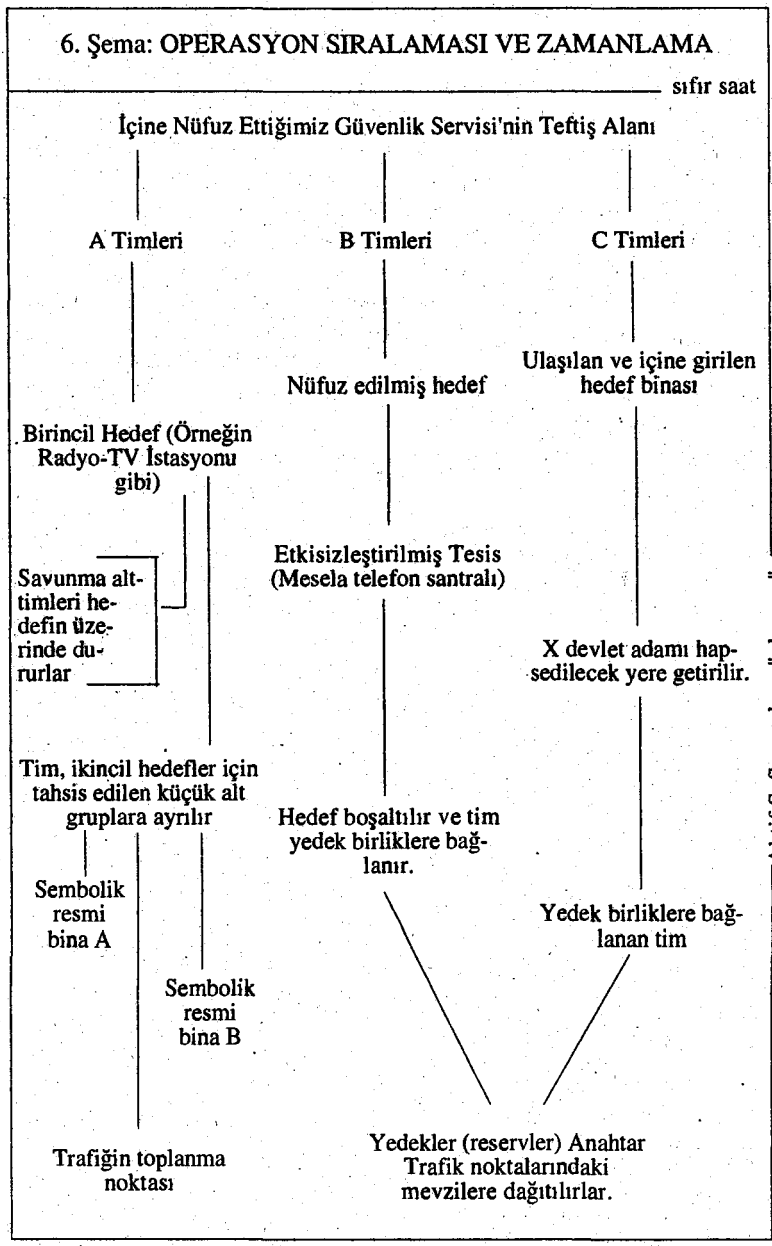
Diğer yandan, eğer devlete sadık birimler yol blokunu güçlendirme kararını verirlerse, o zaman savunmanın taktik avantajlarından faydalanacağız. Bu avantajlar yer seçme fırsatını (örneğin tüneller ve köprüler gibi doğal engeller), silah ve askerlerin kamuflaj edilmesi ve yerleştirilmesi fırsatını içerir. Hem psikolojik, hem de taktik avantajların en iyi kullanılabilmesi için, blok oluşturma pozisyonunun iki kademeli bir yapıya sahip olması gerekir: İlki, (daha çok sembolik olanı) savunma hattında bütün pasajları yasaklanmış "emirleri" yanlarında taşıyan bir kaç kişi, ikincisi ise çapraz parketmiş ağır araçlar gibi bazı uygun fiziksel engellerdir. Bunun ötesinde ikinci savunma hattı olacaktır. Nihai saldırıyı defetmek için mevzilendirilmiş askerler ve silahlardan oluşmuş olan bu hat sayısal açıdan çok daha güçlü olacaktır. (Operasyonal ayrıntılar Ek:B de tartışılmaktadır.) Blok oluşturma pozisyonunun savunucuları, içeri giren kendi güçlerini böyle bir ikinci savunma hattı olduğu konusunda bilgilendirmelidirler. Bu hat kısmen de olsa kamuflaj edilmiş olmalı ve sayısal olarak muhalif güçlere kıyasla zayıf bile olsa, o anda hattın gerçek gücünü ortaya çıkarmak zor olduğu için engelleyici bir unsur olarak iş görmelidir.

Blok pozisyonunun durumu, çok hassas bir yönetme görevini gerektirecek ve bizim tarafımızdaki askerlerin, bir çatışmaya katılıp başarılı dövüşmekten ziyade, bir çatışmadan sakınmanın onların birinci fonksiyonu olduğunu anlamaları lüzumlu olacaktır. Somut anlamdaki misyonları, belirli bir operasyona katılmalarından ziyade, operasyonu ertelemek olacaktır ve bu durum, uygulamaya konulan taktiklerin ve silahların yerinde kullanılmasını sağlayacaktır.

14 . ÇİZELGE : Hükümete Sadık Güçlerin Müdahale Mekanizmaları

Safha	*Genel Tedbirlerimizin Etkisi*
1. Polis/güvenlik dairesi personeli ilk alarmı verir ve komuta merkezleriyle ilişki kurmaya çalışır.	Telefon santralı ele geçirilmiştir. Telex kablosunun hatları sabotaja uğramıştır. Radyo vericileri susturulmuştur. Bu nedenle hükümet birlikleri sözlü mesaj göndermelidirler.
2. Polis/güvenlik dairesinin komuta merkezi raporları doğrular ve tehditin ciddiyetinin farkına varır. Komuta Merkezi siyasi yönetimle ilişki kurmaya çalışır.	Haberleşme, daha önce söylendiği gibidir. Trafiğin toplanma noktaları tedricen işgal edildikleri için, bazı ulaklar hedeflerine ulaşmayı başaramazlar.
3. Siyasi yönetim, darbeye müdahale etmeleri için orduya ve polise çağrıda bulunur.	Haberleşme, daha önce söylendiği gibidir. Kendi barakalarından kaçan bazı birimler ve diğerleri harekete geçmeyi reddedeceklerdir. Geriye kalanlar teknik açıdan etkisizleştirildikleri için harekete geçemezler.
4. Siyasi liderler, polis ve orduya sızma boyutumuzun farkına varmaya başlarlar. Sadık birlikler, bize karşılık verir.	Haberleşme üstte anlatıldığı gibidir. Sadece askeri radyo kanalları, devlete sadık güçlerle haberleşmek için kullanılabilir.
5. İçine sızamadığımız güçlerin toparlanması ve müdahale hazırlığı. Bu güçler, aldıkları emirlerin teyid edilmesi için siyasi yönetime ulaşmaya çalışırlar. Bazıları bizi savunur, öbürleri ise tarafsızlığı seçer. Bazıları da hükümetin kontrolü altında kalır.	Bu aşamada bir çok siyasi lider görev başında değildir artık, bazıları saklanır.
6. Hükümete sadık güçler başkente doğru hareket ederler, ya da eğer hala başkentin alanı içindeyseler şehir merkezinin içine doğru hareket ederler.	Havaalanları kapalıdır ve acil iniş pistleri faaliyeten men edilmiştir. Demiryolu rayları kesilmiş ve trenler durdurulmuştur. Şehir giriş noktaları, bizim yol bloku güçlerimiz tarafından kontrol edilmektedir.

Sonra, başkent alanı içinde bulunan devlete sadık güçler direkt olarak izole edilirler.

6. Şema: OPERASYON SIRALAMASI VE ZAMANLAMA
sıfır saat
İçine Nüfuz Ettiğimiz Güvenlik Servisi'nin Teftiş Alanı
A Timleri
B Timleri
C Timleri
Birincil Hedef (Örneğin Radyo-TV İstasyonu gibi)
Savunma alt-timleri hedefin üzerinde durur
Tim, ikincil hedefler için tahsis edilen küçük alt gruplara ayrılır
Sembolik resmi bina A
Sembolik resmi bina B
Trafiğin toplanma noktası
Nüfuz edilmiş hedef
Etkisizleştirilmiş Tesis (Mesela telefon santralı)
Hedef boşaltılır ve tim yedek birliklere bağlanır.
Ulaşılan ve içine girilen hedef binası
X devlet adamı hapsedilecek yere getirilir.
Yedek birliklere bağlanan tim
Yedekler (reservler) Anahtar Trafik noktalarındaki mevzilere dağıtılırlar.
Aktif Safhanın kısa "oluş anı"

ZAMANLAMA, OPERASYON SIRASI VE GÜVENLİK

Bir darbenin ideal zamanlaması, bazı sivil itaatsizlik olaylarının tesadüfen patlak vermesi ya da hükümet liderliğinin geçici olarak başkentten ayrılmış olması gibi, sonradan doğabilecek elverişli durumların avantajından yararlanabilmemiz için tamamen değişebilir bir tarih olacaktır. Gerçi, son derece cazip gelen bu durumlardaki değişiklik, çok nadir olmaktadır. Çünkü, ordu ve polis teşkilatına sızma eylemi, dinamik olarak değişken bir yöntemle olacaktır: Bize katılmaya karar veren grubun etki sahası genişleyecek ve bir "gözde taraf" yaratıncaya kadar bu genişleme devam edecektir; fakat darbe somutlaşmayıncaya kadar bu, ya er geç bir tarafsız hareket ya da muhalif bir hareket bile olabilecektir. Aradaki süre içinde, darbe planının ortaya çıkma tehlikesi halkın, giderek artan şekilde bir darbenin tertiplendiğinin ya da en azından "birşeylerin geliştiğinin" farkına varma ihtimalini arttıracaktır. Darbenin zamanlaması, bu nedenle polis ve ordu güçlerine sızma eylemimizin zorunlu bir sonucu olarak, mecburen belirlenecektir ve bu güçlerin içine nüfuz etme eylemi yeterli oranda başarılır başarılmaz, darbe icra edilmelidir. Bunun anlamı şudur: Eğer değişik timler, bir darbenin gerçekleştirileceğinden haberdar olurlarsa, önceden kesin bir tarih tesbit etmek mümkün olmayacaktır. Darbe tarihi, istihbarat örgütlerince öğrenilemez olduğu sürece, bu tavır doğru olacaktır. Belki de, bizimle ilgili bazı bilgiler istihbarat örgütlerine ulaşmış olacağı için, gerçekten bu tavır tamamen doğrudur. Fakat bu durum, sonuca tesir etmemelidir. Darbenin hazırlıklarının sürdüğü süre içinde, oldukça fazla bilgi, hareketlerimizle ilgili olarak piyasada dolaşacaktır. Fakat bu bilgi yaratılan "şamata" nedeniyle (*) giderek muğlaklaşacaktır.

Bizim yapacağımız her eylem, istihbarat örgütlerine mutlaka ulaşacak bir bilgiyi doğuracaktır, fakat eylemlerimizin sonuçları ve yanlış yorumlanmaları, aynı düzeyde veya daha büyük oranda bir "şamata"yı da doğuracaktır. Bu durum, istihbarat örgütlerinin analistleri, bilgiyi özel işleme tabi tutmak için sınırlı bir kapasiteye sahip oldukları sürece, tehditin esasını tanımlayabilmeleri için artan oranda bir zorluğu getirecektir. Bu işlem, bütün bu süreçte duyulan "şamata"nın normal seviyesini 0-2 arasında gösteren 7. Şema'da tarif edilmiştir. Şema'da 0-A, istihbarat örgütlerindeki analistlerin bilgiyi

(*) İstihbarat Kurumlarında, "şamata" sözcüğü, "kötü" bir veriyi rapor etmek veya sahte bir bilgiyi tanımlamak için kullanılır.

işleme koyma kapasitelerini gösterir ve X, her ulaşan gerçek veri, daha fazla dikkati azaltsın diye(*), toplam veri akışının bilginin işlemden geçirilme kapasitesini aştığı bir noktadır.

İstihbarat servisleri, yaratılan "şamata"dan gerçek haber verisini ayırtedebilseler bile, çoğunlukla ani bir eyleme geçmeyeceklerdir. Darbenin bütün katılımcılarını tutuklayabilsinler diye, mesleki içgüdüleri onları, darbe planını bütün yönleriyle incelemek için çaba sarfetmeye yöneltecektir. Ve beklenen odur ki, istihbarat örgütleri hala bu incelemelerle uğraşırlarken, darbe gerçekleşmiş olacaktır. Fakat İstihbarat, bu zamanlama sorununun farkına varacak ve bu nedenle tanımlanmış olan darbe planlayıcılarının üstüne giderek ve onları tutuklayarak belki de muhtemel bir tehdite karşı koyacaktır. Bu "sinir bozucu şey" darbe arifesinde özel bir sorun yaratır. Çünkü ihtimalle, bizim son hazırlıklarımız istihbarat teşkilatı tarafından alınan toplam bilgi akışında ani bir artış sağlayacaktır. Haber "şamata"sından kötü haber verisi ayıtedilmezse bile, yalnızca toplam bilgi akışındaki artış, bir tehlike sinyali olarak yorumlanabilir (işinin ehli analistler tarafından ise *kesin* bir tehlike sinyali olarak yorumlanacaktır) ve bu durum yandaşlarımızla ilgili tutuklamaları başlatabilir.

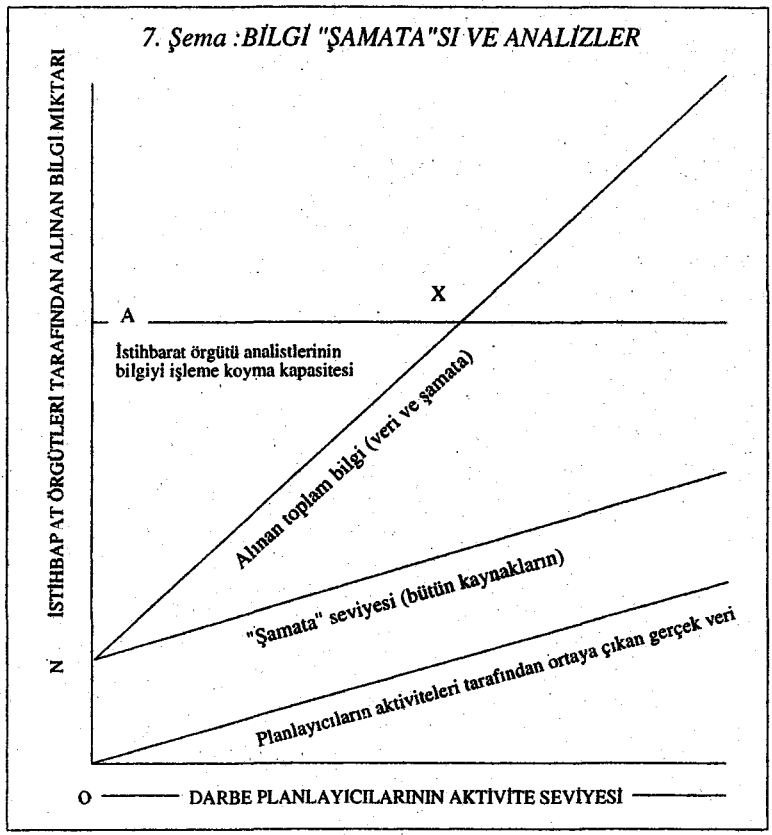
Darbe güçleri içinde tam bir güvenlik sağlamak, pratikte nadiren mümkün olacaktır ve biz, istihbarat teşkilatının darbe güçlerinin içine gerçekten sızmış olduğunu geçici bir varsayım olarak kabul etmeliyiz. Bu, 3. Bölüm'de tartışılan genel savunma prosedürlerine bizi götürür, fakat bu durum belirli operasyonal karışıklıkları beraberinde getirecektir. Bu nedenle:

a) Her "tim"e, kendi özel hedefini (hedefin açık ismi değil) ele geçirmesi için gerekli olan taktik ve donanımın neler olacağı önceden iyi anlatılmış olacak.

b) Her "tim"e, gerçekten hedefini ele geçirmesi için yanlızca ilerleme sinyalini aldığı zaman, belirlenmiş hedefi ona söylenmelidir.

c) Her tim, ayrı ayrı uyarılacaktır: Bütün timler için geçerli olacak bir genel "git" sinyali yerine, yalnızca sözkonusu tim özel görevine hazırlanması için gerekli olan oranda bir erken uyarı ile uyarılacaktır.

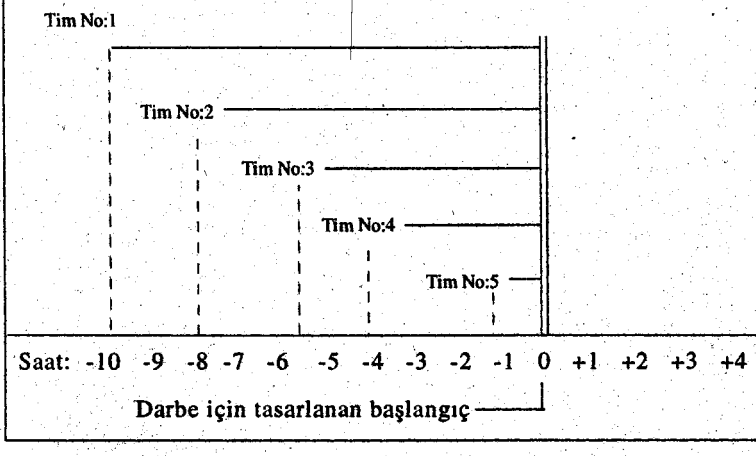
(*) İstihbarat teşkilatlarının özel çalışma biçimleri, olanaklarının hızlı genişlemesini engeller. Böyle bir genişleme sağlansa bile, gerçek tehdit tanımlanabilmişse sadece o zaman başarıya yol açabilecektir. Şu kesindir ki, onları dar beyi tanımlamaktan alıkoyan da yaratılan bu "şamata"dır.

Timler değişik hedeflere doğru ve değişik başlama noktalarından yola çıkacakları için, genel bir sinyalin kullanılması bazı timler için yetersiz bir uyarı olurken, bazıları için ise arada boş zaman bıraktıran gereksiz uzunlukta bir sinyal olacaktır. Bu, uyarı gönderen birliklerimiz içine istihbaratın sızdığını gösteren bir hareket olduğunda, darbenin gerçekleşmek "üzere" olduğu ve uygulamasına başlandığı şeklindeki tebligatlar arasındaki kısa "oluş-anı",nın daha uzun olması durumunda, büyük ihtimaldir ki darbenin başarılı uygulamasını engellemek için bilginin zamanında istihbarat birimlerine ulaşmasını sağlayacaktır.

Başlama zamanı ve uyarı-zamanı problemi 8. Şema'da gösterilmektedir.

8. Şema: TİMLERİN, SIFIR SAATTE HEDEFLERİNE ULAŞMALARI İÇİN İHTİYAÇ DUYDUKLARI BAŞLAMA ZAMANI

Eğer saat- 10'da genel bir çağrıyla, bütün timlerimize 10 saatlik bir uyarma periyodu verirsek, bu durumda 1. Tim hemen o anda hedefine ulaşacaktır, fakat geriye kalan diğer bütün timler "fazla uyarı" almış olacaklardır. Ya da başka bir deyişle, bilgi, zamanından önce birimlere dağıtılmış olacaktır. Eğer bütün timlere iki saatlik bir uyarı periyodu verirsek, bu durumda "fazla uyarı" sıfır olacak fakat bu kez, örneğin Şema'daki 5. Tim, 1. Tim'den bir kaç saat önce hedefine ulaşacak ve muhtemelen hedefleri savunanların gözü tamamen açılmış olacaktır. Bu çözümleme basitçe şöyle gösterilebilir: Her timin sıfır saatte hedefine ulaşmasına olanak sağlamak için, tam zamanında uyarılsınlar diye, uyarma-zamanı ile başlama-zamanını eşitlemek gerekir.

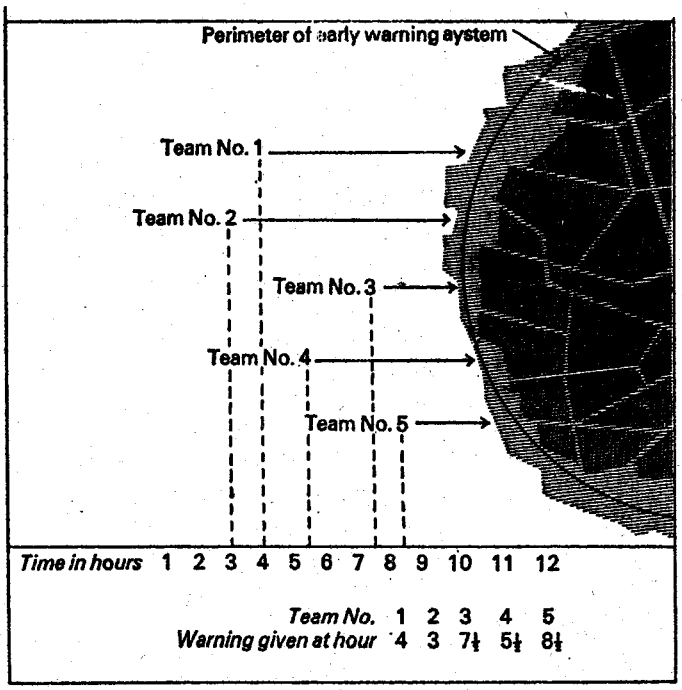
Gerçekte ise, sorun daha da karışıktır. Hedefe eşzamanlı bir varış önemli değil, buna karşın devletin istihbarat teşkilatınca oluşturulan "erken uyarı sistemi"nin eşzamanlı olarak devreye girmesi önemlidir. Örneğin eğer 2. Tim, hedefine ulaşmak için başkentin içinden geçmek zorundaysa, istihbarat teşkilatı; X tim şehre girer girmez, muhtemelen uyarılmış olacaktır. Örneğin saat 2'de. Bu durumda 4.Tim hedefine ulaşmıştır ama, düşman da savunmasını hazırlamak için iki saat kazanacaktır. Güvenlik aygıtlarının fonksiyonu konusunda çok az bilgiye sahip olacağız fakat, bir timin (eğer büyükse ve/veya zırhlıysa) başkente girer girmez rapor edileceğini ve farkına varılacağını peşin kabul ederek iş yapabilmeliyiz. Bu nedenle şu hususları emniyete almamız lazım:

a) "Fazla uyarı" zamanını en aza indirerek, olası bir iç tehdite karşı güvenliğimizi sağlamayı.

b) Başkent alanına eşzamanlı girerek, dıştan gözlenmeye karşı güvenliğimizi sağlamayı.

Bu her iki amaç, timler, başkent sınırlarına (ya da başka uygun bölge sınırına) "başlama zamanlarına" denk gelen bir zamanda eyleme gönderilerek gerçekleştirilebilir. Bu durum 9. Şema'da gösterilmektedir. (*)

9. Şema: SAVUNMA SİSTEMİNİN EŞZAMANLI OLARAK DEVREYE GİRMESİ VE TİMİ İKAZ ETME ZAMANI

(*) Diagramda, erken uyarı sistemi, belirgin bir çeper olarak gösterilmektedir. Kuşkusuz, gerçekte bu alan, sınırları muğlak olan bir genel alan olacaktır. Biz, tahmini olarak, duruma uygun düşen herhangi bir çeperi kabul edeceğiz.

VE EYLEM...

Darbenin gerçek pratiği çok değişik nitelikleri gerektirecektir: Bir blok pozisyonunda, hükümete sadık olan güçlerle karşı karşıya gelindiğinde, usta bir diplomasi; bize katılacak teknik personeli ikna etmek için radyo-TV istasyonlarında acil bir personel yönetim birimi ve güçlü olarak savunulan hedeflerde bir çok taktik yetenek. Saflarımıza kattığımız bireylerden ve kendi çalışma gruplarından koparılan birliklerden tam ihtisaslı timler oluşturmak için muhtemelen kaynaklarımız çok sınırlı olacaktır. Fakat yine de, uygun timleri geniş hedef kategorilerine göre ayırmalıyız. Bu tür hedef kategorilerini ve onlara denk düşen timleri üç gruba ayırabiliriz:

A HEDEFLERİ

Bu hedefler, Kraliyet ya da Başkanlık Sarayları, polisin Merkez İstasyonu ve ordunun Komuta Merkezi gibi sıkı geçiş kontrolüne ek olarak, ayrıca çok sıkı korunan binalardır. Kuşkusuz kriz anında, bu tür binalar için tam yetkili askeri savunma birimleri tahsis edilmiş olabilir. Bir çok ülkede, sözkonusu krizler süreklidir. Sözkonusu şartlarda istikrarsızlığı arttıracak olan kan dökülmesini kısmen azaltabilmek için ve kısmen total olarak kullandığımız insan gücünü azaltabilmek için, bu hedeflerin, şaşırtma, sızma ve saldırı (*) taktiklerinin tümünü kullanabilen "pişkin" timler tarafından ele geçirilmeleri zorunlu olacaktır.

Hernekadar, oldukça geniş bir askeri operasyon için hazırlık yapmak lüzumlu olacaksa da, (bu hedef bölgesinde büyük bir sayısal üstünlüğe sahip olunmadıkça, operasyon karışık hale gelebilir) bu, büyük bir gerçek çatışmaya neden olmamalıdır. Sözkonusu hedefi koruyanlar, bizim büyük hazırlığımızla karşı karşıya geldikleri zaman çok ciddi direniş göstermeleri ihtimal dahilinde görülmüyor. Gerçek şu ki, bizim genel tesirsizleştirme tedbirlerimiz, onların kendi yönetimleriyle bağ kurmalarını engellemekte ve hatta aralarındaki bağı kesmektedir. Tamamen milliyetçiliği ilgilendiren uluslararası bir savaş, bir iç çatışma ortamında görülmez hale gelir, bizim böyle bir çatışmayı başlatmak için ustalıkla bütün çabayı sarfetmemiz, sürdürülen mevcut savunma pozisyonunun tamamen aleyhinde bir etki yaratacaktır.

(*) Konuyla ilgili operasyonun detayları EK:B 'de tartışılmıştır.

Sayıca çok olan bir askeri birliği kendimize katmaktan yeterince tatminkarsak ve bu güçler özellikle etkin silahlarla donatılmışlarsa, (mesela zırhlı silahlar gibi) gerçek bir çatışmanın meydana gelme ihtimali daha az olacaktır. Bununla birlikte bu hedefler,askeri olmaktan çok siyasi hedefler olmalarına rağmen dolaylı olarak bizim için çok ciddi problemler oluşturacaklardır. Örneğin bu hedeflere yönelecek büyük timlerimizin formasyonu, bir darbe-içinde-darbe ihtimalini gündeme getirecektir. Darbenin aktif safhası süresince, bu durum karışıklık ve son derece istikrarsızlık yaratacak ve diğer timler üzerindeki kontrolümüzü bozmak için timdeki bireyler liderlerini ikna etmek konusunda çok yetersiz olmalarına rağmen, A timlerinin liderleri kandırılma çabalarına çok fazla dayanamayabilirler. Başkanlık Sarayı'nı tamamen ele geçiren tankları yöneten bir kişi, iktidarı da kendi hesabına kolaylıkla ele geçirebileceğine inanabilir ve eğer A timi yeterince güçlüyse, bunu gerçekten de yapabilir. Sonraki günlerde de bizler iktidarı elimizde tutmadıkça, başarılı bir darbeyi gerçekleştirmiş olmaktan duyduğumuz memnuniyet, bütün çabalarımızın karşılığı olarak aldığımız ödül için yetersiz olacaktır. Bu nedenle, büyük timlerimizin sonradan bize karşı gelmelerini önlemek için, bazı tedbirler almak gerekli olacaktır: Bazı durumlarda, A Timleri'ni kendi grubumuzdan birinin gizli komutası altında olacak bir kaç küçük alt-birimlere ayırabiliriz. Bunun mümkün olmadığı yerlerde, birincil misyonlarını tamamlar tamamlamaz A Timleri'ni, ikincil hedeflere atanmış daha küçük gruplar içine dağıtmak zorunlu olacaktır. Böylece A Timleri tarafından yaratılacak olan muhtemel bir tehdit, liderlerinin enerjisini başka hizmetlerde harcatmak suretiyle atlatılmış olacaktır. A Timi'nin operasyonal komutanlarının, daha hırslı düşüncelere dalmaları için ve tehlike yaratma çabasındaki bireylerden uzun süre ayrı tutulamamaları gerçeğinden faydalanarak yeniden birşeyler ayarlamaları için, muhtemelen belirli bir zamana ihtiyaçları olacaktır. Bu konudaki düzenlemeler öyle yapılmalıdır ki, A Timleri'nin liderleri, fikirlerinde bir değişiklik meydana gelmeden önce, kendi geniş kitlelerinden ve birleşik timlerinden mahrum edilebilsinler.

B HEDEFLERİ

Bunlar, ikinci derecede önemli olan, mesela radyo-TV istasyonları, telgraf ofisi, telefon santralı gibi, ele geçirmekten ziyade

mutlaka tesirsizleştirmek istediğimiz, çoğunlukla fazla bir koruması olmayan teknik tesislerdir. Bu hedeflerin her birine, sabotajların yıkıcı sonuçlarını fiziksel olarak en aza indirebilmek için ihtiyaç duyulan birer "teknisyen" ile birlikte küçük bir tim tahsis edilecektir. Eğer bu hedefleri küçük ve dıştan bir sabotajla devre dışı bırakmak mümkünse, B Timi'nin teknik açıdan işinin ehli olan sadece bir-iki operatörü bulundurması yeterli olacaktır. Bir binaya, kısa süre için fiilen girmek gerekli olsa bile, B Timi yine de küçük bir tim olarak kalacaktır. Fakat böyle bir durumda bu tim, üniformalı asker ve polislerden oluşmuş olmalı ve kimliğini gizlememelidir.

C HEDEFLERİ

Bunlar, darbe süreci boyunca tecritte tutulmalarını istediğimiz bireylerdir. Belirli devlet adamları sözkonusu olduğunda, bu tutuklamalar Başkanlık Sarayı ve benzeri gibi A hedeflerini de kapsayacaktır. Bu nedenle öteki C hedeflerine nüfuz etmemiz sorun teşkil etmemelidir. Fakat başağrıtan sorun haline gelebilirler. A radyo istasyonu ya da bir Kraliyet Sarayı, ele geçirilmesi zor hedefler olabilirler ama en azından kimliklerini saklayamazlar ya da kaçamazlar. Tutuklanmalarını çok istediğimiz bireyler ise bu her ikisini de yapmaya çalışacaklardır. Bu nedenle timlerimizden kaçmadan önce onların ele geçirilmelerini sağlamak için, bu hedefler üzerinde erkenden dikkatimizi yoğunlaştırmamız çok önemli olacaktır. Çoğu kez bunun anlamı şudur: C Timleri, marjinal olarak, diğer timlerden daha erken operasyona çıkacaklardır ve "erken uyarı sistemi"ne eşzamanlı sızma üsulünü bozmaksızın operasyonlarını yapabileceklerdir. Onlar son derece küçük timler olacağı için, gizlice, eylem yapmak için çeşitli görev yerlerine dağılabilirler.

Bu hedefler, nihayet şahıs oldukları için diğer bazı hedeflerimizden doğal olarak daha sorunlu olacaklardır. Sözkonusu şahsiyetler, kaçabilecekleri ya da kimliklerini gizleyebilecekleri gibi, onları tutuklamaya giden timlerimizin çoğunu bertaraf etmek için dahi çaba sarfedebilirler. Özellikle karizmatik şahsiyetler sözkonusu olduğunda, timlerimizin özel olarak seçkin kişilerden teşkil edilmiş olması zorunlu olacaktır. Bu durumlarda kendi grubumuzun bir üyesini gizlice bu time sokmak bile gerekli olabilir. C Timleri'nin görevleri bir-iki muhafızı şiddet kullanarak tesirsizleştirmek ve özel bir ikametgahtan içeri girmek olduğu sürece, bu işler için küçük bir birim

yetebilecektir. Tam olarak her timin sayısı, faaliyetimiz için gerekli bütün ihtiyaçları ve vasıtaları karşılayıp karşılamadığına bağlı olarak tesbit edilecektir. Fakat bu sayı ya bir düzine ya da nadiren bir düzineyi aşabilecektir.

Bu grupta saydığımız hedefleri oluşturan bireyler tutuklandıktan sonra, onların güvenli bir kontrol altında tutulmalarını sağlamak zorunda kalacağız. Onları tutuklamaktaki kastımız, onların bize karşı karizmalarını ve/veya nüfuzlarını kullanmalarını önlemektir. Bunu , onları bütün darbe süresince kendi kitlelerinden tecrit edebilirsek ancak başarabiliriz. Bu tür şahsiyetler, çoğunlukla kansız darbelerin istisnai ölenleri olmaktadırlar. Çünkü onları bertaraf etmek, esir almaktan daha kolaydır. Eğer onları esir olarak tutarsak, bu iş için özgün olarak kullanılan cezaevinin hem içten güvenlikli ve hem de gizli olması gerekir. Popüler halk liderlerinin serbest bırakılması, muhalefetimizin bir kısmı üzerinde etkili olan darbe karşıtı odaklar için bir destek gücü olabilir ve gizlilik, bazı fiziksel engellemelerden çok, emniyetli bir savunma aracı olacaktır.

Timlerimizin her biri ayrı ayrı hedeflere yöneldiklerinde, bizim diğer arkadaşlarımız da eyleme geçeceklerdir. Ordunun ve bürokrasinin değişik birimlerinde altettiğimiz bireyler, yine de teknik açıdan tesirsizleştirilmiş misyonlarını kısmen sürdürebilirler. Yol bloklarını oluşturmak üzere tahsis edilmiş olan gruplar, devlete sadık güçleri izole etmek için tertiplenecekler ve önceden belirlenmiş yerlerin yönetimini ele almak üzere harekete geçeceklerdir. Ayrı ayrı birimlerden gelen bu bireylerin ortaklaşa yardımı, bir bütün olarak sonuç getirici görünmese bile, son derecede önemli olacaktır, ama böyle bir durumda işaretleşme sorunu ortaya çıkacaktır. Timlerimiz, devlet aygıtlarının hassas bölümlerinin tümüne yayılmış oldukları için, onlara tek tek ulaşmak zor olacaktır. Daha da önemlisi, onların içinde istihbarat teşkilatlarına haber verecek kişiler de bulunabilecektir. Çünkü onlar, yol bloku güçlerine ve değişik timlerin personeline benzemezler. Bunlar izole edilmiş devlet adamlarının safına yeniden geçebilirler ve bu nedenle timlerimiz içinde lehimize işleyecek bir karşılıklı teftiş, işlemez hale gelebilecektir. Bu nedenle, bu durumdaki birliklere, darbenin ilk uyaranı görevini vermek tehlikeli olacaktır. İlk etapta tesirsizleşmesi zorunlu vasıtaların bulunduğu özel yerler hariç, bu birliklerin harekete geçme parolasının,

radyo-TV istasyonundan yapacağımız ilk yayınımızda verilmesi gerekmektedir.

Bize bağlanan değişik gruplar üzerindeki operasyonal kontrolümüz, iki amacımıza ulaşmamızı sağlayacaktır:

a) Her zaman olduğu gibi, birliklerin görevlerini ifa ederken maksimum hızda davranmaları,

b) Güçlerin mutlaka en az düzeyde kullanılması. Bu durum, sadece daha önce zikredilen psikolojik ve politik faktörler nedeniyle önem arzetmeyecek, aynı zamanda şu dolaysız ve teknik nedenden ötürü de önemli olacaktır: Çünkü çatışmanın her iki tarafı arasında görünürde tam bir benzerlik vardır. Kuşkusuz timlerimiz, darbenin düzenlendiği ülkenin ulusal güçleri olacaklardır. Bu aynılık, kimlerin gönüllü olarak hükümete sadık olup olmadığı bilinmediği sürece, bize bir korunma sağlayacaktır. Sahip olmamız gereken bütün güvenliğe ihtiyacımız olduğu müddetçe, geleneksel işaretlerle veya benimsenen ayırtedici kol bantlarıyla, bu koruma örtüsünü önceden ortadan kaldırmak bir hata olacaktır. Bu örtü nedeniyle, timlerimiz başkentin civarında faaliyet gösterdikleri zaman bile (muhtemelen geceleri) kendileri ilk ateşi açmadıkça, ihtimalle bizim güçlerimizin üzerine ateş açılmayacaktır. Fakat kendi güçlerimizle, onların güçleri arasında bir ayırtedicilik olduğu zaman, muhalefetin işi kolaylaşacaktır. Daha da önemlisi, timlerimiz daima ayrı tutuldukları sürece, kendi timlerimiz arasında çıkabilecek bir çelişki, tehlike yaratacaktır. Ayrıca istihbarat örgütlerinin sızmasını önlemek, darbe güçleri içinde varolan yönetici konumumuzu korumak için de bu ayırtedicilik olmamalıdır. Darbe muhalefetinin kafasında yaratacağımız bir karışıklık, bu sebeple bizim kendi askerlerimiz içindeki bir karışıklığa da prim vermeyi gerektirebilir. Güçlerimiz, gücün asgari kullanılması ve tamamen savunmaya yönelik kullanılması kuralına riayet etmedikçe, bu durum ciddi sonuçlar doğurabilir.

DARBEDEN HEMEN SONRAKİ DURUM

Hedeflerimizi ele geçirdikten ve devlete sadık güçleri bertaraf edip, bürokrasinin ve ordunun geri kalan kısmını etkisizleştirdikten sonra, bu darbenin aktif safhası (daha çok mekanik fazı) bitirilmiş olacaktır. Fakat her şey hala dengede olmaya devam edecektir. Eski rejim, devlet mekanizmasının kritik parçaları üzerindeki kontrolünü

kaybetmiş olacaktır, ama kendimiz de, sadece başkent alanı üzerindeki ve tamamen fiziki anlamdaki denetim hariç, henüz devletin kontrolüne tam hakim olamayacağız. Eğer ele geçirdiklerimizi kontrolümüzde tutabilirsek, özellikle düzenin ve yasaların korumasına ihtiyaç duyan devlet güçleri muhtemelen bize bağlılıklarını ilan edeceklerdir. Bu yüzden, amacımız, bu sürecin gerçekleşebilmesi için mevcut durumu dondurmaktır. Böylelikle, darbenin icra aşamasına kadar olan amacımız durumu istikrarsız hale getirmek iken, sonraki bütün gayretlerimiz durumu istikrara doğru (ya da en azından yeni bir denge oluşturmaya doğru) yönlendirmek olmalıdır.

Bunu üç değişik düzlemde yapacağız:

a) Asker ve polis dostlarımızın kendi yönetimimizi devirmelerini önlemeyi amaç edindiğimiz yerlerde, kendi güçlerimiz arasındaki istikrarı,

b) Güvenlik amacıyla bize bağlanmasını ve bizimle birleşmesini çok istediğimiz devlet bürokrasisi içindeki istikrarı,

c)Başarımızı kabullenen en geniş halk ile bir istikrar durumunu sağlayacağız. Bir önceki düzlemi kontrolümüze alabilmemiz için, her koşulda mevcut düzlemdeki manivela gücümüzü kullanacağız, fakat her düzlem (halk, devlet bürokrasisi ve darbenin kendi güçleri) ayrı ayrı ve özel tedbirleri gerektirecektir.

GÜÇLERİMİZ ARASINDA İSTİKRAR SAĞLAMA

Planlama safhası boyunca, silahlı kuvvetler içinden saflarımıza kattığımız birlikler, bizim performansımızla sağlanan koordinasyona dayanan darbenin başarı gerçekliğini (ve kendi güvenlik durumlarını) tamamen bilince çıkaracaklardır. Bununla birlikte darbeden hemen sonra bütün çabalarımızın aleni hale gelmesi, bu yeni güçlerimizin kendi kendilerini yönetmelerini sağlayan dolaysız bir güç oluşturacaktır. Bu koşullarda, taraftarlarımız kendilerine ait bir darbe tertipleme çabası içine çekilmiş olabilirler, yönetimden uzaklaştırılmamız için kendi aralarında yaptıkları anlaşmanın güvenliğini sağlamak amacıyla, saflarımıza kattığımız diğer askeri liderlerle kontakt kurarak hedeflerine ulaşabilirler. Üstte tartıştığımız ve ayrı ayrı yerler için geçerli olan karşı tedbirlerin yanısıra, etkin savunmamız, bütün "yatay" haberleşme ağı üzerinde kurduğumuz kontrolü tam olarak elimizde bulundurmakla sağlanacaktır. Ya da başka bir deyişle,

safımıza kattığımız her askeri liderle, onun mesai arkadaşları arasındaki ilişkinin sürdürülmesini sağlamak da etkin savunmamız için gereklidir. Bu, bazen farklı birimleri birbirine bağlayan gerçek haberleşme donanımını, teknik açıdan kendi kontrolümüzde tutarak da sağlanabilir. Fakat bu, sadece başkentin bütün alanında nadiren etkili olabilir ve kısa bir zaman periyodunun ardından gerçekleşmesi gerekir. Saflarımıza yeni kattığımız farklı askeri liderleri birbirinden ayrı tutmak için, daha az direkt politik ve psikolojik yöntemler tertiplemeye ihtiyacımız olacak. Bu yöntemler, darbeye katılan subaylara hızlı terfi ettirme vaatlerini içerebilir. Ki, bu subaylar, kısıtlı koşullarda başka türlü hızlı terfi etmeyi ümit edemeyen seçkin subaylar olacaklardır. Kendi polis ve asker taraftarlarımıza şunu hatırlatmak da faydalı olacaktır: Onlar (ve biz) sımsıkı ve karşılıklı birbirini destekleyen bir grup halini almadıkça, meslektaşlarının dışardaki gizli komploları onları bulundukları mevkiden uzaklaştırmaya yetebilir. Genelde, önemli olsun olmasın, ele geçirdikleri mevkileri bir iç tehdit olarak kullanacak olanların varolan enerjilerini içte tüketmelerini ve aralarında işe yarar ayırımcı faktörlerin oluşmasını sağlamalıyız. Özellikle komplonun dışında yer alan bürokrasinin ve ordu liderlerinin kendimize bağlılığını kazanmaya başlar başlamaz, yeni taraftarımız olan polis ve askerlerden oluşturduğumuz manivela gücü, çok önemli oranda artacaktır. Bu nedenlerden ötürü, iç tehditlere karşı kontrolü elde tutma sorunu, kısa vadeli büyük bir problem olacaktır. Kendi konumumuzu sağlamlaştırır sağlamlaştırmaz, en iyi politikamız, amaçlarımıza ulaşmak için kullandığımız nazik yöntemlere başvurarak tehlikeli taraftarlarımızı safdışı etmek olabilir. Bu taraftarlarımızın bulunduğu görevler şunlardır: Dış ülkelerdeki diplomatik görevler, nominal ve/veya uzaktan yönetilen görevler ve devlet aygıtlarının en az yaşamsal önemi olan parçalarındaki "rütbeler". Baştan beri güçlerimiz içinde bir embriyonik darbenin varolma ihtimali olduğu sürece, istihbarat örgütlerinin sızmalarına karşı kendimizi korumak için hazırladığımız genel güvenlik tedbirleri, kullanışlı ek bir fonksiyona daha hizmet edecektir. Mesela sözkonusu iç komplonun etraflıca destek bulması engellenmiş olacaktır. Eğer bizim iç güvenlik prosedürlerimiz, istihbarat örgütlerinin bazı sızmalarını gerçekleştirmeleri amacıyla kurdukları "hücreler" arasındaki bağlantıları bütünüyle önlemek için yeterince iyiyse, demek ki aynı zamanda bunlar iç muhalefetin koordinasyonunu da önleyebileceklerdir.

Savunma durumundaki bir askeri birimde, birliklerin sadece %20'si sadık kalsa bile, ilgili birimin başarıyla çalışabileceği ve verilen işlevleri yapacağı ispat edilmiştir. (*)

Bütün güçlerimiz için düşünürsek, saldırı halinde olmalarına rağmen, yabancıların sızmadığı güçlerimizin durumu, hem psikolojik hem de taktiksel açıdan savunma pozisyonu olacaktır. Doğal olarak bir ölçüde bize sadık olmaması gereken birliklerin tam bir sadakat göstermeleri nadiren görülürse de, (ilk yerlerinde, darbemize bağlandıklarından sonra) güçlerimiz yine başarılı bir performans göstermelidirler.

BÜROKRASİDE İSTİKRAR SAĞLAMA

İkinci aşamada, darbe öncesi içine sızmadığımız silahlı kuvvetler ve bürokrasi ile ilgili tutumumuz, "kendimize kattığımız güçler" üzerinde kurduğumuz kontrolün derecesine kısmen bağlı olacaktır. Farzedelim ki, onları sıkı bir şekilde denetimde tutmaya devam ettik, onlardan aldığımız ilk bilgi yeni bir darbe gerçekleştirecekleri yönünde de olsa, bürokrasinin ve askerlerin çoğunluğundan erken bir taahüt almaya çabalamamalıyız. Büyük bir komplo olmadıkça, onların başlıca zihin meşguliyetleri, özel hiyerarşik durumlarıyla ilgili muhtemel bir tehlike konusunda olacaktır. Eğer ordunun subaylarının çoğu ya da bir bakanlığın görevlilerinin çoğu darbeye bağlı iseler, zorbela bu göreve sahip olmuş bu görevlilerin rütbeleri hızla yükseltilerek, mükafatlandırılabilirler. Eğer askerler ve bürokratlar, darbeye katılan grubun çok küçük olduğunu gerçekten farkederlerse, bu vesileyle kendi konumlarının güçlendirildiğini de anlayacaklardır. Gerçek şu ki, bu görevliler darbe sonrası bir düzenlemeye katılmaları amacıyla, bazı hükümetler için topluca zaruri bir ihtiyaçtırlar. Bununla beraber, darbeden hemen sonraki safha içinde, bu görevliler muhtemelen tek tek kendilerini, bütün yaşamları ve kariyerleri tehlikede olan izole edilmiş bireyler olarak göreceklerdir. Bu güvensizlik hissi, her ikisi de aşırı olan iki alternatif reaksiyonu hızla gündeme getirecektir: Onlar, ya darbe liderlerine bağlı olduklarını öne sürmek için acele edeceklerdir, ya da bize karşı olan muhalefetle birleşecek veyahutta muhalefeti tahrik etmek için çalışacaklardır. Bu her iki reaksiyon da

(*) Bu hesaplamalar, 2. Dünya Savaşında Normandiya Çıkarması esnasında Almanlar tarafından kullanılan eski Sovyet Ukrayna'sı ve Özbek birliklerinin performansına göre hesaplanmıştır.

bizim için sakıncalıdır. Sadakatlik iddiaları, kendi eski, daha çok yasal yönetim koltuklarından muhtemelen kovulmuş kişilerce öne sürüldüğü zaman, çoğunlukla herhangi bir değer ifade etmeyecektir. Muhalefet olma ise, daima tehlikeli ve bazen de felaket getirici olacaktır. Bizim askeri ve bürokratik kadrolarla ilgili politikamız, bu güvensizlik duygusunu azaltmaya yönelik olacaktır. İnandırıcı ve güçlü bir söyleyiş tarzıyla, mümkünse onlara temel bir fikir vererek, daha çok kıdemli subay ve memurların çoğu ile direkt bir bilgi alışverişini sağlamalıyız. Vereceğimiz fikir şu: Darbe onların hiyerarşik derecelerini tehdit etmeyecektir. Darbenin hedefleri içinde, mevcut askeri ve yönetim birimlerine yeni bir biçim vermek yoktur. (*)

Haber akışını kolayca tersine çevirebilmek için iletişim ağına bir sabotaj gerçekleştirmek gerektiği zaman, devlete yeni biçim verme ihtiyacı, darbenin planlama aşamasında fazladan bir teknik karışıklık yaratacaktır.

Kitle medyası üzerindeki bilgi seferberliği, nüfusun sınırlı ama önemli bir kısmına ulaşacaktır fakat, onlarla daha direkt ve daha gizli bir iletişim kurmayı arzu ederiz. Radyo-TV'deki bildirilerimizde açıkladığımız genel darbe amaçları, asker ve bürokratlarla zımnen bir bilgi alış-verişine yardımcı olacak, fakat bu açıklamanın gerçek önemi kariyerlerinin tehlikede olmadığı şeklinde güvence verildikten sonra ortaya çıkacaktır. Özellikle önemli güçleri yöneten özel asker ve polis şefleri, ya da bürokratlar ile ilgilenerek, iyi bir ileri adım atabiliriz. Bir anlamda karşılıklı destek taahütlerini gerçekten yerine getirebiliriz. Yine de unutmamalıyız ki, esas güçlülüğümüz, gücümüzün genişletilmesi fikrine kesin olarak sahip çıkmamız gerçeğinde yatar. Bundan dolayı, acil olarak desteğe ihtiyacımızın olduğunu ifşa edecek anlaşmalara girmek makul bir iş olmayacaktır. Daha da genellersek, güçlerimizin limitini açığa vuran bazı bilgiler, doğal güçsüzlüğümüzün saklandığı gerçeğine dayanan mevcut konumumuzu tehdit edebilir. Yine de, bize katılan güçlere yaptığımız gibi, grubumuz dışında yer alan bürokrasi ve ordunun kadroları arasındaki ile-

(*) Köklü sosyal değişiklikler gerçekleştirme çabasında olan bir politik grup için, darbe bir araç olduğu zaman bile, kısa vadeli hedef bürokrasiyi ve orduyu istikrara kavuşturmaktır. Sonra politik destek ve bir gücün direkt alternatif kaynakları oluşturulduğu zaman, devlet mekanizması devrimci değişiklikler için, uygun bir taahüt içinde yeniden şekillendirilebilir.

tişimi önlemek için her çabayı göstermeliyiz. Bu tür iletişim, çoğunlukla bir karşı darbe düzenleme arayışında olabilen kesim için zaruridir. Olası bir komplonun acemiliği bu tür arayışlar için hayal kırıklığı yaratacaktır.Birisinden, güya kendisinin de üye olduğu bir grup için muhalefet saflarına katılmasını istemek, açık bir tehlikedir. Fakat biz, haberleşme ve ulaşım altyapısı üzerindeki kontrol gücümüzü kullanarak da bu tür müzakarelere direkt olarak müdahale etmeliyiz.

İKTİDAR KOLTUĞUNDAN, OTORİTE KURMAYA DOĞRU: KİTLELER ARASINDA İSTİRAR SAĞLAMA

Kitlelerde ne asker silahı var, ne de bürokrasinin yönetim araçları. Fakat kitlelerin darbe sonrası kurulan yeni hükümetle ilgili tutumları, nihayetinde karar-verici unsur olacaktır. Yakın amacımız, kamu düzenini zorla sağlamak olacaktır, fakat uzun vadedeki hedefimiz ise, emirlerimize güvenle itaat etmeleri için fiziksel baskıya uzun süre ihtiyaç hissettirmeyecek bir benimsemeyi kitlelere kabul ettirmektir. Darbenin her iki safhasında da (planlama ve aktif faz Ç.N) baskıyı kullanacağız ve altyapı üzerindeki kontrol gücümüzü devreye sokacağız. Fakat darbe zamanında geri çekileceği için, politik araçların önemi giderek artacaktır, bunun yanında fiziksel araçlar ise daha az önemli olacaklardır.

Darbenin aktif fazından hemen sonra almamız gereken tedbirler, zorla fiziksel hareketsizlik sağlayarak durumu dondurmak için planlanacaklardır. Genel bir sokağa çıkma yasağı, bütün kamu ulaşım hatlarının kesilmesi, bütün kamu bina ve tesislerinin kapatılması ve haberleşme hizmetlerinin kesilmesi, bize karşı aktif bir direnişi önleyecek veya her koşulda böyle bir direnişe engel çıkaracaktır. Örgütlü direniş, potansiyel muhaliflerimizle bağ kurma sağlandığı ve onlardan telkin almanın hiç bir yolu bırakılmadığı sürece, çok zor olacaktır. Öte yandan bir miktar kuru kalabalığa dayalı olarak gerçekleştirilecek örgütsüz bir direniş ise, bireysel hareket edildiği sürece böyle bir kalabalığı oluşturabilen halk, sokağa çıkma yasağını ihlal etmek zorunda kalacağı için, önlenecektir. Bir kitlenin sağlayacağı ortak koruyucu sığınak olmaksızın, böyle bir direnişi ancak çok az bir grup yapabilecektir.

Fiziksel tedbirlerimizdeki sıkışıklık, başkenti saymazsak, azalacaktır, fakat kapsam itibariyle başkent, ulusal iletişim ve ulaşım ağının odağıdır, hem fiziksel hareketlilik hem de bilgi akışı burada böylelikle engellenmiş olacaktır. (Fiziksel tedbirler sayesinde Ç.N.) Fiziksel denetimler tamamen negatif ve savunma amaçlı olacaklardır. Onlara olan güvenimiz minimal düzeyde olabilir. Çünkü bu denetimlerin eşzamanlı olarak getireceği sonuç bozguna uğrattığımız silahlı kuvvetlerin önemini arttıracaktır.

Bizim ikinci ve fazla esneklikten uzak kozumuz, kitle haberleşme araçlarının üzerindeki kontrolümüz olacaktır. Bu araçların önemi büyüktür özellikle. Zira, bütün diğer bilgi akış yolları, bizim fiziksel kontrollerimizin etkisi altında olacaklardır, üstelik darbenin karışık ve dramatik olayları, özellikle radyo-TV servislerinin ne kadar hizmete hazır ve kabullenmeye hazır bir izleyici kitlesine sahip olduğunu göstermeye yetecektir. Radyo-TV servisleri vasıtasıyla yayın yapmaktaki kastımız, durum hakkında bilgi vermek değildir, fakat amaç bu medya üzerindeki tekelimizden faydalanarak, gelişmiş tekniği kendi lehimize yönlendirmektir. Bu bilgi seferberliğinde başlıca iki amaca sahip olacağız ve bunlar darbeden hemen sonra tatbik edileceklerdir:

a) Kendi güçlü pozisyonumuzu ısrarla vurgulayarak, karşı direnişin cesaretini kırmak.

b) Bu tür direnişlere, başka şekilde sebebiyet verebilecek korkuları ise azaltmaktır.

Bizim ilk amacımız darbenin haklılığı doğrultusunda çaba sarfetmek yerine , onun güçlü durumunu ve gerçekliğini nakletmekle gerçekleşecektir. Bu, kabul ettirdiğimiz denetimlerin listesini açıklayarak, kanun ve nizamın tamamen yeniden hakim kılındığını vurgulayarak ve bütün direnişlerin sona erdirildiğini ifade ederek yapılmış olacatır. Aktif direniş için büyük engellerden biri şu gerçek olacaktır: Her rakibimizi, arkadaşlarından ve grubundan ayırmak ve tecrit halde faaliyette bulunmaya zorlamak için, muhalefeti küçük gruplara ayırırız. Bu koşullarda, bize karşı olan bazı direniş haberleri, bu izolasyon hissini ortadan kaldırarak daha büyük bir direniş

için tahrik edici bir güç işlevini göreceğinden, bütün bu haberleri engellemek için her gayreti sarfetmeliyiz. Eğer gerçekte de yer yer direnişler olursa, ve eğer onun şiddeti ve yeri direnişi kamuoyundan saklamamızı zorlaştırırsa, o zaman onun varlığını kabul etmeliyiz, fakat, önemli bir kuruluşla, grup ya da partilerle hiç bir ilişkisi olmayan, bir kaç yoldan çıkmış, ahlaksız kişinin inatçılığının ürünü olan bu tür hareketlerin izole edildiğini sık sık vurgulamalıyız. İzolasyon motivini sürekli işleyerek, fiziksel kontrollerin listesini ve yönetimin uzun ve detaylı listelerini tekrar tekrar okuyarak empoze ederiz. Kanun ve nizamın yeniden kurulduğu gerçeğini vurgulayarak, direnişe tehlikeli ve faydasız bir görüntü sağlayan bir etki yaratmalıyız. Bilgi seferberliğimizin ikinci amacı, korkuları dağıtarak kamuoyunun genel güvenini yeniden sağlamak ve belirli grupları, darbenin onlar için tehdit olmadığı yönünde ikna etmek olacaktır. Bu endişe, darbenin dış güçler ve/veya aşırı unsurlar tarafından telkin edildiği şeklindedir. İlk amacımız, ulusal sembollerin manipule edilmesi ve dini faktörleri öne çıkararak inançlı olduğumuzun teyid edilmesiyle gerçekleşmiş olacaktır: Mesela Arap Dünyası'ndaki bir darbe, Arap Birliği'ne ve İslam'a, ya da koşullar elverirse Sosyalizme olan inancını ilan edecektir. Mısır gibi ülkelerde devrim gelenek hale getirilmiştir. Burada Al-Thavra'ya inandığımızı iddia etmek gerekli olacaktır. Afrika'da ise yeni bir rejim ülkedeki kabilecilikle ve dışarıdaki ırkçılıklı mücadele etme niyetini ilan edecektir, Latin Amerika'da sosyal adaleti korumaya olan ihtiyaç (ya da Komünizme, belki de Fidelizm'e karşı savunmaya olan ihtiyaç) niyaz edilecektir. "Üçüncü Dünya"nın her yerinde milliyetçilik retoriği kullanılacaktır ve şerefli X halkının, şerefli X ülkesinin, son rejim tarafından onurunun çiğnendiği referans yapılır. Her şeyden önce yeni sömürgecilik veya yeni olmayan sömürgecilik suçlamalarının tekrarı sık sık (de rigueur) dile getirilir. Sözkonusu ülkede büyük yabancı iş yatırımının olduğu koşullarda, bu tür ithamlar özellikle önemli olacaktır. Kaçınılmaz endişeler, sözkonusu darbenin, yalnızca şiddet kullanılarak defdilebilecek bir "şirketin" entrikalarının bir sonucu olduğu şeklinde olur. Beklenmedik bir anda ve şifahi söylenen bu sözler, iş ortaklarını rahatsız etmeksizin kamuoyunu yatıştıracaktır ve saldırılar, eğer bu endişeler gerçekten doğruysa çok şiddetli olacaklardır.

15. ÇİZELGE

DARBENİN İLK RESMİ BİLDİRİSİ: UYGUN ÜSLUP SEÇME

ROMANTİK/ŞİİRSEL ÜSLUP:

"Bu bir resmi bildiri değildir, fakat bir ilan, bir taalhüt ve bir istirhamdır. Bir avuç günahkar tarafından, halkın ve ordunun düşürüldüğü durumun ilan edilmesidir... Ordu tarafından; utancın ve yüzkaralığının temizlenmesi için verilmiş bir taahlüttür...Son olarak, orduya yapılan bir çağrıdır ve şeref için..."

Yüzbaşı Mustafa Hamdun, Aleppo Radyosu, 25 Şubat 1954 Saat: 6.30

MESİHİ BİR YÖNTEM:

"Burjuvazi ortadan kaldırılmıştır...Bütün vaandaşların eşitliğine dayanacak olan gelecekteki yeni dönemi görmek bir kehanet değildir...Yabancı ülkelerle yapılan bütün anlaşmalara saygı duyulacaktır..."

Albay Jean Bedel Bokassa, Orta Afrika Cumhuriyeti 15.1.1966

HAZIRLIKSIZ BİR AÇIKLAMA

"...(Bu ayaklanma) Nijerya'nın birliği ve refahı için yapılmıştır, iç çekişme ve çürüme ortamından özgürlüğe doğru... Yağmalama, kundakçılık, homoseksüellik, ırza tecavüz, zimmete para geçirme, rüşvetçilik, fesatlık, sabotaj ve kasıtlı alarm çalma gibi suçları işleyenler ölümle cezalandırılacaklardır..."

Binbaşı Nzeogwu, Kaduna Radyosu, Nijerya, 15.1.1966

GERÇEKÇİ -İDARECİ BİR ÜSLUP:

"Kwame N'krumah'ın çevresinde yarattığı efsane yıkılmıştır...(O) ülkeyi kendi özel mülkiyeti gibi yönetti... Onun kaprisleri ülkenin ekonomik sorunlarının ele alınmasına engel oldu... Ülkeyi ekonomik çöküş noktasına getirdi...Bir kaç gün içinde, ülkenin sıkıntılarının iyileştilmesi için bazı tedbirleri açıklayacağımızı umuyoruz...Gelecek, mutlaka aydınlıktır."

Gana Ulusal Kurtuluş Konseyi'nin Radyo Bildirisi, Şubat 1966

Dini tutum, birilerinin başarısızlık nedeniyle kendini ayıplaması, birilerinin başarıları için de Allah'ı övmesine yol açarken, ulusal davranış, başarısızlıklar nedeniyle yabancı ülke insanlarını ayıplamak ve başarıları ise ulusa maletmek içindir. Bu koşullarda Allah'a övgüler yağdıran dini ilahilerin yerini, değişik yabancı gruplara ve onların faaliyetlerine farklı farklı hitap eden ve ayin halinde söylenen lanetler alır. Bu şekilde, "Emperyalist ve yeni sömürgeci güçlerin

bloku" deyimi, eski İngiliz ve Fransız Sömürgeleri'nde oturan Afrikalı'larca kullanılırsa, bu sözler İngiliz ve Fransızca söylenir. "Siyonist Petrol Tekelcisi Entrikacılar" deyimi, bunu kullanan Müslüman Araplar tarafından, aslında bilinçaltında Hıristiyanlara ve Yahudilere yapılan bir göndermedir.

Bu tür ithamlarda tamamen ideolojik bir unsur olabilir. Fakat Amerikan aşırı sağı "Allah'sız Komünizmin Uluslararası Fesat Tertibi"nden bahsettiği zaman bile, bu deyim, anti-kapitalistlikten ziyade "Amerikan olmayan" anlamında kullanılmaktadır. Bu sevimsiz sözlerden uygun birini seçip, kullanılmasını sağlamalıyız. Bu sözlerin anlamı, statik ve kasıtlı suistimal (*)ile muğlaklaştırılsa bile, günahsız milliyetçiliğimizin bir delili olarak kullanılabileceklerdir ve eğer bu sözler bizim gerçek konumumuzu ifade etmiyorlarsa, biz onları, gerçek politik amaçlarımızın üstünü örtmek için kullanacağız.

Kontrolümüz altındaki bütün haber kaynaklarından yayılacak olan bilgi, öteki tedbirlerimizle koordineli olmalıdır: Zoraki fiziksel kontroller açıklanacak ve ilan edileceklerdir. Mevcut koşullarda dönüşüme uğrattığımız siyasi ortam, uygun zeminde varlığını sürdürecektir. Otoritenin elimizde olmasına dayanarak bizler bilgi seferberliğini topluma sunarken, fiziksel baskı ise muhalefeti direkt olarak caydıracak ve bozguna uğratacaktır. Fakat politik araçlar, bize bir aktif destek zeminini sunacaklardır. Darbe öncesi rejimin son derece vahşi, fırsatçı ya da yoz olduğu ülkelerde, darbe liderlerinin, kitlelerin olurunu alabilmek için küçük sıkıntıları olacaktır. Fakat o zaman bile, özel grupların desteği alınarak, siyasi bir uzlaşma ile, örneğin özel grupların menfaatlerine hizmet eden, bizim kalıcılaşmamız için (ya da en azından bu amaçla) onlara haklar tanıyan himayeci politiklarla böyle bir benimsetme sağlanabilir. Eğer darbeyi bir Latin Amerika ülkesinde yapsaydık, tarım reformu yapma niyetimizi ilan ederek, topraksız köylünün desteğini sağlayabilirdik. Batı Afrika'da değişik eşya pazarlama yerleri kurarak, köylü üreticilere mallarının karşılığını ödeyerek, gelecekteki hedefimizi onlara gösterebilirdik. Borçların köylünün sırtında ağır bir yük oluşturduğu Türkiye ve Yunanistan'da, tarım borçlarının genel iptalini ilan ede-

(*)12 Haziran 1967'de, Doğu Alman Radyosu "Gazze Araplar'ına karşı Yadudiler tarafından Nazi Gaddarlıkları'nın uygulandığını" söyledi. Radyo, Gazze'dekileri "Siyonist-İntikamcı-Emperyalist planın mağdurlar"ı olarak tanımladı.

bilirdik. Bu ilan edilen politikaların her biri, buna benzer aksi yöndeki bildirilerle çürütülmedikçe, büyük olan ve politik olarak güçlü olan grupların ilgisini hükümetimiz üzerine çekecektir. Latin Amerika'da, köylülerin menfaatine olacak bir düzenleme, toprak sahiplerinin zararına olacak, Yunanistan'da köylünün ödenmemiş borç yükünü bütün vergi mükellefleri karşılayacakken, Afrika'da ise, şehirde oturanlar bu işten zararlı çıkacaktır. Böylece, ilgili bir gruba destek veren iktidar, diğer grupların (ya da bütün gerçek düşmanların) desteğini kaybederken, genellikle ilgili grubun refakatliğini kazanacaktır. Yani açıkça, verilen politik bir vaadin getireceği *net* politik desteği hesaplamak gerekli olacaktır. Bundan kastımız, sadece her grubun siyasi önemini hesaplamak gerektiği değil, aynı zamanda hazırdaki politik gücünü de hesaba katmak gerektiğidir. Sözgelişi, Latin Amerika'nın darbe sonrası koşullarında, dağınık köylüler, bir kısmı neredeyse toprak sahibi aristokrasinin çocuğu haline gelmiş bürokratik ve askeri kadroların ani ve güçlü muhalefeti karşında, bize çok fazla yardımcı olmayacakladır. Aynı zamanda hüsnüniyet de işimize yaramayacaktır. Öte yandan kısa-vadede konumumuz güçlüyse, fakat uzun-vadede ordu üzerindeki iktidarımızın zorla altedilmesi tehditi altındaysak, hedefimiz köylü-milis örgütü gibi sonuçta bizim için direkt bir güç kaynağı olabilecek karşı ağırlıkta bir güç yaratmak olacaktır. Böylece, toprak reformu nedeniyle "sol" bir politikayı ve tabii uzun - vadede campesino (köylü) desteğini, ya da tersine, köylüler üzerinde baskıya dayalı bir "sağ" politikayı ve hemen ardından toprak sahipleri desteğini seçip seçmememiz, bizim kısa vadedeki pozisyonumuz ve uzun vadedeki pozisyonumuzun güçlülük durumu arasındaki dengeye bağlı olacaktır.

Darbeden hemen sonraki aşamanın özel ikliminde, önemli ve nederedeyse mekanik olan unsurlar, ilgili ülkenin politik güçleri arasındaki normal dengeyi bozacaklardır. Bu nedenle eğer kısa-vadeli pozisyonumuz çok nazik bir durumdaysa, kısa vadede aşırı güçlü olan grupların ajitasyonunu baskı altına almalıyız ve uzun-vadede güçleri giderek büyüyecek olan grupların desteğini kazanma konusunda yoğunlaşmalıyız. Darbe sonrası stratejimizde, bilgilendirme ve politik kampanya arasında orta yerde duran bir unsur var: Darbenin "yasallaştırılması". Açıktır ki darbe, illegal bir tanımlamadır. Fakat bu illegal durumun önemli olup olmaması ve bunun getireceği sonuçları tesirsiz hale getirmenin mümkün olup olmayacağı, sözkonusu ülkenin içinde bulunduğu bütün politik şartlara bağlı olacaktır. İkinci

Bölüm'de "Üçüncü Dünya"nın çoğu ülkesinde, hükümetlerin meşru ya da başka türlü olmasının çok önemli olmayacağını görmüştük. Buralarda hükümet doğal yaşamın bir parçası olarak görülür. Yani vatandaşın sorunlarıyla ilgilenmekten ziyade, bir takım şeylerine alıştığı doğal bir parça. Buna karşın, başka ülkelerde kitlelerin genel tutumu daha çok legalist olabilir. Darbe sonrası hükümeti meşrulaştırmanın bir yolu, önemli şahsiyetleri tutuklatmak için onların seçilme biçimini hemen tartışmaya açmaktır. (Devrilen, yetkisiz sözde devlet başkanının-sözkonusu ülkede böyle bir kurum varsa-büyük oranda, kendimizin de yetkisiz devlet başkanımız olduğunu söylemek gerekir). Bu yolla, devamlılık görüntüsü teyid edilmiş olur ve bu arada meşruluk görüntüsü de. "Başkanlık" rejimlerindeki gibi, devlet başkanının yetkisiz olmadığı ülkelerde ise, başka taktiklerin kullanılması zorunlu olacaktır: Mesela yakın gelecekteki bir seçimin ya da bir referandum tarihinin hemen ilan edilmesi gibi. (Konuyla ilgili kanunun yürürlüğe girmesinden önceki tarihi de kapsayacak şekilde). Ya da darbe, alternatif olarak açıkça anayasa-dışı bir müdahale olarak kabul edilebilir. Fakat, anayasal-olmayan bir rejime karşı yapılmış bir darbe olarak... Bir yönüyle illegal olmak, sonradan diğer yönler için de sözkonusu olacaktır. Fakat darbemizden önceki rejimin yasadışılığının *kasıtlı* ve *kalıcı* olduğunu, bizim yasadışı durumumuzun ise, *mecburiyetten* ve *geçici* olduğunu ilan edeceğiz.

Her şey, bizim içinde faaliyet yürüttüğümüz özel politik koşullara bağlı olduğu müddetçe, bu tür yöntemler, otoritemizi korumak ve aktif bir destek sağlamamız için gerekli olan politik projeleri hayata geçirmede sınırlı bir öneme sahip olacaklardır. Bununla birlikte, *özel bir sorun* var ki daha detaylı bir araştırmayı gerektirir: *Yabancı Hükümetler Tarafından Tanınma Sorunu.* Bu sorun hemen hemen daima önemli olmaktadır. Fakat kendi komşuları dışındaki ülkelere gerçekten yalan söyleyen "3. Dünyanın" bir çok ülkesi için, bu sorun çok yakıcı bir önem arzedecektir. Mevcut kullanılabilir fonların çoğu, dış ülkelerden gelen borçlardan, yatırım ya da bağışlardan sağlandığı zaman ve yabancı kadrolar önemli idari, teknik ve bazen de askeri fonksiyonlara sahip olduklarında, ilgili "yardım veren" ülke veya ülkelerle iyi ilişkilerin özellikle muhafaza edilmesi, darbe-sonrası *politik hayatta kalma süremiz* için büyük bir tayin edeci faktör olabilir. Bir dış güç tarafından erken tanınma, örneğin eski rejim hala belirli oranda denetimi elinde bulunduruyorken, uluslararası hukuka bir te-

cavüz olarak karşılanmaktadır. Ayrıca bunun yanısıra, eğer dış ilişkilerin devamlılığı ile ilgili inandırıcı güvenceler varsa, nazik bir zaman aralığından sonra, çoğunlukla gayri meşru hükümetler bile tanınabilmektedirler. Bu güvenceler, basit bir dille, alenen ve resmi ilanla bildirilir: Buna göre, sözkonusu ülkenin içinde yer aldığı ittifaklara ve gruplara üyeliği devam ettirilecek, dış anlaşmalara ve yükümlülüklere saygı duyulacak ve ilgili ülkedeki meşru yabancı sermaye ortaklarına zarar verilmeyecektir. N'krumah 'ın devrilmesinden sonra oluşturulan Gana Ulusal Kurtuluş Konseyi, bu şekilde, İngiliz Milletler Topluluğu, Afrika Birliği Örgütü ve Birleşmiş Milletler üyeliklerine bağlı kalacaklarını ve N'krumah rejimi tarafından taahüt edilen yükümlülüklere saygı duyacaklarını ilan ettiler. Aynı şekilde, darbe-sonrası Arap rejimleri de, Arap Birliği'nde kalacaklarını ve Latin Amerika rejimleri de Amerikan Devletler Örgütü'nde kalacaklarını ilan etmektedirler. Bu deklerasyonlardan daha önemli olan, darbe sonrası (bazen de darbeden önce) geliştirilecek olan diplomasi aktivitesidir. Bu diplomatik alış-verişten kasıt, siyasi durumu açıklığa kavuşturmak ve sözkonusu dönemde, darbe planlayıcılarının ideolojik yönelimini netleştirmek (ya da gizlemek) olacaktır. Dünya'nın bir çok ülkesi, kendi bölgelerinde etkin bir denetim kurup kurmadıklarına bakılarak rejimleri tanımayı kabul eden İngiliz Diplomatik Doktrini'ni takip etmektedir. Fakat bu, "denetim" sözcüğünün tanımı kadar esnek bir doktrindir. Eğer darbe öncesi rejim, İngiltere'nin Yemen Cumhuriyeti'ni tanımaması örneğinde olduğu gibi, ülkenin bazı bölgelerinde kontrolü hala elinde tutuyorsa, bazen bu tanınma esirgenebilir.

Gerekli bilgi ve güvence teatisinden sonra, yeni hükümet çoğunlukla tanınmış olacaktır. Sözkonusu yönetimin yasadışı durumu bir sıkıntı yaratsa bile, ABD'nin Latin Amerika darbelerine davrandığı gibi, ya da darbenin ideolojik yönelimi makul görülmezse bile (Sovyetler Birliği'nin Gana ve Endonezya'ya davrandığı gibi) yine bu tanınma gerçekleşecektir. Diplomatik tanınma, yeni hükümetin genel olarak kendi otoritesini kurma projesi içinde yer alan unsurlardan sadece biridir. Bu başarılıncaya kadar, biz, bir çok tehdite karşı (buna hükümet darbesi de dahil) kolayca zedelenebilir olan konumumuza ve kurduğumuz fiziksel baskının kolay bertaraf edilebilir araçlarına güvenmek zorunda kalacağız.

EK A

BASKI REJİMİNİN EKONOMİSİ

Bir kez darbemizi gerçekleştirdikten ve silahlı kuvvetler ile bürokrasi üzerindeki kontrolümüzü kurduktan sonra, uzun-vadede politik yaşam süremiz, ekonomik gelişmeyi büyük oranda yönlendirmemize bağlı olacaktır. Ekonomik gelişme, genellikle"iyi bir şey" olarak kabul edilir ve hemen hemen herkes bunu çok ister, ama bizim için, (yani yeni kurulan X hükümeti ve ülkesi için) ekonomik kalkınmanın sürdürülmesi, bizim ana gayemizi -Politik İstkikrarı- aleyhte etkilediği müddetçe, bizim istemediğimiz bir şey olacaktır.

Bir ekonomi, gerekli insan eğitimi ya da yeni fabrikaların kurulması sağlansa bile, kapital ve bu kapitalin gerektirdiği yatırımlar ister. Ayrıca bu yatırımlara uygun bir insan neslini yetiştirmek ve bu faktörlerin tümünün kapsamını genişletmekle gelişir. Yatırımlar için mevcut birikmiş sermayenin, tüketicilerden alınması ve bu birikimlerin kapital oluşturmak için bir kanaldan akıtılması zorunludur. Açıktır ki ekonominin gelişimi, yatırımın daha hızlı ve daha yüksek oranda yapılmasıyla sağlanır. Fakat bu arada, ülkedeki mevcut hayat standardının düşmesi de sözkonusu olacaktır. Ekonomik olarak geri kalmış olan ülkelerin hükümetleri (kalkınmaya çok ihtiyaç duyan ülkeler) ya yavaş bir ekonomik kalkınma, ya da korkunç düzeyde düşük olan mevcut yaşam standardının daha da düşürülmesi arasında seçim yapmakla yüzyüzedirler. En önemlisi de, mevcut gelirlerden daha fazla vergi alınması, iyi bir refah müjdesini daha da yakınlaştıracaktır. (Böyle bir refah düzeyi Kuzey Amerika ya da Batı Avrupa düzeyinde olmaktan ziyade, İspanya ve Yunanistan seviyesinde olsa bile.) Fakat bu iş için biriktirilen paranın çok sınırlı ol-

ması, kişi başına yıllık geliri çok düşük olan nüfusu zorlayabilir: Tamamen mutlak yoksulluk sınırında olan (ya da tam bir ekonomik geçim derdine düşmüş olan) nüfusun (ya da büyük çoğunluğun) düşük bir ekonomik yaşam limiti vardır. Fakat tam olarak bu sınıra ulaşmadan önce, eski hükümet devrilmiş olacağı için, bizim alt bir politik hayatta kalma limitimiz olur. Ekonomik yaşam limiti az ya da çok rijittir: Yaratılan atmosferin bazı özel koşullarında, gelenekler, alışkanlıklar ve beslenme biçimi de sözkonusu olduğu için, kendisinin ve ailesinin kişisel ihtiyaçlarını karşılamak zorunda olan ortalama beceriklilik düzeyindeki bir hane sakini, en alt düzeyde bir yıllık gelire sahip olacaktır. Bununla birlikte, yine de, "politik yaşam limiti" kavramı esnek bir kavramdır, psikolojik, tarihsel ve sosyal faktörlerin yanısıra, propaganda mekanizması ile devletin güvenlik sisteminin yeterli bir düzeyde olmasına bağlıdır.

Bağımsızlığını yeni kazanan "Üçüncü Dünya" devletlerinde, bu sorun özellikle çok vahim bir düzeydedir. Sömürge rejimler, ekonomik kalkınmayı başarmak için çalışmış veya çalışmamış olabilirler. Eğer çalışmışlarsa, sömürge sonrası yeni rejimlerin bunu başarmak için giriştikleri çabada sıkışmaları sözkonusu olamaz. Bağımsızlıktan hemen sonra yerli halk, umut ettiği yaşam standardının yükselmesi yerine, tersi bir durumla karşılaşabilir. Ekonomik kalkınmayı başlatan yeni "bağımsız" hükümet, çoğu kez limanlar, çelik değirmenleri, yol sistemleri ve barajlar gibi büyük projelerin finansmanı için, ithalattaki gümrük tarifelerini ve vergileri arttırmak zorunda kalır. Dış ülkelerden alınan yardımların, gerekli fonlarından sadece bir kısmı bağış şeklindedir. O da, alan ülke çok karlı olduğuna inansın diye "veren" ülke tarafından teşvik edilen bir dış sermayedir. (*) Biriktirilecek paranın çoğu, halkın, "beyazlar gibi araba sahibi" olmasına engel olur. Bu para genel gelirden alınmak zorundadır ve halkın gerçek tüketimini düşürür. Mevcut durumda gerçekten yoksul olanların, bu fakirleşmeye katlanması kolay değildir. (Özellikle bir ümit mekanizması yaratılmış olduğu zaman).

Bu nedenle bizim esas problemimiz, kitlelerin ayaklanmasına yolaçabilecek siyasi açıdan bir güvenlik limitini oluşturmak değil, kitlelere vergi ödetmeksizin ekonomik gelişmeyi (elit olan ve elit olacak

(*) Dış yardım, bir kaç yıl içerisinde, gelişmiş ülkelerdeki Brüt Milli Hasıla oranını düşürmektedir.

olan sınıfın arzularını tatmin etmek için) başarmaktır. (*) Kitleleri, gelecekteki gelirlerinde bir artış sağlamak uğruna mevcut tüketimden fedakarlık yapmaları için kandırmamız, başlıca iki araca dayanacaktır: Baskı ve popaganda. (**)Ya da daha etkin olan her ikisinin karışımı. Bu nedenle, önemli istatistiki bilgileri 16. Çizelge'de gösterilen ekonomik olarak geri kalmış bir ülkeyi miras aldığımızı farzedin.

(*)Bu elit için ekonomik kalkınma, kişisel kariyer fırsatının arttırılması amacının yanı sıra, ulusal modernleşme hedefini de kapsamaktadır. Eğitim görmüş yeni kuşak vatandaşlar için (gelecekte elit olacaklar için) ekonomik kalkınma, bir iş bulma garantisidir. (İşsiz intelijansiya, "3. Dünya" rejimlerinin çoğu için büyük bir tehdittir.)

(**)Propagandadan kasıt, bilgilendirme ve bu koşullarda:

a) Dikkatleri mevcut sıkıntılardan başka yönlere çekmek,

b) Gelecekte mutluluğun sağlanacağını savunmak, gibi işlevleri görecek toplantıları da kapsayan bir dizi aktivitelerdir. Ülkenin hali vakti yerinde olsa bile, bu durum dış dünyaya açılmayı gerektirebilir veya gerektirmeyebilir, fakat çok düşük olan geçmişteki yaşam standardını çok belirgin hale getirecektir. Bunların yanısıra , propaganda amaçlarından biri, mevcut yönetimin moderleşme gibi çok önemli bir amacının olduğuna kitleleri inandırmaktır. İstatistiki tasvirler kullanılarak, bu, rasyonel olarak sunulabilir veya mevcut liderin süper bir kişi olduğu şeklinde gerçekçi olmayan tasvirlerle de yapılabilir. Baskı ise, aşağıdaki amaçları da gerçekleştirecek olan siyasi polisin bütün faaliyetlerini kapsar:

a) Bireysel politik eylemleri bastırmak

b) Güç gösterisi yaparak kitlelerin gözünü korkutmak

c) Kamuoyundaki tartışmaları engelleyerek ve medya üzerinde denetim sağlayarak, rakip fikirlerin yayılmasını önlemek.

16. ÇİZELGE: X ÜLKESİ'NİN ULUSAL HESAPLARI VERİSİ (SİYASAL VE SOSYAL BİR EŞİTLİĞİN OLDUĞU FARZEDİLEREK.)

Kişi başın düşen yıllık, Brüt Milli Hasıla	
100 Sterlin	Kişibaşına düşen mevcut gerçek gelir seviyesi (sterlin olarak)
90 Sterlin	Vergiden sonra arda kalan miktar (Örneğin, vergiden sonra kalan net gelir)
80 Sterlin	
70 Sterlin	
60 Sterlin	
50 Sterlin	
45 Sterlin	Ekonomik olarak hayatta kalma limiti
40 Sterlin	
30 Sterlin	
20 Sterlin	
10 Sterlin	

Böylece, bu yoksul ülkede (çok da yoksul olmayan) geçmişte kişi başına düşen Brüt Milli Hasıla yılda 100 Sterlin iken ve bunun 90 Sterlini tüketime harcanıyorken (ya da ayrılıyorken) 10 Sterlini ise değişik vergiler için ayrılmaktadır. Şimdi, biz biliyoruz ki ekonomik olarak hayatta kalmak için yılda kişi başına yalnızca 45 Sterlin gerekmektedir ve bu durum, mali kalkınma için bazı değişiklikleri yapmaya (yani iktidardan devrilmeden bu değişiklikleri gerçekleştirmeye) engeldir.Eğer sadece vergileri arttırırsak, nüfusun bir bölümünün bu vergileri ödemeyi reddetme ihtimalleri vardır ve eğer vergileri almak için idari yöntemler kullanılırsa, o zaman bize karşı sert bir reaksiyon meydana gelebilir. Bu nedenle, nüfusun diğer kesiminden alınan vergileri kullanarak şimdilik alınan (diagramda 10 Sterlin) en az düzeydeki vergileri başka alana kaydıracağız ve onu propaganda ve polis faaliyetleri için harcayacağız.

Bu durum, 17. Çizelge'de gösterildiği gibi iyi bir sonuç getirebilir.

17. ÇİZELGE (PROPAGANDA VE POLİSİYE HARCAMALARDAN SONRA) X ÜLKESİ'NİN ULUSAL HESAPLAR VERİSİ.

Kişibaşına düşen yıllık, Brüt, Milli Hasıla	
100 Sterlin	Kişi başına düşen mevcut gerçek gelir düzeyi
90 Sterlin	
80 Sterlin	Polis ve propaganda için harcanan kişibaşına yıllık 1 Sterlin alındıktan sonra geriye kalan vergi düzeyi.
70 Sterlin	
60 Sterlin	
50 Sterlin	
45 Sterlin.....	Ekonomik olarak hayatta kalma limiti.
40 Sterlin	
30 Sterlin	
20 Sterlin	
10 Sterlin	

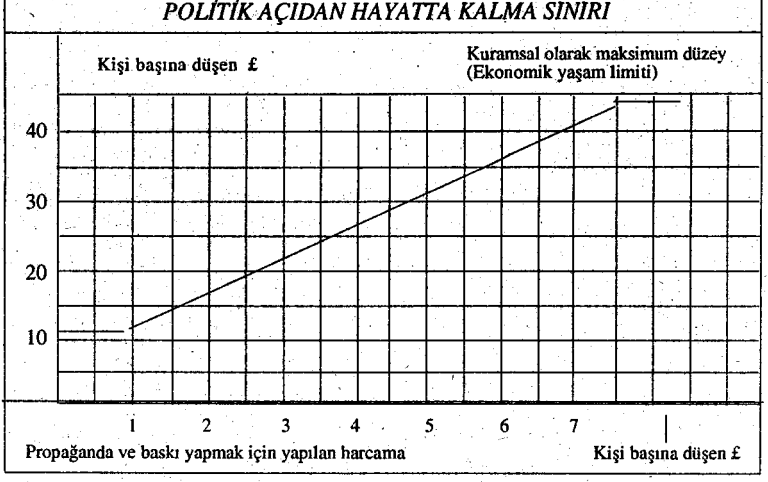
Öyleyse yeni durumda, yekunumuz 18. Çizelge'de gösterildiği gibi olur.

ÇİZELGE 18: X ÜLKESİ, ULUSAL HESAPLAR VERİSİ
(KALKINMA İÇİN MEVCUT KULLANILABİLİR FONLAR)

ÖNCE	(Baskı uygulamak ve propaganda için yapılan harcama)	SONRA
100 £	Yılda kişibaşına düşen Brüt Milli Hasıla	100 £
55 £	"hayatta kalmak" için gerekli olan yıllık en az 45£	55 £
10 £	Alınan Toplam vergi	20 £
0 £	baskı yapmak ve propaganda için harcanan en az para miktarı	1 £
10 £	kalkınma için evcut kullanılabilir net fonlar	19 £

Böylece etkin bir polis teşkilatı için ve propagandaya harcanmak üzere yılda kişibaşına *1 Sterlin* harcamakla, politik olarak hayatta kalma limiti için gerekli olan miktardan 10 Sterlin indirmiş oluruz ve baskı ve ikna etme metodları için harcanan miktardan sonra, hala elimizde geriye 19 Sterlin kalır. Eğer biz kişibaşına her yıl 1 sterlin daha bunun için harcarsak, yukarıda belirtilen hayatta kalma limitinden muhtemelen daha fazla bir para miktarını "özgür" bırakabileceğiz. Fakat kitleler üzerinde baskı yapmak için tedrici artışla para harcadığımız zaman, olasılıkla güvenlik limitinin giderek daha fazla azaldığını görürüz. (Bakınız; 10. Şema.)

10. ŞEMA VERGİLENDİRMEYE BAĞLI OLARAK GERÇEKLEŞEN POLİTİK AÇIDAN HAYATTA KALMA SINIRI

Ve kuşkusuz, giderek artan oranda polis ve propaganda hizmetleri için harcama yaptığımızda, ilkin vergilerden fazladan gelen 10 Sterlin'den 1 Sterlini, güvenliği sağlamamız için ayırtırız. Sonraki 10 Sterlinden ise aynı hizmet için 2 Sterlin hesabımıza geçer. Nihayetinde, (10. Şema'da gösterildiği gibi) vergilendirmede artık hiç bir artışa neden olmayacak ama, bizim daha çok para harcamamızı sağlayacak bir noktaya ulaşılır. Bu noktada, her yıl 1 Sterlin'i baskı yapmak ve kitleleri ikna etmek için harcayacağımız ve gelecekteki vergileri de mutlaka aynı oranda tutacağımız bir safhaya daha erken varırız. Bundan hemen önceki nokta, polis ve propaganda mekanizması için yapılan harcama düzeyinin *Maksimum Verim Oranı* noktasıdır.

MAKSİMUM ASAYİŞ VE SIFIR EKONOMİK KALKINMA

Bu bir Duvalier Formülü'dür. O bunu, gücünün yükselme evresinde, Haiti'de giderek kusursuz bir biçimde uygulamıştır.Kişibaşına düşen yıllık gelirin yaklaşık 30 Sterlin olduğu bir ülkede ağır bir vergilendirme sisteminden alınan paralar, hemen hemen en büyük oranlarda propaganda, ordu ve "polis" (Ton Ton Macoutes) için harcanır. Bu ülkede sadece tek bir ekonomik kalkınma projesi var, o da karanlık bir amaç içindir: Yeni bir mükemmel bina olacak olan "Duvalierville"nin inşası. Fakat bu çalışma, ne de olsa şimdilik ertelenmiş durumdadır.

Duvalier, etkin bir baskı sistemi ile kitle propagandasını birlikte yürütmektedir ve kalkınma için yapılan yatırımlar hiç bir işe yaramamaktadır. 1957 Eylül'ünden beri, kesintisiz bir şekilde iktidarda kalmaya devam etmektedir ve kurduğu rejim, hala bir çok Latin Amerika ülkesinin rejiminden daha istikrarlı görünmektedir. Ton Ton Macoutes, polis ve güvenlik işlevini yerine getiren, yarı-resmi bir başkanlık muhafız birliği gibi çalışmaktadır. Maaşları (bol bir şekilde), iş sektöründen özel olarak zorla alınan paralarla sağlanır. Propoganda mekanizması, askeri resmi geçitler, övücü filmler ve bir zenci büyücü uzman olan "Papa Doc" un gösterilerini kapsamaktadır. Bu mekanizma, en az Ton Ton Macoutes'in yönetilmesine harcanan para oranındaki bir meblağı gerektirir. Fakat aynı oranda da yönetim için fay-

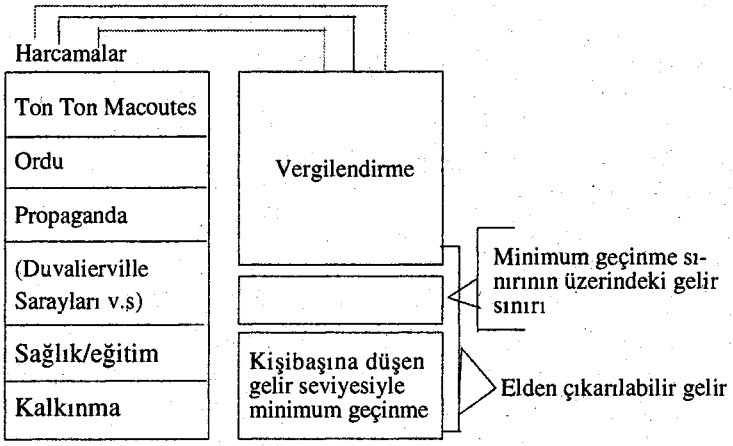
dalıdır. Halkın son derece yoksul olması, politik bilinç düzeyinin ve canlılığının da son derece düşük olmasını beraberinde getirmiştir. Ton Ton Macoutes, zayıf bir eliti terörize etmektedir ve ordu subayları (ki herkes onları yerinde kıpırdamadan seyreder) ile Ton Ton'ların kendileri de Duvalier'e güvenmektedirler. Çünkü onların konumu, onun hayatta kalmasına bağlıdır. *Voodoo* (Zenci Büyücü) Mitolojisi ve propaganda mekanizması tanrılaştırılmıştır. Ton Ton'u savunan Duvalier ortalıkta görünmezse, ordu ve/veya kitleler Ton Ton'u derhal tasfiye edeceklerdir.

Gana'nın Kwame N'krumah'ı ve şu an yaşamayan, cezaevinde olan ya da sürgün edilen diğer bir çok Afrika lideri, yüksek bir vergilendime politikası, yetersiz propoganda ve baskı yöntemlerinin harcamalarını ortaklaşa karşılayan bir yatırım politikası izlemekteydiler. N'krumah, tuhaf haliyle bile, sadece kendi başarılarına dayanarak şunları gerçekleştirebildi: Büyük üretim seferberliği sayesinde ekonomik kalkınma sağladı. Bu şekilde yeni *Elit'in* ve kitlelerin eğitimini teşvik etti. Rejimin kazandırdığı eğitimin gelişmesine uygun olarak, kitlelerin N'krumah rejimi ile ilgili tutumları giderek daha fazla önem arzetmeye başladı. Bunlar olurken, politik istikrarın sağlanması için artan oranda bir baskı ve propaganda gerekli hale geldi. Bu önemli çabalarına rağmen, N'krumah etkin, merhametsiz bir polis örgütünü kurmayı gerçekleştiremedi. Bu yüzden, onun iktidardan düşürülme nedeni, ekonominin (bu da çok önemliydi) kötü idare edilmesi değildi. Aksine, kalkınma çabalarının çoğu başarıyla sonuçlanmıştı.

Hem Sovyetler Birliği, hem de Çin'de, etkin bir baskı sistemi, kapsamlı bir propaganda ve rejimi yönetecek yeni bir Elit'in yaratılması için yeterli ekonomik kalkınma, saydıklarımızın hepsinin orta bir yolu başarılı bir şekilde takip edildi. Bununla birlikte her iki ülkenin rejimleri, bir noktaya kadar iç değişikliği sağladılar ama, bu en etkin yöntemlerin doğal durumu, ülkedeki özgürlüğe bağlı olarak değişecektir ve bizzat yerel şartların kendisi, en uygun karışımın uygulanmasını zorunlu kılacaktır.

11. ŞEMA DUVALİER FORMÜLÜ

POLİTİK GÜVENLİK-MAKSİMUN EKONOMİK GELİŞME-SIFIR

EK: B

DARBENİN TAKTİK GÖRÜNÜŞÜ (TEDBİR DURUMLARI)

Darbenin sonuç alıcı safhasında (aktif safha), devletin güvenlik sistemini dağıtarak ya da bu sisteme sızarak ele geçirdiğimiz güçleri, belirli hedefleri ele geçirmek veya seçkin binaları tesirsizleştirmek için kullanacağız. Bunu yapmak için güç kullanmak gerekecek, fakat kanın dökülmesi, bazı istikrarsız sonuçlara maalesef neden olduğu sürece, bir gücü gerçekten kullanmaktan ziyade gücün tehdit edici özelliği, amaçlarımızı gerçekleştirmek için yeterli olsun diye, olayları önem derecelerine göre sıraya koymalıyız. Bu EK'in başlığı altında, başlıca iki problemi analiz edeceğiz:

a) Aktif timlerin oluşturulması ve onların operasyonal kullanımı.

b) Yol blokunu oluşturacak güçlerin yerleştirilmeleri. Her iki konuda da, iki önemli zihin meşguliyetimiz, kan dökülmesinden tamamen sakınmak veya onu en aza indirmek ve (daha önemlisi) saflarımıza yeni kattığımız polis ve askerlerin bir bölümü üzerindeki hakimiyetimizi zorla sürdürerek, darbe sonrası konumumuzun tehlikeye girmemesini sağlamak olacaktır.

a) AKTİF TİMLERİN OLUŞTURULMASI: Devletin polis teşkilatına ve silahlı kuvvetlerine sızma yöntemimiz, ya genel ve yaygın bir metodla ya da bir kaç geniş oluşumlar üzerinde yoğunlaşarak uygulanabilir. Genel ve yaygın sızma yönteminde, bizim altedeceğimiz güçler, bir çok küçük alt birimlere ayrılacaklardır. Onlar içinde daha kıdemli olan mesai personeli (birime tamamen kumanda eden) sızma alanımızın dışında bırakılırken, komutanları bizimle bağ kurmak için karar verecektir. İkinci sızma yönteminde ise, bir kaç geniş askeri birim bütün kurumlarıyla birlikte bütünüyle toptan olarak bize katılırlar. (Ya da çoğunlukla). 19. Çizelge'de bu iki alternatif sızma biçimi gösterilmektedir.

19. ÇİZELGE: DARBE ARİFESİ. TAMAMEN ALTEDİLMİŞ OLAN (TASARIM OLARAK) DEVLET GÜÇLERİ

Genel ve yaygın sızma		*Yoğunlaşma sağlanarak yapılan sızma*
X Tugayının 3 Bölüğü	——→	X Tugayının 2 Taburu
Y Tugayının 6 Bölüğü		Y Tugayının 1 Taburu
Z Tugayının 7 Bölüğü		
V Tugayının 1 Taburu		
U Tugayının 4 Bölüğü		
Toplam güç = 3.000 kişi		Toplam Güç: 3.000 kişi

Sızmanın bu her iki biçimi de avantaj ve dezavantajlara sahiptir. Darbe öncesi rejimin taraftarları, o an için hangi birimlerin kendilerine sadık, hangilerinin bize bağlandığını tanımlayamadıkları sürece, biz bir çok küçük birimi altedebilirsek, az da olsa koruyucu, ek bir örtü kazanmış oluruz: Böyle bir durumda devlete sadık güçlerin kendi kadrolarından terkip edilmiş timlerle karşı karşıya gelmeleri, başka açılardan da faydalı olacaktır. Öte yandan, bir kaç geniş birliğin altedilmesi, her geniş birliğin içinde rejime taraftar konumdan vazgeçmeyi caydıracak ya da istihbarat örgütlerine bilgi sızdıracak karşılıklı gözetleme tedbirinin sözkonusu olduğu durumlarda, bu altedilme bizim tanınma ve koordinasyon problemlerimizi en aza indirecek ve daha da önemlisi darbe öncesindeki güvenlik seviyemizi arttıracaktır. Bununla birlikte, darbenin aktif safhasından sonra bir çok küçük alt birimi biraraya getirerek bir bileşke kuvvet oluşturmak, kendi askeri taraftarlarımızın bir kısmı üzerindeki hakim pozisyonumuzun zorla ele geçirilmesi riskini azaltacağı için, çok daha fazla güvenlikli olacaktır. Üç önemli nedenden dolayı durum, böyle olmalıdır:

a) Eğer ilgili birimin subayları, geniş birliklerin komutanlıklarına atanmış olmaktan ziyade, küçük alt birliklerin komutanlıklarına atanmışlarsa, açıktır ki, bu subayların rütbeleri daha alt düzeyde olacaktır.

b) Onların oluşturduğu topluluk organik olarak birbirine bağlı değilse, kendimizin oluşturduğu bir konsantrasyon varsa, darbenin aktif safhasından sonra, güçlerimizi yaymak daha kolay olacaktır.

c) Darbeye katılan bağımsız birlik komutanlarının büyük çoğunluğunun, bizi iktidardan uzaklaştırmak için sonradan birleşmeleri çok az ihtimaldir.

Hizmete koşulmak üzere özel amaç için düzenlenmiş bir çok görev genellikle değişik timleri gerektirdiği sürece, kendimize kattığımız askeri güçlerin her türlü olanağını darbenin hedefleri için yeniden biçimlendirmek, çoğu kez lüzumlu olacaktır. Eğer sayısal üstünlüğe sahipsek ya da hükümete sadık güçlerle aynı düzeydeysek, yalnızca o zaman altettiğimiz birliklerin eski, doğal formasyonlarını kullanabileceğiz. Yol bloku güçleri için değişik üç time de ihtiyacımız olacak ve bunlar 5. Bölüm'de tartışılan üç çeşit hedefe karşılık olacaklardır ve bu nedenle altettiğimiz birey ve birlikler havuzundan, A, B ve C Timleri'ni oluşturmak üzere gerekli olan askeri personeli seçeceğiz.

A Timleri, yöneticinin ikametgahı, ana radyo-TV istasyonu ve polis ile ordunun komuta merkezleri gibi büyük askeri güçlerle savunulan hedefleri ele geçirmek için gerekli olacaklardır. Bunlar, diğer değişik iki Tim'den hem sayısal açıdan daha büyük ve hem de yapısal olarak pişkin olacaklardır. Her A Timi, dört unsurdan oluşacaktır ve bunların da sözkonusu büyüklükleri, her özel hedefin durumuna göre değişecektir:

a) "Sivil" bir nüfuz etme grubu: Bu, silah ve patlayıcıları gizlice taşıyan, bir kaç sivil elbiseli kişiden oluşan küçük bir grup olacaktır. İşlevleri; hedefi ele geçirmeye içeriden yardımcı olmak için, aleni ve meşru "ziyaretçiler" gibi hedefin içine girmek olacaktır. Bunlar, içeriden yapacakları direkt bir saldırıyla time yardımcı olabilirler veya içeriden bir şaşırtma hareketi yapabilirler. Bunun yanısıra, eğer yayın binasını ele geçirmek sözkonusuysa, onların esas fonksiyonları, alarmın çalınmasına neden olacak binanın askeri üslerinin kullanılmasını önlemek olacaktır.

b) "Şaşırtan" grup: Bu grup, hedefi korumak için tahsis edilmiş güçler kadar önemli olacaktır. Başkanlık veya Kraliyet Sarayı sözkonusu olduğunda, hedefi korumak üzere tahsis edilmiş tam bir piyade formasyonu olabilir, bu durumda, hükümete sadık güçlerin bir kısmına şaşırtma uygulayarak onları başka yöne yönlendirmek

önemli olacaktır. Şaşırtan grup kargaşa yaratarak ya da ikinci hedefin yanıbaşında bizzat bir saldırı gerçekleştirerek fonksiyonunu yerine getirecektir. Şaşırtma, sadık güçlerin, kargaşa, yerine gelinceye kadar harcayacakları yol zamanı ve reaksiyon zamanını içerecek şekilde zamanlanmış olmalıdır ve kargaşa esas birinci hedefe yapılan saldırıdan sonra meydana gelecektir.

c) Koruyucu "ateş" grubu: Bu, küçük bir grup olacak ama daha ağır silahlar, özellikle zırhlı-vurucu araçlar ile donatılmış birliklere sahip olacaktır. İşlevi: Ateşgücünü göstererek, devlete sadık güçlerin bir bölümünü direnmekten caydırmak ve olay yerine açılan yaklaşma yollarını tıkayarak, başka yerlerden gelecek olan sadık güçlerin müdahalesini önlemek olacaktır.

d) Saldırı grubu: Bu grup, diğerlerine oranla, çok daha büyük bir grup olacaktır ve üyeleri bilinen savaş ustalığı kriterlerine göre seçilmiş olacaklardır. Buna rağmen umudumuz odur ki, bu ustalığı kullanmalarına lüzum olmasın.

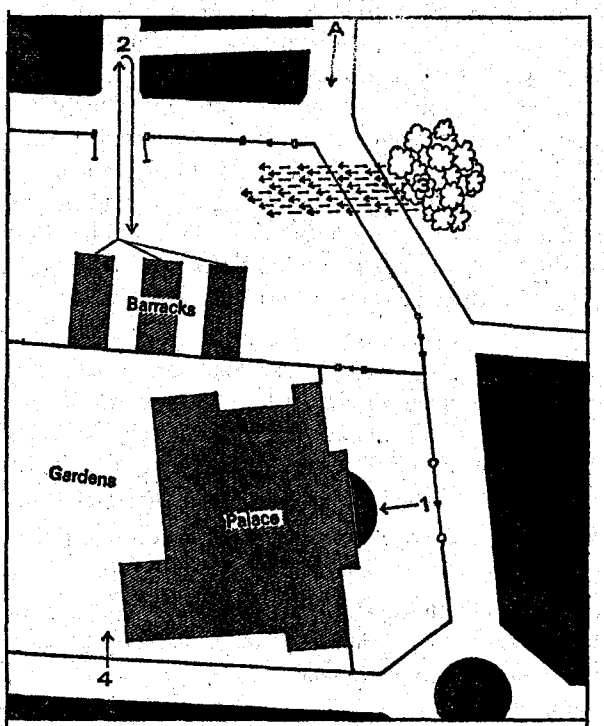
Bir A Timi'nin değişik gruplarının katıldığı bir operasyon 12. Şema'da gösterilmektedir.

Daha önce belirttiğimiz sıraya göre, işlevleri siyasi şahsiyetleri tutuklamak ve önceden belirlenmiş tesislere sabotajlar düzenlemek olan B ve C Timleri, önemli askeri tedbir problemleriyle karşılaşmayacaklardır. Uygun ulaşım araçlarıyla donatılmış küçük timlerden oluşmaları, zamanlamanın koordine edilmesi ve hedefin onlar için önceden belirlenmiş olması önemli olacaktır. Her tim, polis ya da askeri birlikleri taşıyan 2-3 jip bulunduracak, time, gizli grubumuz tarafından rehberlik edilecek (önemli devlet adamları sözkonusu olursa), ya da ustalık gerektiren bir sabotaj sözkonusuysa, time bir teknisyen refakat edecektir.

b) YOL BLOKU GÜÇLERİNİN YERLEŞTİRİLMESİ:

Hernekadar darbe öncesi rejimin, sözkonusu darbemizin zamanlamasından habersiz olacağı umulsa da, genelde, eski rejimin darbelerden gelecek tehlikenin bilincinde olması ihtimal dahilindedir. Politik bakımdan istikrarsız olan ülkelerin rejimleri, tehditlere karşı iç güvenliklerini korumak için, güvenebildikleri silahlı bir polis gücü ya da politik açıdan güvenebildikleri askeri birliklerden özel bir güç bu-

12. ŞEMA: BÜYÜK GÜÇLERLE SAVUNULAN HEDEFLERİ "USTACA" ELE GEÇİRME.

SEQUENCE

1. Civilian penetration
2. Diversion designed to attract loyalist troops away from palace
3. Interdicting fire to prevent their return and the passage of the main loyalist forces
4. Assault group from street enters into action

A. Expected approach of main loyalist forces

lundurma yoluna çoğunlukla gitmektedirler. Bu rejimin subayları ve adamları, çoğu kez yönetici grupla sıkı bir etnik ve/veya dini ilişki içine girmektedirler ve yönetimin politik olarak güvenliğini sağlamak için özel muhafızlar görev yapmaktadırlar. Bu tür "Saray Muhafız" birliklerine sızmak çok zordur ve bizim bilinçli olarak onları sızma alanımızın dışında tutmamız, bizim için iyi olabilir. Başka yerlerde, yani bütün büyük güçlerin tamamen altedildiği ya da içeriden etkisiz hale getirildiği yerlerde bile, birliklerden beklenmedik kopmalara karşı, ya da içine sızılmamış askeri birliklerin tesadüfi transferlerine karşı daima hassas olacağız . Bu yüzden, bütün bu sebepler için tekrar tekrar vurgulandığı gibi, kararlı sadık güçlerin müdahalesi (küçük bir güç olmalarına rağmen) güçlerine oranla beklenilenden fazla bir etki yarattığı için, bu güçlerin müdahalesinden başkenti korumak amacıyla yol bloku güçlerinin oluşturulması elzem olacaktır.

Bir yol bloku gücünün operasyonu, bir pusu operasyonunun tam zıddıdır. Bir pusunun hedefi, yoldaki doğal geçişi denetim altına almaksızın maksimum bir zayiat verdirmek iken, blok oluşturma gücünün hedefi, minimum zayiat verdirerek geçişi önlemektir. Yol kesme pozisyonunun genel hatları, 13. Şema'da gösterilmektedir, fakat şemada gösterilemeyen en önemli özellikleri şunlardır:

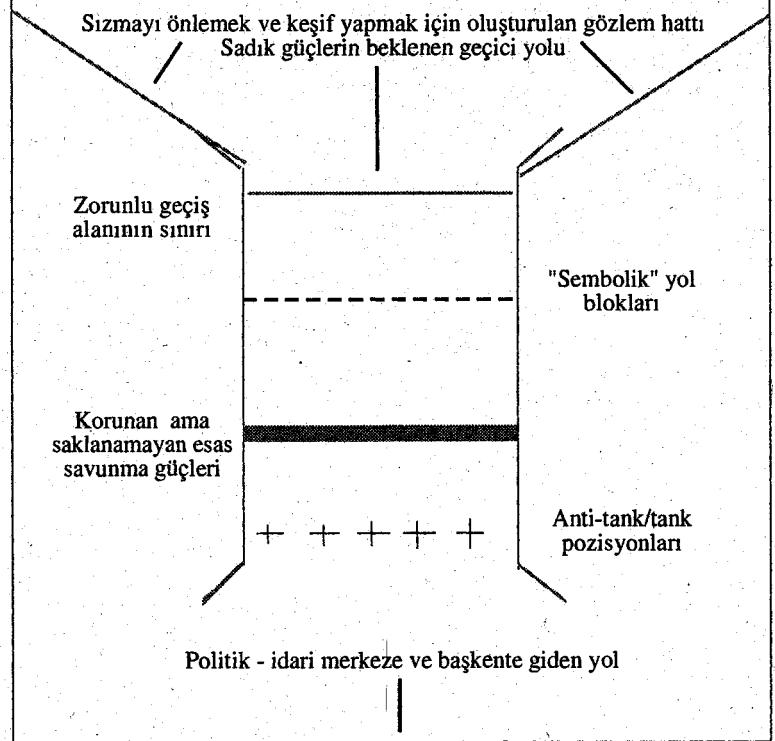
a) Devlete sadık güçlerin maksadı ve yerleşim yerleri hakkında tam bir bilgi.

b) Doğal engellerin (köprüler, tüneller, v.s'lerin sayısı) ve yol bloğuna doğru bazı sadık güçleri yöneltmek için oluşturulan yardımcı yol bloklarının etkin kullanılmaları.

Diagram üzerindeki zorunlu geçiş alanı, bir müdahale gücünün özel bir yönden şehire giriş yapması için kullanması gereken yolları ya da sokakları göstermektedir. Özel düzenlemeler bu şekilde olmasına rağmen, genellikle sadece tek bir cadde ya da sokağın geçiş için kullanılacağı anlamına gelmez.

"Gözlem Birliği" (ya da askeri terimle "Siper Bölüğü") yerlerinden sökülmüş devlete sadık olan birliklerin oluşturabileceği (yol blokunu onlar da oluşturmuş olabilir) yol blokunun civarlarına sızmaya çalışırlar. Sözkonusu cadde ve sokaklara karşılıklı olarak yerleştirilen "simgesel" yol bloklarındaki birlikler, "emirleri" ve arkadaşlık ilişkilerini kullanarak sadık güçleri caydıracaklar, ama bu caydırma ba-

13. Şema: YOL KESME POZİSYONUNUN GENEL YAPISI

şarısız olursa, güçlerimiz anti-tank pozisyonlarını (ya da eğer varsa tankları) ve önemli savunma güçlerini onlara göstermek suretiyle, bu güçlere engel olmaya çalışacaklardır. Önemli savunma güçlerinin operasyonal yönetiminin, yani yol bloku konumunun "azı-dişleri"nin, eğer sadık birlikler tarafından gerçekten güç kullanılma ihtimali varsa, kararlı bir savunma göstermeleri için dikkatli seçilmeleri zorunludur. Eğer yol bloku pozisyonu bir pusu içinde dejenere olmuşsa, gözlem birliği sonradan çıkabilecek tahrip edici sonuçlara yol açmamak için de uyanık olmalıdır.

EK C

İstatistikler

Tablo I: Darbe ve Ekonomik Kalkınma (1946 - 1967)

Tablo II: Darbelerin ve Darbe Teşebbüslerinin ana listesi (1946 - 1964)

Tablo III: Darbelerde Başarı Durumu (randıman)

Tablo IV: Darbelerin Sıklık Derecesi (frekansı)

Tablo I: Darbe ve Ekonomik Kalkınma (1946 - 1967)

Ülke Adı	Kişi Başına Düşen Yıllık Ulusal Gelir -Dolar hesabıyla- (Parantez içindeki yıllar BM'in verdiği tarihlerdir.)	Darbenin Olup olmadığı	Başarılı olan son darbe tarihi
AFRİKA			
Cezayir	195 (1964)	Evet	1965
Angola	56 (1958)	Hayır (Sömürge)	
Burundi	38 (1958)	Evet	1966
Kamerun	104 (1963)	Hayır	
Orta Afrika Cumhuriyeti	123 (1965)	Evet	1966
Çad	60 (1963)	Hayır	
Kongo (Başkent Brazaville)	141 (1958)	Evet	1965
Kongo (Başkent Kinshassa)	66 (1964)	Evet	1965
Dahomey	55 (1958)	Evet	1965
Mısır	96(1965)	Evet	1952
Etyopya	42(1965)	Hayır	
Gabon	333(1963)	Hayır	
Gambiya	69(1958)	Hayır	
Gana	245(1965)	Evet	1966
Gine	83(1958)	Hayır	
Fildişi Sahilleri	188(1964)	Hayır	
Kenya	77(1965)	Hayır	
Liberya	148(1963)	Hayır	
Madagaskar	83(1958)	Hayır	
Malawi	38(1965)	Hayır	
Mali	57(1958)	Hayır	
Moritanya	106(1965)	Hayır	
Mauritius Adası	215(1965)	Hayır(1968'e kadar sömürge)	
Fas	174(1965)	Hayır	

Mozambik	40(1958)	Hayır(Sömürge)	
Nijer	78(1965)	Hayır	
Nijerya	63(1965)	Evet	1966
Ruanda	38(1958)	Evet	1966
Senegal	149(1965)	Hayır	
Siera Lone	123(1965)	Evet	1966
Somali	48(1958)	Hayır	
Güney Afrika Cumhuriyeti	500(1965)	Hayır	
Güney Rodezya	206(1965)	Hayır	
Sudan	90(1965)	Evet	1958
Tanzanya	64(1965)	Hayır	
Togo	82(1965)	Evet	1963
Tunus	179(1965)	Hayır	
Uganda	77(1965)	Hayır	
Yukarı Volta	35(1958)	Evet	1966
Zambiya	174(1965)	Hayır	

Genel Olarak Afrika: Bu Kıta'daki 40 ülkede sonuç olarak (35 ülke, 2 Beyaz Bölge, 3'ü halen sömürge) 14 başarılı darbe ve bunların dışında bir kaç başarısız askeri isyan ve başkaldırı olmuştur.

ASYA			
Afganistan	47(1958)	Hayır	
Bhutan	49(1958)	Hayır	
Brunei	1395(1958)	Hayır	
Burma	56(1963)	Evet	1962
Kamboçya	112(1965)	Hayır	
Seylan	130(1965)	Hayır	
Çin Cumhuriyeti	185(1965)	Hayır	
Hong Kong	291(1963) (sömürge)	Hayır	
Hindistan	86(1965)	Hayır	
Endonezya	85(1965)	Evet	1965
İran	211(1965)	Hayır	
Japonya	696(1965)	Hayır	
Kore Cumhuriyeti	88(1965)	Evet	1962
Laos	59(1958)	Evet	1964

Malezya	250(1965)	Evet	1960
Nepal	66(1965)	Evet	1960
Pakistan	89(1964)	Evet	1958
Filipinler	219(1965)	Hayır	
Singapur	508(1965)	Hayır	
Tayland	105(1965)	Evet	1958
Vietnam Cumhuriyeti	113(1965)	Evet	1963

Genel olarak Asya: Listede gösterilen bu 21 ülkenin (bunlardan biri hala sömürgedir) 9'unda başarılı darbeler meydana gelmiştir. Bundan başka ülkelerin çoğunda isyanlar ve kalkışmalar da olmuştur.

LATİN AMERİKA

Arjantin	740(1965)	Evet	1966
Bolivya	144(1958)	Evet	1964
Brezilya	217(1965)	Evet	1964
Şili	515(1965)	Hayır	
Kolombiya	237(1965)	Hayır	
Kosta Rika	353(1965)	Hayır	
Küba		Evet	1952
Dominik Cumhuriyeti	212(1965)	Evet	1964
Ekvator	183(1965)	Evet	1961
El Salvador	236(1965)	Evet	1961
Guatemala	281(1965)	Evet	1963
Guyana	248(1965)	Hayır	
Haiti	80(1965)	Evet	1950
Honduras	194(1965)	Evet	1963
Jamaika	407(1965)	Hayır	
Meksika	412(1965)	Hayır	
Nikaragua	298(1965)	Evet	1963
Panama	425(1965)	Evet	1951
Paraguay	186(1965)	Evet	1954
Peru	218(1965)	Evet	1963
Uruguay	537(1965)	Hayır	
Venezülla	745(1965)	Hayır	

Genel olarak Latin Amerika: Listede yeralan 22 ülkeden sadece 8'i, 1946'dan bu yana başarılı bir askeri darbe olayını yaşamamış. Bu 8 ülkede 4 askeri isyan ve 2 ayaklanma deneyimi var.

ORTADOĞU			
Irak	193(1964)	Evet	1963
İsrail	1067(1965)	Hayır	
Ürdün	179(1963)	Hayır	
Kuveyt	318(1965)	Hayır	
Lübnan	204(1958)	Hayır	
Suudi Arabistan		Hayır	
Suriye	156(1963)	Evet	1966
Yemen		Hayır	

Genel olarak Ortadoğu: Listede yer alan 8 ülkeden 2'si darbeyi yaşamıştır.

AVRUPA-KUZEY AMERİKA VE OKYANUSYA (ORTA PASİFİK ADALARI)

Aşağıdaki ülkeler hariç, bu kıtalardaki ülkelerin hiç birinde darbe olmamıştır.

Çekoslavakya		Evet	1948
Yunanistan	566(1965)	Evet	1967
Türkiye	244(1965)	Evet	1960

TABLO II: 1946-1964 yılları arasında yapılan Hükümet Darbeleri ve darbe teşebbüslerinin listesi.

(R: Darbenin, devlet yönetimini devrimci değişiklikler için bir araç olarak kullandığı ülkeler)

Tarih	Darbeyi Gerçekleştiren	Sonuç
LATİN AMERİKA		
	Esas Güçler	
Arjantin		
28.9.1951	Üç ayrı servisten unsurlar	Başarısız
	(Kara, Hava, Deniz)	Başarısız
16.6.1955	Bir denizci grubu	
16.9.1955	Üç servisten unsurlar	Başarılı

13.11.1955	Kara Kuvvetleri	Başarılı
13.6.1960	Kara Kuvvetleri	Başarısız
28.3.1962	Üç Servisten Unsurlar	Başarılı
8.8.1962	Askeri İsyan	Başarısız
2.4.1963	Kara Kuvvetlerinden Bir Grup General	Başarısız
Bolivya		
9.4.1952	Siyasi Gruplar ve Ordu	Başarılı (R)
3.11.1964	Bir Ordu Hizibi	Başarılı
Brezilya		
29.10.1945	Üç servisten unsurlar	Başarılı
11.11.1955	Ordu	Başarılı
1.4.1964	Üç servisten unsurlar	Başarılı
Küba		
10.3.1952	Ordu	Başarılı(R)
Dominik Cumhuriyeti		
16.1.1962	Ordu	Başarısız
25.9.1963	Ordu	Başarılı
Ekvator		
23.8.1947	Üç Servisten unsurlar	Başarısız
3.11.1961	Üç servisten unsurlar	Başarılı
11.7.1963	Üç servisten unsurlar	Başarılı

El Salvador		
14.12.1948	Ordu	Başarılı
26.10.1960	Ordu/Politikacı karışımı	Başarılı
25.1.1961	Bir grup sağcı	Başarılı
Guatemala		
9.7.1949	Ordu	Başarısız
20.1.1955	Karışık bir politik grup	Başarısız
13.11.1960	Sol unsurlar ve ordu	Başarısız
30.3.1963	Ordu	Başarılı
Honduras		
3.10.1963	Ordu	Başarılı
Haiti		
10.5.1950	Ordu	Başarılı
Nikaragua		
25.5.1947	Ordu	Başarılı
Panama		
20.11.1949	Polis	Başarılı
9.5.1951	Ordu-Politik Grup	Başarılı
Paraguay		
7.3.1947	Ordu	Başarısız
3.6.1948	Politik Parti	Başarılı
30.12.1948	Politik Parti	Başarılı
26.2.1949	Politik Parti	Başarılı
5.5.1954	Ordu	Başarılı
Peru		
3.10.1948	Deniz Birliği	Başarısız

27.10.1948	Sağcı bir Ordu Grubu	Başarılı
16.2.1956	Sağcı grup ve Ordu	Başarısız
18.7.1962	Üç Servisten Unsurlar	Başarılı
3.3.1963	Üç Servisten Unsurlar	Başarılı
Venezuela		
23.11.1948	Politik bir hizip ve Ordu	Başarılı
11.11.1950	Politik grup	Başarısız
24.6.1960	Yabancılarca Finanse Edilen Bir Grup	Başarısız
4.5.1962	Sağcı Deniz Birliği	Başarısız
3.6.1962	Solcu Deniz Birliği	Başarısız
ASYA		
Burma		
2.3.1962	Üç Servisten Unsurlar	Başarılı
Seylan		
28.1.1962	Üç Servisten Unsurlar	Başarısız
Endonezya		
26.4.1950	İki Ayrı Servisten Unsurlar	Başarısız
3.12.1950	Deniz Birliği	Başarısız
16.11.1965	Üç Servisten Unsurlar	Başarısız
Kore Cumhuriyeti		
20.10.1948	Ordu Grubu	Başarısız
1962	Üç Servisten Unsurlar	Başarılı
Laos		
9.8.1960	Tarafsız Ordu Birliği	Başarılı
19.4.1964	Sağcı Ordu Grubu	Başarılı
Nepal		
15.12.1960	Kral ve Ordu	Başarılı

Pakistan		
1958	Üç Servisten Unsurlar	Başarılı
Tayland		
9.11.1947	Ordu	Başarılı
29.6.1951	Deniz Birliği	Başarısız
29.11.1951	Ordu	Başarılı
16.9.1957	Ordu	Başarılı
20.10.1958	Ordu	Başarılı
Vietnam Cumhuriyeti		
1.11.1963	Üç Servisten Unsurlar	Başarılı
ORDADOĞU		
Irak		
14.7.1958	Ordu	Başarılı (R)
7.3.1959	Solcu Ordu Grubu	Başarısız
8.2.1963	Ordu ve Hava Kuvvetleri Grubu	Başarılı
Lübnan		
31.12.1961	Kabile - Ordu Franksiyonu	Başarısız
Suriye		
30.3.1949	Ordu	Başarılı
14.8.1949	Ordu	Başarılı
17.12.1949	Ordu	Başarılı
28.11.1951	Ordu	Başarılı
25.2.1954	Ordu	Başarılı
28.9.1961	Ordu ve Politikacı	Başarılı
1.4.1962	Naserist Ordu Grubu	Başarısız
8.3.1963	Solcu Ordu Grubu	Başarılı (R)
AFRİKA		
Kongo (Başkenti Brazzaville olan)		
12.8.1963	Ordu	Başarılı

Mısır		
23.7.1952	Ordu	Başarılı (R)
Etyopya		
14.12.1961	Saray Muhafızları	Başarısız
Gabon		
17.2.1964	Ordu	Başarısız
Sudan		
18.8.1955	Ordu - Kabile Grubu	Başarısız
17.11.1958	Ordu	Başarılı
Tanzanya		
20.1.1964	Bir Askeri Birlik Ayaklanması	Başarısız
Togo		
13.1.1963	Ordu-Kabile Grubu	Başarılı
Uganda		
23.1.1964	Askeri Birlik Ayaklanması	Başarısız
AVRUPA		
Çekoslovakya	Komünist Parti	Başarılı (R)
21.2.1948		
Türkiye		
21.5.1960'	Üç Servis (Kara, Hava, Deniz Kuvvetleri)	Başarılı
22.2.1962	Ordu	Başarısız
20.5.1963	Ordu ve Hava Kuvvetleri Grubu	Başarısız

Ayrıca;
1965'te; Cezayir, Kongo (Başkenti Brazzaville), Kongo (Başkenti, Kinshasa),

Dahomey ve Endonezya'da, toplam üç başarılı darbe oldu.

1966'da; Arjantin, Burundi, Orta Afrika Cumhuriyeti, Gana, Nijerya, Ruanda, Siera Leone, Suriye ve Yukarı Volta'da başarılı darbeler oldu.

1967'de, Dahomey ve Yunanistan'da başarılı darbeler oldu.

Tablo III: Darbelerde Başarı Durumu (randıman)
(Çarpışma Biçimine Dönüşen Olayların Sonucu)

Çarpışmanın Biçimi	Devam eden çarpışma	Neticesiz çarpışmalar	Kaybedilen çarpışma	Pata durumu	Kazanılan çarpışma	Bilinmeyenler
Sivil İtaatsizlik	4	25	47	26	18	3
Darbe	0	0	24	2	62	
Askeri İsyan	0	3	17	0	3	
Askeri / Ayaklanma	0	4	33	8	2	
Gerilla Savaşı	5	2	6	4	8	1
Sivil Savaş	1	2	4	4	6	
Sınır Çatışması	8	14	3	3	0	
Sınırlı Savaş	0	1	3	1	1	
Gizli İstila	2	5	1	1	1	
Blokaj v.s.	0	0	2	2	0	
Tehdit	1	1	0	0	1	
	21	57	140	51	102	4

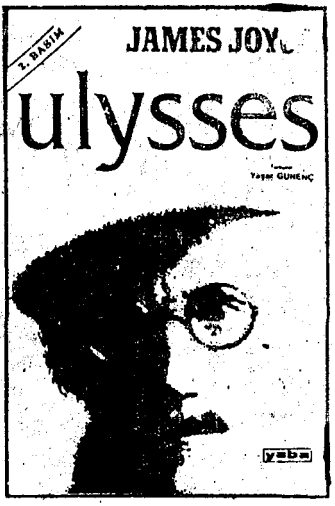
Tablo IV: Darbenin Sıklık Derecesi (frekansı)
1945 - 64 Arası Dönemde Meydana Gelen Çatışmaların Zamana Göre Dağılımı (Çatışmanın Başlama Tarihine Göre)

Zaman Periyodları
A : 1 Ocak 1946 - 30 Nisan 1952
B : 1 Mayıs 1952 - 31 Ağustos 1958
C : 1 Eylül 1958 - 31 Aralık 1964

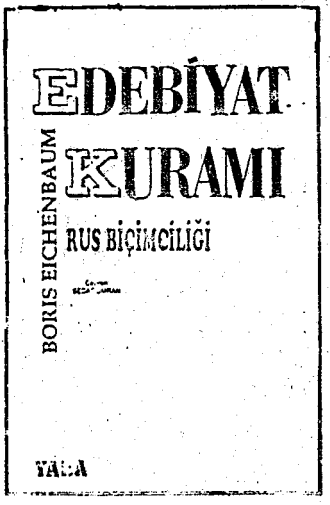
ÇATIŞMA BİÇİMİ	A	B	C
Dahili:			
Sivil İtaatsizlik	35	32	56
Kısmen Dahili:			
Darbe	25	18	44
Askeri İsyan / Ayaklanma	8	6	17
Başkaldırı	15	12	12
Dahili ve Yaygın:			
Gerilla Savaşı	11	10	5
Sivil Savaş	4	7	6

ULUSLARARASI			
Konvansiyonel:			
Sınır Çatışmaları	7	12	9
Sınırlı Savaş	3	2	1
DİĞERLERİ:			
Gizli İstila	6	3	7
Blokaj vs.	2	1	1
Tehdit	0	2	1
Toplam	116	105	159

KAFKA
DEĞİŞİM
7. BASIM
çeviren: vedat günyol
yaba

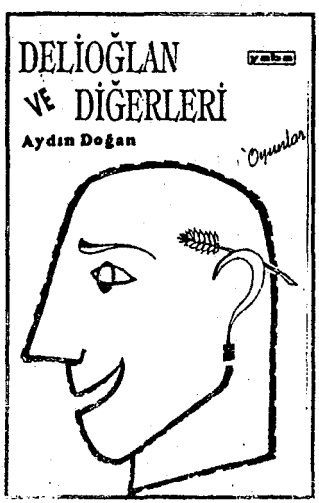

2. BASIM
JAMES JOYCE
ulysses
yaba

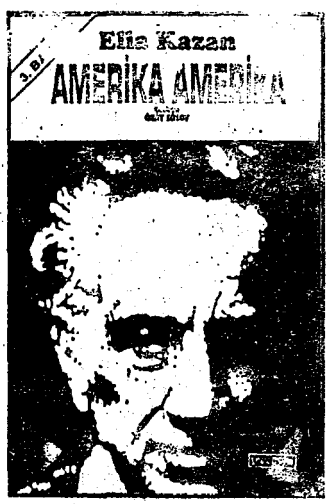

VLADIMIR
NABOKOV
Solgun
Ateş
YABA

EDEBİYAT
KURAMI
RUS BİÇİMCİLİĞİ
BORIS EICHENBAUM
YABA

ÖLÜM BENİ ÇAĞIRIYOR
Yılmaz GÜNEY
GENÇLİK ÖYKÜLERİ
yaba

puşkin
ÇEVİREN : Z. BAŞTIMAR
yaba
ERZURUM YOLCULUĞU

DELİOĞLAN
VE DİĞERLERİ
yaba
Aydın Doğan
Oyunlar

3. Bs.
Elia Kazan
AMERİKA AMERİKA
yaba

YABA YAYINLARI
TÜYAP 3. ANKARA KİTAP FUARINDAYIZ
(Altınpark, 4. Sokak)

YENİ ÇIKAN KİTAPLARIMIZ

BİR UZMANIN GÖZÜYLE

DARBE

Edward Luttwak'tan Çeviren Edip İ. Polat
Bu kitabı okumanın zamanıdır. Fırsatı kaçırmayınız!
Haluk Gerger'in önsözü ile.

*

HALKIN CÖNKÜ

Aydın Doğan'ın uzun yıllar üzerinde çalıştığı kitap çıktı!
Anadolu halkı kültüründen ölümsüz sayfalar. Yüzyıllarca okunacak örnekler.

*

HADİ BAKALIM MIGUEL

J. Krumgold'dan çeviren: F. Mefküre Ekici.
Amerikan Çocuk Edebiyatı Ödülü'nü kazanan bu kitabı gönül rahatlığıyla önerebiliriz.

*

KÖYLÜLER

(MÜJİKLER)
Anton Çehov'un tadına doyum olmayan uzun öyküsü.
Rusça aslından çeviren: Zeki Baştımar.

*

BU KİTAPLARI OKUDUNUZ MU?

*

ULYSSES

Joyce labirentinde ipucu!
Yaşar Günenç Çevirisi

*

SOLGUN ATEŞ

(pale fire)
Eleştirmenler bazı kitapları göremezler, mutlak görmelerini de bekleyemeyiz.
Türkçe'de ilk kez yayımlanan bu karşı roman "klasiği"ni okumalısınız, sonra roman konuşursunuz.

*

Hallac-ı Mansur

TAVASİN

Mansur'un zindanda yazdığı bu müthiş kitabı mutlaka okumalısınız!

*

Yılmaz Güney

ÖLÜM BENİ ÇAĞIRIYOR

-Gençlik Öyküleri-
Yeni eklerle onüç öykü, Yılmaz Güney'le yapılan bir söyleşiyi kapsamaktadır.
5. Basım.

*

YAKINDA ÇIKACAK KİTAPLARIMIZ

73 SAAT GECE / Aydın Doğan, (Öykü)
DÜNYADAN ÖYKÜLER / (Antoloji)
ASİ RUHLAR / C. Halil Cibran, (Arapça Çevirisi Sürmekte)
BİR BABANIN KIZINA MEKTUPLARI / Aydın Doğan

➥ **Kültür, edebiyatımıza 16 yıl katkıda bulunan YABA ÖYKÜ dergisinin mevcut sayılarını standımızdan kitap alan herkeze armağan ediyoruz.**

➥ **STANDIMIZDA: TÜRKİYE FELSEFE KURUMU YAYINLARI SATILMAKTADIR.**

YABA YAYINLARI

KISA YAZIŞMA ADRESİ: P.K. 404 06043 ULUS/ANKARA
DAĞITIM: YABA, TUNA CAD. 11/31 Yenişehir/ANKARA
TEL: (0.312) 435 08 50 TELE-FAX: (0.312) 316 64 00 (POSTA ÇEKİ: 83 852)

FUAR SÜRESİNCE % 25 İNDİRİM

DÜNYA YAZININDAN ÇEVİRİ KİTAPLAR DİZİSİ

(...) **ŞİİRLER/** Baudelaire, çv., haz.: A. Rıza Ergüven 100.000.-
(...) **FRANSIZ ŞİİRİ/** çv., haz.: A.Rıza Ergüven 200.000.-
(...) **NEFZAVİ'DEN ÖYKÜLER**
ORTAÇAĞ ÖYKÜLERİ/Seçmeler, çv.: Yaşar Günenç 90.000.-
(...) **DEĞİŞİM** /Franz Kafka, çv.: Vedat Günyol 7.bs 140.000.-
(...) **ÇOCUKLARA ÖYKÜLER/** Avrupalı Yazarlardan, çv.: H. Uzunyayla 170.000.-
(...) **ULYSSES/** James Joyce, çv.: Yaşar Günenç, 2.bs 150.000.-
(...) **ERZURUM YOLCULUĞU/** A. Puşkin, çv.: Zeki Baştımar 2.bs 120.000.-
(...) **ÖLÜMSÜZ BAKİRELER/** P.Bourgeade çv.: Yaşar Günenç 200.000.-
(...) **DÖNEK/** Jack London, çv.: Ahmet Goran 200.000.-
(...) **AMERİKA AMERİKA/** Elia Kazan, çv.: Özay Süsoy 3.bs 180.000.-
(...) **EDEBİYAT KURAMI/** B. Eichenbaum, çv.: Sedat Umran 180.000.-
(...) **SOLGUN ATEŞ/** Vladimir Nabokov, çv.: Yaşar Günenç 370.000.-
(...) **ETİK-YENİ DEĞERLER VE ÖZGÜRLÜK**
Howard Selsam, çv.: Yüksel Demirekler 200.000.-
(...) **YAŞAYAN MUMYA/** Antonin Artaud, çv.: Yaşar Günenç 120.000.-
(...) **TAVASİN/** Hallac-ı Mansur, çv.: Yaşar Günenç 150.000.-
(...) **DE PROFUNDIS/** Oscar Wilde, çv.: Yaşar Günenç 200.000.-
(...) **DARBE/** Edward Luttwak, çv.: Edip İ. Polat 230.000.-
(...) **KÖYLÜLER/** Anton Çehov, çv.: Zeki Başımar 200.000.-
(...) **HADİ BAKALIM MİGUEL/** J. Krumgold, çv.: F.Mefküre Ekici 250.000.-

HALKBİLİM - KÜLTÜR DİZİSİ

(...) **EĞİN TÜRKÜLER/** Enver Gökçe 140.000.-
(...) **YUNUS EMRE/** Abdullah Rıza Ergüven 140.000.-
(...) **TÜRK HALK YAZINI/** A. Rıza Ergüven 140.000.-
(...) **SONSUZ DEĞİŞİM/** A. Rıza Ergüven 280.000.-
(...) **SANAT YE EROTİZM/** A.Rıza Ergüven 280.000.-
(...) **70 KUŞAĞI ŞİİRİMİZİ TARTIŞIYOR/** M. Y. Bilen 180.000.-
(...) **YANITLARIYLA - Kültür, Edebiyat Söyleşileri / Mustafa Pala** 180.000.-
(...) **HALKIN CÖNKÜ/** Aydın Doğan 500.000.-

EDEBİYAT DİZİSİ: ÖYKÜ, ROMAN, ŞİİR

(...) **YARINLARI BEKLERKEN/** A. R. Ergüven 90.000.-
(...) **PAZAR GÜNEŞİ/** Cemil Kavukçu 90.000.-
(...) **BİR SEVGİ ADAMI/** Şevket Yücel 70.000.-
(...) **DENİZE KARŞI/** A. Rıza Ergüven 90.000.-
(...) **ARTİN USTA/** Ali Yörük 70.000.-
(...) **YİNE BİR GÜLNİHAL/** Zeynep Balcılar 100.000-
(...) **HEM UZAK HEM YAKIN/** Talip Apaydın 140.000.-
(...) **İLMEKLER SÖKÜLÜYOR/** A. Uğur Kezer 180.000.-
(...) **MARPESSA/** Bedii Demirsoren 140.000.-
(...) **YÜRÜYEN GECE/** Nadir Gezer 100.000.-
(...) **AFİŞTE ÖLEN ADAM/** Aydın Doğan 100.000.-
(...) **YORGUN ÖLÜ/** Habip Bektaş 100.000.-
(...) **PUSLU HÜZÜN/** Nadir Gezer 100.000.-
(...) **İRAZCI YILDIZ/** Çetin Yiğenoğlu 100.000.-
(...) **ÖLÜM BENİ ÇAĞIRIYOR/** Yılmaz Güney, 5.bs 130.000.-
(...) **KÖR PENCERE/** Aydın Doğan 130.000.-
(...) **BİR SABAH HÜZÜN/** Mehmet Maden 150.000.-
(...) **ARINMIŞ YE ÖLÜMSÜZ/** Aydın Şimşek 120.000.-
(...) **DELİOĞLAN VE DİĞERLERİ/** Aydın Doğan 170.000.-
(...) **UMUTLA SOYUNMAK YARINA/** Mustafa Yıldız 120.000.-

DERGİ : Kültür, Sanat, Edebiyat

Yaba Dergisi / 25-31, Sayılır, (karton kapaklı) 500.000.-
Yaba Öykü Cep Dergisi / 12 kitap tk. 1.000.000.-
Yaba Öykü Dergisi / 5.Cilt (44-55. sayılar) 1.000.000.-
Yaba Öykü Dergisi / 6.Cilt (56-67. sayılar) 1.000.000.-
Yaba Öykü Dergisi / 7.Cilt (68-84. sayılar) 1.200.000.-
Yaba Öykü Dergisi / Tek sayılar 50.000.-
Yaba Kart Çeşitleri / 9 x 14 siyah beyaz, şiirli 5.000.-

EMEK YAYINCILIĞINDA 16 YIL